

דברי הכנסת

הישיבה השלוש-מאות-ותשע-עשרה של הכנסת השלוש-עשרה – ישיבה מיוחדת

יום רביעי, כ"ט באדר א' התשנ"ה (1 במרס 1995)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:06

תוכן העניינים

נשיא ליטא אלגירדס ברזאוסקאס – אורח הכנסת	
שאלות ותשובות	
הורדת מכסים על ייבוא כבלים מהמזרח הרחוק	
חומרים מסרטינים בכיתות לימוד	
מורה החשוד בתקיפה מינית	
השתלמויות מורים בשבת	
אבטחת מוסדות חינוך ביישובים הערביים	
שיכון משתפי פעולה בקרבת גני-ילדים בעיר עפולה	
השתלטות ה"חמאס" על מערכת החינוך הערבית בארץ	
הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס'), התשנ"ה-1995	
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)	
הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (מחיקת יתרת חוב רשות השידור), התשנ"ד-1994	
(הצעת חבר הכנסת א' פורז)	
הצעת חוק נכסי המדינה (תיקון – מתן זיכיונות לכרייה), התשנ"ה-1994	
(הצעת חבר הכנסת פ' בדש)	
הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – העלאת גיל קצבת הילדים), התשנ"ד-1994	
(הצעת חבר הכנסת א' אסעד)	
הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (קביעת ואישור תקציבים), התשנ"ה-1994	
(הצעת חבר הכנסת י' ונונו)	
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת	
הצעת חוק העמותות (תיקון), התשנ"ד-1994	
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)	
הצעת חוק כלי הירייה (תיקון – מסירת מידע ממשרדי המשטרה, הבריאות והפנים), התשנ"ה-1994	
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)	
הצעת חוק חובת פרסום זהות המפרסם מודעה, התשנ"ג-1993	
(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)	
הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון – מניין חוקי)	
(הצעת חבר הכנסת ר' זאבי)	
הצעת חוק המרשם הפלילי ותקנת השבים (תיקון – מחיקת הרשעה למי שטרם מלאו לו 18 שנה), התשנ"ה-1994	
(הצעת חבר הכנסת ד' מנע)	
הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון – חסינות פרלמנטרית), התשנ"ה-1995	
(הצעת חבר הכנסת ח' מירום)	
הצעת חוק משכן הכנסת ורחבתו (תיקון – שינוי מונחים), התשנ"ה-1995	
(הצעת חבר הכנסת ח' מירום)	
הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון – קבילה), התשנ"ה-1994	

(הצעת חבר הכנסת ז' המר)

הצעה לסדר-היום הרשות הפלשתינית תוקפת את עליית היהודים לארץ-ישראל

הצעה לסדר-היום החלטת נציב שירות המדינה לתבוע לדין משמעתי על הבעת דעה מקצועית

שאלות בעל-פה

חיילים מוסווים כמתנחלים

שאלות ותשובות

שירות מילואים בחרמון

תאריך עברי בהזמנה להתייצבות

יחס מאבטחי מערת-המכפלה לגדולי תורה וחסידות

אבטחת פעילות משרד הפנים בבית-לחם בשבת

חוברת הנחיות לחיילים ולמפקדים בצה"ל

משכורות שוחרים

"חייל בודד" בצה"ל

עבודות של ערבים ביו"ש על אדמות מדינה

הצעות לסדר-היום

גילויים חדשים שמקורם בגרמניה בעניין הנווט רון ארד

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

שאלות ותשובות

ביטול הסובסידיה לתושבי אילת בטיסות פנים

מפגע תחבורה בשכונת ידידיה בתל-אביב

תקנות התעבורה בדבר הובלת מטען ברכב

הנוחות והשירות במטוסי "אל על"

מספר ההרוגים בתאונות דרכים

רשיונות טיס

מפגע תחבורה בשכונת ידידיה בתל-אביב

רשיונות למוניות

תכנון נתב"ג-2000

תעריפי התחבורה הציבורית לציבור הקשישים

הצעה לסדר

הצעות לסדר-היום

תנאי בטיחות לקויים ועומס יתר על נהגי משאיות

שאלות ותשובות

אמנה בין-לאומית להגנה על זכויות עובדים-מהגרים

הצעה לסדר-היום

הודעות שונות של שר החוץ

הצעות לסדר-היום

דברי השרה שולמית אלוני על רצועת-עזה

שאלות ותשובות

דליפת חומצה ממפעל בבני-ברק

הצעות לסדר-היום

עישון סמים בגרעין נח"ל-מרצ

שאלות ותשובות

ידיעה על עצמות אדם שנמצאו בצרכנייה בפתח-תקווה

תשלום משכורתו של רב העיר אילת

נזקים לבית-העלמין העתיק בצפת

הצעות לסדר-היום

המצב בבתי-הדין הרבניים

נשיא ליטא אלגירדס ברזאוסקאס – אורח הכנסת

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

כבוד הנשיאים!

(תרועת חצוצרות)

(חברי הכנסת מקדמים בקימה את פני נשיא ליטא ונשיא מדינת ישראל)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת, יום רביעי, כ"ט באדר א' התשנ"ה, 1 במרס 1995.

במעמד נשיא מדינת ישראל, במעמד נשיא ישראל בעבר, אנחנו מארחים היום את נשיא הרפובליקה הדמוקרטית של ליטא, את הנשיא ברזאוסקאס, את פמלייתו, בתוכה שר החוץ, שר הבריאות וחברי הפרלמנט. יחד עם הנשיא של ליטא הגיעה אלינו בתו, רופאה במקצועה.

חברי הכנסת, ביקור נשיא ליטא במדינת ישראל, ביקור נשיאותי, כאורחו של הנשיא שלנו, כמו ביקורים קודמים של ראשי מדינות מרכז-אירופה ומזרחה, ביקורים ראשונים, מלווה בדרך כלל בזיכרון היסטורי, בהרהור היסטורי ובלא מעט כאב.

על יד ירושלים דליטא, וילנה, בירת ליטא הדמוקרטית והעצמאית, נמצאת היום פונאר, וליד כל עיירה, על יד כל עיר, פונאר קטנה.

נשיא ליטא מגיע אלינו אחרי התפתחות של תהליך דמוקרטי בארצו. ליטא חשה תחושה של עצמאות, בונה את המשטר הפרלמנטרי שלה, וכאשר היתה לי הזכות להיות אורח הפרלמנט שם ואורחו של הנשיא ברזאוסקאס לפני חודשים אחדים, שוחחנו על היחסים בינינו בעבר, בהווה ובעתיד.

הנשיא ברזאוסקאס הבטיח אז שהוא ינהל מדיניות אפקטיבית, גלויה, אמיצה, בסוגיות שקשורות לחור השחור, לתקופת האפלה של המשטר הפאשיסטי והנאצי בארצו; גם בתחום ביטול הרהביליטציות החפוזות וחידוש החקירה בכל שאלות הפשיעה באותה עת, גם בתחום היחס לרכוש היהודי הרב שנשאר בארצו וגם בתחום של שילוב ההיסטוריה האמיתית של שני העמים שם לתקופותיה בתוכניות הלימודים בארצו. הדברים נעשים שם.

מכיוון שהנשיא ברזאוסקאס נוהג כך, הוא בא לכאן, ובנאמו אתמול בבית הנשיא, בעת קבלת הפנים, שבה נכחו ראש ממשלת ישראל, שר החוץ, שרים ואורחים מכובדים, הוא אמר בתוקף את הדברים.

בשיחה שקיימנו עכשיו בלשכתי, יחד עם סגני – בתוכם מי שהיה יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת דב שילנסקי, שיש לו קשר מיוחד לליטא, ארץ הולדתו – הודיע לנו הנשיא שהדברים ייעשו בפתירות, באומץ; ובעניין זה אני מבקש לומר לנשיא של ליטא, לאורחים ולחברי הכנסת: אנחנו מתמודדים בתוכנו לא אחת עם שאלת הזיכרון, גם מול ארצו ומול עמו. יש מי שרוצים לסגור פרק, לסגור עניין, זה מטריד אותם, יש מי שהדבקות שלנו בזיכרון שלנו מקוממת אותם, ויש מי שחוששים שטיפול בתקופה ההיא יוליד אצלנו רגשות לאומניים. אבל הדבר האלמנטרי והפשוט של רצח עם, של רצח יהודים ובני עמים אחרים בתקופת מלחמת העולם השנייה, בתקופה שהצלב הפך לצלב הקרס, בתקופה שבה התרסקו כל הערכים של המהפכה הצרפתית, של הרציונליזם, שלא היו עוד רחמים – בפלנטה הזאת, לא כפי שאמר ק. צטניק, אנשים רצחו אנשים. אין תמונה משפילה יותר מהעיניים שבדרך למוות.

אני רואה לנגד עיני בכל אלבום את הצילומים, שבהם קלגסים, גברים גאוותנים – ויש צילומים על ליטא, רבים כאלה – מובילים נשים למצודה של וילנה, אחר כך לפונאר, ומשפילים אותן בדרך. זו תמצית ההתבהמות של התקופה ההיא, של הפאשיזם הנורא ההוא.

אמרתי לנשיא ליטא, שהפאשיסטים ההם, הרוצחים ההם, הקניבלים ההם, הליטאים ההם הם גם אויבי העם שלו, והוא מודע לכך. כי פאשיסט הוא אויב האנושות, לכן המחויבות של ארצך, אדוני הנשיא, היא לחינוך לדמוקרטיה, לאנושיות, לחינוך נגד גזענות, נגד שנאת זרים. זה מסוג הלקחים שאנחנו מחויבים להם בכל מקום בעולם.

היה לנו, לעם היהודי, בית משותף עם העם שלך בליטא. הבית הזה נחרב. לכל אחד יש ליטא שלו. יש ליטא של ירושלים דליטא. ליטא של הגאון. ליטא של המת'נגדים. ליטא של לאה גולדברג. ליטא של הרב שר. ליטא של אותם יהודים שעלו לארץ ספוגי ציונות, דוברי עברית רהוטה, בוגרי בתי-ספר עבריים. אנשים גאים, עקשנים, בהתיישבות העובדת, בעיר, בצבא, במחתרות, הליטבקים. הקרפטים והאזור שבו אני נולדתי נתנו לנו את החסידות, והליטאים נתנו לנו את המת'נגדים, ושניהם זרמים לגיטימיים וחיוניים בדת היהודית. יש ליטא של אבא קובנר, שאמר לבני עמו: אל תלכו כצאן לטבח. הם לא הלכו כצאן לטבח.

יש גבורה של פרטיזנים ויש גבורה של אי-נטישה, גבורה של אב או אח שמלווה את משפחתו אל הבלתי ידוע או אל הידוע הנורא ואינו נוטש אותם. זוהי הגבורה שבגבורות. וכפי שאמר באחת ההזדמנויות משורר עברי חשוב חיים גורי: "אבל אנחנו למדנו לקח". למדנו לא להיות יותר קורבנות, אבל גם לא להיות אף פעם רוצחים, אף פעם לא להיות רוצחים.

אדוני הנשיא, בצל הזיכרון ובתחום המחויבות שלך ושל ארצך לחשבון נוקב עם מה שהיה ולפיתוח יחסי אחווה בתחום הכלכלי, בתחום התרבות, בכל תחום בעתיד – החיבור הזה הוא העתיד המשותף שלנו.

ברשותך, אני אסיים בשורות אחדות משירה של לאה גולדברג, המשוררת העבריי החשובה והקסומה, ילידת וילנה. השיר נכתב בהקשר אחר, ואני חושב שהוא כחוויה תרבותית מסכם, פחות או יותר, גם את העבר שלנו, אולי קצת את העתיד.

"למחרת הירוק היום ירוק מאוד/ והאפור היום אפור מאוד/ וקצת שחור ואין לובן בהיר/ והנסער היום נסער מאוד/ והעבר היום עבר מאוד/ וקצת עתיד."

אני מודה לכם מאוד על ההקשבה.

אני מזמין עכשיו את ראש ממשלת ישראל, יצחק רבין, לשאת דברי ברכה לנשיא האורח.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

כבוד נשיא ליטא, כבוד נשיא ישראל, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אורחים נכבדים, ברוכים הבאים לביתנו בירושלים, בירת הנצח של מדינת ישראל ולבו של העם היהודי. לכבוד הוא לי לקדם את פניכם במשכן הכנסת, הביטוי העליון לרוח הדמוקרטיה בישראל.

אדוני הנשיא, יחסי ישראל עם ארצך מתפתחים לשביעות רצון שתי מדינותינו, שני עמינו. לפני כשלוש שנים חנכנו שגרירות בארצות הבלטיות, הכוללת גם את ארצך, חתמנו הסכמים שונים, ובביקורך זה נחתום על הסכמים נוספים.

זו רק ראשיתה של דרך ארוכה שצריכה להועיל לארצכם הקטנה והעצמאית, השואפת להגיע לשגשוג כלכלי וחברתי – ולנו, בישראל, שעוקבים באהדה אחרי מאמציכם, מוכנים גם ללמוד מכם וגם ללמד. ביקור ראש ממשלתך אצלנו, ביקור יושב-ראש הכנסת שלנו אצלכם, ניצני מסחר ראשונים, חתימות על הסכמים, כל אלה סנוניות ראשונות שמבשרות את בוא אביב היחסים בינינו.

אדוני, נשיא ליטא, אתה נמצא בשעה זו בין ידידים. רב מספרם של יוצאי ליטא בישראל ורבה השפעתם על תחומים רבים בחיינו. יש היום בין יוצאי ליטא גם כאלה שנרתמו לחידוש הקשרים התרבותיים, הכלכליים, בין וילנה לירושלים. כבולים בעבותות אהבה אל עברם הרחוק, הם נוסעים בימים אלה לליטא, לחפש שורשים, לפתח יחסים, לזכור ולהזכיר.

אדוני הנשיא, אין זה מקובל ואני משוכנע שגם אתה אינך מעוניין להתעלם מן האמת או לטשטש אותה. והאמת היא שההיסטוריה שלכם ושלנו הגיעה לשפל מר וכואב ועקוב מדם. מי כמוך יודע שבארצך, אדוני, היתה אחת הקהילות היהודיות המפוארות ביותר באירופה. עד היום אנחנו קוראים לעיר וילנה במסורת היהודית "ירושלים דליטא", משום חכמיה הרבים ואישיה, שקנו להם מקום של כבוד בהיסטוריה היהודית שלנו.

הקהילה היהודית הנפלאה בליטא הושמדה בשואה על-ידי הנאצים ועוזריהם – רבים מהם ליטאים.

250,000 יהודים גרו בליטא – והארץ ריקה. נעלמו הסופרים. אבדו הרבנים. נרצחו הרופאים. נהרגו המוסיקאים. הלכו לאבדון "עמך" והילדים. 220,000 יהודים הוצאו להורג ועלו בעשן המשרפות.

כאן בירושלים, בירתה הנצחית של מדינת ישראל, עיר הנביאים והשלום, אנו חולקים היום כבוד למתים בשואה ומצדיעים לגבורתם של שרידי החרב.

אדוני הנשיא, קמנו מאפר הקורבנות, ואנו ממשיכים. גבורתם של היהודים בליטא, כמו גם בארצות אחרות, היתה לאבן פינה בהקמת מדינת ישראל. אנו ממשיכים מאותו מקום, מאותן שעות כאובות, מאותם רגעים אחרונים, שבהם חדלו לפעום לבותיהם של מיליוני יהודים ורבים אחרים. אנו מיצוי תקוותם וחלומם האחרון של המיליונים – שאינם.

50 שנה אחרי, עדיין אנו מסרבים להאמין. המוח עדיין אינו קולט. הלב עדיין רותח. אך אין בנו שאיפת נקם. 50 שנה אחרי, אנו מאמינים שכל עם חייב לעשות את חשבוננו ההיסטורי, ולרבים מעמי העולם יש חוב כבד לחשבוננו ההיסטורי. עמים חייבים לבחון את עברם, להפיק את לקחיהם.

היו שהאמינו כי עם מפלת הנאצים אבדה הגזענות מן העולם, אבל היום, 50 שנה אחרי כישלוננו של היטלר, קמים לו יורשים בפינות שונות בעולם. המסוכנים שבהם הם אלה הקוראים להשמיד את ישראל ומצדיקים את קריאתם במניעים דתיים. אבל, ימי חוסר האונים של היהודים חלפו לעולם. אנחנו, כמדינה יהודית, נגן על כל יהודי ונשמש מקלט ליהודים מכל מקום.

הדרך היחידה לשפר את יחסי ליטא וישראל היום היא לגלות רגישות והבנה לעבר, ועל כן הקמת ועדה לבחינה מחדש של עניין הרהביליטציה היה צעד בכיוון הנכון. אנו מצפים, שארצך וממשלתך ימשיכו בפעילות חקיקה כדי להעמיד רוצחים לדין, כדי לתקן ולו במעט את העוול, כי את המתים לא נחזיר לארץ החיים. אנו מברכים גם על הצו בעניין זה שהוצאת באחרונה ומבקשים ממך לעשות יותר.

על אחת האנדרטאות לשואה בפולין נכתב: יהי אסוננו אזהרה לכם. חובת העולם כולו להפיק לקחים מהשואה, ואוי למי שמתכחש לה. באחרונה מתרבים המכחישים, ועל כך נאמר, שהנאצים לקחו מהיהודים את חייהם, ומכחישי השואה מנסים לקחת מהם את מותם.

אנו מצפים מכם, הליטאים, לעמוד אתנו בחזית אחת מול מכחישי השואה ומול זרועות התמנון של האנטישמיות והגזענות המרימה ראש, זו השונאת זרים, זו השונאת יהודים. אנו בוטחים בך ובכם שתילחמו בכל תופעה של אנטישמיות, ובקשר לכך אנו מקדמים בברכה ובתודה את ההצהרה של ה"סיים" של הרפובליקה של ליטא, שיצא חוצץ נגד שנאת הזרים ועל אי-קבילותן של הגבלות חוקתיות בכל הנוגע לפשעי מלחמה ולפשעים נגד האנושות.

כבוד נשיא ליטא, אנו רואים זאת כחובתך, כפירעון חוב לעם היהודי, לעשות צדק עם קורבנות השואה, להעמיד לדין ולתבוע כל מי שנתן יד לחיית הטרף הנאצית. אנחנו, אדוני, לא יכולים לשכוח ולא רוצים לשכוח.

מנקודת הראות שלנו, כאן ארצם של פליטי השואה. זו היתה שגיאה קשה להעניק רהביליטציה גורפת לאותם ליטאים שסייעו לחיסול יהודים, לא כל שכן לאלה אשר במו ידיהם הוליקו אותם אל מותם.

בהקשר זה אנו מברכים על תחילת עבודתה של הוועדה לבדיקת רהביליטציות, ומצפים שהצד הליטאי ימשיך וירחיב את שיתוף הפעולה עם נציגי ישראל בנושא זה.

אדוני הנשיא, מדינת ישראל מנסה בימים אלה להשכין שלום באזורנו. אנו מקווים שהסכסוך הישראלי-הערבי, שנמשך שנים רבות, קרב לקצו, למרות הקשיים הניכרים שקיימים בדרך.

חתמנו על הסכם עקרונות עם הפלשתינים, חתמנו על חוזה שלום עם ירדן, ואנו מקווים גם שיחודש המשא-ומתן עם סוריה ולבנון. עוד רבה הדרך, אך אנו משוכנעים שנגיע לשלום בר-קיימא עם עמי המזרח התיכון.

אתה אורחנו כאן בתקופה מיוחדת במינה, קשה אך מעוררת תקוות. אתה וחבריך השרים, ושאר החברים בפמליה, תראו כאן עם שבונה מדינה וחולם על שלום. אנו מצפים גם לתמיכתכם בדרך הקשה שבחרנו ללכת בה.

אדוני הנשיא, ברוך הבא לירושלים ולישראל.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לראש הממשלה.

אדוני הנשיא של ליטא, לכל אחד מאתנו יש ליטא שלו. אתמול פגשת את מבקרת המדינה שלנו, שהיא ליטאית, את המשנה לנשיא בית-המשפט העליון. בין הרבנים, בכל השכבות יש לנו ליטאים. כל אחד וליטא שלו.

ליטא שלי, בעקיפין, קשורה לעיירה בשם סריי, שם ביקרנו, עיירה קטנה בדרומה של ליטא. בין יערות קסומים ואגמים שקטים חיו כ-200 משפחות יהודיות, בהן מוהל, שוחט ורב, יענקל כהנוביץ ואשתו שיינה-פשה. הם נרצחו, נשאר קבר אחים, והיערות נשארו שקטים והאגמים רגועים, והשוחט והמוהל הזה היה גם השחיין הטוב ביותר בעיירה והוא הסבא-רבא של בתי, יפעת, ושל הבן שלי, נועם.

הנואם הבא, יושב-ראש הכנסת לשעבר, חבר הכנסת דב שילנסקי, המייצג את החוויה הליטאית לכל גוניה.

אני מזמין עכשיו את סגן יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת דב שילנסקי.

דב שילנסקי (הליכוד):

כבוד נשיא מדינת ישראל מר עזר ויצמן, כבוד נשיא ליטא, אלגירדס ברזאוסקאס. אדוני נשיא ליטא, היית ילד בתקופת השואה, אך מפי ידידים שמעתי על הבנתך הרבה על מה שעבר על יהדות ליטא, וככזה אנחנו מקבלים אותך היום.

אדוני יושב-ראש הכנסת, חברי הכנסת, אורחים נכבדים, הנוהג בכנסת הוא, שבעת אירוח נשיא, מדברים יושב-ראש הכנסת, ראש הממשלה ונציג האופוזיציה. אני מודה לאופוזיציה כולה, ובעיקר לעומד בראשה, ידידי חבר הכנסת בנימין נתניהו, על שזיכו אותי להיות הדובר בשמם. אך את דברי אבטא לא כאופוזיציה ולא כקואליציה, אדבר כיהודי, כקיסם עשן, שריד מתוך האש הגדולה שבה נאכלה יהדות ליטא.

המלך ויטאוטאס הגדול הזמין את היהודים לבוא לליטא, בהבינו מה גודל התרומה שהיהודים יכולים להביא לה. ואכן, היהודים תרמו רבות לתקומתה המדינית של ליטא. יהודים רבים לחמו וגם נפלו למען עצמאותה. היינו נאמנים לליטא בכל מאודנו והקדשנו לה את כישורינו וכוחותינו בפיתוח, בפריחה ושגשוג.

לפני פרוץ מלחמת העולם השנייה חיו על אדמת ליטא, בכלל זה באזור וילנה, 250,000 יהודים ב-240 יישובים. עם כניסת הסובייטים לליטא, בשנת 1941, נאסרו ונשלחו לסיביריה למעלה מ-7,000 יהודים, חלקם בגלל היותם ציונים, כשהבית"רים בראש הרשימה, וחלקם כבעלי רכוש. יחסית לאוכלוסייה הכללית, מספר זה היה גדול פי שלושה ממספר הליטאים שנשלחו על-ידי הסובייטים לסיביריה.

מתוך יהודי ליטא שהיו בה עם כניסת הגרמנים, נרצחו בצורה אכזרית ביותר 94%, אתם שומעים – 94%, רק 6% שרדו. אתם מסוגלים לתפוס את גודל הטרגדיה?

מכובדי, תחשבו היטב. אתם יודעים מה זה אדם אחד? ומה זה בעל ואשה וילדים וסבא וסבתא? משפחה. כמה זה 100 אנשים ו-1,000 אנשים ו-100,000 ו-230,000 כמניין יהודי ליטא שנרצחו? עבור רבים זה אולי רק מספרים. עבורי זה קרובי משפחתי, הרבנים שלי, מחנכים ומורים, חברים, שכנים ומכרים.

אני יודע, שמי שלא חש את זה אישית, קשה לו להבין. אבל שינסה כל אחד מכם לחשוב על אבא שלו, על אמא שלו, על אחיו ואחותו הקטנים. זה לעולם לא יקרה לנו, אבל תדמינו שאלה הם בני משפחותיכם.

בהמנון הליטאי נאמר "Tegu saule Lietuvoj tamsumus prasalina". בתרגום חופשי: שהשמש של ליטא תרחיק כל חשכה. אך עם פרוץ השואה כוונתה, עבורנו היהודים, השמש של ליטא בעננים שחורים וכבדים, מצאנו את עצמנו בחשכה ובעלטה.

ליטא התרוקנה מיהודיה, ומה שאנו מוצאים שם עתה זה רק קברים, קברים וקברים. במקרים רבים – מרמס ומרעה לאדם ולבהמה. ולא רק ציון אין על רובם אלא אף לא גידור.

ועל משקל דברי המשורר אנטאנאס באראנאוסקאס, בשירו: "אניקשציו שיליס", אני זועק מעומק הלב: visa prapoule... הכול נעלם.

Tik ant lauko pliko kelios puseles apykreives liko – רק בשדה העירום נותרו כמה שיחים נוטים ליפול.

לפני חודשים מספר הבאנו מהעיירה ריטבה לקבורה בהר-הזיתים בירושלים את עצמותיהם הקדושות של הרב ושל שוחט העיירה. כשחיילי הצבא האדום ברחו מריטבה, עוד לפני כניסת הגרמנים – אני מדגיש, לפני כניסת הגרמנים – הוציאו כמה ליטאים את הרב והשוחט מבתיים, הכריחו אותם להניח תפילין ולהתעטף ברחוב בטלית, ולעיני קהל ליטאי לועג גזזו את הזקנים שלהם. לאחר מכן הריצו אותם תוך מכות ברחובות העיירה, עד לגן הציבורי, שם הכריחו אותם לחפור בור צר ועמוק ולהיכנס לתוכו בעמידה. וכך קברו אותם חיים. גם במעמד זה צפו רבים, ולא נמצא אחד, ולו אחד, שניסה למנוע את הזוועה.

כשהיה כאן ראש ממשלת ליטא, אדולפס סלזבציוס, סיפרתי מניסיון אישי, איך הובלו בעיר שאולאי 200 גברים בדרך שסופה מוות, ואנוכי הגבר, הגבר שהיה אז רק בן 16, בתוכם. מפקד יחידת המרצחים היה חבר שלי, אדוני הנשיא, חבר שלי בן כיתתי, אני זוכר את שמו, בן למשפחת ראודוניס הידועה בעיר. וכן היה בין המרצחים חבר נוסף מהכיתה שלי. כשהם הבחינו בי פרצו הם בצהלת שמחה. בהינף אצבע הם יכלו לשחרר אותי מתהלוכת המוות. שום גרמני לא היה נוכח במעמד זה, רק ליטאים, אך במקום לשחררני התעניינו הם לדעת היכן זלמנס, היהודי הנוסף שלמד באותה כיתה.

האם היום, אחרי 54 שנים, עשה העם הליטאי חשבון נפש לעצמו? למה צהלו חבריו הטובים, בני כיתתו של הנער בן ה-16, שמעולם לא עשה להם כל רע אלא רק טובות, למה צהלו הם כשהם מובילים אותו למוות?

הבאתי פה רק שתי דוגמאות, שתיים מתוך אלפים. למה קרה לנו כל זאת? למה? למה? במה חטאנו? האם פשענו? אני יודע את התשובה. נולדנו יהודים. היינו עם ללא מולדת, ללא קרקע יציבה מתחת לרגלינו, נתונים לחסדי זרים, ללא כל הגנה עצמית.

בתקופת כהונתו של לנדסברגיס כנשיא ליטא ניתנה רהביליטציה לכל מי שנידונו על-ידי השלטון הסובייטי, ובהם רוצחי היהודים. לפי ההערכה, לקחו חלק ברצח היהודים, בצורה זו או אחרת, כ-20,000 ליטאים, ובהם למעלה מ-10,000 שהיו מאורגנים ביחידות מיוחדות וגם פעלו מחוץ לגבולות ליטא – בגטו ורשה ובגטאות נוספים וכן במחנות ההשמדה. בעיקר היו הם פעילים ברצח יהודים ברוסיה הלבנה. כל אלה נהנו מהרהביליטציה. ואני מדגיש: לא חנינה, אם כי גם זה חמור, אלא רהביליטציה, שמשמעותה, גם המשפטית וגם הציבורית – כל מה שאתם עשיתם אינו בגדר אשמה.

כל מי שזכה לרהביליטציה קיבל מענק של 18 משכורות חודשיות, והחזירו לו את כל רכושו שהולאם בעת המאסר, לרבות הרכוש שנשדד על-ידם מהיהודים שהם רצחו.

ליטא אינה מחזירה ליהודיה את רכושם. למרצחים כן נתנו אותו.

אדוני הנשיא, אני ער לכך שלפני שבועיים קיבל ה"סיים" הליטאי החלטה נגד אנטישמיות. אני ער לכך, שלפני חמישה ימים חתם נשיא ליטא, מר אלגירדס ברזאוסקאס, על צו המחייב לבדוק מחדש את כל התיקים של מי שקיבלו רהביליטציה. אך מימוש הלכה למעשה של הצו הזה תלוי בעם הליטאי. האם הוא מוכן לכך? האם הצו יבוצע? ומה יקרה עם אלה שיימצא שהשתתפו ברצח יהודים? ומה עם הפושעים שהצליחו להימלט מליטא ולאחרונה נתגלו במקומות מסתורם? האם ליטא תקבלם ותשפוט אותם?

למיטב ידיעתי, עומד פה נשיא ליטא לבקש מהעם היהודי סליחה ומחילה על הפשעים שבני עמו ביצעו בנו. העתיד יוכיח האם זה משקף ומבטא רק אותך, אדוני הנשיא, עם גישתך כלפי יהודים, כפי שהזכרתי בראשית דברי, או את מכלול בני עמך. זה לא רק למען קדושת הנרצחים, זה לא רק למעננו. העם הליטאי זקוק לכך בראש ובראשונה למען עצמו, למען חינוך ילדיו, למען עתידו.

בחשכת הימים ההם היו גם ניצוצות אור. 226 ליטאים הוכרו על-ידי "יד ושם" כחסידי אומות העולם. 15 מקרים נוספים עומדים לדיון. זה מספר קטן לעומת כמות המרצחים, ולכן אנו מכבדים אותם במיוחד. חסידי אומות העולם האלה הינם גאווה לעם הליטאי. העם היהודי מביע להם הוקרה ותודה, ובשם העם כולו אנו מצדיעים להם, במעמד זה של כבוד נשיא מדינת ישראל וכבוד נשיא מדינת ליטא.

מכובדי, הרשו לי לסיים בנימה אישית. על-יד העיר שאולאי, שבלי בעברית, שאוול ביידיש, יש חורשה בשם ק'וזאי. שם שיחקתי לא אחת בימי ילדותי ונעורי. שם נהניתי מציוץ ציפורים. ריחות פריחה שיכרו את חושי, ומבעד צמרות עציה המלבלבים האירה לי השמש. יפה היתה החורשה, יפה ונעימה. שם נחפרו 13 בורות. לאחד הבורות האלה הייתי מיועד. ולולא קרה לי נס, שאחותי היקרה, חנה ברידא, שניצלה גם היא וגרה כיום ברעננה, הצליחה להציל אותי, בשנייה האחרונה ממש – לא הייתי עומד פה היום.

אדוני הנשיא אלגירדס ברזאוסקאס, תעצום לשנייה את עיניך ותדמיין דמות יוצאת מתוך הבור בק'וזאי, כאילו רוח רפאים חיה, פעילה ותוססת נעמדת פה ונושאת דברים מעל בימת פרלמנט מדינת היהודים שקמה בארץ-ישראל. אז תבין טוב יותר את מהפך ההיסטוריה היהודית. וכאשר תחזור לארצך תספר לבני עמך שבמו-עיניך ראית את נס תקומת העם היהודי, את נפלאות מולדתו, את עוצמת רוחו. אולי יבינו גם הם את משמעות נצחיותו של עם ישראל.

אין אדם שמסוגל לבטא בשלמות את השואה. אילו יכולתי להמחיש את הזעקות ששמעתי בליטא, את זעקות האימה: "פאפע, וו ביסט דו", "מאמע, איך וויל לעבן" – אבא, איפה אתה? אמא, אני רוצה לחיות. זעקות אימה ושוועות אחרונות, ברגעים האחרונים. לו יכולתי לבטא זאת, אולי הייתם מבינים יותר. אבל אינני מסוגל. ויסלחו לי קדושי פונאר, הפורט התשיעי, זאגר, והקדושים הפזורים בשדות ובחורשות ליטא שדלה היתה שפתי, והרי הנני בסך הכול רק יצור אנוש.

מכובדי, אני מודה לבורא עולם שגרם לנסים שבזכותם שרדתי מהתופת, ואולי רק על מנת להגיע למעמד זה של היום.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לסגן יושב-ראש הכנסת דב שילנסקי.

חברי הכנסת, אני מזמין את נשיא הרפובליקה הדמוקרטית של ליטא, את הנשיא ברזאוסקאס, לשאת דברים בפני הכנסת. כבודו.

נשיא ליטא א' ברזאוסקאס:

כבוד נשיא מדינת ישראל, כבוד יושב-ראש הכנסת, חברי הממשלה והכנסת הנכבדים, גבירותי ורבותי, קשה להביע את רגשותי ואת משמעות הרגע הזה באמצעות מלים בלבד. אני עומד כאן בפניכם, כנשיא הראשון של ליטא העצמאית המבקר בישראל בהזמנתו של נשיאכם, וכאדם אשר עבורו ארץ-ישראל היא ארץ הקודש, ארץ אשר ביקרו בה בעבר וממשיכים לבקר בה כיום מבקרים ועולי רגל ליטאים.

אני עומד פה בפניכם, נבחר העם הישראלי, כנציגו של עם אשר ההיסטוריה שלו קשורה בקשר בלתי ניתן להתרה עם זו של היהודים. במשך דורות חיו יהודים וליטאים בהרמוניה. עברם של יהודי ליטא מהווה חלק בלתי נפרד ומשמעותי של מדינתנו. כבר במאה ה-14, השליט של ליטא, הארכי-דוכס ויטאוטאס, הכיר בחשיבותם של היהודים והעניק להם זכויות מיוחדות. במשך הזמן נוצרה קבוצה אתנית של ליטבקים. היא מילאה תפקיד חשוב בהפצת אורה של היהדות ברחבי העולם היהודי. במדינה אשר אתם קוראים לה "ליטא" או "ליטע" ביידיש, ואשר אנחנו קוראים לה "ליטובה", שגשגו המחשבה, התרבות, התיאולוגיה וחיי החברה היהודיים. אלו העשירו במידה משמעותית את התרבות הליטאית והקנו דמות מיוחדת לארצנו.

ממש אי-אפשר לדמות עיירה או עיר ליטאית מסורתית ללא תושביה הפעילים, הנאמנים והכשרוניים – היהודים. ליטא היתה מקום מושבם ופעילותם של רבנים גדולים, של הסופרים הראשונים בעברית וביידיש, ושל הפעילים הציונים המתלהבים של "חובבי ציון". ליטא היתה גם ערש התרבות היידישאית, ושפת היידיש היתה אחת השפות המרכזיות בעיירות ובערים הליטאיות. השתמשו בה במוסדות חינוך, במערכות עיתונים ובמשרדים עסקיים. וילנה הוכרה בין יהודי העולם כ"ירושלים דליטא". "רחוב הגאון" בעיר העתיקה של וילנה משמש תזכורת לגאונות של העם היהודי. מלומדים רבים ממוצא יהודי פעלו לפני מלחמת העולם השנייה במסגרת אוניברסיטת ויטאוטאס הגדול, שהיתה בזמנה האוניברסיטה היחידה במדינה.

תרומתם של תעשיינים יהודים היתה משמעותית עבור עצמאותה של ליטא אחרי מלחמת העולם הראשונה. המוזיאונים שלנו מחזיקים דגלים של ותיקי מלחמת העצמאות היהודים. פשוט קשה למנות את הכול; תפקידם של היהודים כקבוצה אתנית היה משמעותי ביותר. עד המהפכה של 1926 היה קיים שר לענייני יהודים בממשלה, והיתה סיעה יהודית נפרדת בפרלמנט. לא היו סכסוכים משמעותיים כלשהם בין ליטאים ובין יהודים בשנות העצמאות שבין מלחמות העולם. ממשלת ליטא ואני באופן אישי נעשה כל שביכולתנו להבטיח שיום השנה ה-200 למותו של הגאון מוילנה יצוין בכל רחבי ליטא, ישראל ומדינות העולם.

חברי כנסת נכבדים, אני מודה לכם על קבלת הפנים הכנה ועל הרשמים הנפלאים שחווייתי כאן בישראל, בירושלים, אשר רחובותיה הצרים מזכירים לי את וילנה. אולם, אני חייב לתת מענה על שאלה שאני חש שהיא מרחפת בחלל האולם הזה, ואתם מצפים לתשובה עליה. אין זו רק שאלה

פורמלית אלי כראש מדינה. זו שאלה עם ממד אנושי וגם שאלה של מצפון, הנוגעת לי כאזרח המדינה שאני מייצג. זה נושא מכאיב וקשה. זה זמן רב היא ניצבת שם בשוליים, זה זמן רב נמנעו מלעסוק בה, וייתכן שהיה חשש להתמודד אתה ישירות.

אולם, זכר סבלם של מאות אלפי היהודים אשר חיו בליטא אינו מאפשר לרבים מבני עמי ההגונים לחיות בשקט עם עצמם.

יש להודות, שהנטיות להדחיק ולהאפיל על אשר התרחש, להשאיר את השאלה לטיפול של ההיסטוריה ולשכוח לחלוטין את דבר קיומה, היו קיימות בקרבנו, ולא רק בליטא. דבר זה התאפשר על-ידי השיטה הבולשביקית אשר לא הרשתה דיון פתוח על האירועים. לאחר מכן, כאשר ליטא השתחררה, כאשר כל אחד העלה את תלונותיו שלו, לא ניתנה תשומת לב מספקת להערכת השואה של העם היהודי.

כיצד קרה הדבר, שלפני עיניהם של אחיהם לאזרחות, ואף בהשתתפותם של כה רבים מהם בביצוע הפשעים, מאות אלפי יהודים נהרגו או הוגלו, נאסרו, נשדדו והושפלו במהלך מלחמת העולם השנייה? אני, כמובן, לעולם לא אוכל להסכים שעם כלשהו יואשם בהאשמה קולקטיבית. העם היהודי, יותר מכל עם אחר, מעריך את חוסר הבסיס של האשמות כאלה. אולם קיימת חובה מוסרית לעם וחובה אישית ליחיד להבין את אשר אירע. בסופו של דבר, מצפון ובושה קיימים. ואנו, בבנותנו את ליטא החדשה, התרבותית והדמוקרטית, המושיטה את ידה למדינות העולם, מעלים את השאלה בקרב עמנו.

איננו יכולים להחזיר את המתים לחיים ולהקטין את סבלם. איננו יכולים להשתיק את אלו אשר הוריהם, אחיהם ואחיותיהם נהרגו. היו אלפים מהם, אלפים רבים אשר יכלו לחיות, לאהוב וליהנות מהחיים. כמה נשמות תמימות שואלות אותנו כיום בדומייה: מדוע?

צר לי על שהכיבוש הנאצי שיתק את כוחות העם והמדינה. האספסוף השחור אשר ניתן לו דרור, החל לחסל את העם היהודי. צר לי עד מאוד על שבאותו זמן רק קומץ אזרחים היה מסוגל להושיט יד לעזרה.

נציגי העם היהודי הנכבדים, אילו יכולתי, הייתי פונה אליכם במלים אשר בהן אתם פותחים כל יום וחוזרים עליהן: "שמע ישראל". מעל במה זאת, שעליה עמדו ראשי מדינה רבים, בלב ההיסטוריה שלכם ושל מדינתכם, אני, נשיא ליטא, מרכין את ראשי לזכרם של למעלה מ-200,000 יהודי ליטא אשר נספו. אני מבקש את מחילתכם על מעשיהם של אותם ליטאים, אשר הרגו באכזריות, ירו, גירשו ושדדו יהודים.

אלה אינן מלים קלות לאמירה. לא רק ישראל והיהודים זקוקים להן. זקוקים להן גם ליטא והליטאים. זאת משום ששואת היהודים היתה גם אסון לליטא. זאת משום שהדרך היחידה להשגת פיוס והשלמה עם ההיסטוריה היא ההכרה באמת. לא מספיק לבקש מחילה. עלינו להיות ערים כל הזמן למה שקרה. זו דרכנו לעולמן של מדינות אירופה התרבותיות, אשר מהן הופרדנו במשך 50 שנים – בתחילה על-ידי הכיבוש הנאצי, ולאחר מכן על-ידי הכיבוש הסובייטי.

הליטאים עמדו בפני מבחנים קשים בזמן המלחמה ובשנים שלאחר המלחמה. העם, ובעיקר חברי ארגוני ההתנגדות, נשלחו לבתי-כלא ולמחנות והוגלו לסיביר. עמים אחרים גם עמדו בפני מפלות – מפלות נוראות. אך רק העם היהודי הפך לקורבן בגלל זהותו כעם. את זה אסור שנשכח.

אני שמח שהיום, בזמן שאנו בונים גשרים בין ליטא ובין ישראל העצמאית, אנו יכולים לציין את שמותיהם של יותר ויותר ליטאים, אשר בשעה שחורה של ההיסטוריה הצליחו לשמור על כבוד העם הליטאי – של אלו שניתן למנותם בין חסידי אומות העולם.

אנו יוצרים חוקים התואמים את הנורמות הבין-לאומיות ומכוונים לעצור התבטאויות של שנאת זרים, אנטישמיות וגזענות בליטא. הפרלמנט הליטאי קיבל הצהרה ברוח זו בחודש שעבר, אנחנו מתכוננים להעמיד לדין פושעי מלחמה, ונעשה זאת באופן פומבי, עקבי, ובהכרה.

יש במדינתי קברי אחים של נספי עמכם. בשנים האחרונות הבאנו לשיפוצם של מאות בתי-קברות יהודיים ולסידורם של מקומות שבהם התרחשו מעשי רצח המוני. אנו מנצלים את מלוא כוחו של החוק נגד מחללי בתי-הקברות.

אנו שמחים על שחיים יהודיים עכשוויים ממשיכים במסורות שהיו לפני המלחמה. כספים ממשלתיים מנוצלים להחזרת החינוך היהודי. המוזיאון הלאומי היהודי ירש את הרכוש של המוזיאון היהודי אשר נסגר על-ידי הסובייטים וניצל מהרס על-ידי חברים באינטליגנציה הליטאית. יום השואה הוצהר כיום אבל לאומי, והטרגדיה של העם היהודי מסופרת בספרי הלימוד בבתי-הספר התיכוניים.

בעונג אני מודיע, שארכיון המדינה של ליטא ומכון YIVO בניו-יורק הגיעו להסכם בדבר שיתוף פעולה לגבי שחזור, צילום במיקרופילם, קטלוג ומחקר של חומר היסטורי בעל חשיבות מיוחדת. שיתוף הפעולה, אשר החל בחקר נושא הרהביליטציה בכל הנוגע לאנשים החשודים בהשתתפות בשואת העם היהודי, הוא בעל חשיבות מיוחדת. בשבוע שעבר פרסמתי צו העוסק בנושא זה. באופן כללי ניתן לומר, שלמרות אופוזיציה לא בלתי-משמעותית של יחידים וקבוצות מסוימות, החל תהליך ההתגברות על העבר. אנו נחושים בדעתנו להמשיך בתהליך.

בשאלת החזרת הרכוש של קבוצות דתיות וחברתיות שפעלו בליטא, ברצוני לציין שהוחזרו בניינים לקהילות היהודיות של וילנה, קובנה וקלייפדה. אחרים יכולים לדרוש בחזרה את רכושם בהתאם לחוקי הרפובליקה של ליטא ועל בסיס המשפט הבין-לאומי ורצון טוב.

חברי הכנסת הנכבדים, אני פונה אליכם כנשיא ליטא שנולדה מחדש, ליטא אשר מודעת לכך שהאמת צריכה לאחד אותנו, לא להפריד בינינו, ואמת זו חייבת להיות משוחזרת בידי ההיסטוריונים בצורה עקבית והדרגתית, כדי למנוע את הישנות העבר. חינוך, בעיקר חינוך של הצעירים, הוא בעל חשיבות מיוחדת במרכז אירופה ובמזרחה, אשר שם הדמוקרטיה עדיין לא עברה את השלבים הראשונים של התפתחותה. כדי שכל תושב במדינה יתפוס את מלוא המשמעות של מה שקרה, התחלנו לספר לצעירים שלנו על הגורל הטרגי של העם היהודי באותם ימים. אני בטוח שבתחום זה נשתף פעולה. זו החובה לא רק של המדינה אלא גם של האינטלקטואלים, אנשי אמנות ומדע בליטא וגם בישראל, להעמיד נכוחה את האמת לגבי השואה היהודית, ללא כחל וסרק. רק לאחר שנקלוט ונעריך את מה שקרה, נוכל להיות חופשיים באמת.

חשוב שנזכור את המאבק בן אלפי השנים של העם היהודי להקמתה ולשמירתה של מדינה בארץ-ישראל, מאבק אשר החל 1,000 שנה לפני הולדתו של ישו. ההחלטיות שלכם, האחדות, השמירה על זהות לאומית וטיפול הדמוקרטיה תוך עמידה מול דיכוי ואויבים מרובים, מעוררים השראה. במובן זה אפשר למצוא הקבלות רבות עם ליטא והליטאים, שאף הם הקדישו מאמץ רב לשמר את עצמאותם הלאומית ולעמוד מול דיכוי. המלים של חוזה המדינה היהודית בנימין זאב הרצל: "אם תרצו אין זו אגדה", הן בעלות משמעות עמוקה עבורי.

כבוד גדול הוא לי לדבר כאן, לאור המקום המכובד אשר מדינתכם תופסת בחבר מדינות העולם, סמכותה הבין-לאומית והשפעתה.

שתי מדינותינו חיות בתקופה רבת תמורות, סכנות ואתגרים, אך גם רבת אפשרויות, אשר לא נשמע כמותן. אנחנו – ואני מלווה בחברי פרלמנט וממשלה, וגם במספר גדול של אנשי עסקים – באנו הנה לדון בבעיות, לפתור אותן ולפעול יחדיו.

נחפש דרכים להפעיל את המועצה הבין-פרלמנטרית ליטא-ישראל, תוך הזמנת עורכי-דין והיסטוריונים לעבוד יחדיו. ניצור הזדמנויות נוחות לביקור ישראלים בליטא, כדי לסחור ולעבוד שם.

אומרים שהתרבות הינה השגריר הטוב ביותר של מדינה. חילופי תרבות כבר מתקיימים בינינו. תערוכות של אמנים ישראלים התקיימו בקובנה ובוילנה בשנה שעברה. לסופרינו, לאמנינו ולמוזיקאים שלנו יש הרבה מה לומר אלה לאלה.

דיאלוגים הם הגשרים הראשונים, אפשר לומר פונטונים – גשרי סירות – בין עמים. לאחר מכן באים מבנים מוצקים יותר. אתם יוזמי הדיאלוג ההיסטורי עם אויבכם מהעבר, המוכר ברחבי העולם כ"תהליך השלום במזרח התיכון". לפי מיטב ידיעתי, שלום ואמת נקראים אבני הפינה של העולם בכתבים של חכמים. אינני יכול לעזוב את ארצכם בלי להצהיר, שאנו בליטא עוקבים אחרי כל צעד שנעשה בכיוון השלום ומברכים עליו.

גבירותי ורבותי, קיבלתם אותנו בלב פתוח. אלפי הקילומטרים ואזורי האקלים הרבים המפרידים בין וילנה לירושלים נעלמו כלא היו. מי ייתן וערים אחיות אלו תישארנה יחד לעולם ועד, פתוחות האחת לשנייה.

אל לנו לשכוח את העבר, אך הבה ונטה מבט גם אל העתיד. השגרירות הליטאית, אשר הוקמה זה לא כבר, תתרום – בזאת אני בטוח – לפתיחת דף חדש ביחסים בין שתי מדינותינו. היחסים בין עמינו ומדינותינו תלויים בהבנה הדדית של ערכים דמוקרטיים, בדמיון בערכים חברתיים, וכמובן, בהיסטוריה משותפת. ליטא מעריכה את הישגי ישראל בתחומי הכלכלה והמדעים. אינני רואה מדוע ליטא וישראל לא תוכלנה לשתף פעולה בצורה הדוקה יותר. אנחנו כבר משתפים פעולה במסגרת האו"ם, וכן גם במועצת אירופה, ואכן המועצה לתרבות וחינוך תייחד את המושב בוילנה השנה לתרבות יידישאית. איננו מתחרים אלא שותפים בפיתוח קשרים כלכליים ומסחריים בזירה הבין-לאומית. יכולנו לשתף פעולה בצורה יעילה יותר בנושאי אקולוגיה ותרבות, ולהיאבק בצורה פעילה יותר נגד הטרור הבין-לאומי. ברצוני להזכירכם, שבמהלך המחצית הראשונה של השנה הפכה ליטא לחברה נלווית באיחוד האירופי – התפתחות הפותחת בפנינו אופקים מדיניים וכלכליים חדשים.

אני מודה בכנות לנשיא מדינת ישראל על הזמנתו הנדיבה לביקור במדינתכם, ולכל מי שתרמו להפיכת ביקור זה לביקור פורה כל כך וראוי להיזכר.

שלום וברכה לכולכם ולכל עם ישראל.

(מחיאות כפיים)היו"ר ש' וייס:

רבותי הנשיאים, חברי הכנסת, אורחינו המכובדים מאוד, הפמליה של הנשיא האורח, תמה הישיבה הזאת.

אנחנו נכבד את הנשיאים שלנו בקימה.

הישיבה הבאה של הכנסת תתקיים בעוד כעשר דקות.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

כבוד הנשיאים!

(תרועת חצוצרות)

(חברי הכנסת קמים בצאת נשיא ליטא ונשיא מדינת ישראל.)

(הישיבה נפסקה בשעה 12:00 ונתחדשה בשעה 12:10.)

שאלות ותשובות

היו"ר ע' עלי:

שר התעשייה והמסחר ישיב על שאלתא מס' 4350.

הורדת מכסים על ייבוא כבלים מהמזרח הרחוק

חבר הכנסת ג' שגיא שאל את שר התעשייה והמסחר ביום י' בשבט התשנ"ה (11 בינואר 1995):

לאחרונה פורסם בעיתונות כי משרד התעשייה והמסחר החל בהליכים להורדת מכסים על ייבוא כבלים מהמזרח הרחוק.

ברצוני לשאול:

1. האם קיימים בארץ מפעלים המסוגלים לייצר את הכבלים שמתכוונת ישראל לייבא?

2. מה הן הסיבות שהניעו את השר להאיץ את החשיפה בתחום זה?

תשובת שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בישראל קיימים המפעלים הבאים המסוגלים לייצר כבלים לרשתות מתח גבוה: א. "כבלים" – בחיפה; ב. "כבלי ציון" בראשון-לציון, שדרות ואילת.

2. כלכלת ישראל מתפתחת, ובמסגרת זו גדלים היקפי היבוא והיצוא למשק הישראלי מדי שנה. מעל 70% מסך היבוא לישראל מקורו באיחוד האירופי, ארצות-הברית ומדינות אפ"א כפועל יוצא של מערכת הסכמי אזור סחר חופשי. יותר מ-85% מיבוא זה מהווים תשומות ונכסי השקעה.

בחינת המאזן המסחרי של ישראל עם ארצות השוק האירופי המשותף, הנהנות מהסכם סחר חופשי עם ישראל, מעלה תמונה עגומה של גירעון מסחרי הולך וגדל לרעת ישראל: בשנת 1991 הסתכם הגירעון ב-3.803 מיליארדי דולר, בשנת 1992 – ב-4.915 מיליארדים, ב-1993 – ב-5.646 מיליארדי דולר, וב-1994 – ב-7.384 מיליארדי דולר. בימים אלה אנו מצויים בעיצומו של משא-ומתן רשמי עם הקהילייה האירופית על הסכם חדש, תוך הצגת תמונת המצב הנ"ל לאירופים במקביל לדרישותינו השונות. תמונת המאזן המסחרי עם כלל ארצות אירופה הינה חמורה עוד יותר: ב-1991 הסתכם הגירעון המסחרי ב-5.223 מיליארדי דולר, ב-1992 – ב-6.2 מיליארדי דולר, ב-1993 – ב-7 מיליארדי דולר וב-1994 – ב-8.932 מיליארדי דולר.

מנגד, בסחר הגדל והולך עם אסיה, נהנית ישראל ממאזן סחר חיובי הולך וגדל: בשנת 1992 הסתכם העודף המסחרי לטובת ישראל ב-283 מיליון דולר, ב-1993 – ב-468 מיליון דולר, וב-1994 – ב-859 מיליון דולר. בעוד היצוא הישראלי לאסיה גדל בשנת 1994 ב-80% לעומת שנת 1991 והסתכם ב-3.152 מיליארדי דולר, הרי היצוא הישראלי לארצות השוק המשותף גדל ב-12% בלבד בשנים אלה.

בפועל רוכשת חברת החשמל את הכבלים בדרך כלל במכרזים בין-לאומיים. מתוך שבעה מכרזים אשר נערכו משנת 1992 ועד שנת 1995 היו שישה מכרזים בין-לאומיים ומכרז מקומי אחד בלבד. בפועל זכו במכרזים אלה חברות אירופיות הנהנות מהסכם סחר חופשי עם ישראל, ובהן Cabelryht מגרמניה ו"אלקטל" מצרפת. גם במקרים שבהם זכו חברות ישראליות במכרזים בין-לאומיים הן נאלצו להתמודד עם הצעות אשר הוגשו על-ידי החברות האירופיות.

מנגד, החברות האסייתיות מתמודדות במכרזים אלה ללא הטבות מכס שמהן נהנות החברות האירופיות כתוצאה מהסכם הסחר. לפיכך, מטרת הבדיקה – לאפשר תחרות הוגנת במכרזי חברות חשמל לחברות האסיאתיות מול החברות האירופיות.

על מנת להתמודד עם תמונת הסחר המשתנה של ישראל מול אירופה ואסיה, החלטתי, בהתייעצות עם שר האוצר, לבחון ייבוא תשומות יצוא ברמת המוצר הספציפי משווקים באסיה, כגון יפן ודרום-קוריאה, ולאפשר טיפול נקודתי בגורמים הבעייתיים.

את בחינת האפשרויות תבצע הוועדה לקידום קשרי הסחר עם מדינות מפתח במזרח הרחוק אשר מיניתי השבוע.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר התעשייה והמסחר.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט ישיב על שאלות.

חומרים מסרטים בכיתות לימוד

חבר הכנסת א' אסעד שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ט באדר א' התשנ"ה (1 במרס 1995):

סיבי הפיברגלס הוכרזו כחומר העלול לגרום למחלות הסרטן בעת חדירתו למערכת הנשימה.

בבתי-הספר בישראל יש אלפי לוחות כתיבה עשויים פיברגלס; רובם סופקו בשנים האחרונות.

ברצוני לשאול:

1. האם מודע משרד החינוך לסכנות אלו?

2. כיצד תימנע סכנת ספיגת חומרים מסרטנים בילדים?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ביום 8 בפברואר 1995 השבתי בנדון על שאילתות זהות מס' 4406, 4407, 4408 ו-4453 של קבוצת חברי כנסת.

מורה החשוד בתקיפה מינית

חברת הכנסת י' דיין שאלה את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ט"ו באדר א' התשנ"ה (15 בפברואר 1995):

במאי 1994 ניסה ש"ו (שמו המלא מופיע במקור), מורה בבית-הספר לאמנויות, לנשק בכוח תלמידת בית-הספר. כאשר נקרא לשיחה אצל המנהלת, הודה המורה במעשה, אך תירץ אותו בקשיים נפשיים ובהיותו שיכור. נפתחה חקירה והנושא הועבר לפרקליטות, בעקבות תלונה שהוגשה במשטרה על-ידי התלמידה. המורה לא הושעה מעבודתו.

ברצוני לשאול:

1. מדוע לא דיווח בית-הספר על המקרה לרשויות?

2. האם יושעה המורה?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. המורה יצא לבלות בפאב ירושלמי, בסוף שנת הלימודים הקודמת, וקרא לתלמידה המתלוננת, נערה בסוף לימודיה התיכוניים. מכאן ואילך יש סתירה בגרסאות. לטענת התלמידה, המורה ניסה לנשקה בכוח; לטענת המורה, לא היו דברים מעולם. לדבריו הוא הזמין את התלמידה כדי לדון בעבודת גמר שהגישה בנושא קולנוע.

המקרה נודע למנהלת לאחר כחודש ימים. המורה נקרא לבירור, שבמהלכו ננזף על התנהגותו, ובעיקר על כך שהזמין את התלמידה אל מחוץ לפאב. המנהלת לא ראתה באירוע נושא של תקיפה מינית, לכן גם לא ראתה צורך לפנות לרשויות. המורה לא טען שהיה שיכור ולא תירץ את המעשה בקשיים נפשיים.

במהלך חופשת הקיץ נתקבלה תלונה מהתלמידה באמצעות הקו הפתוח של משרד החינוך, ואז דיווחה המנהלת בעל-פה למפקחת על בית-הספר. בסוף אוקטובר 1994 התלונה התלמידה במשטרה. כתוצאה מכך החלה המשטרה בחקירה, ובסופה הועבר התיק לפרקליטות.

בימים האחרונים נודע שהפרקליטות החליטה שלא לפתוח בהליכים נגד המורה מהנימוקים של חוסר ראיות וחוסר עניין לציבור. כיוון שכך אין אפשרות להשעות את המורה.

השתלמויות מורים בשבת

חבר הכנסת י' לוי שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ב באדר א' התשנ"ה (22 בפברואר 1995):

משרד החינוך זימן השתלמות המתקיימת גם בשבת (ראה מכתבים המצ"ב).

רצוני לשאול:

1. האם אכן זומנה ההשתלמות הנ"ל?

2. האם עורך משרד החינוך השתלמויות מורים בשבת?

3. מי הוא הגורם האחראי לזימון השתלמות זו?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד החינוך לא זימן את ההשתלמות.

2. התשובה שלילית.

3. ההשתלמות זומנה ביוזמתה הפרטית של ד"ר שרה זימין במכללת בית-ברל.

אני מוכן להעביר לחבר הכנסת לוי בנפרד מכתב מד"ר זימין שבו היא מציינת שדאגו לערוך את השבת כיאות. כמו-כן מצורף מכתב של קבוצת מורים דתיים שהשתתפו בהשתלמות הנ"ל. בין המשתתפים היו שומרי שבת שהיו מלאי הערכה על ההשתלמות הנ"ל.

אבטחת מוסדות חינוך ביישובים הערביים

חבר הכנסת ס' סלים שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ב באדר א' התשנ"ה (22 בפברואר 1995):

משרד החינוך אינו מממן אבטחת מוסדות חינוך ביישובים הערביים, כפי שזה קיים במגזרים היהודי והדרוזי.

רצוני לשאול:

1. מה הם השיקולים מאחורי מדיניות זו?

2. האם יישקל מחדש מצב זה ותשונה המדיניות בעניין הנ"ל?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד החינוך, התרבות והספורט פועל על-פי הנחיות משטרת ישראל בכל הקשור לאבטחה הפיסית במוסדות החינוך. בשל מגבלות תקציב מסייע משרד החינוך באבטחת מוסדות החינוך, על-פי סדר עדיפויות ורמות סיכון קיימות. לא כל מוסדות החינוך במגזרים היהודי והדרוזי מקבלים סיוע. במגזר הערבי רמת האיום ורמת הסיכון הביטחוני לביצוע פח"ע קטנה ביותר, ולכן אין המשרד מסייע באבטחת מוסדות אלה.

2. אם יתברר כי האיום הביטחוני, רמת הסיכון מפני פח"ע במגזר הערבי תהיה גבוהה, נשקול מחדש את עמדתנו בנושא.

היו"ר ע' עלי:

סגן שר החינוך והתרבות ישיב על שאלתא מס' 4572, של חבר הכנסת עובדיה עלי.

אני מנצל כאן את ההזדמנות, אדוני סגן השר, והואיל ונכנסה כרגע יושבת-ראש ועדת החינוך והתרבות של הכנסת, חברת הכנסת דליה איציק, אני מבקש לברך אותה על בחירתה לתפקיד החשוב הזה – כיושבת-ראש הוועדה.

פיני בדש (צומת):

האשה במקום הנכון.

היו"ר ע' עלי:

אני חושב שהיא לא רק האשה במקום הנכון, היא חברת הכנסת הנכונה במקום הנכון. התפקיד ראוי לה והיא ראוייה לו כמי שצברה ניסיון רב מאוד במערכת החינוך. היא ידועה גם כמחנכת למופת, ובעבר גם ייצגה את המחנכים ואת המורים במסגרת עבודתה בירושלים, בהסתדרות המורים. כבר אז היא רשמה הישגים נכבדים מאוד לא רק בייצוג המורים אלא גם בהעלאת נושא החינוך על סדר-היום הציבורי.

אני משוכנע שבתפקיד החדש שהיא קיבלה על עצמה, כיושבת-ראש ועדת החינוך והתרבות של הכנסת, היא תשכיל להעלות את הוועדה הזאת לפסגות, להגביר את המודעות למערכת החינוך בקרב הציבור והתקשורת. נושא החינוך חייב לעמוד על סדר-היום הלאומי בעדיפות מאוד גבוהה, וזה תלוי במידה רבה בוועדת החינוך של הכנסת. בעניין זה, חברת הכנסת איציק, שהיא גם מחנכת מעולה, גם רגישה לנושא החינוך – היא מעלה כאן בכנסת מדי פעם בפעם את נושא החינוך – תעשה זאת, אני משוכנע, על הצד הטוב ביותר.

אני באמת רוצה לאחל לך מכל לב הצלחה בתפקיד החשוב הזה. אני יודע שמערכת החינוך הרוויחה מעצם בחירתך. שיהיה בהצלחה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, גם אני רוצה לנצל את ההזדמנות ולברך את חברת הכנסת דליה איציק, שנבחרה השבוע לעמוד בראש ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת. כמו שהיא ידעה לעשות את הדברים על הצד הטוב ביותר בתפקידיה הקודמים, גם כחברת כנסת וגם כחברת ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת, אני בטוח שהיא תעשה כך כיושבת-ראש הוועדה, וכאן היא תוכל ליישם אותם נושאים שקודם הכירה אותם במסגרות האחרות שבהן מילאה תפקידים, אם בתחום המוניציפלי ואם בהסתדרות המורים, וכולנו נצא נשכרים מכך שהיא עומדת בראש הוועדה. זו חברת כנסת שבאה עם ניסיון ומכירה את התחום המקצועי, ואני משוכנע שהוועדה וגם הכנסת ומדינת ישראל יזכו לעבודה פורייה. אני מאחל לך הצלחה.

היו"ר ע' עלי:

סגן השר הזכיר דבר נכון: היא היתה סגנית ראש עיריית ירושלים, אחראית לתיק החינוך, וזה נותן את הפן המוניציפלי.

שיכון משתפי פעולה בקרבת גני-ילדים בעיר עפולה

חבר הכנסת ע' עלי שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ג באדר א' התשנ"ה (23 בפברואר 1995):

הורים מודאגים גילו את אוזני כי משרד הביטחון שיכן משת"פים בצמידות לארבעה גני-ילדים בתוך העיר עפולה.

רצוני לשאול:

1. האם המידע נכון?

2. האם משרדך ער לבעיות הביטחון החמורות הנובעות בגין כך?

3. מה הן הערבויות לביטחונם המוחלט של הילדים כתוצאה משכנות זו?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

1. המידע כנראה נכון. יש לפנות בנדון למשרד הביטחון.

אני לא רוצה להיצמד כאן לתשובה הכתובה, מאחר שגם חבר הכנסת עובדיה עלי וגם אני התבקשנו להיכנס לבעיה המיוחדת בעפולה. אני יודע שהנושא רגיש מאוד, לא קל, הוא גם לא יכול לקבל פתרון רגיל, וזה מחייב מעורבות של גורמים המטפלים בנושא הרגיש הזה בצורה חסויה.

מה שחשוב ועמד לנגד עיניו של חבר הכנסת עובדיה עלי הוא הדאגה של ההורים לביטחונם של הילדים. אני יודע שהוא טיפל בכך באופן אישי – לא רק באמצעות השאילתא – עם גורמי הביטחון. שוחחנו על הנושא הזה, אנחנו עושים במקביל, ואני יודע שעושים מאמץ גדול כדי להגיע לפתרון. ביקשתי גם ממנהל המחוז במשרד החינוך להתערב בנושא, ואכן הילדים חזרו ללימודים, אבל זה מחייב פעולה ומעקב. אני מקווה שאנחנו נעשה את המעקב. אפנה פעם נוספת לגורמים כדי להגיע

לפתרון ולא לגרום בעתיד למציאות שמוסד חינוכי יהיה בקרבת מקום שבו יש כוונה לגורמי הביטחון לאכסן ולשקם משת"פים.

היו"ר ע' עלי:

אדוני סגן השר, היות שאין לי אפשרות לשאול שאלה נוספת, אני רוצה לומר לך שגורמי הביטחון הבטיחו לי להעביר את המשפחה שמתגוררת בסמוך לגני-הילדים. אני מאוד מבקש שתעקוב אחר העניין הזה ותוודא שההוא אכן יבוצע. אני כמובן ממשיך ואעקוב אחרי הנושא.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אכן אנחנו נעשה זאת ונבקש לקבל עדכון.

השתלטות ה"חמאס" על מערכת החינוך הערבית בארץ

חבר הכנסת א' יחזקאל שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ג באדר א' התשנ"ה (23 בפברואר 1995):

בעקבות תחקיר על תשתית ה"חמאס" במוסדות חינוך במגזר הערבי וחוסר יכולתה של מערכת החינוך להתמודד, רצוני לשאול:

1. מה הוא היקף התשתית של ה"חמאס" במוסדות חינוך פורמליים ובלתי פורמליים בתוך גבולות בישראל?

2. כיצד מתמודד משרדך עם התופעה, והאם קיים תקציב מיוחד לתשתית נגדית?

3. האם קיימת אפשרות חוקתית לאסור את פעילות ה"חמאס" בתוך מוסדות חינוך?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ביום 8 בפברואר 1995 השבתי בהרחבה בנושא זה על שאלות של כמה חברי כנסת.

היו"ר ע' עלי:

היות שהיה כאן שיבוש בסדר-היום, אני מבקש, לפני משורת הדין, לאפשר תשובה לחבר הכנסת אסעד אסעד על שאילתא מס' 4505, אם אתה לא מתנגד לכך.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אין שום בעיה.

(קורא את התשובה על שאילתא מס' 4505, ראה לעיל.)

אני ארחיב ואחזור: משרד החינוך מטפל בכל לוחות הכיתה שעשויים מפיברגלס, בשיתוף משרד הבריאות והמשרד לאיכות הסביבה. חוות הדעת שהתקבלה במשרדים אלה, המופקדים על הנושא, קובעת שאין סכנה בשימוש בלוחות כיתה המיוצרים מפיברגלס. המשרדים הנ"ל נתבקשו על-ידי משרדנו לפרסם הודעות מוסמכות ועדכניות בנושא. כמו-כן פנה משרדנו לראש המכון הלאומי לחקר הבנייה בטכניון בחיפה על מנת לקבל חוות דעת נוספת.

אין בידינו נתונים על מספר לוחות הקיר מסוג זה המותקנים בכיתות, שכן הצטיידות מוסדות החינוך מתבצעת על-ידי הרשות המקומית. אם אתה מכיר מקרה שיש בו צורך במעורבות ויש סכנה בריאותית, אני מוכן לקבל את פרטיו ולטפל בו באמצעות ראש אגף בטיחות במשרד שלנו. לאחר חוות דעת שלפיה יש צורך להוציא פנייה למועצה המקומית שאליה אתה מתייחס, נוכל לתת את הפתרון, ולא נפגע אנו עצמנו במערכת החינוכית, ודאי כשילדים עלולים להיפגע מכך.

היו"ר ע' עלי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת אסעד אסעד.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, אני גם כן מנצל את ההזדמנות לברך את חברת הכנסת דליה איציק, יושבת-ראש ועדת החינוך והתרבות. כחבר הוועדה אני מבטיח שנשתף פעולה בכל תחום שיקדם את החינוך במדינת ישראל.

אדוני סגן השר, נושא הסרטן הוא בוודאי מדאיג. אני מחזיק מסמך, ואני מוכן להעביר אותו אליך, המעיד על כך שסיבי הפיברגלס, שהוא חומר ממשפחת המינרלים המלאכותיים, כבר הוכרזו בארצות-הברית כעלולים לגרום למחלות הסרטן על-ידי חדירתם למערכת הנשימה. הם טוענים שכתוצאה מהמחיקות המתבצעות על הלוחות שנמצאים בבתי-הספר – ילדים ומורים עושים כך – מתפזר חומר, שלא נראה כמובן לעין, וחודר למערכת הנשימה. החומר הזה, כנראה הוא מסרטן. אני

בטוח שמערכת החינוך אינה מעוניינת לגרום למחלות הסרטן בקרב הילדים והמורים, ולכן הנושא הוא רגיש, חשוב וראוי לבדיקה. כדאי שהניסיון שנרכש בארצות-הברית יעבור גם אלינו, כדי למנוע סכנות בהמשך. תודה רבה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

אני מודה לך, חבר הכנסת אסעד אסעד. אם תעביר אלי את החומר, ודאי שאנחנו נשמח לעיין בו ולטפל בכך, כדי שנוכל למנוע מקרים כאלה בעתיד. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אפשר להעיר הערה, משהו מאוד חשוב?

היו"ר ע' עלי:

בבקשה.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מודה מאוד על הברכות המחייבות שלך ושל החברים, ואני גם מודה לך על שנתת לי רשות דיבור.

אדוני סגן השר, צודק חבר הכנסת אסעד אסעד, ונדמה לי שהתשובה שלך: תספק לי אתה את החומר – סליחה, אם מותר לי להעיר – איננה במקומה. האנשים בשטח מכירים את החומר, מכירים את כמות הלוחות המסוכנים האלה. ואגב, לא רק לוחות מסוכנים, אתה בוודאי יודע שיש גם מבנים כאלה, מה שאנחנו קוראים מנ"דים – מבנים ניידים. על כן, צריך לתת הוראה חד-משמעית לסלק את זה לאלתר. תודה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

גברתי חברת הכנסת דליה איציק, אנחנו קבענו מדיניות – הנה, שר האוצר נמצא כאן – שבמשך ארבע שנים אנחנו נחליף 400 כיתות דליקות. התחלנו בשנה שעברה ואנחנו ממשיכים בכך השנה, מתוך כוונה להגיע למציאות של החלפת כל הכיתות שיש בהן סכנה, גם על-פי המלצות רשויות כיבוי אש, גם על-פי המלצות של גורמים אחרים. מה שביקש עכשיו חבר הכנסת אסעד – זו שאלה נוספת שהוא הגיש נוסף על התשובה שלי, ואת התשובה המפורטת קראתי קודם ושם ציינתי את הדברים. אמרתי שכל חומר נוסף שיש לו אני מוכן לקבל, על מנת לסייע לאותם גורמים שמטפלים בנושא הזה, כדי שנוכל להאיץ את ההתמודדות עם הבעיה שמביאה לסכנה, לסיכון לילדים.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה, סגן שר החינוך והתרבות חבר הכנסת גולדמן.

הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס'), התשנ"ה-1995

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים לסדר-היום. חבר הכנסת מאיר שטרית, בבקשה. הצעת חוק ב'תרל – הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס'), התשנ"ה-1995. זו הצעת חוק של קבוצת חברי הכנסת, וינמק אותה חבר הכנסת מאיר שטרית.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר האוצר, רבותי חברי הכנסת, הצעת החוק שלי נועדה להגדיל את הפחת על המחשבים, מהמחצב הקיים היום – הוצאה מוכרת של 20% לשנה לסקטור העסקי – ל-50% לשנה.

אני מבקש להסביר, אדוני היושב-ראש, את המהות של הצעת החוק, שאני מגיש אותה בשם שלושה חברי כנסת – חבר הכנסת אברהם בורג ואני, שנינו חברי ועדת המחשוב של הכנסת ומבינים במחשבים, וחבר הכנסת אברהם יחזקאל.

הרעיון שעומד בבסיס ההצעה – העובדה היא שהיום שוק המחשבים מתפתח בקצב מואץ מאוד. מיום ליום יש חידושים בתחום המחשבים וההתפתחויות פשוט פנטסטיות, כך שהמחשב מתיישן במהירות ואחרי שתי שנות עבודה הוא הופך להיות לא רלבנטי לאפשרויות של שימוש בסקטורים העסקיים. לכן נדרשים בעלי העסקים להחליף את המחשבים בתדירות הרבה יותר גבוהה ממה שהיה מקובל בעבר. אם בעבר היית קונה מחשב, יכולת לחכות בשקט חמש שנים או עשר שנים ולא היה משתנה כל כך הרבה. היום קצב הפיתוח הוא כל כך מואץ, שאם רוצים להיות up to date בסקטור העסקי ולגרום לכך שהעסקים יעבדו ויהיו ממוחשבים ומודרניים ומשוכללים, מוכרחים לשפר את ציוד המחשוב במהירות גדלה והולכת כל הזמן.

אני רוצה לציין בפני שר האוצר, שבכנסת האחת-עשרה נלחמתי כדי לבטל את המכס על המחשבים. היה אז מכס של 100% על מחשבים והעליתי הצעה לבטל את המכס על מחשבים. שר האוצר דאז, משה נסים, אמר לי: אם אתה תבטל את המכס על מחשבים, הרי ייגרם נזק של 200 מיליון שקל להכנסות המדינה. אמרתי לו: זה טיעון, אני מבקש לבדוק את העניין. הלכתי לבדוק ומצאתי ש-50% מקניות המחשבים בארץ נעשות על-ידי הממשלה והסקטור הביטחוני בממשלה. זאת אומרת, 50% מההכנסה הזו יוצאים מכיס אחד של הממשלה לכיס השני. עוד 30% באים מהסקטור העסקי, שזו הוצאה מוכרת. נותרו רק אותם 20% שקנו מחשבים – בתי-ספר, אנשים שקנו מחשבים באופן פרטי לילדים שלהם. הוא באמת השתכנע והורידו את המכס מ-100% ל-10%, ולשמחתי שר האוצר הנוכחי הלך באותו כיוון, והשנה, אם אני לא טועה, אתה, אדוני שר האוצר, שינית את התקנות על מחשבים והפחתת את המכס לאפס.

אני מברך אותך על כך, אני חושב שזה צעד גדול מאוד, כיוון שזה באמת נותן הזדמנות לכל ישראלי לנסוע לחוץ-לארץ, אם הוא רוצה, לקנות מחשב במחיר שווה לכל נפש, הרבה יותר זול מכאן, להביא אותו אתו ביד, אם זה מעל 1,000 דולר הוא משלם עליו מס ערך מוסף וגמרנו. כך אנשים רבים יותר קונים מחשבים. למי זה הזיק? זה יביא רק תועלת. יותר ילדי ישראל משתמשים במחשב, יותר עסקים משתמשים במחשב. אי-אפשר לתאר את החיים שלנו היום, את ניהול העניינים – אפילו הממשלתיים, המינהלתיים והביורוקרטיים בעיריות, בממשלה ובוודאי בסקטור העסקי – ללא מחשבים.

אני חושב, אדוני השר, שהגדלת הפחת ל-50% תתרום תרומה גדולה מאוד לסקטור העסקי ולאפשרות של שכלול הסקטור העסקי וניהולו. אני גם מוכן לומר, שאם האוצר יחשוב שהמעבר מחמש שנים לשנתיים הוא קפיצת מדרגה גדולה מדי, אני מוכן להסכים גם לשלוש שנים. אני לא אומר "כזה ראה וקדש", אני מבקש שתבדקו. אני חושב שההשפעה של הצעד הזה על המשק תהיה טובה מאוד, תשכלל את המשק, תיתן לו כלים יותר טובים, תיתן אפשרות לסקטור העסקי להתנהל ביתר יעילות, בצורה יותר מסודרת ויותר מאורגנת.

אודה לך, אדוני שר האוצר, אם תתמוך בבקשתי להעביר את הצעת החוק הזו בקריאה טרומית. אני מוכן, כמובן, בדיון עם אנשי האוצר, גם בשלב השני – אחרי העברת ההצעה בקריאה הטרומית – לבדוק את הדבר לאשורו, ליישר קו לפי מה שאתם תמצאו לנכון ולראוי, ואני מוכן להתווכח על זה ולהביא עובדות ונתונים, זה מול זה. אני מאמין, שהצעת החוק הזו תשרת את המשק הישראלי ובסוף התהליך היא תשרת אתכם, את האוצר, גם בהכנסות, כי אם הסקטור העסקי ירוויח, אתם תרוויחו.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת מאיר שטרית. שר האוצר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, מי מציע דחיית הצבעה? אתה מציע?

היו"ר ע' עלי:

תיכף אגיד לך. לפי סעיף 137א לתקנון הכנסת, הממשלה צריכה להציע, חבר הכנסת מסכים והמליאה לא מתנגדת.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מודע מאוד להתעניינותו המרובה ולהבנתו המרובה של חבר הכנסת מאיר שטרית בנושא המחשבים ותרומתם למשק. ואכן גם גישתי היא שהמחשבים הם כלי חשוב מאוד למשק מתקדם ומתפתח כמו שלנו. אם אנחנו רוצים להיות חלק מהעולם המפותח, צריך להרבות במחשוב בבתי-הספר, להרבות במחשוב בבתים, להרבות במחשוב המערכות הכלכליות שלנו. ואכן ההצעה שהוגשה מדברת על קפיצה קיצונית בשיעור הפחת – מ-20% לשנה, כלומר פחת במשך חמש שנים, לפחת של 50%, שהוא לפי הערכתי גבוה מדי.

אני רוצה להזכיר לחבר הכנסת שטרית, שגם פקידי השומה זכאים, בנסיבות מיוחדות, להכפיל את שיעור ההכרה בפחת בקטעים מסוימים, ואני מניח שדווקא בנושא המחשוב אכן כך נעשים הדברים.

אני מודה לחבר הכנסת שטרית, שהזכיר שאני כשר האוצר ביטלתי את כל המכסים על מחשבים, בגלל אותה ראייה המשותפת לשנינו.

שמעתי את דברי חבר הכנסת שטרית, ואני מוכן לבדוק בדיקה חוזרת במשרד האוצר לגבי ההתייחסות לחוק. אם הפרוצדורה הקיימת של דחיית ההצבעה תאפשר לי במשך שבוע-שבועיים לבדוק את העניין עם אנשי האוצר, ייתכן שאוכל לבוא עם תשובה אחרת מכפי שרציתי להשיב, שכן הצעתי המקורית היתה להוריד את ההצעה מסדר-היום. אבל אם יוסכם שאפשר לדחות את ההצבעה, אני מוכן, כאמור, לבדוק שוב ולראות האם אפשר להיענות להצעת החוק הפרטית הזאת.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר האוצר.

אני מבקש להבהיר, שלפי סעיף 137א הפרוצדורה היא כדלקמן: שר האוצר יכול לבקש דחיית ההצבעה, ואם חבר הכנסת מסכים, אם אין במליאת הכנסת התנגדות של איש מחברי הכנסת, נדחה את ההצבעה למועד אחר. על המועד הזה יודיע יושב-ראש הכנסת בתיאום עם שר האוצר.

שר האוצר א' שוחט:

אני הייתי מבקש כשבועיים לבדוק את העניין.

היו"ר ע' עלי:

בסדר. יושב-ראש הכנסת בתיאום עם שר האוצר יחליט מתי יעלה נושא זה להצבעה. כמובן, לא יהיה דיון נוסף על ההצעה כאן. חבר הכנסת שטרית, תהיה רק הצבעה, לא יהיה דיון נוסף.

מאיר שטרית (הליכוד):

כן, מאה אחוז.

היו"ר ע' עלי:

תעיינו בסעיף 137א לתקנון ותראו מה הפרוצדורה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני מודה לך, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר האוצר.

אם כך, אנחנו דוחים את ההצבעה למועד אחר. על המועד הזה יודיע יושב-ראש הכנסת לחבר הכנסת מאיר שטרית לאחר שיתאם זאת עם שר האוצר.

**הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (מחיקת יתרת חוב רשות השידור),
התשנ"ד-1994**

(הצעת חבר הכנסת א' פורז)

היו"ר ע' עלי:

אנחנו ממשיכים בסדר-היום: הצעת חוק א'תפה, הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (מחיקת יתרת חוב רשות השידור), התשנ"ד-1994. חבר הכנסת אברהם פורז, בבקשה. הנמקה מן המקום.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר האוצר, בסעיף 7 לחוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה), משנת 1990, נקבע שעל רשות השידור לשלם לאוצר המדינה סכום של 75 מיליון ש"ח, וזאת לאחר שבשנת 1989 שילמה הרשות לאוצר המדינה סכום של 50 מיליון ש"ח.

מתוך הסכום של 75 מיליון ש"ח שילמה הרשות 29 מיליון ש"ח, ואת היתרה היא לא יכולה לשלם.

אני חושב שמלכתחילה היה זה בלתי מוצדק לחלוטין שאוצר המדינה יחלט או יחרים או ייקח מרשות השידור כספים כדי לממן את תקציב המדינה. תקציב רשות השידור בנוי בעיקרו מהכנסות של אגרה שמשלמים אנשים המחזיקים מקלטים. אומנם חלק מגיע גם מפרסומת ברדיו ומתשדירי חסות ושירות בטלוויזיה, אבל הסכומים האלה נועדו לכך שרשות השידור תשדר לציבור והכסף יהיה מיועד לתוכניות.

היו"ר ע' עלי:

חברי הכנסת, אני מאוד מבקש להפסיק את השיחות. זה ממש מעליב. חבר כנסת עומד ומדבר, וזה מפריע. חבר הכנסת בוחבוט, זה מפריע. אני מבקש לשבת. אתה בוודאי לא היית רוצה לעמוד כאן ולדבר כאשר חברי כנסת אחרים ממשיכים לדבר ביניהם בצד. אני מבקש לסגור את הדלתות.

אברהם פורז (מרצ):

היום המצב הוא כזה, שקיים חוק, אבל רשות השידור לא ממלאת אחריו, המדינה לא גובה, ולדעתי אי-אפשר להשלים עם מצב כזה שיש חוק והוא לא מקיים.

מטרת החוק ליישר את הקו. לא יקרה שום דבר חדש, אבל גם לא תהיה הפרת חוק של המדינה ושל רשות השידור.

בהצעת החוק יש חלק נוסף לגבי "גלי צה"ל". הסכמתי עם הממשלה שאני מוותר על החלק הזה ואני מדבר רק על סעיף 1. סעיף 2 בטל.

אני מבקש לאשר את הצעת החוק בקריאה טרומית ולהעבירה לוועדת הכספים להכנתה לקריאה ראשונה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת אברהם פורז. אדוני שר האוצר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אחרי בדיקת העניין אני מסכים להעביר את הצעת החוק לוועדת הכספים.

אני הייתי יושב-ראש ועדת הכספים כאשר במסגרת חוק ההסדרים הוחלט ששורה של רשויות ישלמו סכומי כסף למימון התקציב. רשות השידור היתה אז בעודף אדיר של כסף והיתה לכך הצדקה.

עם זאת, מקובלת עלי הצעת החוק, ובכלל זה ביטול אותו סעיף שהציע חבר הכנסת פורז לגבי "גלי צה"ל".

לפיכך, אין לממשלה התנגדות להעברת הצעת החוק לוועדה להכנתה לקריאה ראשונה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר האוצר.

חבר הכנסת סילבן שלום מבקש להסיר את הצעת החוק. לפי החלטת ועדת הכנסת מיום 1 בינואר 1995, יש לך חמש דקות. אותה החלטה אומרת, שלמנמק מן המקום יש דקה ולמשיב דקה, למסיר חמש דקות. זה דבר אבסורדי, ולכן אני מדגיש אותו.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, אני מתנגד להצעה הזאת לא רק מנימוקים פרוצדורליים של רצון לדבר, אלא ביקשתי במיוחד, עוד לפני תחילת הישיבה, ממזכיר הכנסת מר יעקבסון, לאפשר לי לדבר בעניין הזה כדי להתנגד.

אני לא רואה שום סיבה מוצדקת לפטור מחובות גוף שהכניס עצמו לגירעונות אין-סוף, ללא שום בקרה, ללא שום פיקוח, למצב שבו הרשות עומדת היום על סף התמוטטות, על כרעי תרנגולת.

חבר הכנסת פורז, זה מתן פרס לגוף לא יעיל, לגוף שהיה בעבר במצב הרבה יותר טוב. אני הייתי פעם עד לעניין כזה. בשנות ה-80 עמדה רשות השידור בפני קריסה. כאשר השר מודעי כיהן בקדנציה הראשונה שלו, ואני הייתי קרוב אליו אז, נקבעה תוכנית הבראה. היא הצליחה להביא את הרשות לפסים רווחיים, לא רק למצב של איזון אלא למצב של עודפים.

אבל כנראה בגוף ציבורי ממלכתי שאין עליו חובת רווח והפסד אפשר לעשות מה שרוצים, ובסופו של דבר להגיע לגירעונות.

אני מצטער על כך ששר האוצר מוכן לתמוך בהצעה. לדעתי, זה מהווה עידוד להמשיך באותה דרך. הם חייבים כסף, הם צריכים לשלם אותו, עם ריבית והצמדה, עד השקל האחרון. הם צריכים ללמוד, שאם הם מגיעים לגירעונות כאלה, הם צריכים גם לשלם אותם בסופו של דבר. לא יכול להיות מצב, שבגלל הגירעון שיש להם נותר להם על חוב של 50 מיליון ש"ח, או 75 מיליון ש"ח, או אם שילמו 29 מיליון ש"ח נקזז להם את הסכום הזה.

אני לא מבין את ההיגיון הזה. אם יש לך רצון למצוא חן בעיני רשות השידור, זה עניין אחד, שאין לו דבר עם כלכלה, עם מינהל תקין, עם יעילות. אבל הרי רוצים באמת להגיע לכך שגופים יהיו יעילים, שיתנהגו כפי שצריכים להתנהג גופים ציבוריים, ולא יגיעו למצב של "שולמן ישלם", למצב שעושים מה שרוצים, מוציאים כספים ללא כל הבחנה ובקרה.

כשרואים את ההוצאות – בין מחלקה כזאת לבין מחלקה בערוץ אחר – רואים שיש הוצאות עודפות ללא שום פרופורציה.

לכן, אדוני השר, טוב היה אם במסגרת אותה מחיקת חוב היית מביא את רשות השידור לתוכנית הבראה. אז הייתי מוכן לאשר את העניין. הייתי אומר: הגוף הזה נכנס לתוכנית הבראה, לקיצוצים, להתיעלות, ומגיע למצב שיוכל לעמוד על רגליו, ובמסגרת הזאת גם מוחקים חובות.

פיני בדש (צומת):

הקיצוץ היחיד שהם עשו הוא שהקימו את בית רשות השידור בבאר-שבע ולא מפעילים אותו.

סילבן שלום (הליכוד):

במסגרת הזאת גם מוחקים חובות. אז אפשר לבוא ולדבר על זה בצורה רצינית. אבל סתם לבוא, מפני שרוצים למצוא חן בעיני הטלוויזיה או בעיני "קול ישראל", זה לא רציני. אני אומר זאת בכאב, כי זה באמת לא מתאים לא למציעים ולא לאלה שקיבלו את ההצעה.

צריך לראות מה קרה ברשות השידור במשך חמש השנים האחרונות – הידרדרות כספית שהיינו צריכים לזעוק עליה חמס. אבל הם יודעים, שאם שמעלים את האגרה או שכוללים את האגרה ברשיון הרכב, דבר המגדיל כמובן את שיעור הגבייה.

שר האוצר א' שוחט:

אבל הורידו את מחיר האגרה, היה איזון.

סילבן שלום (הליכוד):

קודם כול, הטילו גם על אלה שאין להם מכשיר. זה עומד עכשיו בפני בג"ץ, ואני לא רוצה להיכנס לזה.

אברהם פורז (מרצ):

זו היתה הצעה של חבר הכנסת דוד מגן.

שר האוצר א' שוחט:

זו היתה הצעה של חבר הכנסת דוד מגן. איש הליכוד הציע את זה.

סילבן שלום (הליכוד):

זה לא שייך, זה לא עניין מפלגתי, אל תהיו צרים כאלה. זה לא עניין שהציע חבר זה או אחר ממפלגה מסוימת. זה עניין עקרוני. אני רוצה שכל גוף, לפני שהוא מקבל מחיקת חובות, יעבור תהליך הבראה. כך בקופת-חולים, כך בתעשיות הביטחוניות, כך בכל גוף. אני לא מוכן לקבל גישה לא כלכלית של מחיקת חובות בלי שדורשים מאותו גוף שום דבר. לצערי הרב, זה מה שאני רואה במקרה שעליו מדובר. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה. שר האוצר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת – – –

היו"ר ע' עלי:

רבותי, חבר הכנסת רענן כהן, ההגינות מחייבת לאפשר לשר האוצר להשיב.

שר האוצר א' שוחט:

אני רוצה לומר משפט אחד, חבר הכנסת סילבן שלום, הייתי מאוד מעוניין שתשמע אותי. הביטול נעשה לאור שני דברים: א. מבחינה תקציבית אני רואה שבמשך השנים היתה שחיקה ריאלית באגרה בסכומים מאוד משמעותיים, לא שנה ולא שנתיים; ב. לקראת השנה הזאת כללנו בתוכנית ההבראה עם רשות השידור בדיקה של צוות חיצוני, שיבדוק את כל תפקוד המערכות בתוך הרשות, סיכמנו על התייעלות וצמצום מספר העובדים, מכינים תוכנית פרישה, מכינים בדיקה של כל המערכת, כפי שהיא עובדת שם. כלומר, מה שביקשת בעצם מתקיים. אני מודה ומתוודה שלא קשרתי דבר בדבר, אבל אני רוצה שתדע שיש הסכמה עם הנהלת הרשות על בדיקה חיצונית על-ידי גוף מקצועי של דרך התפקוד, של המטלות על האנשים, ואנחנו הולכים לתוכנית הבראה שתצמצם ותייעל את הרשות.

סילבן שלום (הליכוד):

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה.

אברהם פורז (מרצ):

--- רק בחצי מלה מהמקום.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת פורז, אם יש לך זכות תקנונית, אני מסופק.

אברהם פורז (מרצ):

יש לי, יש לי.

היו"ר ע' עלי:

אין לך.

אברהם פורז (מרצ):

ברגע שיש מתנגד, יש לי זכות להשיב.

היו"ר ע' עלי:

אני לא יודע.

אברהם פורז (מרצ):

כן, כן. ברגע שיש מתנגד, יש לי זכות להשיב. האמן לי, אני מכיר את התקנון.

מה שאני רוצה לומר – – –

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת אברהם פורז, חכה רגע. למה לך להתווכח? תרשה לי רגע. בוועדת הכנסת לא היתה התייחסות לעניין הזה, אבל אני מאפשר לך. נאמר שיש לך זכות מבחינה מוסרית; תקנונית – אני לא בטוח.

אברהם פורז (מרצ):

לפי דעתי, גם תקנונית, אבל בסדר.

היו"ר ע' עלי:

לא בהנמקה מהמקום. יש לך זכות כזאת – – –

אברהם פורז (מרצ):

בהנמקה מהמקום, כאשר מישהו מבקש להסיר, למציע יש אפשרות להשיב.

היו"ר ע' עלי:

אין התייחסות לכך בתקנון.

אברהם פורז (מרצ):

למיטב הבנתי – – –

היו"ר ע' עלי:

אחר כך תבדוק.

אברהם פורז (מרצ):

אני אומר את דברי בחצי דקה.

היו"ר ע' עלי:

בבקשה.

אברהם פורז (מרצ):

כל מה שאמר חבר הכנסת סילבן שלום נכון, חוץ מזה שאין לו קשר למציאות. זה לא שרשות השידור נכנסה לגירעון, אלא הממשלה לקחה לה מהכספים שהיא גבתה והכניסה אותה לגירעון. זה לא כך שהרשות התנהלה שלא כדין, אלא הממשלה לקחה ממנה את הכספים שלא כדין.

סילבן שלום (הליכוד):

— — —

אברהם פורז (מרצ):

ולכן אין לה יכולת היום להחזיר והיא זקוקה לתוכנית הבראה. בכל מקרה צריך לאשר את החוק.

אלי דיין (העבודה):

סילבן שלום (הליכוד):

אלי דיין (העבודה):

היו"ר ע' עלי:

סליחה, רבותי, אנחנו נצביע על הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (מחיקת יתרת חוב רשות השידור), התשנ"ד-1994, של חבר הכנסת אברהם פורז.

רענן כהן (העבודה):

זו הצעה טובה מאוד.

היו"ר ע' עלי:

אחר כך אני אתייחס להערה של חבר הכנסת פורז.

מי בעד אישור הצעת החוק בקריאה טרומית והעברתה לוועדת הכספים של הכנסת להכנתה לקריאה ראשונה? מי נגד?

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 7

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (מחיקת יתרת חוב

רשות השידור), התשנ"ד–1994, לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 7, נגד – 1, אין נמנעים. ובכן, הוחלט לאשר את הצעת החוק של חבר הכנסת אברהם פורז ולהעביר אותה לוועדת הכספים להכנה לקריאה ראשונה.

חבר הכנסת פורז, אני מבקש להבהיר לך, שכאשר יש הצעה רגילה, לפי התקנון, אם מישהו מבקש להסיר, יש למציע זכות להשיב. אם יש הנמקה מהמקום, לפי החלטת ועדת הכנסת מנובמבר 1994, עד כמה שאני זוכר, אין התייחסות לעניין הזה, מפני שאם יש הנמקה מהמקום, ההנחה היא שיש הסכמה של הממשלה, ולכן לפי התקנון אין למציע אפשרות להשיב. אפשרתי לך לעשות זאת, אבל לפחות תדע.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, טוב שאתה אומר לי את זה, כי אני זכרתי מהדיון בוועדת הכנסת, שאם יש מישהו שמבקש להסיר, אפשר לענות לו בסוף דבריו, ואז זו כאילו הצעה רגילה. אבל אם זה לא נפתר, אני אעלה את זה בוועדת הכנסת.

היו"ר ע' עלי:

אני מעיר את ההערה הזאת, ואם תרצה לתקן את התקנון, תתקן, אבל בכל אופן אני חוזר ואומר, כדי שלא תהיינה אי-הבנות: במצב של הצעה רגילה יש אפשרות להשיב, וזה מעוגן בתקנון. במצב של הנמקה מהמקום אין התייחסות של ועדת הכנסת, ואנא הוסיפו את זה אם יש צורך.

הצעת חוק נכסי המדינה (תיקון – מתן זיכיונות לכרייה), התשנ"ה–1994

(הצעת חבר הכנסת פ' בדש)

היו"ר ע' עלי:

אנו עוברים להצעת חוק ב'תקפ, הצעת חוק נכסי המדינה (תיקון – מתן זיכיונות לכרייה), התשנ"ה–1994, של חבר הכנסת פני בדש. בבקשה, הנמקה מהמקום, דקה אחת.

פיני בדש (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק שלי לתיקון חוק נכסי המדינה, מתן זיכיונות לכרייה, באה לתקן מצב לא ברור שקיים משנת 1951 ומחייב דיון בוועדת הכספים ואישור ועדת הכספים למתן זיכיון כרייה למחצבות ולמפעלים לתקופה שמעל שלוש שנים, ומעל עשר שנים – צריך להביא את זה לדיון ולאישור במליאת הכנסת.

לעניות דעתי, הנוהל הקיים כיום אינו תקין. אינני חושב שתפקידה של הכנסת, העסוקה מעל ומעבר, לדון במתן זיכיונות כרייה ואישורם.

קיבלתי את החלטת ועדת השרים לענייני חקיקה. אני מקבל את עמדת שר התעשייה והמסחר, שלא להעביר את זה מנכסי המדינה אל המינהל, אלא להשאיר את זה במסגרת נכסי המדינה. היום, לאחר שאני רואה מה קורה במינהל, עם הדיקטטורה שם, ודאי שאני חושב שצריך להשאיר את זה במסגרת נכסי המדינה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת בדש. שר האוצר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, אנחנו לא מתנגדים להצעת החוק הזאת.

עם זאת, אני לא יכול לקבל את ביטויי הבוטנים של חבר הכנסת פיני בדש. המינהל הוא גוף שפועל ושומר על קרקעות המדינה ומנהל מדיניות מסוימת. אכן, מפעם לפעם יש קונפליקטים בין גורמים שונים בעניין שימושי קרקע, זכויות קרקע וכו', אבל זה לא צריך לגרום לשימוש בביטויים כגון אלה שהוא השתמש בהם.

אני גם לא רוצה להיכנס כרגע לשאלה מי הגוף שיטפל בזה, אבל אני מסכים שיש מקום – – –

פיני בדש (צומת):

ועדת הכספים.

שר האוצר א' שוחט:

לא, אני מתייחס לתוצאה הסופית, לאחר השלב של ועדת הכספים, אבל אינני מתנגד לכך שהנושא הזה יידון בוועדת הכספים.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת דוד מגן מבקש להסיר. יש לחבר הכנסת דוד מגן חמש דקות.

נא לצלצל. בתום חמש דקות נקיים הצבעה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני שולל את הגישה האומרת, שאם גוף המופקד על נושא מסוים נכשל בתפקידו, או אינו עומד באתגרים, או אינו מצליח למלא את היעדים שמחוקק קבע לו, הרי הדרך לתקן את הליקויים – והליקויים רבים מאוד, הזכיר אותם בקצרה חבר הכנסת פני בדש – היא לחוקק חוק ולהקים רשות נוספת.

בהסתמך על העבודה המאומצת והטובה שמנהל משרד מבקר המדינה, גם כלפי מינהל מקרקעי ישראל בנושאים שונים, לדעתי, הדרך הטובה ביותר היא לבקר, לעמוד על הליקויים, לאתר את התקלות, ובאמצעות החלטות של הכנסת, ולא באמצעות חקיקה, שאפשר ליזום אותן במסגרת דיונים או במסגרת סיכומים שוועדות הכנסת מעלות כאן במליאת הכנסת, לדרוש מאותו גוף לתקן אותם דברים, ברוח הדברים ששר האוצר וחבר הכנסת פני בדש הצביעו עליהם.

אני אומר זאת משום שרבים מהחברים בוועדה לענייני ביקורת המדינה בקיאים לפני ולפנים בסוגיה שמעלה חבר הכנסת פני בדש, ואני מבקש להותיר את ההזדמנות לתקן את דרכו של מינהל מקרקעי ישראל גם בנושאים הללו בידי אותה ועדה שרכשה לעצמה מיומנות בנושא הזה. בשנה האחרונה, כאשר התייחסנו לסדרי ניהול עבודתה של מועצת מינהל מקרקעי ישראל, הוכחנו שיש בידינו לתקן בצורה קיצונית, חיובית, את דרכו של מינהל מקרקעי ישראל, ואם הנושא יישאר בתחום טיפולה של הוועדה, אשר תדרוש לתקן את הליקויים שמצביע עליהם חבר הכנסת פני בדש, ואולי ליקויים אחרים שמצביעים עליהם גורמים אחרים, אני בטוח שנשיג תוצאה טובה יותר, והתוצאה תהיה פרי מינהל חכם יותר, יעיל יותר, בניהול אותם משאבים לאומיים שאנו מדברים עליהם עתה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מגן.

אנחנו מצביעים. מי בעד אישור הצעת חוק נכסי המדינה (תיקון – מתן זיכיונות לכרייה), התשנ"ה–1994, של חבר הכנסת פני בדש, והעברתה לוועדת הכספים להכנה לקריאה ראשונה? מי נגד?

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 13

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק נכסי המדינה (תיקון מתן זיכיונות לכרייה),

התשנ"ה–1994, לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 13, אין מתנגדים ואין נמנעים. ובכן, הוחלט לאשר את הצעת החוק ולהעביר אותה לוועדת הכספים של הכנסת להכנה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – העלאת גיל קצבת הילדים), התשנ"ד–1994

(הצעת חבר הכנסת א' אסעד)

היו"ר ע' עלי:

אנו ניגשים לסעיף הבא שעל סדר-היום: הצעת חוק א'תנז, הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – העלאת גיל קצבת הילדים), התשנ"ד–1994, של חבר הכנסת אסעד אסעד.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר האוצר, הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – העלאת גיל קצבת הילדים), התשנ"ד–1994.

בהצעת החוק הזו אני מבקש לתקן את סעיף 104 לחוק הביטוח הלאומי, התשכ"ח–1968: בסעיף קטן (א) פסקה (2), במקום "18 שנה" יבוא "21 שנה".

אדוני היושב-ראש, כולנו יודעים כי בנים ובנות המסיימים את לימודיהם יוצאים לצבא. עד גיל 18 משולמת קצבת הביטוח הלאומי, אבל ההוצאה על אותם בנים ובנות היוצאים לצבא הרבה יותר גבוהה עבור המשפחה מאשר בתקופת הלימודים בבית-הספר התיכון. לכן מוזר שמדינה המחפשת צדק ושוויון, ורוצה לסייע לאזרחיה, מפסיקה את תשלום הביטוח הלאומי לאותן משפחות.

אדוני היושב-ראש, אני יודע שיש היום משפחות ברוכות ילדים שיש להן בו-זמנית שלושה בנים ובנות המשרתים בצבא. יש משפחות שיש להן בנים המשרתים ביחידות קרביות הרחק מהבית, ואנו מכירים את התחבורה הציבורית. עלות כלכלתם גבוהה, ומן הדין שאותן משפחות תמשכנה לקבל את קצבת הביטוח הלאומי עד גיל 21.

רק לפני שבוע, אדוני היושב-ראש, הובאה לכאן על-ידי הממשלה הצעת חוק המבקשת להעלות את גיל תשלום הביטוח הלאומי, במקרה זה קצבת הנכים, עד גיל 21, ולא להפסיקה בגיל 18. לכן אני חושב, שיש מקום לתקן גם את הסעיף הזה, ותשלום הביטוח הלאומי עבור קצבת ילדים ימשיך להיות משולם עד גיל 21.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחבר הכנסת אסעד אסעד. שרת העבודה והרווחה תשיב.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מתכבדת להשיב על הצעת החוק של חבר הכנסת אסעד, מס' א'תנז.

קצבת הילדים ניתנת לפי חוק הביטוח הלאומי בעד כל ילד עד הגיעו לגיל 18. חבר הכנסת אסעד אסעד מציע, כי הקצבה תשולם עד גיל 21. בדברי ההסבר להצעה נאמר, כי תיקון זה ייטיב בעיקר את מצבן של המשפחות מרובות הילדים, שיש להן ילדים המשרתים בצה"ל, כאשר בתקופה זו הם עדיין סמוכים על שולחן ההורים.

אין לי ספק, אדוני היושב-ראש ורבותי חברי הכנסת, כי נימוקיו של חבר הכנסת אסעד מדברים אל לב כל אחד מאתנו, אך עליכם לדעת כי מדובר בתיקון חוק הכרוך בעלות שנתית נוספת המגיעה לכדי 420 מיליון שקלים. ספק אם הרחבה זו בתשלומי קצבאות הילדים לכלל האוכלוסייה צריכה לעמוד בראש סדר העדיפויות בשעה שאנו תרים אחר פתרונות למצוקתן של השכבות החלשות בחברה.

אציין כי המוסד לביטוח לאומי שילם בשנת 1994 קצבאות ילדים למיליון ו-900,000 ילדים, בסכום כולל של 5.6 מיליארדי שקלים. זאת ועוד, הוצאה בסדר גודל זה אינה ניתנת למימוש בלא העלאה משמעותית של דמי הביטוח ומס ההכנסה, ואישורה כמוהו כאישור הכבדת נטל תשלומי המס.

בהתחשב בכך, אדוני היושב-ראש, אני לא רואה אפשרות לתמוך בהצעה. חבר הכנסת אסעד, אומנם אתה מייצג את האוכלוסייה הדרוזית, אך הממשלה הזו השוותה את כלל הקצבאות של האוכלוסייה הערבית לקצבאות יוצאי צבא, קי"ץ. אוכלוסייה זו כלולה בקצבאות התוכנית למאבק בעוני, תוך הגדלה משמעותית מאוד. יש משפחות שקיבלו למעלה מ-800, 900 שקלים ואף יותר בכל חודש, החל מאוגוסט 1994, במסגרת קצבאות הילדים. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. רבותי, אנחנו עוברים להצבעה.

אסעד אסעד (הליכוד):

אני מבקש להגיב.

היו"ר ע' עלי:

יש לך חמש דקות כדי להשיב. כאשר הממשלה מתנגדת, המציע יכול להשיב במשך חמש דקות.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, חברי הכנסת – שמעתי את דברי תשובתך, גברתי השרה. אני מניח מהם כי את מצדיקה את דברי ההסבר להצעת החוק הזו. הנימוקים שלי הם שיש בנים ובנות היוצאים לשרת בצה"ל אך ממשיכים להיות סמוכים על שולחן הוריהם, וההוצאה עליהם גבוהה הרבה יותר מאשר קודם.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אבל יש דברים חשובים יותר בעיני.

אסעד אסעד (הליכוד):

גברתי השרה, אני חושב שיש מקום שלא לדחות את הצעת החוק על הסף. לא מחר מתחילים לשלם את הקצבה הזו, לא ממחר יעלו את הגיל ל-21. מרבית העם, בעיקר בקרב משפחות ברוכות ילדים – לא רק במגזר הדרוזי אלא גם בתל-אביב ובירושלים יש שלושה-ארבעה בנים המשרתים בו-זמנית בצבא. ההוצאה על בנים אלה למשפחות הרבה יותר גבוהה מאשר קודם. גם את העלית אפשרות להעלות את התשלומים לביטוח הלאומי. אם העול ייפול על כלל עם ישראל, זה יכול לפתור את

הבעיה לאותן משפחות. עלות הצעת התיקון לחוק אינה בשמים. אפשר למצוא את המקורות למימון אותם 420 מיליון שקל.

לכן אני מציע לגברתי השרה שלא לדחות את הצעת החוק אלא לאמצה, ולהביא את התיקון המתאים תוך כדי הדיונים בוועדה. אני מבקש לקבל את הצעת החוק.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. רבותי, אנחנו מצביעים. מי בעד הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – העלאת גיל קצבת הילדים), התשנ"ד–1994, של חבר הכנסת אסעד אסעד והעברה – לאיזו ועדה? ועדת העבודה והרווחה אני מניח.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, נוכל להתפשר על כל ועדה.

היו"ר ע' עלי:

ועדת העבודה והרווחה.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 16

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 25

נמנעים – אין

ההצעה להסיר מסדר-היום הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון העלאת גיל קצבת הילדים), התשנ"ד–1994, נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 16, נגד – 25, הצעת החוק לא אושרה.

הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (קביעת ואישור תקציבים), התשנ"ה-1994

(הצעת חבר הכנסת י' ונונו)

היו"ר ע' עלי:

הצעת חוק ב'תקס, לתיקון פקודת העיריות, של חבר הכנסת ונונו, הנמקה מהמקום. רק רגע. אני לא מסכים כך – עד שישבו. חבר הכנסת בן-מנחם, סגן השר. רבותי, אי-אפשר כך. אני מבקש מאוד לקיים את השיחות מחוץ למליאה. לא נעים שחבר כנסת עומד ומדבר, וכאן מתנהלות שיחות. בבקשה, חבר הכנסת ונונו.

יוסף ונונו (העבודה):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק נועדה לתת אמצעים, כלים ושיניים לביקורת השוטפת של ועדת הביקורת ברשות המקומית, אם זאת עירייה, מועצה, מועצה אזורית, ולחזק את ועדת הביקורת ברשות המקומית. יש לזכור, כי הרשויות המקומיות בכל הארץ מנהלות היום משק כספי גדול של כ-20 מיליארד שקל בשנה, ציבור עובדים של עשרות אלפים, מערכת רחבה של הנדסה, תכנון ובנייה, מערכת קניות ואספקה, מערכת מכרזים נרחבת, שירותים, ועוד ועוד. בכל אלה, בלהט העשייה, בלהט המעשה, יכולים להיות הרבה מאוד ליקויים, הרבה מחדלים, ואף דברים חמורים ביותר, דברים שמתגלים על-ידי מבקר המדינה או המבקר הפנימי רק כעבור הרבה הרבה שנים מהיום שהם נעשו, מיום הביצוע.

יש מקום לחזק את הביקורת השוטפת, את המוסד של ועדת הביקורת, ולתת לו – – –

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת ונונו, דקה. הנמקה מהמקום היא רק דקה.

יוסף ונונו (העבודה):

רק דקה?

היו"ר ע' עלי:

כן. לא מספיק שהממשלה מסכימה להצביע אתך, אתה רוצה גם לדבר הרבה?

יוסף ונונו (העבודה):

משפט אחרון.

עמנואל זיסמן (העבודה):

יש שר פנים?

היו"ר ע' עלי:

יש שר פנים, אבל אם הוא לא יהיה – אז הוא לא יהיה.

יהושע מצא (הליכוד):

יש הסכמה.

היו"ר ע' עלי:

נא לסכם.

יוסף ונונו (העבודה):

הדבר הזה מודגש דווקא על-ידי דוח המבקר הפנימי של עיריית תל-אביב, שאף שראש עיר הוא טוב, אבל איך הוא אומר? – להט רוקן מתוכן את אחריותו כלפי העירייה וכלפי החברה, הם עשו בחברה ובעירייה ככל העולה על רוחם וברשת תפקידים בחברה ובעירייה ניצלו סמכותם ודאגו לכך שכל החלטה שרצו תתקבל. אני בטוח שהיום מברכים על כל התראה בזמן שיכולה לחסוך הרבה נזקים, הרבה כסף, ולא לחכות שש שנים, חמש שנים, כשהליקוי מתגלה, ואז כבר מאוחר לעשות משהו.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת ונונו.

לפני שאזמין את שר הפנים עוזי ברעם, אני מבקש לנצל את הזכות שיש לי כיושב-ראש ולברך אותו על בחירתו. אני מעריך מאוד ומוקיר את יכולתך ואת עבודתך גם הפרלמנטרית וגם המיניסטרילית,

ומשוכנע שתשכיל להצמיד את משרד הפנים לפסגות ולהצלחות. הרקורד שלך מצוין, ראינו שאתה אחד השרים הכי פופולריים, ואני מאחל לך הצלחה. כעת תשיב. שתי דקות.

שר הפנים ע' ברעם:

תודה רבה ליושב-ראש. אני מצטער שההופעה הראשונה שלי כל כך קצרה, אבל ועדת השרים בממשלה החליטה לתמוך בהצעת החוק של חבר הכנסת ונונו, ואנחנו קוראים להצביע בעדה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה.

חבר הכנסת מגן מבקש להסיר. לפי התקנון, יש חמש דקות למי שמבקש להסיר.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ברשותך, אני מבקש לברך את שר הפנים החדש, שר הפנים והתיירות עוזי ברעם. אדוני יושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה, תאפשר לי לברך את השר ברעם ולאחל לו הצלחה בתפקידו.

אני צריך להביע השתאות, כיצד הממשלה וכיצד משרד הפנים תומכים בהצעת החוק הזאת. אני לא רוצה לכלול ולחשוך בכשרים, ויש לי כל הכבוד והידידות כלפי חבר הכנסת יוסי ונונו. אני מבין שהצורך המיוחד הזה עלה לאחרונה, בשמשך בתפקיד יושב-ראש האופוזיציה במועצה המקומית קריית-מלאכי. אני אומר זאת בכבוד ובידידות, אבל אני לא רוצה שהניסיון האישי – יחסי קואליציה-אופוזיציה – ישבש את המערכת בכל מה שקשור בשלטון המקומי.

מי אמר שוועדת הביקורת היא ועדה של האופוזיציה? ועדת הביקורת, לפי פקודת העיריות, תפקידה הוא אחד, ליתר דיוק יש כאן מועדון רחב של ראשי רשויות מקומיות – חבר הכנסת אלי דיין, היושב-ראש חבר הכנסת עובדיה עלי, חבר הכנסת שאול עמור, חבר הכנסת יוסי ונונו שהיה ראש רשות מקומית; ועדת הביקורת תפקידה, לפי הפקודה – – –

יוסף עזרן (ש"ס):

— — —

עמנואל זיסמן (העבודה):

— — — כתוב שחבר הנהלת עירייה — — —

היו"ר ע' עלי:

הוא לא יכול להיות יושב-ראש. אבל חבר הוא יכול להיות.

דוד מגן (הליכוד):

נכון. קודם כול אני רוצה להבהיר לחברי הכנסת שלא באו מתחום הרשויות המקומיות, שתפקידה של ועדת הביקורת ברשות המקומית הוא אחד, לדון בדוחות מבקר העירייה, או בדוחות מבקר המדינה.

היו"ר ע' עלי:

אמת.

דוד מגן (הליכוד):

היא לא יוזמת נושאים. יש דוחות, על בסיס הדוחות אפשר לפתח, אפשר להרחיב, אפשר להגיע למסקנות, ומכוח החוק ניתנים השירותים לוועדה לענייני ביקורת המדינה. כל אימת שמופיע דוח – המבקר או ראש הרשות המקומית חייבים להניח את הדוח על שולחן המועצה. מועצת הרשות המקומית חייבת לערוך דיונים; הוועדה לענייני ביקורת ברשות המקומית חייבת לערוך דיונים באותם דוחות, ויש לה הכלים לכך.

מה אנחנו רוצים להשיג היום באמצעות החקיקה, שלהפתעתי הרבה נאמר לנו שהממשלה תומכת בה? אני מתפלל, במיוחד על מר יחזקאל לביא, שנמצא באולם, איך משרד הפנים מכשיל את הממשלה בתמיכה בהצעה כזאת?

קריאה:

הוא לא יכול לענות.

דוד מגן (הליכוד):

אני יודע שהוא לא יכול לענות, אבל להביע פליאה אני יכול, ואני עושה זאת רק משום שיש לי הערכה גדולה מאוד אליו.

לא יכול להיות שהסגנון שאומץ לאחרונה בוועדת השרים לחקיקה, שכל הצעת חוק שמגיעה משורות הקואליציה זוכה לתמיכה אוטומטית בהנמקה מהמקום – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

הלוואי שזה היה נכון.

דוד מגן (הליכוד):

תבדוק, תבדוק. תבדוק מה קרה בחודש וחצי האחרון.

עמנואל זיסמן (העבודה):

— — —

דוד מגן (הליכוד):

— — — ואילו של האופוזיציה דוחים, אבל לא זה — — —

יהושע מצא (הליכוד):

— — —

אברהם הירשזון (הליכוד):

— — —

קריאות:

— — —

דוד מגן (הליכוד):

חבר הכנסת זיסמן, יש השערה שלא תמכו בהצעת החוק שלך כהנמקה מהמקום כי אתה איש עקרונות, לפחות בכל מה שקשור לשמירת ריבונותנו בירושלים ובארץ-ישראל – – –

אברהם הירשזון (הליכוד):

לכן הוא מתאים לליכוד כאיש עקרונות.

דוד מגן (הליכוד):

אני רוצה להזכיר לידידי, חבר הכנסת ונונו, תפקידו של חבר מועצת הרשות המקומית להגיע לידי ביטוי במיוחד בישיבות מועצת הרשות, ולידי ביטוי בהשתתפות שלו בוועדות השונות.

אם היית מתייחס לעניין הביקורת ברשות המקומית, היה מעיד בפניך היום חבר הכנסת אברהם הירשזון, יושב-ראש ועדת המשנה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לשלטון מקומי, והיה מצביע, אדוני השר, על תופעה מסוכנת שאנחנו ערים לה לאחרונה בוועדה לענייני ביקורת המדינה. לאחרונה הסתבר, שיש מינוי פוליטי מסוג חדש: כדי לפתור בעיות פוליטיות בשלטון המקומי, אתה לוקח את הדמות הפוליטית המסוימת, חבר מועצה בעבר הקרוב, וממנה אותו לתפקיד של לא פחות מאשר מבקר העירייה.

אנחנו בוועדה – ואמר זאת היום חבר הכנסת הירשזון בדיון הרשמי, והעברנו זאת למבקר המדינה – רואים במינויים הללו לפחות טעם לפגם. יש מקום לדון בביקורת ברשות המקומית, אבל לא בציר שאותו ניתב כאן היום חבר הכנסת יוסף ונונו. אני אומר את כל הדברים הללו במלוא הכבוד ובמלוא הידידות.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה.

רבותי, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (קביעת ואישור תקציבים), התשנ"ה-1994, של חבר הכנסת יוסף ונונו? מי נגד?

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 6

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 10

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (קביעת ואישור תקציבים),

התשנ"ה–1994, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 6, נגד – 10. הצעת החוק לא עברה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני ביקשתי להסיר.

היו"ר ע' עלי:

אף שזה לא ישנה את התוצאה, אני לא יכול.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ע' עלי:

הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

הצעת חוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה (תיקון), התשנ"ה-1995;
הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 54), התשנ"ה-1995; הצעת חוק הרשויות המקומיות
(בחירות) (תיקון מס' 21), התשנ"ה-1995 – שהחזירה ועדת הפנים ואיכות הסביבה לקריאה שנייה
ולקריאה שלישית.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה.

הצעת חוק העמותות (תיקון), התשנ"ד-1994

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ע' עלי:

הצעת חוק א'תתקלא, הצעת חוק העמותות (תיקון), התשנ"ד-1994, של חבר הכנסת יהושע מצא,
בבקשה. הנמקה מהמקום במשך דקה.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר הפנים, כיושב-ראש ועדת הפנים אני מעביר אליך את ברכותי
להתמנותך כשר הפנים. אני חושב שגם השלטון המקומי ראוי לברכה הזאת אחרי שנה וחצי שבה לא
היתה מדיניות מיניסטריאלית לגבי השלטון המקומי. טוב שהמדיניות הזאת תיקבע וטוב שיהיה שר
פנים קבוע לנושא. כיושב-ראש ועדת הפנים אני אוכל לקיים דיונים, להתעמת ולהתווכח בנושאים
שהיה חסר להם עד היום שר פנים.

לחקיקה עצמה. בפחות מחצי דקה אני מתכבד להביא תיקון לחוק העמותות. חוק העמותות במקורו
התקבל ב-1980. מאז ועד היום התגלה צורך בתיקונים יסודיים בחוק העמותות. מדובר במיליארדים
של שקלים שזורמים לעמותות, בין מכספים פרטיים ותרומות ובין מכספי ממשלה. הפיקוח כמעט
שאיננו קיים, וחשוב שיהיה פיקוח ממשלתי על העמותות, חשוב שיהיו לממונה על העמותות הכלים
לפיקוח. אין לי ספק שאני בוועדה שלי אצטרך לעשות עבודת חקיקה יסודית בנושא העמותות. אין לי
ספק שהיא תתמשך על פני חודשים אחדים. בסופו של דבר ידע הציבור וידעו העמותות, ידעו
האנשים שנכנסים לעמותות שיש פיקוח על אותם כספים ציבוריים שמתקבלים כתרומות ויש פיקוח
על כל מה שקורה בעמותות בישראל, לרבות אותן אגודות עות'מאניות מהתקופה שלפני המנדט,
שגם היום יש לקונה לגביהן.

טוב שנקיים את הדיון הזה בחקיקה יסודית. אני מודה על הסכמת הממשלה להעברת הצעת החוק
לחקיקה. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. לפני שאני מעביר את רשות הדיבור לשר הפנים אני מבקש לציין, שחלה טעות בהדפסה: הצעת החוק היא משותפת לחברי הכנסת מצא ומגן.

אדוני שר הפנים, בבקשה.

שר הפנים ע' ברעם:

אני שמח שאני יכול לסתור את הדברים שאמר חבר הכנסת דוד מגן, שיש סלקטיביות מוחלטת בעמדה של ועדת השרים לענייני חקיקה.

דוד מגן (הליכוד):

לא אמרתי מוחלטת.

שר הפנים ע' ברעם:

אני קצת משפר. אני גם שמח שבתחילת דרכי אני יכול להיענות להצעה שהגישו יושב-ראש ועדת הפנים וגם אתה – שאני מכיר ומוקיר אותך הרבה שנים. אנחנו בעד ההצעה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה.

אנחנו מצביעים. מי בעד הצעת חוק העמותות, של חברי הכנסת יהושע מצא ודוד מגן? מי נגד?

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 13

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק העמותות (תיקון), התשנ"ד–1994,

לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 13, אין מתנגדים ואין נמנעים. הצעת החוק אושרה והיא תועבר לוועדת הפנים ואיכות הסביבה להכנתה לקריאה ראשונה.

**הצעת חוק כלי הירייה (תיקון – מסירת מידע ממשרדי המשטרה, הבריאות והפנים),
התשנ"ה–1994**

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ע' עלי:

הצעת חוק ב'תקי, הצעת חוק כלי הירייה (תיקון – מסירת מידע ממשרדי המשטרה, הבריאות והפנים), התשנ"ה–1994. בבקשה, חבר הכנסת שאול עמור.

שאול עמור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מצטרף לברכות לשר הפנים עוזי ברעם, מאחל לו הצלחה בתפקיד, ואנחנו נסייע בידו. היה מדובר על כך שהשר ליבאי יענה על הצעת החוק. אני מקווה ששר הפנים הוא האיש שיענה לנו על ההצעה הזאת.

הצעת החוק פשוטה מאוד, היא נתמכה בעבר על-ידי שר המשפטים והיא באה לעשות סדר בנושא הרישוי.

עד עכשיו אזרחים רבים מיטלטלים בין המשטרה לבין משרד הפנים על מנת לקבל, או לא לקבל, רשיון לנשיאת אקדח. ההצעה שהיתה מקובלת על שר המשפטים היא זו: שלוש הרשויות, משטרה, פנים ובריאות, יפקידו את הדבר בידי כתובת אחת, פקיד הרישוי במשרד הפנים. זאת אומרת, לאזרח תהיה כתובת אחת לקבל, או לא לקבל, רשיון לנשיאת נשק. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. אדוני שר הפנים, בבקשה.

שר הפנים ע' ברעם:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מודה למברכים. אני חייב לומר שכל אחד מאתנו יש לו תחומים שהוא עבר בחייו הפוליטיים. דווקא אני, שמונתי לשר הפנים, התחום המוניציפלי לא היה ביניהם. יש פה ראשי ערים שעברו את כור ההיתוך העירוני לא פעם אחת ולא פעמיים. יש חברי כנסת, כמו חבר הכנסת עמנואל זיסמן, ששירתו שנים בעיריית ירושלים. לכן אני נוטל לעצמי טיפ-טיפה אורך רוח ללמוד את הבעיות מהר ולהיכנס אליהן מהר.

הצעת החוק שהעלו כאן חברי הכנסת עמור, מגן ושפי עניינה לכאורה צודק וברור. מטרתה לקבוע נהלים מדויקים למי למסור ולמי לבטל רשיון לנשיאת כלי ירייה. בהצעתם מסתמכים המציעים על ממצאי מבקר המדינה ועל דיונים שהתקיימו בוועדה לביקורת המדינה בכנסת.

על-פי סעיף 11ב(א) לחוק כלי הירייה, מוטלת החובה על פקיד רישוי, שקיבל בקשה לרשיון, לפנות למנהל הכללי של משרד הבריאות כדי לקבל חוות דעת על המבקש. בסעיף קטן 11ב(ב), על משרד הבריאות להודיע לפקיד הרישוי על אשפוז עקב מחלת נפש או חשש למחלת נפש, מכאן שכבר קיים בחוק ההסדר לגבי מסירת המידע בין משרד הבריאות לפקיד הרישוי.

אשר למשטרת ישראל, הרי קיים הסדר שלפיו מעבירים פקידי הרישוי את רשימת המבקשים למשטרה, כדי לקבל ממנה חוות דעת, ואף זו ניתנת.

אשר למשרד הפנים, הרי פקיד הרישוי, שהוא איש משרד הפנים, מפעיל את מחשב מרשם האוכלוסין ויש לו סמכות להפיק ממחשב זה את המידע הנחוץ לו לצורך איתור מחזיקי נשק, רישומם והשינויים החלים בכתובותיהם. מכאן תבינו בוודאי שהחלטת ועדת השרים לענייני חקיקה שלא לתמוך בהצעת החוק המועלית כאן ניצבת על קרקע מוצקה.

רבותי חברי הכנסת, נכון, היתה קיימת בעיית הדיווח המתמשך שלאחר קבלת הרשיון כאשר מחזיק בכלי ירייה חלה או עבר עבירה הנותנת מקום לחשש שמא אינו ראוי להחזיק בכלי ירייה. גם על כך חשבו במשרדי הבריאות והמשטרה, והם הודיעו בוועדת השרים כי יעמדו על כך שיקוים הסדר מינהלי ולפיו תימסרנה הודעות מתאימות לפקידי הרישוי, והסדר זה אכן מופעל ללא בעיות.

מכל האמור עולה שאין מקום להצעה, ואני מציע לכנסת להסירה מסדר-היום.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר הפנים עוזי ברעם.

חבר הכנסת דוד מגן מבקש להשיב. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, אני שמח על נוכחותו של שר המשפטים באולם. הוא יוכל להעיד על השתלשלות הדיונים בסוגיה הזאת.

לפני כשמונה שבועות הועלתה כאן הצעה להעביר את סמכויות רישוי כלי ירייה, לפי חוק כלי הירייה, מידי שר הפנים לידי שר המשטרה, וזאת לאור הנלמד בשנים האחרונות, ובמיוחד בשנה האחרונה, ולאור הנלמד מדוח נציב תלונות הציבור 21, דוח אשר באחד מפרקיו מתאר פרשייה של אדם אשר השתמש בנשק כדי להתגונן ולאחר שהנשק נלקח ממנו, ואליבא דכולי עלמא צריך היה להשיב לו את כלי הנשק, הוא התרוצץ אי-שם בזיכרון-יעקב בין תחנת המשטרה לבין רשויות משרד הפנים.

האירוע הזה, אדוני היושב-ראש, לימד אותנו שצריך לתקן את החוק ולהגביר את התיאום בין הגורמים, והנושא תואם עם ועדת השרים.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מגן.

אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד הצעת חוק כלי הירייה (תיקון – מסירת מידע ממשרדי המשטרה, הבריאות והפנים), התשנ"ה-1994, של קבוצת חברי הכנסת – יצביע.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 21

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 21

נמנעים – אין

היו"ר ע' עלי:

בעד – 21, נגד – 21, הצעת החוק לא אושרה.

הצעת חוק חובת פרסום זהות המפרסם מודעה, התשנ"ג–1993

(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)

היו"ר ע' עלי:

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בהצבעות. יש כעת הצבעה על הצעת חוק תתס"ה של חבר הכנסת דוד מגן – זה לא דיון – הצעת חוק חובת פרסום זהות המפרסם מודעה, התשנ"ג–1993.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, בפעם שעברה דחה חבר הכנסת דוד מגן את ההצבעה כדי להגיע לנוסחה משותפת לאחר בירור נוסף. הבירור הזה לא התקיים, ולא חשוב למה. אנחנו מבקשים לדחות את ההצבעה למועד אחר.

היו"ר ע' עלי:

לשם כך אני צריך את ההסכמה של חבר הכנסת דוד מגן.

דוד מגן (הליכוד):

לשבוע הבא.

היו"ר ע' עלי:

אתה מסכים. אין כאן מי מחברי הכנסת שמתנגד?

לפי סעיף 137א אני קובע שההצבעה נדחית למועד אחר.

לחבר הכנסת צוקר יש הודעה.

דוד צוקר (מרצ):

אני מבקש להודיע, שחברת הכנסת נעמי חזן, שיושבת מאחורי – – –

היו"ר ע' עלי:

נרשם בפרוטוקול שבטעות הצבעת במקום חברת הכנסת נעמי חזן. זה לא משנה את תוצאות ההצבעה.

הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון – מניין חוקי)

(הצעת חבר הכנסת ר' זאבי)

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים לנושא הבא – הצעת חוק ב'שנב, הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון – מניין חוקי). חבר הכנסת רחבעם זאבי, בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, אני בא להציע לכנסת לקבל תיקון לחוק-יסוד: הכנסת בנושא של מניין חוקי. במקום סעיף 24 לחוק-יסוד: הכנסת, אני מציע – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

— — —

היו"ר ע' עלי:

עם כל הכבוד, הדברים האלה צריכים להיעשות לפני כן. כדי לא לקפח אותך, כדי שזה לא ייחשב במניין הצעות החוק, כבוד השר, אתה לא תתנגד שחבר הכנסת זאבי ידבר מהדוכן וזה ייחשב כאילו הנמקה מהמקום.

יש לך דקה אחת, כדי לא לקפח אותך. בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מציע לתקן את חוק-יסוד: הכנסת באשר למניין חוקי. אנחנו נוכחנו לאחרונה, שחוקים חשובים, חשובים מאוד, התקבלו בהשתתפות של חמישה, שישה, שבעה, שמונה חברי כנסת, והעם בישראל צופה בנו, החוקים האלה מחייבים אחר כך את העם, והוא אומר: מכנסת של 120 איש הצביעו חברי כנסת במספר פחות ממספר האצבעות בכף יד אחת. לכן אני מציע לקבוע, שלפחות 10% מחברי הכנסת יהיו חייבים להיות נוכחים בעת הצבעה על חוק.

ההצעה שלי איננה מקורית. הציע אותה בשנת 1976 חבר הכנסת המנוח מנחם בגין, אלא שהוא הציע 25. הציע לו חבר אחר, מסיעת העבודה, לשנות זאת ל-23, דומני, כמניין סנהדרין הקטנה, או להיפך, ייתכן שאני טועה במספרים. התכוונתי להביא את ההנמקות במלואן ולצטט את "דברי הכנסת", כפי שניסח את הדברים בכשרון רב מנחם בגין, זכרו לברכה.

ההצעה הזו איננה קשורה באופוזיציה ובקואליציה, היא קשורה בכבוד הכנסת. לא יכול להיות שהעם יראה אותנו מקבלים חוקים שמחייבים את העם בהשתתפות של פחות מ-10%; אני יודע שגם 10% זה מעט מדי, אבל לפחות 12 חברי כנסת.

והיה ולא היו נוכחים 12 חברי כנסת בעת ההצבעה – יושב-ראש הישיבה ידחה את ההצבעה לישיבה הבאה. חבר הכנסת מציע החוק איננו יוצא מפסיד, החוק לא יוצא נפסד, ההצבעה תידחה להזדמנות שבה יהיו לפחות 10% מחברי הכנסת. תודה, אדוני.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת רחבעם זאבי.

שר המשפטים ישיב מהמקום. נא להעביר את המיקרופון לשר המשפטים.

אני מבקש ממזכיר הכנסת שירשום לפניו שזו היתה הנמקה מהמקום, כדי שזה יופיע במחשב ולא יחייבו את חבר הכנסת זאבי במכסה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, בעניינים של אופן ניהול הדיונים וההצבעות בכנסת נוהגת הממשלה שלא לנקוט עמדה, להשאיר זאת לכנסת.

לכן, מבחינתנו אין התנגדות להעברת הנושא הזה לוועדת הכנסת. אני מדגיש, אין בכך משום נקיטת עמדה לגופה של ההצעה. אם צריך קוורום או לא צריך קוורום בכנסת, לכל אחד מאתנו יש עמדה, אבל כממשלה אנחנו לא נקטנו עמדה ואנחנו משאירים זאת לכנסת.

הי"ר ע' עלי:

תודה רבה.

אני יוצא מהנחה, כלומר מבחינת הפרוצדורה, כדי לאפשר לחבר הכנסת חגי מירום לדבר, שהממשלה תומכת בהצעה. לכן חבר הכנסת חגי מירום ישיב, כדי שנעמוד בסדרי התקנון.

חבר הכנסת מירום, בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, על-פי התקנון, כפי ששינינו אותו בשנה זו, יכולה הממשלה לא לקבוע עמדה ואז כן נשמע מי מתנגד.

אני מודה לך על הרצון לתת לי את זכות ההתנגדות כאן מעל הדוכן.

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, חברי חברי הכנסת, ואני אומר את זה גם לחברי, חבר הכנסת רחבעם זאבי, שבדרך כלל אני רואה בו חבר מאוד מאוד חרוץ, שתורם לעבודת ועדת הכנסת – כאן מונחת הצעת חוק בעלת אופי מאוד עקרוני. לא בכדי לא התקבלה הצעת חבר הכנסת דאז מנחם בגין, כאשר הציע קוורום של 25, לא מפני גודל הקוורום אלא מפני העיקרון.

אני רוצה להזהיר את כולנו, חברי הכנסת, לבל נקבע קוורום מצביע על הצעת חוק, שכן הדבר הזה יכול להוליד פירות באושים, שאנחנו לא רואים אותם, כאשר הרעיון כשלעצמו לתבוע השתתפות חברי הכנסת הוא רעיון נכון.

דן תיכון (הליכוד):

מה עדיף, שהחוק יתקבל ברוב של שניים נגד אחד?

חגי מירום (העבודה):

אלא שיכולות קואליציה ואופוזיציה לשחק משחקים של סיכון, של סיום של הצעת חוק באמצעות הסתלקות בכלל, באמצעות העדר נוכחות.

אני חושב שהיה מאוד רצוי, חבר הכנסת זאבי, שתבחן ותראה כי מדובר בסוגיה – כיושב-ראש ועדת הכנסת ניסיתי ללמוד אותה – שבמיעוט שבמיעוט של פרלמנטים בעולם נדרש קוורום להצבעה על הצעת חוק, מפני משהו מיסודות הפרלמנטריזם, שיש בו החירות להיות או לא להיות בהצבעה, שיש בו החירות שהצעת חוק – אם לא נקבע בחוק שריון או מספר מינימלי של חברי כנסת – תתקבל על-ידי חברי הכנסת שנכחו באולם, והדבר הזה, אני חושב, צריך להישמר גם אצלנו.

מיכאל איתן (הליכוד):

חוץ מזה, למה להכביד על החבר'ה?

חגי מירום (העבודה):

אתה יודע, חבר הכנסת מיכאל איתן, שאני מהאנשים הנוכחים כאן בבית הזה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אין לי טענות אליך.

חגי מירום (העבודה):

אתה יודע שאני רוצה שהמליאה תימלא בחברי כנסת. אתה בוודאי מאמין לי שאני הייתי רוצה שהצעת חוק מכל סוג שהוא תוכרע על-ידי מספר גדול ככל הניתן של חברי כנסת. אבל ההליכה עכשיו לחקיקה של העניין הזה בלא דיון על כל המשמעויות של הנושא הזה ובלא ראייה – ואני חושש שאין פה ראייה כזו – של הסכנות שבאפשרות של קביעת הקוורום, עלולה להביא סוג חדש של פרלמנטריזם, שאנחנו לא מכירים אותו.

דן תיכון (הליכוד):

מה דעתך על כך שחוקים עוברים כאן ברוב של שניים נגד אחד?

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה צודק. צריך לדון. למה להתנגד לדיון בוועדה?

חגי מירום (העבודה):

מפני שהדיון הזה צריך לבוא לא בדרך של העברת הצעת חוק וקביעה במספר מקרים – שיכול להיות שיתקבל מתחת ל-12 חברי כנסת.

מיכאל איתן (הליכוד):

למה?

דן תיכון (הליכוד):

מה אתה מפחד?

היו"ר ע' עלי:

סליחה, רבותי, עם כל הכבוד, תנו לו לדבר.

מיכאל איתן (הליכוד):

זו רק קריאה טרומית. לא אסון אם יהיה דיון.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, תרשה לו לדבר, להשמיע את דבריו.

חגי מירום (העבודה):

אני רואה במעשה חקיקה בעניין הזה משום שינוי מהותי ומשמעותי של אורחותיה של הכנסת.

אני רוצה לפנות אל חבר הכנסת זאבי בבקשה שלא להעלות את העניין הזה להצבעה פה. אני מתחייב – אנחנו גם נזמין לכך את ועדת החוקה, כי מדובר פה בחוק-יסוד: הכנסת ויש שאלה מה היא האכסניה המטפלת בחקיקה הזו – שנקיים דיון.

אני רוצה להימנע ממעשה חקיקה כזה, שמשנה באופן דרמטי את אורחותיה של הכנסת ויכול להכניס לכאן רוחות פרצים שהמציע לא התכוון אליהן כאשר הוא רצה לקבוע שהמספר של 12 חברים הוא מספר מינימלי.

מהטעם הזה אני רוצה לבקש מחבר הכנסת זאבי להשהות את ההצבעה, לדיון קודם. ישהה – ישהה; לא ישהה – אני איאלץ להתנגד. תודה רבה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ע' עלי:

לפני שאתה משיב אני רוצה לומר לך, הפרוצדורה לדחייה היא שהממשלה מבקשת, המציע מסכים ואין התנגדות.

רחבעם זאבי (מולדת):

אבל יש לי התנגדות.

היו"ר ע' עלי:

אין התנגדות לדחות, זו הכוונה. אם אתה מסכים – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

אני לא מסכים. אני רוצה הצבעה.

היו"ר ע' עלי:

אתה רוצה הצבעה. נצביע.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני רוצה לפקוח את עיניו של יושב-ראש ועדת הכנסת.

היו"ר ע' עלי:

אין פרוצדורה כזאת.

רחבעם זאבי (מולדת):

רוב מדינות העולם קבעו רוב, למעט פינלנד, שבדיה וישראל.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, נא לשבת. אנחנו מצביעים. אנחנו נצביע. מי שהוא בעד הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון – מניין חוקי), של חבר הכנסת זאבי, יצביע שהחוק יועבר לוועדת הכנסת להכנה לקריאה ראשונה.

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 17

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 13

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון מניין חוקי)

לדיון מוקדם בוועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 17, נגד – 13, נמנע אחד. הצעת החוק אושרה והיא תועבר לוועדת הכנסת להכנה לקריאה ראשונה.

חגי מירום (העבודה):

אתם לא חשבתם על זה, אבל זה חוק נגדכם, נגד האופוזיציה.

קריאות:

נכון, נכון, נכון.

לימור לבנת (הליכוד):

לא לאורך זמן נהיה באופוזיציה.

קריאות:

היו"ר ע' עלי:

רבותי חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בסדר-היום. רבותי חברי הכנסת, חבר הכנסת דן תיכון, חבר הכנסת משה פלד; חבר הכנסת משה פלד, חבר הכנסת משה פלד, נא להפסיק. חבר הכנסת צוקר, חבר הכנסת מיכאל איתן.

הצעת חוק המרשם הפלילי ותקנת השבים (תיקון – מחיקת הרשעה למי שטרם מלאו לו

18 שנה), התשנ"ה–1994

(הצעת חבר הכנסת ד' מנע)

היו"ר ע' עלי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעה הבאה – הצעת חוק ב'תסט, הצעת חוק המרשם הפלילי ותקנת השבים (תיקון – מחיקת הרשעה למי שטרם מלאו לו 18 שנה), התשנ"ה–1994, של חבר הכנסת דוד מנע. בבקשה.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מתכבד להגיש לכנסת הצעת חוק המרשם הפלילי ותקנת השבים (תיקון – מחיקת הרשעה למי שטרם מלאו לו 18 שנה).

עניינה של הצעת החוק הזאת הוא אותם נערים אשר בגיל צעיר עוברים עבירה, והעבירה החד-פעמית הזאת בחייהם מלווה אותם כל חייהם. קיבצתי רק דוגמאות מספר מכמה מקומות ברחבי הארץ, רובן מקרב אוכלוסייה חלשה. אני אגיד לכם במה מדובר.

נער נתפס בגיל 12 בגנבה בבית-הספר. זו היתה עבירה חד-פעמית, בילדותו. מאז, אחרי 25 שנה – הרישום הזה מלווה אותו כל חייו. הוא לא יכול לקבל רשיון נהיגה, הוא לא יכול להתקבל לעבודה במשטרה, הוא לא יכול להתחיל לעבוד בחברות שמירה, משום שפה הוא זקוק לנשק, ונשק לא ייתנו לו.

מקרה אחר: ילד שבטיול שנתי גנב שמיכה בהיותו באכסניית נוער. בעל האכסניה התלונן והילד נשפט. אילו היה למשפחה או לילד עצמו כסף, ודאי שהתיק היה נסגר. אבל אותו ילד הוא ממשפחה שאין לה אמצעים, הוא נשפט בבית-משפט לנוער על גנבת שמיכה מאכסניה. העבירה הזאת היתה עבירה יחידה בחייו. מאז הוא התגייס לצה"ל, גמר את שירותו הצבאי, למד באוניברסיטה, סיים תואר ראשון, אבל לקבל רשיון להחזקת נשק הוא לא יכול, להיכנס למשטרה הוא לא יכול, לקבל תעודת יושר הוא לא יכול, וכל זאת משום שלפני 25 שנה, בהיותו ילד בן 12 או 13, הוא עשה עבירה, והדבר הזה מלווה אותו כל החיים.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת מנע, אתה לא יודע עד כמה אתה צודק. זה משפיע גם על הצבא; במקרים רבים לא מאפשרים לו להתגייס לצבא.

דוד מנע (הליכוד):

אני רוצה לשבח את האיש שהביא את הנושא הזה למודעות שלי, מר ויצמן יצחק, סגן ראש המועצה בבית-שאן, שקיבץ את המקרים האלה, והוא מביע משאלה של רבים רבים, צעירים ומבוגרים, שהעבירה שביצעו בהיותם בני 12 או 13 מלווה אותם כל חייהם, גם כאשר לא עשו מאז שום עבירה נוספת והם חיים חיים שלווים ושקטים, התחילו בעבודה מסודרת וכו'. הם אינם יכולים לקבל תעודת יושר משום שעשו עבירה מסוימת בהיותם צעירים.

ועוד מקרה. מריבה בין נערים בני 13-14, נער אחד "נתן" אגרוף לחבר שלו. שתי המשפחות פנו למשטרה, פתחו נגד המכה תלונה, והוא נשפט על חבלה – בהיותו בן 13. הוא היה בצבא, היה אפילו קצין, השתחרר מהצבא, הלך לאוניברסיטה, סיים את לימודיו באוניברסיטה, ואותו מקרה מלווה אותו גם כעבור 20 שנה. הוא לא יכול לקבל תעודת יושר מהמשטרה משום שבהיותו בן 13 הוא הטיח אגרוף בפרצופו של נער אחר.

אני בא להציע לכנסת, שנערים שעשו עבירה כלשהי בילדותם, בבגרותם, תימחק העבירה הזאת, יימחק הרישום הפלילי שלהם, על מנת שלא להפריע להם להתקדם בחיים. עם זאת, אני מציע גם הגבלות. ראשית, יהיה מדובר בעבירה חד-פעמית, יחידה בחייו של אותו נער, ומאז אותו מקרה הוא לא עבר שום עבירה. אני מציע תקופה של כמה שנים: חמש שנים, עשר שנים, 15 שנים, הוועדה תחליט בעניין זה.

אם הוא עשה עבירה חד-פעמית בחייו, בגיל צעיר, ולא חזר עליה או על עבירה אחרת במשך עשרות שנים, מדוע לא נלך לקראתו ונמחק אותו רישום פלילי שיש לו כדי שיוכל לקבל תעודת יושר ויכול להתקדם בחייו?

אדם כזה, בהיותו בן 40 או 50, ואתם מכירים את מצב האבטלה הקשה שבעיירות הפיתוח, כשהוא רוצה להתקבל לעבודה בחברת שמירה, שואלים אותו שם: יש לך רשיון לנשק? וכשהוא הולך לקבל רשיון לנשק, אומרים לו: לא תקבל רשיון לנשק, כי יש לך רישום פלילי, מפני שבהיותך בן 12 – וזה היה לפני 30 שנה – עברת עבירה כלשהי ואתה לא יכול לקבל תעודת יושר.

אני קורא לחברי הכנסת לסייע במחיקת הרישומים הפליליים שנרשמו לאנשים האלה בהיותם נערים, אם לא עשו עבירות נוספות. אני מבקש גם משר המשפטים לסייע בנושא הסוציאלי הזה, לסייע לאנשים בעיירות הפיתוח ובשכונות שהנושא הזה מלווה אותם כל ימי חייהם. ראשי רשויות פונים אלי בנושא הזה, קיבצו והמציאו לי רשימה של אנשים ישרים שלא עשו עבירה מעולם, פרט לאותה עבירה שעשו בהיותם בגיל 12 או 13.

אני קורא לשר המשפטים לתמוך בהצעה זו על מנת לסייע לכל אותם נערים שהתבגרו, שעשו עבירה כלשהי בשנותיהם הראשונות. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת מנע. שר המשפטים, בבקשה.

חבר הכנסת מנע, חששת שלא יהיה לך די זמן, והנה נותרו לך עוד ארבע דקות.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כאשר הכנסת באה לקבוע אמות מידה להתיישנות עבירות של קטינים, או למחיקת עבירות של קטינים, היא היתה מלאה בהתחשבות לגבי הקטינים. עבירות של קטינים בדרך כלל מתיישנות או נמחקות בתוך שלוש עד חמש שנים, וכשהם מגיעים לגיל התבגרות הרי בדרך כלל לא זוקפים לחובתם את ההרשעות בגין עבירות שעברו בתקופת ההתבגרות.

יש גם הסכם מיוחד בין רשויות הצבא לבין שר המשפטים, שאם מישו עבר עבירה בגיל צעיר, טרם גיוסו לצה"ל, ושירותו בצה"ל היה טוב, וועדה מיוחדת בצבא, בראשותו של קצין חינוך ראשי, ממליצה בפני שר המשפטים למחוק לחלוטין עבר פלילי, הרי ששר המשפטים נענה וממליץ על כך בפני כבוד נשיא המדינה. כך שכל מי שמסיים את שירותו הצבאי בהצלחה, ואם נמצא כתם בעברו, גם הוא זוכה להתחשבות מיוחדת.

יכול להיות שיש מישו שפונה לחבר כנסת ואומר לו: שמע, יש לי סיפור עם הבן שלי, והבן שלי עבר עבירה שהיא עדיין רשומה, וכרגע זה אולי מפריע לו, אז בוא ותקצר לי גם את התקופה של שלוש עד חמש שנים. אבל הרי צריך גם לחשוב על ההשלכות של זה, וצריך לחשוב גם שאי-אפשר לעשות לחלוטין קוסמטיקה לכל הרשעה בכל גיל, בכל נושא, ולהעלים את זה גם מרשויות הצבא, ולהעלים את זה גם מרשויות הביטחון, ולהעלים את זה גם מרשויות אחרות, כי יש דברים מסוימים שאי-אפשר להתעלם מהם, ואי-אפשר להגיד שהיו כלא היו.

כל השיקולים המורכבים האלה כבר עוגנו בחוק, והרשימה של הגופים שניתן להעביר אליהם הרשעות קודמות צומצמה, ונעשתה אבחנה בין גופים מסוימים, כי יש לנו גם שיקולים של ביטחון המדינה. כל זה כבר נעשה. אז למה לבוא בדרך של אימפרוביזציה, וכמעט והייתי אומר בהתגנבות יחידים, לתקן פה ולתקן שם?

אשיב עכשיו בצורה מסודרת, אחרי שהשבתי בצורה קצת אימפולסיבית. הצעת החוק מכוונת לקצר את תקופות ההתיישנות והמחיקה הקבועות היום בחוק לגבי עבירות שנעברו על-ידי קטינים, אם באופן כללי ואם לגבי עונשים מסוימים, ובנסיבות מיוחדות.

כאשר המחוקק נתן את דעתו ב-1981 להסדר הראוי בכל הנוגע למרשם הפלילי, הוא שקל בכובד ראש את האיזונים הנחוצים כדי להבטיח מצד אחד תפקוד תקין של הרשויות, ומצד שני את הרהביליטציה של העבריין. במסגרת זו ניתנה התייחסות מיוחדת לקטינים, כאשר הודגש במיוחד היבט הרהביליטציה של הקטין. הדבר מתבטא בסעיפים 13, 14 ו-16 לחוק.

סעיף 13 לחוק קובע הגבלה למסירת מידע מהמרשם הפלילי הנוגע לקטין או לעונשים ודרכי טיפול, שעל-פי רוב מוטלים על קטינים, מעבר להגבלות במסירת המידע החלות על-פי החוק על מידע המתייחס לבגירים. כתוצאה מסעיף זה, מידע הנוגע לקטין מועבר אך ורק לרשימה מצומצמת של גופים ממלכתיים לצורך מילוי תפקידם.

סעיף 14 לחוק, שעניינו קביעת תקופות התיישנות למסירת המידע שבמרשם הפלילי, קבע בסעיף קטן (ב) שבו תקופות קצרות במיוחד כאשר מדובר בעבירות שעבר קטין, לעומת התקופות שנקבעו לגבי בגירים.

גם לסעיף 16 לחוק, הקובע את תקופות המחיקה של העבירה, יש גישה מקלה במיוחד לגבי קטינים. בדרך כלל נמחקת עבירה אחרי שחלפו גם תקופת ההתיישנות וגם תקופת המחיקה. לגבי עבירה שעברו עבריינים צעירים, או כאשר הוטל על קטין עונש קל כגון צו מבחן או דרכי טיפול, להבדיל מעונש מאסר, ואלה עונשים שכיחים המוטלים על קטינים, חרג המחוקק מן הכלל שהזכרתי לפני כן, וקבע כי אותו רישום יימחק בתוך תקופה קצרה מיום מתן פסק-הדין, מבלי להוסיף על כך תקופת התיישנות.

כתוצאה מכך מאפשר סעיף 16 לחוק לגרום למחיקת מידע הנוגע לקטין כעבור שלוש שנים, חמש שנים מיום מתן פסק-הדין, לפי המקרה. אלה תקופות קצרות מאוד לעומת התקופות הקבועות בדרך כלל בחוק זה, ויש בכך כדי להצביע על הגישה המקלה שנקט החוק כלפי קטינים.

חוק המרשם הפלילי ותקנת השבים הוא חוק מורכב. שינוי המוכנס לסעיף כלשהו משפיע על כלל המבנה, וכתוצאה מכך מפר את האיזון העדין שנקבע בחוק. התיקונים המוצעים בהצעת חוק זו, המונחת לפניכם, המאפשרים התיישנות ומחיקת רישום הנוגעת לקטין בתוך שנה, עלולים לגרום לפגיעה באינטרס הציבור, על-ידי כך שאינם מייחסים די משקל לצרכים של רשויות ציבוריות, ובתוך זה הצבא. גם לצה"ל יש עניין לדעת אם אדם הורשע בסחר בסמים, ואפילו בגיל 16-17, ואם זה יימחק – כפי שמוצע כאן – אסור יהיה להביא את הדבר אפילו לידיעת השלטונות הצבאיים, שלא לדבר על עבירה על ביטחון המדינה.

אנחנו מלאי הבנה, אדוני היושב-ראש, תאמין לי, גם מלאי רחמים והתחשבות בבוגרים ובצעירים. אבל אני חושב שהצעת חוק זו מרחיקה לכת. לכן, אנחנו מציעים להסיר אותה מסדר-היום ולא להעביר אותה לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה.

האם חבר הכנסת דוד מנע מבקש להשיב? בבקשה.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מקבל ששר המשפטים מתנגד להצעת החוק הזאת. "מישהו פנה" – מה זה, מישהו פנה? מאות אנשים בוגרים באים היום בטרוניות על כך שבגיל 12-13 נרשמה להם עבירה כלשהי, וזה מלווה אותם עד היום. מה זה, מישהו פנה?

לכן, כאשר אני מדבר על עבירה חד-פעמית שאותו אדם ביצע בצעירותו, בגיל 12, למה בגיל 40 לא יקבלו אותו למשטרה משום שביצע איזו עבירה חד-פעמית בגיל 12, ומאז הוא לא עבר שום עבירה?

לכן, אני מבקש לתמוך בהצעת החוק. תודה.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד הצעת חוק המרשם הפלילי ותקנת השבים (תיקון- מחיקת הרשעה למי שטרם מלאו לו 18 שנה), של חבר הכנסת דוד מנע, והעברתה לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה ראשונה? מי נגד?

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את ההצעה לדיון מוקדם בוועדה – 21

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 22

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק המרשם הפלילי ותקנת השבים (תיקון

מחיקת הרשעה למי שטרם מלאו לו 18 שנה), התשנ"ה-1994, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 21, נגד – 22. ובכן, הצעת החוק לא אושרה.

הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון – חסינות פרלמנטרית), התשנ"ה-1995

(הצעת חבר הכנסת ח' מירום)

היו"ר ע' עלי:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון – חסינות פרלמנטרית), התשנ"ה-1995, הצעה ב'תרמו, מאת חבר הכנסת חגי מירום. בבקשה, הנמקה מהמקום.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אני מבקש שלא לעשות גיוס לעניין הצעות החוק האלה שאני מעלה כאן. הן לא שנויות במחלוקת, הן קשורות לעבודת הכנסת, ואם יפילו – יפילו. אני לא רוצה שיעשו גיוסים בכל הקשור להצעות חוק שאני מביא כיושב-ראש ועדת הכנסת וכעניין שנראה נכון מבחינה משפטית.

חברי חברי הכנסת, הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון – חסינות פרלמנטרית), תולדתה ויוזמתה היא ביועץ המשפטי של הכנסת שזיהה שצריכים לתקן כמה תיקונים בחוק הבחירות לכנסת בעניין

החסינות הפרלמנטרית. אלה דברים אלמנטריים, כמו למשל מה שכתוב בהצעת חוק המקורית: מתום יום הבחירות לכנסת יטפלו כך וכך בחבר כנסת שנתון במעצר. ואנחנו יודעים שבתום יום הבחירות לכנסת עוד אין יודעים מי חבר כנסת ומי אינו חבר כנסת, ואנחנו מבקשים להחיל בזה תיקון.

אנחנו רואים הוראות שקשורות גם לאפשרות, שחבר כנסת, תיפסק ישיבתו במעצר או במאסר, אבל אין אפשרות לקיים את זה על-פי סעיף 88 לחוק הבחירות לכנסת, מפני שאין סינכרוניזציה או התאמה בין חוק הבחירות לכנסת לבין חוק חסינות חברי הכנסת שהוא החוק שמכוחו גם משחררים חבר כנסת שנבחר.

לכן, ישב היועץ המשפטי לכנסת ועשה התאמות וניסה ליצור מצב חוקי שלפיו יחול חוק חסינות חברי הכנסת על הוראות חוק הבחירות לכנסת. אני חושב שמדובר ביוזמה ברוכה שעניינה לאפשר את ביצוע החוק ואת כוונת המחוקק. אני מבקש מהכנסת לאפשר את המשך החקיקה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת חגי מירום.

שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני חושב שחבר הכנסת חגי מירום, יושב-ראש ועדת הכנסת, ראוי לברכה על שהעלה את הנושא לדיון, על שנעשתה אותה השוואה. מבחינתנו, ההצעה ראויה לעבור לדיון בוועדת הכנסת. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר המשפטים.

חבר הכנסת תיכון מבקש להסיר. חמש דקות בבקשה. אנחנו מייד מצביעים. נא לצלצל.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אין לי ולא כלום כנגד הצעת החוק במתכונת הזאת, אבל יש לי הרבה נגד חוק חסינות חברי הכנסת (זכויותיהם וחובותיהם), מ-1951. מעצם טיבו, חוק שחוקק ב-1951, ראוי שייבדק ב-1995. נדמה לי שהחוק הזה לא ישים. יש בו חלקים שעברו מן העולם, וכל פעם מתעוררת הבעיה מחדש, כי חברי הכנסת רוצים לדעת במדויק מה הן זכויותיהם ומה הן

חובותיהם, ואולי יותר – מה הן חובותיהם. משהעניין הזה לא מטופל במשך שנים רבות קורה מה שאנחנו רואים מדי פעם בפעם בוועדת הכנסת כשבאים ליטול חסינות של חברי הכנסת. כי חלק גדול מחברי הכנסת שאיננו בקיא בחוק הזה חושב שהחסינות היא מקפת וכוללנית ומופתע לשמוע שהיא לא כזו.

לכן, אני בא אליך, חוזר ואומר: את העניין הזה צריך לבדוק מחדש, ומהר. זכאי חבר הכנסת שידע מה הן חובותיו. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דן תיכון.

אנחנו ניגשים להצבעה. מי שהוא בעד הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון – חסינות פרלמנטרית) של חבר הכנסת חגי מירום, והעברתה לוועדת הכנסת להכנתה לקריאה ראשונה – יצביע. מי נגד?

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 16

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון חסינות פרלמנטרית),

התשנ"ה-1995, לדיון מוקדם בוועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 16, נגד – 1, אין נמנעים. ובכן, הוחלט לאשר את הצעת החוק ולהעבירה לוועדת הכנסת להכנה לקריאה ראשונה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, תוסיף את קולי, הצבעתי לא נקלטה.

היו"ר ע' עלי:

הפרוטוקול שמע את הערתך.

הצעת חוק משכן הכנסת ורחבתו (תיקון – שינוי מונחים), התשנ"ה-1995

(הצעת חבר הכנסת ח' מירום)

היו"ר ע' עלי:

אנחנו ממשיכים: הצעת חוק משכן הכנסת ורחבתו (תיקון – שינוי מונחים), הצעת חוק ב'תרמז, מאת חבר הכנסת חגי מירום. שוב – הנמקה מהמקום, בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, הצעת החוק הזאת היא ממש סמנטיקה. היא נקראת הצעת חוק משכן הכנסת ורחבתו (תיקון – שינוי מונחים). על-פי הצעת היועץ המשפטי לכנסת והמלצתו, גם בהסכמת יושב-ראש הכנסת, אנחנו מבקשים שיהיה שינוי מ"השומרים" כפי שמופיע בחוק היום ל"משמר הכנסת", כי אנחנו חושבים שצריך לתת לזה את השם הראוי – לא שומרים אלא משמר הכנסת. אתם רואים לפניכם שורה של חיקוקים שבהם אנחנו מבקשים לשנות את המונח. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת חגי מירום.

שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, זו הצעה טובה ונכונה ואנחנו תומכים בהעברתה לוועדה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת תיכון מבקש להסיר. מייד אחר כך מצביעים.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת מירום, גם את הנושא הזה צריך לבדוק. משמר הכנסת הוקם לפני שנים רבות. צריך להציץ אל תוכו מפעם לפעם. הפעם האחרונה שעשיתי זאת היתה לפני ארבע שנים, כשכיהנתי כממלא-מקום יושב-ראש הכנסת ומינתי קצין בודק. מפעם לפעם טוב שנרענן את הנושא הזה, שהרי הוא עוסק בביטחוננו ובעצמנו.

מן השולחן הזה אני רוצה להודות לגנן של הכנסת. כל מי שנכנס לכנסת בימים האחרונים רואה את העבודה המצוינת שהוא עושה. כה לחי לגננים של הכנסת. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה, חבר הכנסת דן תיכון. אם אתה משבח את הגננים, תשבח את מזכירות הכנסת, מזכיר הכנסת, וגם אותם.

דן תיכון (הליכוד):

שים לב לפרחים, ממש כמו בהולנד.

היו"ר ע' עלי:

אני מצטרף לברכות של חבר הכנסת דן תיכון.

רבתי, אנחנו עוברים להצבעה.

קריאות:

עוד לא עברו חמש דקות מאז הצלצול.

היו"ר ע' עלי:

כבר עברו, אני כיוונתי את השעון ברגע שצלצלו.

רבותי, מי בעד הצעת חוק משכן הכנסת ורחבתו (תיקון – שינוי מונחים), של חבר הכנסת חגי מירום, והעברתה לוועדת הכנסת להכנה לקריאה ראשונה?

הצבעה מס' 10

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 13

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק משכן הכנסת ורחבתו (תיקון שינוי מונחים),

התשנ"ה-1995, לדיון מוקדם בוועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

13 בעד, אחד נגד, אין נמנעים. ובכן, הוחלט לאשר את הצעת החוק ולהעבירה לוועדת הכנסת להכנה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון – קבילה), התשנ"ה-1994

(הצעת חבר הכנסת ז' המר)

היו"ר ע' עלי:

המשך סדר-היום – הצעת חוק ב'תטו, הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון – קבילה), התשנ"ה-1994. חבר הכנסת זבולון המר, בבקשה. סגן שר הביטחון ישיב.

זבולון המר (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, המשמעת בצבא והמרות של המפקד על החייל עלולות לעתים להרתיע חייל מלהגיש קבילה. אולי אפילו יש לפעמים חשש שמא מי שמגיש קבילה שכזאת יסבול מהתנכלויות כלפיו עקב קבילתו. מאחר שחשוב ביותר – והצבא פיתח את זה – להבטיח את החשיפה של מעשים החורגים מהמותר, רצוי לאפשר בירור הדברים גם בעדר קבילה שמקורה בנפגע עצמו.

סעיף 550 לחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955, מסמך את נציב קבילות החיילים לטפל רק בקבילות שמופנות אליו על-ידי חיילים, וסעיף 544 מוסיף לכך גם את בני משפחתו של החייל, ובהיעדרם – רק בהיעדרם – מי שהתבקש לכך על-ידי החייל הנפגע. כל אלה מובילים, כמובן, אל החייל עצמו, על כל ההשלכות שיכולות לנבוע מכך – כן או לא, אבל יכולות.

חברי הכנסת, דווקא בחוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958 [נוסח משולב], בסעיף 37(2) ניתנת האפשרות לנציב תלונות הציבור לדון גם בתלונה שהוגשה לו על-ידי חבר כנסת, הגם שהמעשה שעליו מתלונן חבר הכנסת לא אירע לו אישית. נראה לי שבנושא הזה מצויה לקונה בחוק השיפוט הצבאי, וראוי, לדעתי, להשוות את המצב באשר לכוחו של חבר כנסת – במקרה זה הצעה של ועדת החוץ והביטחון – להגיש קבילה לנציב תלונות חיילים, למצב הקיים לגבי נציב תלונות הציבור בהתאם לחוק מבקר המדינה.

כמו-כן מוצע שנציב הקבילות יוכל ליזום חקירה ובדיקה בנושאים הנראים לו ראויים ומתאימים, גם אם לא קיבל עליהם קבילה מהנפגע או מטעמו.

יש בהצעת החוק הזאת כדי להגביר את האמון בין החיילים לבין שלטונות הצבא ולשפר את היחס בין מפקדים לחיילים. מן הראוי שהכנסת תיתן יד לחוק הזה, שמאפשר לחברי הכנסת להיות מעורבים בתהליך הזה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת המר. סגן שר הביטחון, בבקשה. אני מבקש לצלצל.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לא רק מתוכן הדברים אלא גם מהמוסיקה שלהם אפשר להבין שחבר הכנסת זבולון המר מתכוון ברצינות למה שהוא אמר ושהבעיה מטרידה אותו באמת. לכן גם ארשה לעצמי לענות לך בפירוט יחסי.

בשנים האחרונות, ובתקופה האחרונה עוד יותר, יש נטייה להרבות ביקורות, בדיקות, מעורבויות של גופים שונים זה בזה. תאמינו לי שכאשר מדובר בזרוע הצבאית זה לא תמיד טוב, כי בזרוע הצבאית נדרשת רוח שונה. כשאני אומר הרוח הצבאית, זה לא חייל שרואים פה או שוטר צבאי שרואים שם, אלא הזרוע הלוחמת של הצבא. הזרוע הלוחמת של הצבא מוכרחה להיות מבוססת על מערכת של אמון פנימי והדדיות מלאה. בלי להשתמש בפרזיולוגיה, התופעה הזאת של אחוות לוחמים נוצרת גם על-ידי משברים, לא רק על-ידי ליטופים. העימותים שיש לחייל עם מפקד שלו, שיש למפקד עם חייל, הם לא תמיד רעים והם בסופו של דבר מאפשרים לעלות לרמה גבוהה יותר. לכן, נקודה ראשונה שאני רוצה להדגיש – יותר מדי מעורבויות מתחילות להיכנס לתוך המערכת הצבאית ולשבש את היכולת שלה לפעול.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, לא יכול להיות שכל פעם שרוצים לגייס כסף תהיה מהומה בבית. אני מבקש להפסיק את הדיבורים ולשבת. זה מפריע לסגן שר הביטחון.

סגן שר הביטחון מ' גור:

דבר שני, אני רוצה, ברשותך, לקרוא בקיצור מדבריו של שר הביטחון כאשר החוק הזה התקבל. כאשר הציג שר הביטחון את נושא הקבילות ב-1972, הוא אמר: "לתת סעד לחיילים בשירותם כאשר הם סבורים כפרטים שלא נעשה להם צדק. לאפשר מתן סעד לחיילים המתלוננים על כך שקופחו בנושא זה או אחר ולא לאיזו מטרה מעל זה. למטרות שהן מעל זה קיימת הכנסת, קיימת הממשלה, קיימת ועדת החוץ והביטחון וקיים נציב תלונות הציבור". כאן עלול להיווצר מצב, חבר הכנסת זבולון המר, שתהיה תערובת של כל הגורמים האלה, כי לכל אחד מהם יש תפקיד במערכת.

נקודה שלישית – גם בתוך מערכת הביטחון יש נציב הקבילות ויש מבקר המערכת ויש נציב פניות הציבור אשר מאפשר לכל אזרח לפנות בקלות רבה, ואם הוא מרגיש שנעשה אי-צדק, להעלות את זה לטיפול.

כבר צוין קודם, שמעל צה"ל עומד, ראשית כול, משרד הביטחון, אבל מעליו יש ועדת החוץ והביטחון, אשר יכולה לטפל בעניין והיא מקבלת על זה דיווחים שוטפים. אני יכול לומר מניסיוני האישי פה כשנתיים, שיש אין-ספור פניות של חברי הכנסת ושל הציבור בעניינים כאלה, שמגיעות ישירות אלינו למערכת, והדבר מטופל.

אין קשר בין זה לבין הזכות שניתנה לחייל בחוק הזה של נציב הקבילות, שהוא בעצמו פונה. החשש שלך הוא שמא החייל לא יפנה פן תיגרם לו רעה אחר כך. עובדה שנציב הקבילות עובד 20 שנה ומגיעות עשרות אלפי פניות והן מטופלות. אני לא זוכר שהובאו לתשומת לבנו או לצורך הטיפול שלנו חיילים שנפגעו כתוצאה מהקבילות שלהם.

עולה פה גם הרעיון לאפשר לנציב הקבילות ליזום בעצמו טיפולים. אם הוא יקבל את הזכות הזאת, הוא נכנס למערכת שהזכרנו קודם, ואילו הכוונה העיקרית פה היא לשמור על מוסד שיעמוד ישירות לשירותם של חיילים סובלים.

לכן, לפי דעתנו הצעות החוק האלה עלולות לגרום לתסבוכת בין הגורמים השונים, ובמקום הכוונה הטובה להיטיב את המצב – הן עלולות לפגוע לרעה. לכן, לצערי, אני צריך לבקש להוריד את הצעת החוק מסדר-היום.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לסגן שר הביטחון.

אתה יכול להשיב, חבר הכנסת המר, במסגרת חמש דקות.

זבולון המר (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, סגן שר הביטחון, סגן שר הביטחון העלה את הנקודה של התערבות יתר של הגורמים האזרחיים ברשויות שיפוט או באירועים שקורים בצבא. לפי דעתי, ההצעה הזאת איננה דומה לשום הצעה, לטוב או לרע, מההצעות ההן של ועדות חקירה על היפגעויות באימונים וכדומה. שם ההצעה היא להוציא מהצבא את ההכרעה, ואילו כאן ההצעה היא להשאיר את נציב הקבילות כאחראי יחיד לנושא במשרד הביטחון, בצבא, אבל להרחיב את המעגל של מי שיכולים לפנות אליו.

אני חושב שלא הייתם צריכים להתנגד לזה. הרי הוא, בסופו של דבר, יחליט אם הקבילה מקובלת עליו או לא. זו איננה התערבות חיצונית. לכן אני קצת מתפלא ומצטער. אני כן יודע שיש חייילים שבתוקף הנסיבות חוששים לעשות את זה. זה שאתה אומר שחברי כנסת יכולים לפנות אל גורמים אחרים, זה גם כן לא כל כך תקין, אבל זה נעשה, ואילו כאן יש לך סדר שמבטיח שהדבר ייעשה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת המר.

רבותי, אנחנו עוברים להצבעה, נא לשבת. מי בעד הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון – קבילה), של חבר הכנסת זבולון המר, והעברתה לוועדת החוץ והביטחון?

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 22

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 30

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון

קבילה), התשנ"ה-1994, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 22, נגד – 30. הצעת החוק לא התקבלה.

הצעה לסדר-היום הרשות הפלשתינית תוקפת את עליית היהודים לארץ-ישראל

היו"ר ע' עלי:

הרשות הפלשתינית תוקפת את עליית היהודים לארץ-ישראל – הצעה לסדר-היום מס' 6242, של חבר הכנסת זאב בנימין בגין.

לפני כן יש הודעה לחבר הכנסת מאיר שטרית. בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לבקש את הסכמתך לתיקון הפרוטוקול בהצבעה לגבי הצעת החוק של חבר הכנסת דוד מנע. נכחתי באולם, כפי שראית, הצבעתי ואפילו האור נדלק. לצערי, זה לא נקלט במחשב. אני מבקש להוסיף את קולי בעד ההצעה, כי כך הצבעתי. נכחתי באולם וישבו לידי שכני, שיכולים להעיד על כך.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת מאיר שטרית, אומנם גם הוספת קולך לא תשנה את התוצאה, אבל דברייך נרשמו בפרוטוקול.

חבר הכנסת בנימין זאב בגין, בבקשה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לעתים זה קשה – – –

יהושע מצא (הליכוד):

מי השר המשיב?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

השר המשיב – –

משה נסים (הליכוד):

שר הקליטה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

– – מסיבות שאינן ברורות לי, אבל כנראה ברורות לממשלה, הוא שר העלייה והקליטה.

היו"ר ע' עלי:

השר לקליטת העלייה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

השר לקליטת העלייה, מכובדנו השר יאיר צבן.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כבוד השר המשיב בשם הממשלה, לעתים זה קשה, לעתים זה מסובך, לעתים המסר מוסתר, לעתים הוא מוסווה, לעתים הוא מוצפן. ב-22 בינואר, לאסוננו, לפני חודש, היה הרצח ההמוני בבית-ליד. יומיים אחר כך הופיע יושב-ראש הרשות הפלשתינית, חתן פרס נובל לשלום, יאסר ערפאת, בפני ארגון בנות ה"שביבה", בנות ה"פתח", והוא אמר להן, כפי ששודר בטלוויזיה של הרשות, את הדברים הבאים: "אנחנו גאים בתפקיד האשה הפלשתינית מאביר ועד דלאל". השומע התמים צריך להבין שאביר ודלאל הן שתי נשים שעשו מעשי מופת, ודרוש מומחה כדי לדעת מי הן השתיים. אביר – הלוא היא אביר ווחיתה, שהשתתפה ברצח צבי קליין ליד רמאללה לפני שנים אחדות, ודלאל היא דלאל אל-מוגרב, שהשתתפה בפיגוע בכביש החוף לפני שנים רבות. חתן פרס נובל לשלום אומר שהוא גאה באשה הפלשתינית מזאת ועד זאת יומיים אחרי בית-ליד.

אבל, לעתים זה פשוט, לעתים אין צופן. לעתים, כמו החודש הזה, המסכות נופלות. הרשות הפלשתינית, בפרסום רשמי מטעם מיניסטריין האינפורמציה שלה – השר הוא יאסר עבד רבו, ידידם של אחדים בבית הזה – פרסום מס' 5, והכותרת היא: "ההגירה היהודית לפלשתיין והשפעותיה ההרסניות על תהליך השלום". מהי פלשתיין? אין מקום לספק. בעמוד 3 בפרסום, אדוני השר, כמי שראית אותו, יש טבלה: אומדני האוכלוסייה היהודית ל-1988 בפלשתיין. המספר שננקב –

3,659,000 בפלשתינ, הכוללת בוודאי את מדינת ישראל. ובעמוד 1 נאמר: "ישראל הגבירה בכוונה את מסע ההתנחלות שלה כדי להגדיל את מספר היישובים, בייחוד על קרקע מופקעת במזרח-ירושלים ולאורך 'הקו הירוק'". מהו "הקו הירוק" על-פי הפרסום הזה? "המפריד את גבול 1967 מקרקע שנכבשה ב-1948". הווי אומר, מדינת ישראל, לדעת הרשות הפלשתינית, היא אדמה כבושה מאז 1948. ובהמשך – המזימה הציונית. בהתאם לתוכנית זו, אומר הפרסום, התושבים המקוריים ייעקרו מאדמתם ויוחלפו בעולים חדשים. זוהי התקפה על עצם הקיום היהודי בארץ-ישראל, על העלייה שהם קוראים לה הגירה.

אבל אם למישהו היו ספקות, בא כעבור ימים אחדים הפרסום מס' 6 של הרשות הלאומית הפלשתינית, מיניסטריון האינפורמציה, שקבע את מושבו, בוודאי בניגוד להסכם קהיר, ליד רמאללה. הכותרת הפעם: "פליטים פלשתינים וזכות השיבה, פברואר 1995". כמעט שאין צורך לפרש. אביא את הדברים כנתינתם, בהשמטות קלות.

בעמוד 4: ההחלטה על חלוקת פלשתינ מ-1947 באה רק להשלים את העוול שבחוקים והפקודות הצבאיות, שנחקקו על-ידי ממשלת המנדט הבריטית. הפלשתינים לא קיבלו מעולם את הצהרת בלפור. בריטניה הבטיחה בהצהרה זו לתת ליהודים קרקע שלא היתה שייכת לה, כדי לייסד מדינה יהודית, פעולה שהיא בלתי חוקית, ומבחינה מוסרית בלתי קבילה. חלוקת פלשתינ גם היא היתה חסרת בסיס ובלתי חוקית.

עמוד 8: מטרת התנועה הציונית לעומת יוזמות אלה היתה לייסד מדינה משלהם על חשבון התושבים המקוריים של פלשתינ. כל הניסיונות הערביים והבין-לאומיים, במטרה לשכנע את היהודים לקבל ממשל עצמי אוטונומי בפלשתינ, נידונו לכישלון.

ברוך השם, בעזרת השם, אכן נידונו לכישלון.

עמוד 9: ניסיונות אחדים נעשו ברמה הבין-לאומית, אך סוכלו עקב העמדה הישראלית השחצנית. בין אלה היתה החלטת האו"ם 194, שקראה לחלוקת פלשתינ בין יהודים לפלשתינים. החלטת האו"ם ערבה לזכות השיבה לכל הפלשתינים הרוצים לשוב ולחיות בשלום עם שכניהם.

עמוד 11, אדוני, כבוד השר: לאור העובדות והמספרים דלעיל ברור עתה, שהפליט הפלשתיני מושרש עמוק באדמתו, אדמה אותה הוכרח לנטוש, לחיים במחנות. הפליט הפלשתיני הוכיח במשך יותר מארבע עשרות שנים של כיבוש ישראלי את אמונתו הבלתי מעורערת בהשגת זכויותיו הצודקות.

לא, רבותי מן השמאל, 27 שנות כיבוש; יותר מ-40 שנות כיבוש. מהו השטח הכבוש? ראה פרסום מס' 5 – הלוא הוא מדינת ישראל.

משה נסים (הליכוד):

חבר הכנסת בגין.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

בבקשה, כבוד השר נסים, ברשות היושב-ראש.

משה נסים (הליכוד):

לא שר.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

כבוד חבר הכנסת נסים, ברשות היושב-ראש. תהיה שוב שר במהרה בימינו.

משה נסים (הליכוד):

מה ההבדל בין הדברים האלה לבין האמנה הפלשתינית?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

רציתי לומר את הדברים האלה בסיום. חבר הכנסת נסים שאל מה ההבדל בין הדברים האלה לבין האמנה הפלשתינית. אני חושב שאפשר באופן אובייקטיבי ובשיפוט מוצדק לומר, כי לפנינו מהדורה חדשה ומעודכנת של האמנה הפלשתינית, בלבוש פרסום מס' 5 ו-6, הכוללת את כל המרכיבים או כמעט את כל המרכיבים של האמנה הפלשתינית, שממשלת ישראל זו תבעה ותובעת מאש"ף לבטל, ואש"ף ממאן לבטל אותה.

על הפרסום הזה, שאיננו מקרי, צריך להוסיף, אדוני היושב-ראש, התבטאויות אחרות של בכירי אש"ף, הרשה לי לומר – מתוני אש"ף, באותו עניין. נביל שעת', מתון, חייכן, נחמד, ידיד של אחדים מחברינו בבית הזה –

משה נסים (הליכוד):

רבים.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

– – בעיתון האנגלי Independent ב-7 בפברואר, בחודש שעבר, אמר: 100,000 הפלשתינים, פליטי 1948, שיחזרו לגליל, הם רק 10% מהפלשתינים שכבר חיים בישראל. האם הישראלים יסכימו לכך? נראה לי שהם יהיו מוכרחים. חמוד.

חנאן עשראווי, מתונה, עם אנגלית רהוטה, שמעתיה ב"קול ישראל" לפני ימים אחדים, ב-23 בפברואר: אין פתרון לבעיית האזור ללא פתרון בעיית הפליטים. היא התלוננה שהדיונים בוועדת הפליטים הפכו לסמינר אקדמי חסר תכלית. היא מרגיעה אותנו: רוב הפליטים ייושבו בגדה המערבית ובירושלים.

על-פי פרסומי הרשות הפלשתינית, פרסום מס' 6, יש כ-2.7 מיליוני פליטים כאלה. רובם, אומרת לנו הגברת עשראווי, ייושבו בגדה המערבית ובירושלים. מיעוטם – 500,000? 700,000? 300,000? – איפה? במדינת ישראל, באדמה הכבושה.

אין ספק, על כן, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כבוד השר, שהנהגת אש"ף נשארה נאמנה לאמנה הבלתי משתנה, לאמנת הפשע הקוראת בגלוי להשמדת ישראל ביותר מ-20 סעיפים שונים. זהו, כבוד השר צבן, השותף שלכם. זהו הידיד שלכם. אלה הידידים שמצאתם, כפי שהודיעו מטעמכם אחרי חתימת הסכם אוסלו. זהו בעל הברית של ממשלת ישראל.

אנחנו מכירים את הססמה: אבל מה תעשו? שלום עושים עם אויבים. אני מסכים לאמירה הזו. שלום עושים עם אויבים. שלום, רבותי חברי הכנסת, עושים עם אויב הרוצה בשלום, משמע לא עם אש"ף. אני חושב שאתם כבר מבינים זאת. לכן אתם למעשה כבר אינכם מדברים על שלום. אתם העליתם את ססמת ההפרדה, והמשמעות של הססמה החדשה היא למעשה – הפרדה עכשיו, שלום, אולי, אחר כך. מהי הפרדה? הפרדה היא נסיגה, נסיגה לקווי '67 לפחות. משמע ההפרדה היא חלוקה, וגם לחלוקה הזו על-פי קווי 1948, על-פי המסמכים המעודכנים, שנה וחצי אחרי חתימת הסכם אוסלו – גם לה אש"ף לא מסכים. מדינת ישראל היא שטח כבוש.

לכן, בתנאים האלה של ההפרדה שאתם מציעים לא יהיה שלום. אם ישראל היא שטח כבוש, צריך יהיה לאחר נסיגת ישראל, חלילה, לקווי '67 לשחרר אותה מבפנים על-ידי יישום זכות השיבה, במטרה לחזור להצעה החוזרת אלינו בפרסום הנתעב הזה של הרשות הפלשתינית, במטרה להציע לנו, היהודים בארץ-ישראל, ממשל עצמי אוטונומי בפלשתיין. ואם לא נסכים? החבר המתון, הידיד, החייכן, הנחמד והחמוד נביל שעת' אמר לנו ב-Independent מה יהיה אם לא נסכים: ישראל תהיה חייבת להסכים. איך היא תהיה חייבת להסכים? כי בתנאים החדשים האלה יגבר הטרור מן "הקו הירוק" פנימה, כדי לממש את הזכות הבלתי מעורערת של הפליט הפלשתיני שנעקר מאדמתו לממש את זכותו זו.

לכן לא יהיה מרגוע. אם תהיה הפרדה – לא תהיה שלוה. אם תהיה הפרדה – לא תהיה רגיעה. אם תהיה הפרדה – לא יהיה שלום. וחוזרת, אם כן, הקושיה לראשיתה. זו הקושיה שצריך כל אזרח בישראל להפנות אל ראש הממשלה מדי פעם, כאשר יש לו אפשרות לפגוש אותו, ולומר לו: אדוני ראש הממשלה, קיבלת לא מזמן פרס נובל לשלום. הפרס בידך, איפה השלום? תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת בגין. השר לקליטת העלייה, בבקשה.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש לומר את השורה האחרונה בראשית הדברים, נוכח המסמך שחשף כאן חבר הכנסת בגין, של מחלקת ההסברה והמידע של הרשות הפלשתינית, בדבר הסיכון לתהליך השלום הכרוך בעלייה היהודית לישראל – כי העלייה תימשך, ואני מקווה שתעצים.

אנו מתברכים ב-640,000 עולים שהגיעו לארצנו בחמש השנים האחרונות. אנו מתברכים בכך שבשנה האחרונה גדלו קמעה ממדי העלייה.

דן תיכון (הליכוד):

מה קרה בחודשים ינואר-פברואר?

השר לקליטת העלייה י' צבן:

המגמה נמשכת, ואנחנו מקווים ששנת 1995 תביא בכנפיה רבבות עולים נוספים.

דוד צוקר (מרצ):

כמה עלו בינואר-פברואר?

השר לקליטת העלייה י' צבן:

בינואר – כ-6,000, או מעבר ל-6,000 עם שינויי הסטטוס. עדיין אין לי הנתונים לחודש פברואר.

שום פרסומים ושום מערכת תעמולה ממין זה או אחר לא יחלישו את רצוננו ואת נכונותנו לעשות ככל התלוי בנו כדי שהעלייה תימשך ותאדיר. היא תימשך לא לצורכי התפשטות טריטוריאלית, אלא לצורך הגשמת יעדה המרכזי של מדינת ישראל, להיות בית לעם היהודי כולו. ובאותו אופן, גם כן שורה אחרונה בפתח הדברים: זכות השיבה והחלום לחזור ליפו, לחיפה ולרמלה, אין להם תקווה והם סותרים על-פי תפיסתנו את מהות השלום.

כמה מהגילויים שהיו כלולים בדבריו של חבר הכנסת בני בגין הם חמורים ביותר, ואינני מתכוון לרכך את רישומם. נציגי ישראל במשא-ומתן ילמדו את שני המסמכים הללו, ואני יודע שהם יגיבו בהתאם.

למסקנה שחבר הכנסת בני בגין מבקש להוביל אותנו אליה – הפסקת המשא-ומתן עם אש"ף והרשות הפלשתינית – לא נובל.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה כן יוביל אתכם למסקנה שצריך להפסיק את המשא-ומתן?

יהושע מצא (הליכוד):

הם מובלים כל הזמן.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתם אומרים ששום דבר בעולם לא ירתיע אותנו. אנחנו נמשיך. אז למה עשיתם הסכם ביניים? למה אתם מדברים על ניסיון? שום דבר לא ירתיע אתכם, לא המציאות ולא הטרור. כלום לא ירתיע אותנו.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

חבר הכנסת מיכאל איתן, קולי בל עמי, ואני לא יכול להתמודד עם גרונך החזק גם בלי רמקול.

מיכאל איתן (הליכוד):

זהו תירוץ קלוש לחוסר מענה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

זה דומה להסבר של נביל שעת'. שאלו אותו בארצות-הברית מדוע ערפאת אינו מגנה את הטרור, והוא אמר – כי האנגלית שלו חלשה.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

זה לא כל כך דומה. אם זהו כושר האנלוגיה שלך, אני חושב שהוא לא מרחיק לכת.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

בעניין זה אני מסכים אתך.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

לא נסכים עם הפלשתינים על ההיסטוריה. אין שום סכנה כזו. אנחנו בקושי מסכימים בתוכנו על ההיסטוריה. קראתי את המסמך הראשון, הספקתי לעלעל במסמך השני. אני מודה לך על שהמצאת לי אותו אחר-הצהריים. המסמך הראשון מעוות ומופרך לא רק מבחינת ההיסטוריה. שללו מראש הממשלה לשעבר יצחק שמיר זכות יוצרים על אמירה מפורסמת ושמו אותה בפיו של ראש הממשלה דהיום יצחק רבין. יצחק שמיר אמר פעם אמירה, שאחר כך היה לו קשה להסתדר אתה. הוא אמר: עלייה גדולה מחייבת ארץ-ישראל גדולה. הרי זה לא כל כך נוח אחר כך עם האמריקנים. והנה, המסמך הזה שם את האמירה הזו בפיו של ראש הממשלה יצחק רבין. ללמדך עד כמה רציני ובדוק המסמך הזה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

ברשותך, כבוד השר, ראש הממשלה יצחק רבין אמר בתור ראש ממשלה לפני שנה-שנתיים: לו היו מיליון יהודים נוספים, כל המצב היה שונה.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

סליחה, הוא לא אמר זאת על התקופה הזו, אם תבדוק את הדברים. הוא לא אמר את הדברים בשום אופן על התקופה הזו. זהו בדיוק המשפט שאמר יצחק שמיר, והוא שם את זה בפיו של יצחק רבין, ללמדך על רצינות המסמך. המסמך הוא לא רציני, אבל חמור מבחינת כמה וכמה מכוונותיו.

משה נסים (הליכוד):

אפשר לומר כי גם האמנה הפלשתינית אינה רצינית, אך הם מתכוונים לכך.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

במה אנו עוסקים? כאשר באה ממשלת ישראל בראשותו של יצחק שמיר לוועידת מדריד, ומולה באו המשלחות של המדינות הערביות, והמשלחת הפלשתינית בראשותו של חיידר עבד אל-שאפי, אף אחד משני הצדדים לא נדרש ולא היה צפוי ממנו שיותר על חלומות העבר שלו ועל חלומות

אידיאולוגיים שלו. שני הצדדים באו וידעו בבירור מה חלומותיו הבסיסיים-הבראשיתיים של הצד שכנגד. השלום אפשרי בסיטואציה כזו רק אם שני הצדדים מבינים – גם אם אינם מפרשים זאת בראשית התהליך – שגם הם וגם הצד שמנגד יצטרכו לאט לאט להיפרד מאותם חלומות-בראשית ולהגיע לפשרה כלשהי, והפשרה הזו תהיה שונה מאוד מהחלום הגדול ההתחלתי.

אתה יכול להשוות בין החלומות, ואתה יכול להבדיל בין החלומות. צריך לראות מכנים משותפים וצריך לראות את השוני, אבל בתהליך הזה של כינון שלום בין שתי תנועות לאומיות, זה הדבר המובנה.

מיכאל איתן (הליכוד):

זהו תהליך השמדת ישראל, זה לא שום תהליך שלום.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

כך היה גם בהסכם אוסלו.

מיכאל איתן (הליכוד):

והם מחזקים אותו בהפצת המסמכים האלה.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, השר צריך לסיים.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

כך היה גם בהסכם אוסלו. באו אל שולחן הדיונים באוסלו שני צדדים שידעו כי שניהם יצטרכו להיפרד מכל מיני חלומות והנחות של העבר.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אתם נפרדתם, אש"ף נפרד?

השר לקליטת העלייה י' צבן:

א. אינני יודע אם נפרדנו.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

ראש התנועה שלך הציע – – – אש"ף לא ויתר על האמנה הפלשתינית.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

חבר הכנסת בני בגין, בתוך העם הפלשתיני מתחולל מאבק אדיר. רק סומא לא יראה את המאבק הזה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

זו הרשות הפלשתינית, זו ההנהגה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מבין שהרמטכ"ל אהוד ברק הוא סומא גדול. הוא אמר שהמטרות ארוכות הטווח של אש"ף וה"חמאס" הן אותן מטרות.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

שמעתי את הוורסיה הזו. בישיבת ממשלה שהשתתפתי בה הבהיר הרמטכ"ל את דבריו, והמסקנה שאתה מסיק איננה נכונה. הוא ערך הבחנה ברורה בין אש"ף לבין ה"חמאס".

מיכאל איתן (הליכוד):

לא לגבי המטרות ארוכות הטווח.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

אם אתה מגדיר את המטרה ארוכת הטווח של ה"חמאס" כחיסול ישראל, הרמטכ"ל לא האשים את אש"ף שזו המטרה הסופית שלו – חיסול ישראל.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

כבוד השר, אתה טועה. אביא לך את הציטטה שנמסרה לכנסת. שתי פנים של תנועה לאומית, עם מטרות די זהות ארוכות טווח, ככל שהדבר נוגע לישראל. ואחר כך הוסיף דברים בדבר הסכם אפשרי סמוי בין אש"ף לבין ה"חמאס".

משה נסים (הליכוד):

איזו פרשנות נוספת ניתן להציע לכך?

השר לקליטת העלייה י' צבן:

חבר הכנסת בני בגין, אני מניח שהרמטכ"ל לשעבר היה אדם בעל נאמנות כזו לביטחון ישראל, שאילו היה סבור כי הפרשנות לדבריו היא כפי שאתה אומר – שאש"ף הוא גורם שכל מטרתו היא חיסול ישראל – לא היה מסכים לשרת במערכת המנהלת משא-ומתן עם מי שזו מטרתו.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

איזו מסקנה אחרת נובעת מדבריו? הרי הוא איננו כאן, לכן אני מציע שתשאל אותו בהזדמנות.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

שאלתי אותי.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, השר צריך לסיים את דבריו.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

אני מבקש לסיים את דברי.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

עדיין חסרה לנו התשובה ממש – – –

השר לקליטת העלייה י' צבן:

התשובה שלנו תהיה אחת ויחידה: אנחנו נמשיך בתהליך המדיני הזה.

מיכאל איתן (הליכוד):

ויהי מה.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

לא ויהי מה. הוא מותנה ומובנה בשורה של דברים, שרק עם התפתחותם אפשר יהיה להשלים את הסדר הביניים ולהגיע למשא-ומתן על הסכם הקבע.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

בכפוף לביטול האמנה הפלשתינית, לפני שעזה ויריחו יקפצו לג'נין?

השר לקליטת העלייה י' צבן:

חבר הכנסת בני בגין, האינטרס שלנו הוא לא רק לא פחות אלא אף עולה על האינטרס שלך בביטול האמנה הפלשתינית. אתה ואני יודעים בדיוק את האמת, שביטול האמנה הפלשתינית מתעכב מסיבות של יחסי כוחות פנימיים במוסדות הנוכחיים של אש"ף.

הנושא הזה של ביטול האמנה הוא אחד התנאים שבלי מימושם לא יהיה מעבר לדיון בהסדר הקבע, כפי שהבטחת הסדרי הביטחון וכל הדברים הנגזרים מכך, בלעדיהם לא יהיה מעבר לדיון על הסדר הקבע.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אבל זו מהדורה חדשה של האמנה הפלשתינית. בשביל זה דרוש – – –

השר לקליטת העלייה י' צבן:

חבר הכנסת בני בגין, הבעיה היא שיש בינינו לבין הפלשתינים, העם השותף לנו לכברת הארץ הגדולה הזאת, סכסוך שבלי פתרונו לא ייכון שלום, בוודאי לא יהיה ביטחון בארץ הזאת. אנחנו מנסים לפתור את הסכסוך עם אותו גורם שמוכן להיכנס אתנו להידברות מדינית. לכן אין אלטרנטיבה. מה שאתה מייצג, חבר הכנסת בגין, זה המשך ההישענות על החרב, העדר כל פרספקטיבה של שלום ורגיעה בארץ הזאת, והימים שיבואו יוכיחו.

מיכאל איתן (הליכוד):

בקשר לביטחון, זה הרבה יותר טוב מאשר להישען על אש"ף.

היו"ר ע' עלי:

תודה. מה אתה מציע, אדוני השר?

השר לקליטת העלייה י' צבן:

להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר.

האם אתה מסכים, חבר הכנסת בגין?

מיכאל איתן (הליכוד):

אפשר במליאה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת בגין, אתה מבקש דיון במליאה?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אנחנו הצענו דיון במליאה.

היו"ר ע' עלי:

מי בעד ההצעה לכלול בסדר-היום של הכנסת את הצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת בגין: הרשות הפלשתינית תוקפת את עליית היהודים לארץ-ישראל? מי נגד?

הצבעה מס' 13

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 13

נגד – 1

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 11, נגד – 1, אין נמנעים. ובכן, הוחלט לכלול בסדר-היום של הכנסת את ההצעה של חבר הכנסת בגין: הרשות הפלשתינית תוקפת את עליית היהודים לארץ-ישראל.

הצעה לסדר-היום החלטת נציב שירות המדינה לתבוע לדין משמעתי על הבעת דעה מקצועית

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום של חבר הכנסת זבולון המר, בנושא: החלטת נציב שירות המדינה לתבוע לדין משמעתי על הבעת דעה מקצועית. בבקשה.

זבולון המר (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מסע של רדיפה מתנהל על-ידי פרופסור גל-נור, נציב שירות המדינה, כנגד פרופסור רקובר, היועץ למשפט העברי במשרד המשפטים.

פרופסור רקובר ראוי וזכאי לגיבוי משר המשפטים, מאחר שהוא הציג בפני ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, על-פי הזמנתה ועל-פי פנייתה ובתוקף מומחיותו ומקצועיותו ותפקידו, את המקורות היהודיים בעניין זוגיות חד-מינית.

אין זאת "אשמתי" של היועץ למשפט עברי, שהמקורות היהודיים רואים כ"סטייה" את מה שחלק בציבור רואה כ"נטייה", רואים כ"חטא" את מה שחלק בציבור רואה כלגיטימי, ואולי כרצוי או מועדף.

מה רוצים בנציבות, שהאדם הממונה על נושא המקורות היהודיים-המשפטיים-ההלכתיים יוזמן לכנסת, לפי בקשת חברי הכנסת, כדי להציג את המקורות – ולדרוש ממנו להעלים אותם, להסתיר אותם, או שמא לשנות ולסלף אותם? מה לעשות שהתורה, ההלכה והמדרש, שאני מקווה ומאמין שלא הכנסת ולא הנציבות מציעות לשרוף אותם, מוצאים סמיכות בחטא ובענישה של משכב זכר ומשכב בהמה? וכאשר המומחה מספר זאת ביושר מקצועי, על-פי מיטב הכרתו, הבנתו ושיפוטו, הוא נידון להכפשה, לחקירה ולהאשמה כאילו חרג מסמכותו.

ברוח הזאת לא ירחק היום והגישה הכופרנית הזאת תדרוש ועדת חקירה על משה רבנו ודבריו, על רבי עקיבא, על הרמב"ם. לאן הגענו בהשתקה על-ידי הנציבות הזאת? ואסור שתהיה שתיקה של ראשי צמרת המשפט ושל כל הליברלים נושאי דגל חופש הביטוי וכבוד האדם. האם כל הליברליות שלהם מתגלה כאשר מדובר בקעקוע של היהדות, ואילו כל פתיחותם נעלמת כאשר מדובר במי שדבק במקורות היהדות?

אם אין חסינות לרקובר, אין גם לגל-נור. אני מניח שגל-נור מיהר ליזום חקירה על דברי רקובר בלי שנועץ במשרד המשפטים. לו היה בודק, לפי דעתי היה מתברר לו שרקובר לא חרג מסמכותו. אדרבה, הוא היה נאמן למומחיותו ולמקצועיותו, שהרי תפקידו המדויק הוא להציג את עמדת המקורות היהודיים בסוגיה שאלה נדרש, ולא את עמדת משרד המשפטים; מה גם שאיני יודע אם יש עמדה של משרד המשפטים המעודדת זוגיות חד-מינית.

נראה לי שנציב שירות המדינה חרג מסמכותו בלהיטות שקשורה בהשקפתו, לא במקצועיות שלו. כשהוא הזדרז להגן על הגישה שלו בנושא, הוא פגע פגיעה קשה בשמו הטוב של רקובר, על-ידי כך שפרסם בכלי התקשורת את דברי החקירה בלי שהודיע את זה קודם לרקובר. בפגיעה הזאת עבר הנציב עבירה חמורה על חובתו לשמור על כבודם של עובדי הציבור ולא ללכלך את שמם ברבים. בכך הוא פגע גם בערכי היסוד ובחוקי מדינת ישראל, שהם שמירה על כבודו של האדם ושמו הטוב, כפי שבאו לידי ביטוי בחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו. מתברר, ולא בפעם הראשונה, שהמדברים גבוהה גבוהה על כבוד האדם וחירותו, כשאין הדבר תואם את דרכם והשקפתם, הם דורסים ברגל גאוה את כבוד האדם וחירותו, כמו במקרה גל-נור נגד רקובר.

פרופסור גל-נור גם לא דיבר אמת כשהצדיק ברדיו את מעשיו ביחסו לפרופסור רקובר, כאילו הוא אמר בוועדה שהוא מביע את דעתו האישית. האמת היא – והפרוטוקולים של הוועדה יוכיחו – שרקובר אמר שהוא מביא את המקורות, כפי שהוא התבקש. ההתנהגות של גל-נור היא שאיננה הולמת עובד מדינה, וודאי שאין הוא מתאים לשמש כנציב שירות המדינה. הוא שצריך להיחקר על הפרשה, הוא שצריך להיענש, ולא רקובר, והכנסת צריכה לקרוא להפסיק את החקירה המבישה שנוגעת לה ישירות. ולא, אל תצפה הכנסת שהיא תזכה לכך שאנשים הגונים שיופיעו לפניה יאמרו דברי אמת, מפני החשש להיחקר ולהיות מודח אם הדברים לא מוצאים חן. הכנסת חייבת זאת, לבל תזוהה עם עמדה כופרנית ביחס למשפט העברי, כפי שהתגלתה על-ידי הנציבות, והנובעת מעמדתה העוינת לתוכן של המקורות היהודיים.

אדוני היושב-ראש, ייתכן שרקובר היה צריך לדעת עם מי יש לו עניין בנציבות ולהיזהר מלגלות לחברי הכנסת את עמדת המקורות, יכול להיות, אבל חשוב שהכנסת תדע – מה לעשות, אפשר לקבל, ויש שלא יקבלו – יש במקורות הקבלה בין משכב זכר למשכב בהמה, והיא לא פרי דמיונו והמצאתו של רקובר. היא מצויה במקרא. שתי התופעות שם קרויות "תועבה", שתיהן ענושות באותה מיתה. הרמב"ם – לא רקובר – הוא המביא "ואלו שמיתתן בסקילה: השוכב עם זכר והשוכב עם בהמה". ובתלמוד נזכרות שתי התופעות יחד: "לא נחשדו ישראל על משכב זכר ולא על הבהמה", בשונה מדור המבול – זה מדרש שהוא הביא שם – שכן היו נותנים כתובה לבהמה ולזכר. מבחינת ההלכה אכן נשללות כאחת האהבה בין גברים, בין בני משפחה – עריות, כמו: אמו, אחותו, בתו, והוא הדין לגבי כלבו.

את התפיסה הזאת – וכבר אמרתי שמי שרוצה יקבל ומי שרוצה לא יקבל – מסר וביטא פרופסור רקובר. הוא מסר את מה שכתוב שם. על זה הוא נחקר? על זה הוא נענש?

וגם אם זאת היתה עמדתו האישית ואם זאת עמדתו האישית, כמו שמניחים אלה שתוקפים אותו, מתמיה ומדהים לראות את אבירי חופש הדעה והדיבור שוכחים את סובלנותם כלפי דעה שאיננה אהודה עליהם, עד כדי רמיסת כבודו של בעל הדעה והשתקתו וסילוקו ופגיעה במעמדו ובמקור מחייתו וירידה לחייו; אינם יודעים לכבד את בעל הדעה השונה משלהם; אינם רוצים לראות אותו קיים במשרד המשפטים.

גל-נור הוא שנכשל כאן כישלון חרוץ, הוא חייב לחזור בו, ואם לא, הוא עצמו ראוי להיחקר ולהיענש.

אדוני היושב-ראש, אני מסיים. עריכת חקירה משפטית משמעתית נגד היועץ למשפט עברי מפני שהוא ביטא את עמדתו הרעיונית וההלכתית היא איוולת. זה מתאים לתקופות האפלות של המשטר הבולשביקי ברוסיה. זאת גישה מעוותת, שמעידה על בורות בכל מה שנוגע להלכה ולמסורת.

נציב שירות המדינה, שחוקר את היועץ למשפט עברי על דעותיו, נוהג כנציב של מדינה – – –

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

משנה ליועץ המשפטי לממשלה, לא רק יועץ.

זבולון המר (מפד"ל):

אני לא מדבר על הייררכיות אלא על תפקידים. אתה צודק, אבל אני מדבר על תפקידים, לא על הייררכיות. זה לא משנה אפילו אם הוא היה היועץ המשפטי, אבל הוא התבקש, בתוקף תפקידו כיועץ למשפט עברי, לומר את דבריו, ומי שהולך לשפוט אותו על דבריו נוהג כנציב של מדינה אנטי-דתית, שכופה דעות על אנשי המשפט שלה ומצווה עליהם מה ואיך לדבר בפני ועדת כנסת. זה מצב בלתי נסבל, שראוי לגינוי מכל הבחינות.

מתברר שעדיין יש, אני אומר בשמאל הקיצוני, מי שרוצים להחזיר אותנו לשנות ה-50. זאת מדיניות נלוזה ומעוותת. על הכנסת לבלום את הנציבות בהידרדרותה, למנוע ממנה להחזיר אותנו למציאות העגומה של משטר בולשביקי, וזאת בביטול החקירה המשונה הזאת.

אני קורא לכנסת לקיים דיון על כך כדי להחזיר את הנציב לשפיותו הציבורית וכדי להבטיח הלכה למעשה את חופש הכנסת, את הדמוקרטיה, את החופש של האזרחים ואת חופש הביטוי.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני רוצה להוסיף, שבתורה זה מופיע זה אחר זה, שני פסוקים רצופים.

היו"ר ע' עלי:

תודה, חבר הכנסת המר. שר המשפטים, בבקשה.

חבר הכנסת שאקי, אתה רוצה להגיד משהו עד שהשר יגיע?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

מה שאני רוצה לומר הוא, שלא רק שהתורה רואה במשכב בהמה דבר דומה, אלא שני הפסוקים באים זה אחר זה. מה שעשה פרופסור רקובר, הוא בסך הכול מצטט משני הפסוקים.

היו"ר ע' עלי:

תודה. בבקשה, שר המשפטים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, פרופסור רקובר זומן לישיבת ועדת העבודה והרווחה, למיטב ידיעתי שלא בהתאם לקבוע בתקנון הכנסת, שלא באמצעות לשכת שר המשפטים. סעיף 106ב(א) לתקנון קובע: "עובד המדינה יזומן באמצעות השר הנוגע בדבר ובתיאום עמו". לא נעשה שום תיאום מראש אתי להופעת פרופסור רקובר בפני הוועדה הנכבדה.

נכון הדבר שוועדה של הכנסת רשאית להזמין מומחה שיופיע בפניה בשאלה שהוועדה דנה בה, אולם תקנון הכנסת חוזר ומבהיר, שהקשר בין הוועדה לבין המשרד ועובדי המשרד, לרבות אנשי המקצוע העובדים במשרד, הוא אך ורק באמצעות השר הממונה על המשרד. אני מדגיש זאת – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני השר – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

תרשה לי רגע.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

עם כל הכבוד – – –

היו"ר ע' עלי:

יש לך אפשרות, אחר כך, להסיר – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מדגיש זאת – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

יום יום באים הנה בלי כל – – –

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת איתן, יש לך אפשרות אחר כך להסיר – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

אתה טועה, ואני מבקש שתכבדו את תקנון הכנסת. תשמע את דברי. אני מדגיש זאת לא משום שאילו ידעתי מראש על הזמנת פרופסור רקובר הייתי מונע את הופעתו, אלא משום שבדרך כלל אמור עובד המשרד לייצג את עמדת המשרד או את עמדת הממשלה. במקרים שסוגיה נמצאת במחלוקת אנו מגבשים עמדה עם המומחים במשרד, שתוצג כעמדת המשרד. אם מדובר בסוגיה משפטית שיש בה מחלוקת ואין בה עמדה אחת למשרד, ניתן לשלוח לוועדה מומחים למשפט המייצגים השקפות שונות.

במשרד המשפטים יש לא רק מומחה גדול אחד למשפט עברי. לא הייתי מונע מוועדת הכנסת ולא אמנע חוות דעת וסיוע – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אמרת שיש לא רק אחד – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

יש לנו עוד מומחים – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

מי הראשון, המומחה הגדול?

שר המשפטים ד' ליבאי:

פרופסור נחום רקובר הוא מומחה גדול למשפט עברי, הוא בקיא גדול במשפט עברי, יש לנו ד"ר פרץ סגל, ויש אחרים.

לא הייתי מונע מוועדת הכנסת חוות דעת וסיוע ממומחה למשפט עברי, ואף משניים, שהם מבטאים לעתים השקפות שונות.

אשר לאירוע שהיה בוועדה הנכבדה, מאז הופעתו של פרופסור רקובר בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת נמנעתי מלהגיב לגופם של דברים שאמר שם, פרט לכך שפרופסור נחום רקובר השמיע, במקרה זה, את חוות דעתו שלו כמומחה למשפט העברי, לא ייצג את משרד המשפטים ולא הביע דעה של משרד המשפטים.

נוסף על כך, סירבתי לומר דבר אלא שאני ממתין לפרוטוקול המלא של הישיבה. עלי לקרוא ולהתרשם מכלי ראשון מה בדיוק אמר פרופסור רקובר, ובאיזה הקשר נאמרו דבריו שבמחלוקת. אין אני מוכן לנקוט עמדה לגבי דברים שאמר מלומד גדול כמו פרופסור רקובר בתחום שהוא בקיא בו על סמך התרשמות של אחרים ששמעו את דבריו, ולא מקטע אחד של דבריו ששודר באמצעי התקשורת. אלא שעד היום אין הפרוטוקול של הוועדה בנמצא. הוא עדיין בתחומן הפרטי של הקצרניות הנכבדות שעובדות עליו לפענח אותו, ומשיגיע לידי אוכל לעיין בו. לאחר שאקרא את דבריו של פרופסור רקובר בוועדה, אקבע עמדה משלי לגבי הופעתו, לאחר שאתן לפרופסור רקובר הזדמנות נאותה להסביר את דבריו באותו מעמד.

אדוני היושב-ראש, מן האמור לעיל עולה שמשרד המשפטים ממתין בתגובתו עד שנקבל את הסטנוגרמה של ישיבת ועדת העבודה והרווחה. אני העדפתי, במקרה זה, שיקול דעת על פני תגובה מיידית. חשוב שהתגובה תהיה חד-משמעית, אבל שתהיה בדוקה ואחראית. אלא שהפיקוח על עובדי המדינה הוקנה בחוק לא רק לשר הממונה על המשרד ולא רק ליועץ המשפטי לממשלה. החוק הטיל אחריות והקנה סמכות על עובדי המדינה בכל דרגותיהם לנציב שירות המדינה. נציב שירות המדינה, פרופסור יצחק גל-נור, לאחר שהדברים שנאמרו בוועדת העבודה והרווחה הובאו לידיעתו, ולאחר שקיבל תלונות על התבטאותו של פרופסור רקובר, הורה לממונה על המשמעת, החקירה והתביעה בנציבות שירות המדינה, כך הביא לידיעתי – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

לפני שהוא קיבל את הפרוטוקול.

שר המשפטים ד' ליבאי:

כך הביא לידיעתי, לאחר מעשה – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

– – – מחר בבוקר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

– – – הוא הורה להם

יגאל ביבי (מפד"ל):

– – – הנציב לא קיבל את הפרוטוקול והוא מתחיל בחקירה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

– – – תרשה לי

היו"ר ע' עלי:

– – – חבר הכנסת ביבי, זה מה שאומר

יגאל ביבי (מפד"ל):

– – –

היו"ר ע' עלי:

אין סתירה בין הדברים שלכם. זה מה שאומר פרופסור ליבאי.

שר המשפטים ד' ליבאי:

הורה פרופסור גל-נור – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

– – – בלי לקבל את הפרוטוקול.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת ביבי, שר המשפטים אומר אותם דברים שאתה אומר.

יגאל ביבי (מפד"ל):

איך אידיוט כזה – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מבקש ממך; פרופסור גל-נור לא כאן, אני אגן עליו, אגן על כבודו ואגן על סמכותו. צריך לשמוע את דבריו, תשמע את דבריו, ואם – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

– – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

– – חבר הכנסת המר מבקש שהנושא יעבור לוועדה, וניתן יהיה לפרופסור גל-נור להשמיע את דבריו, הוא יבוא לוועדה וישמיע את דבריו.

היו"ר ע' עלי:

בסדר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מבקש להתבטא בכבוד זה על זה. כבר יש לנו פה, כרגע, עניין עם שני פרופסורים נכבדים, אז נשמור על כבודם.

פרופסור גל-נור הורה לממונה על המשמעת, החקירה והתביעה בנציבות שירות המדינה לפתוח בחקירה על התבטאותו של פרופסור נחום רקובר בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

לדעת נציב שירות המדינה יש, לכאורה, בדברים שאמר פרופסור רקובר בוועדה, בהקשר של יחסים בין בני אדם מאותו מין ובעניין משכב עם בהמה – יש, לכאורה, לדעתו, התנהגות שאינה הולמת עובד מדינה, וכן הפרה של הכלל בדבר ייצוג נאות של המשרד בפני ועדות הכנסת.

יגאל ביבי (מפד"ל):

שר המשפטים ד' ליבאי:

נציב שירות המדינה – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אני מאוד מבקש, עם כל הכבוד, אני מבקש בלי קריאות ביניים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נציב שירות המדינה מדגיש – – –

היו"ר ע' עלי:

אני אעמוד על זכותו של השר להשמיע את דבריו.

שר המשפטים ד' ליבאי:

תודה. נציב שירות המדינה מדגיש, שעובד מדינה חייב לייצג את עמדת המשרד בנאמנות ובאופן ראוי ובלתי פוגע, ולא להציג בשום פנים ואופן את עמדתו האישית ואת דעותיו הפרטיות.

יש להדגיש, כי פרופסור רקובר, כפי שפורסם, לא הסתפק בהצגת המשפט העברי אלא נקט עמדה גם לגבי חוקי היסוד ומשמעותם, נושא שלגביו מקפידים נציגי היועץ המשפטי לממשלה לבטא את עמדת המשרד ולא עמדות פרטיות-אישיות.

אין ספק שנציב שירות המדינה פעל, מבחינת הסמכות, בגדר סמכותו.

אנו במשרד המשפטים מעלים תמיהה על שנציב שירות המדינה החל בהליך בירור משמעתי ללא התייעצות עם שר המשפטים או עם מנכ"ל המשרד. נראה לנו שצריך היה לאפשר תחילה בירור בתוך המשרד ועם המשרד הנוגע בדבר, שכן לנו יש רגישות והבנה לגבי הצגת עמדת המשרד שלנו, וגם לגבי מתן חוות דעת משפטית מקצועית.

שמעתי כאן את דבריו של חבר הכנסת זבולון המר, ואני אעביר אותם לידיעת נציב שירות המדינה.

אני לא אהסס להגן על עובד משרד המשפטים ועל חופש הבעת הדעה שלו, כל עוד דבריו נאמנים, נאמרים מתוך התחשבות בכבוד הזולת, והם מבטאים חוות דעת מקצועית סבירה או שהוא מייצג את עמדת המשרד.

לא אהסס גם להסתייג מעובד המשרד, ואף לנקוט אמצעים נגדו, אם דבריו או מעשיו מצדיקים תגובה שכזו.

אלא שאנו, מבחינתי, נמצאים בתקופת המתנה ובירור מטעם הגורמים המוסמכים. לכן, למען כבודם של כל הנוגעים בדבר, לרבות ועדת הכנסת, פרופסור רקובר וגם אלה שנפגעו מאוד מדבריו, הייתי מבקש מחבר הכנסת זבולון המר להשאיר את הטיפול במקרה בשלב זה למי שמוסמך לכך, ולהסתפק היום בתגובתי זו. אבל מבחינתי, אין שום התנגדות להעברת ההצעה לסדר-היום לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

תרשו לי, מורי ורבותי וגבירותי, עוד הערה אחת. אני שמעתי שיש מי שיוצא בתקשורת לנגח את משרד המשפטים, כאילו אנו רודפים עובדים דתיים. אין שקר גס מזה. במשרד המשפטים מועסקים

עובדים דתיים רבים בכל הדרגות, גברים ונשים, ואנו קולטים בעצם הימים האלה לתפקידים בכירים ביותר במשרד אנשים שידועים ומוכרים כדתיים.

אני לא רוצה להיכנס לפרטים ולא להביא שמות, אבל העובדות ממש טופחות על פני אלה שמבקשים כך להעליל עלינו.

לכן, אני מציע לכולם לחזור לטפל בעניין באופן שקט ומאוזן. יש פה כנראה נפגעים מכל הצדדים, רגישויות מכל הצדדים. מבחינת מהות הנושא, זה לא נושא קל. אבל בל ניכשל ברדיפה אישית ולא בהאשמות חסרות יסוד. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה, אדוני השר.

חבר הכנסת מיכאל איתן מבקש להסיר. בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, מופיע פרופסור בעל שם בתחומי – מעיד עליו שר המשפטים – אחד המומחים בתחום.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אחד המומחים הגדולים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אחד המומחים הגדולים בתחום מופיע בוועדת הכנסת, מביע לא את עמדתו, לא את עמדת המשרד, אלא עמדת הדין העברי, עדות מומחה על-פי דעתו. השר הממונה מחכה לפרוטוקול לבדוק. מופיע קומיסר פוליטי, מינוי פוליטי, ופותח בחקירה על הדברים שנאמרו בוועדת הכנסת. זה מקארתיותם בהתגלמותו. וכמו כל מקארתי שמגיע לקיצוניות ואינו מבין את מידת הסובלנות כמו שהפגין כאן שר המשפטים, הוא מגיע לאבסורדים ולמעשי ליצנות. מה הוא רוצה? איזה מגוון נראה עכשיו נציב שירות המדינה על רקע הדברים שנאמרו כאן בכנסת. הזריזות מן השטן. התגובה שלו שהיתה מהמותן אינה ראויה. אם הממשלה לא רוצה שהתנהגות כזאת תדבק בכולה, היא צריכה להסתייג. אבל זה עניינה של הממשלה.

אני אסיים ואומר, מה לדעתי צריכה להיות עמדת הכנסת. לא יעלה על הדעת שיופיע מומחה, ייתן עדות בכנסת ויוקע וילך לחקירות. והאדם הזה גל-נור, שמנותק מן המציאות, אומר: הוא לא הביע עמדה תואמת. יום יום בוועדות הכנסת מופיעים פקידי ממשלה ואומרים לפעמים גם עמדה שאינה תואמת. אם לא כן, בשביל מה אנחנו יושבים פה?

הלקח האישי שלי, עדיין ללא חריצת דין וללא קביעת עמדה, שישאירו לשר המשפטים קודם כול לומר את דברו ולהפסיק מייד כל חקירה. אם שר המשפטים יורה לממונה על המשמעת לפתוח בחקירה, או יגיע למסקנה בשלב יותר מאוחר – בבקשה. אני פונה אליך, שר המשפטים. אומנם יש לגל-נור סמכות, אבל הוא לא אדון לעצמו. יש מעליו שר ממונה. יש ממשלה ממונה. אפשר להעיר לו. אפשר להגיד לו: המתן.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה.

עכשיו אני פונה למציע, חבר הכנסת זבולון המר, אתה מסתפק בתשובת השר?

זבולון המר (מפד"ל):

אני מבקש להעביר לוועדה.

היו"ר י' עזרן:

להעביר לוועדה, לוועדת החוקה. תודה.

אנחנו מצביעים. מי בעד? מי נגד?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

להעביר לוועדת הפנים.

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 17

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

17 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. ההצעה תעבור לוועדת הכנסת והיא תחליט באיזו ועדה הנושא יידון. תודה.

שאלות בעל-פה

היו"ר י' עזרן:

אנו עוברים כעת לנושא הבא, שאלתא בעל-פה של חבר הכנסת יגאל ביבי: חיילים מוסווים כמתנחלים – לסגן שר הביטחון. בבקשה.

חיילים מוסווים כמתנחלים

יגאל ביבי (מפד"ל):

כבוד סגן שר הביטחון, ב"כל העיר" – 24 בפברואר 1995 – התפרסם, כי צה"ל הפעיל בשנה האחרונה באזור חברון יחידה מיוחדת שחייליה התחפשו למתנחלים ועוררו פרובוקציות כלפי התושבים המקומיים. הפרובוקציות גרמו נזק בעיקר ליהודים, כיוון שבעקבותיהן מבצעים הפלשתינים פעולות נקם.

רצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?

2. אם כן – מה טעם היה בהפעלת "מסתנחלים"?

היו"ר י' עזרן:

תודה. אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

2-1. הטענה המועלית בשאלתא באשר להפעלת כוחות צה"ל במסווה של יהודים וגרימת פרובוקציות מכוונות כנגד ערבים – אינה נכונה.

היו"ר י' עזרן:

שאלה נוספת לחבר הכנסת יגאל ביבי. קצר ולעניין.

יגאל ביבי (מפד"ל):

1. אם היא איננה נכונה ועיתון "כל העיר" משמיץ את צה"ל, למה לא תגישו תביעת דיבה נגד העיתון?

2. סרן דוד רמתי מביא מספרי מכוניות שהיו מעורבות בזה, נתונים של אנשים שעשו את זה. אם כן, האם תתחילו בחקירה נגד אותם אנשים שמופיעים בכתבה, שעשו את הדבר הזה ואת הפרובוקציה?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני אבדוק.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני מבין שהשתיקה כהודאה.

שאלות ותשובות

היו"ר י' עזרן:

אדוני סגן שר הביטחון יעלה לדוכן לענות על שאלות.

שירות מילואים בחרמון

חבר הכנסת ר' איתן שאל את שר הביטחון ביום י' בשבט התשנ"ה (11 בינואר 1995):

חיילים מגדוד 7007, אשר שירתו במילואים באתר החרמון, גילו ליקויים חמורים, חלקם מתבטאים בחוסר יכולת לתפקד כראוי, כמו מספר מועט של ימי חופשה ושעות שינה, וחלקם ליקויים תפעוליים ובטיחותיים חמורים.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע לצה"ל על הליקויים הנ"ל?

2. אם כן – מה עושה משרדך להקטין ככל האפשר ליקויים אלה?

סגן שר הביטחון מ' גור:

2-1. חייל המשרת כחודש ימים בתעסוקה מבצעית זכאי לשתי חופשות בנות 48 שעות. בגזרת החרמון מקבלים הלוחמים חופשה אחת בת שלושה ימים ואחת בת יומיים. מבדיקה עולה, כי כל חיילי הגדוד יצאו לחופשות על-פי הפקודות, חלק לא מבוטל אף מעבר לזה.

בתחילת התעסוקה היה במוצב חוסר באמצעי ראיית לילה, עקב השבתה טבעית של אמצעים לאחר שימוש של פלוגה קודמת בגזרה. במאמץ מרוכז של האוגדה והפיקוד הושלמו כל האמצעים למוצב בזמן קצר. יתירה מזו, עקב צורך מבצעי, אף תוגברו האמצעים.

לנושא תאורת המוצב – ככלל, המוצבים החודרניים אינם מוארים. עם זאת, לאור בקשת החיילים, התקינה יחידת הבינוי תאורה פנימית וחלשה, המאפשרת מאור לחיילים, אך לא בסיכון חיים.

לסוגיית עומס הפעילות – משימות הגדוד לא היו חריגות מהמקובל בגזרה. 13-15 שעות פעילות ביממה הינן סבירות, במיוחד לאור העובדה כי בחלק גדול מתקופת התעסוקה, הצורך המבצעי בגזרה חייב עומס פעילות אשר אושר על-ידי מפקד החטיבה.

היו"ר י' עזרני:

שאלה נוספת לחבר הכנסת רפאל איתן. בבקשה.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, סגן שר הביטחון, האם אין נהלים ליומני ביקורת ליחידות בתעסוקה מבצעית ולמי הם מוצגים? האם ניתן יהיה לשמוע במספרים כלליים, אפילו במכתב, לא מעל במת הכנסת, בגזרה מסוימת, בתקופה נתונה, כמה ביקורות היו ובכמה מהן גילו תקלות? האם התקלות חוזרות וכיצד טופלו?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אם הבנתי נכון, זו עבודת מטה שצריך להכין אותה. בסדר, נכין את זה.

תאריך עברי בהזמנה להתייצבות

חבר הכנסת י' בא-גד שאל את שר הביטחון ביום י"ז בשבט התשנ"ה (18 בינואר 1995):

רצ"ב מכתבו של האזרח שי"מ (שמו המלא מופיע במקור), המעלה טענה מוצדקת, כי במדינת ישראל מן הראוי שיוסיפו גם את התאריך העברי לצווי ההתייצבות.

רצוני לשאול:

1. האם יש הנחיות בנוגע לתאריך עברי בעבודת משרד הביטחון?

2. אם כן – מדוע אין אוכפים זאת על כל השלוחות?

3. מה ייעשה לביצוע התקנה?

סגן שר הביטחון מ' גור:

3-1. התכתבויות משרד הביטחון נושאות תאריך עברי מעל לתאריך הלועזי, ככל התכתבויות משרדי הממשלה, וזאת בהתאם לתקשי"ר. אשר לצה"ל, פקודות הקבע קובעות, כי במכתבים היוצאים מטעם צה"ל יצוין בראש כל מכתב תאריך הוצאתו העברי והגריגוריאני.

כן מציינים בצווי הפוקד הכלליים לקראת הליכי גיוס, המתפרסמים ברשומות, על לוחות המודעות ובעיתונות, את מועדי ההתייצבות הן בתאריך העברי והן בתאריך הלועזי. עוד ראוי לציין, כי חישוב הגילים של המיועדים לשירות ביטחון, לצורך קביעת מועדי ההתייצבותם וגיוסם, נעשה בהתאם לחוק שירות ביטחון, לפי הלוח העברי. ואולם, מועד ההתייצבות בצווים או הזימונים נעשים על-פי התאריך הלועזי, בהיותו נפוץ ומקובל בשימוש יומיומי וכדי למנוע טעויות ושיבושים.

כעולה מן האמור, יש שימוש רב – אף אם לא מלא לחלוטין – בתאריך העברי, ורשויות מערכת הביטחון מכבדות אותו.

היו"ר י' עזרן:

שאלה נוספת לחבר הכנסת בא-גד, בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

כידוע לסגן השר, מספר השאלות לחברי הכנסת מוגבל. אני מצאתי לנכון להקדיש שאלתא לעניין התאריך העברי, כי אני חושב שזה דבר מהותי מאוד. היות שקיבלתי תשובה שבדרך כלל מקפידים על תאריך עברי ותאריך לועזי, וגם תארכי ההתייצבויות הם לפי תאריך עברי ולועזי, האם ייתן סגן השר הוראה, שמכאן ולהבא גם על הזמנה להתייצבות, אף שזה לא כל כך נוח לפעמים, יהיה תאריך עברי?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני אבדוק את זה.

יחס מאבטחי מערת-המכפלה לגדולי תורה וחסידות

חבר הכנסת א' דרעי שאל את שר הביטחון ביום י"ז בשבט התשנ"ה (18 בינואר 1995):

על-פי פרסום שצילומי רצ"ב, בעת ביקורו של האדמו"ר מסקוויר – שהגיע לישראל מארצות-הברית – במערת-המכפלה, היה היחס אליו פוגע ומעליב. כך, למשל, הוא נתבקש פעמים מספר לעבור את הבדיקה הביטחונית, ולחסידי הותר להיכנס ב"שלשות".

רצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. אם כן – מדוע זה אירע חרף סיכומים מוקדמים?

3. התיקבע מדיניות של כיבוד אישי ציבור במקום?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. האדמו"ר נבדק בכניסה למערה על-פי הנהלים ועל-פי הסדרי הביטחון הרגילים. כשעבר האדמו"ר בשער המגנטי נשמע צפצוף, והשוטרים ביקשו ממנו לעבור את הבדיקה שנית, על-פי הנוהל. ברם, מ"פ מתחם המערה מנע בדיקה זו והתיר לאדמו"ר להיכנס ללא בדיקה נוספת, מפאת כבודו.

רוב החסידים לא נכנסו למתחם המערה, למעט כעשרה חסידים שהצטרפו לרב. העמידה ב"שלוש", אם היתה, לא היתה ביוזמת השוטרים או ביוזמת אנשי הביטחון, אלא כנראה בהנחיית המארגנים ומטעם הרב. בסך הכול עבר הביקור בשלום ובשקט.

2. המגבלה היחידה שהוטלה בביקור, על-ידי אלוף פיקוד מרכז, היתה, שהאוטובוסים יגיעו בהדרגה, שלושה אוטובוסים כל שעה. מפקד משמר הגבול בחברון נכח אישית במתחם המערה במהלך הביקור ולא נוכח בכל אירוע חריג. בסוף הביקור לא הועלו שום תלונות והערות כלשהן, למעט הבקשה להביא את כל האוטובוסים יחד ולא על-פי סיכום האלוף.

3. צה"ל נוקט מדיניות של כיבוד אישי ציבור, כל עוד נשמרות ההנחיות הביטחוניות שנקבעו.

אבטחת פעילות משרד הפנים בבית-לחם בשבת

חבר הכנסת ח' פורת שאל את שר הביטחון ביום ט"ז בשבט התשנ"ה (17 בינואר 1995):

חיילי צה"ל מאבטחים בשבת את קבלת הקהל של המינהל האזרחי (קמ"ט פנים) בבית-לחם.

ברצוני לשאול:

1. מדוע המינהל האזרחי מקיים קבלת קהל בימי שבת ומועד?

2. האם קבלת קהל במינהל האזרחי היא פעילות מבצעית?

3. האם תימשך קבלת קהל בשבתות ובמועדי ישראל במקום?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרדי התעסוקה באיו"ש משרתים אוכלוסייה ערבית ומופעלים על-ידי עובדים ערבים. המינהל האזרחי האמון על מתן שירותי ממשל לאוכלוסייה, חייב להתאים את עצמו לתנאים המיוחדים של אוכלוסייה זו. בשביל רבים מתושבי האזור המועסקים בישראל יום זה הוא היחיד שבו מתאפשר להם לטפל בענייני רישום לשם קבלה או חידוש של רשיונות העבודה שלהם.

2. אבטחה כשמה היא אחת מפעילויות מבצעים, כשהיא באה למנוע פגיעות בפעילות המשרדים מצד גורמים אלימים המתנגדים ליציאה מסודרת של פועלים לעבודה בישראל.

3. הנושא נבדק מדי פעם על-ידי המינהל האזרחי, מתוך מאמץ ניכר לצמצם ככל הניתן פעילות זו בימי שבת וחג.

חוברת הנחיות לחיילים ולמפקדים בצה"ל

חבר הכנסת א' יחזקאל שאל את שר הביטחון ביום א' באדר א' התשנ"ה (1 בפברואר 1995):

בעקבות פרסום חוברת ההנחיות החדשה בצה"ל, ובה, כפי שפורסם, רצף טעויות הכולל הנחיות אסטרטגיות שגויות, ברצוני לשאול:

1. מה הם האי-דיוקים ההיסטוריים והאסטרטגיים הקיימים בחוברת?

2. האם פרסום שגוי זה יכול לגרום לטעויות אסטרטגיות של המפקדים בשטח?

3. האם יגנוז צה"ל את החוברת ויפרסם אחרת תחתיה?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. במסגרת הפעילות השוטפת פרסמה מפקדת קצין חינוך וגדנ"ע ראשי חוברת בנושא התהליך המדיני לסגלי החינוך כחומר עזר לפעילות החינוך ביחידות. בחוברת נפלו כמה שגיאות. השגיאות היו תוכניות ולשוניות בעיקרן.

2. הפרסומים הם לסגלי החינוך ולא למפקדים בשטח והן בבחינת חומר רקע עיוני, שאינו בבחינת הוראות ביצוע וודאי שלא במקום פקודות והנחיות הצבא.

3. מייד כשאותרו השגיאות, נגנזה החוברת והופסקה הפצתה. לאחר תיקון הטעויות, היא תיבחן מחדש.

משכורות שוחרים

חברת הכנסת ד' איציק שאלה את שר הביטחון ביום א' באדר א' התשנ"ה (1 בפברואר 1995):

שוחרים או מועמדים לשירות הנמצאים בקד"צ – קורסים קדם-צבאיים – מקבלים שליש ממשכורתו של חייל סדיר.

ברצוני לשאול:

1. מדוע קיימת אפליה?

2. מדוע צריכים ההורים לשאת בהוצאות השוחרים והנמצאים בקד"צים?

3. האם זה הוגן שהורי מועמדים לשירות אלה לא מקבלים את קצבת הילדים מהביטוח הלאומי וילדיהם הלומדים בקד"צ מקבלים שליש משכורת מהצבא?

סגן שר הביטחון מ' גור:

1. צה"ל מקיים קורסים קדם-צבאיים טרם הגיוס, שמטרתם להכשיר בנות ובנים לתפקידים שבהם ישובצו עם גיוסם. ההשתתפות בקורסים קדם-צבאיים מאפשרת למתגייס לדעת מראש לאיזה תפקיד ישובץ, וכן לניצול יעיל של חודשי ההמתנה, מגמר הלימודים ועד למועד הגיוס.

המשתתפים בקורסים קדם-צבאיים הם במעמד של אזרח המתנדב להשתתף בקורס קדם-צבאי, והם אינם חיילים, ועל כן אינם מקבלים שכר זהה לזה של חיילים. התשלום שהם מקבלים במהלך הקורס משמש כדמי כיס.

יש חשיבות רבה להמשך קיומם של קורסים קדם-צבאיים לבנות טרם הגיוס. זאת, כדי לאפשר שיבוץ החיילות ליעדים המחייבים הכשרה ארוכה. ניתן לקיים אותה רק שלא על חשבון חודשי השירות הקצרים גם כן, על מנת שעם תום הכשרתן בקורסים קדם-צבאיים וגיוסן, יישאר משך שירות מספיק להשתלבות במקצוע ויתאפשר שירות מועיל.

2. לחניכים בקורסים הקדם-צבאיים מממן צה"ל, נוסף על דמי הכיס, מגורים, כלכלה ועזרה רפואית, וההורים אינם נושאים בהוצאות אלו. כמו כן, לחניכים מושאל ציוד אישי ואמצעי לימוד והדרכה הנדרשים לצורך הלימודים.

לצורך קיומם של קורסים קדם-צבאיים, מושקע כבר כיום תקציב גדול ולא ניתן להגדילו עוד. אם משכי ההכשרה בקורסים אלה יהיו על חשבון משך השירות הצבאי, או בעלויות תקציביות גבוהות יותר מהמצב הנוכחי, על-ידי הגדלת השכר בקורס קדם-צבאי, יידרש צה"ל, בעקבות מגבלות תקציביות, לצמצם קורסים אלו או אף לבטל חלק מהם, ובכך יפגעו במגוון אפשרויות השיבוץ של החיילות, וחיילות רבות יותר ישובצו בתפקידים שאינם דורשים הכשרה או דורשים הכשרות קצרות בלבד, בעיקר תפקידי פקידות.

3. הכללים לתשלומי קצבת הילדים על-ידי הביטוח הלאומי אינם נקבעים על-ידי מערכת הביטחון. כידוע, חוק הביטוח הלאומי קובע כי קצבת הילדים תשולם להורים עד הגיעו של הילד לגיל 18, ללא תלות במועד סיום לימודיו או גיוסו.

היו"ר י' עזרן:

שאלה נוספת לחברת הכנסת דליה איציק, בבקשה.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, אני ערה לחשיבות הקורסים האלה. אני גם יכולה לספר לך כמי שמכירה ושלחה תלמידים לשם, וכמי ששלחה את הבן שלה לשם, אני יודעת עד כמה הקורסים האלה הם קורסים טובים ומכינים את הילד לאותו מקום שהוא צריך להגיע אליו.

אף-על-פי-כן, יש לי תחושה שבמקום לעודד אותו ילד ללכת לפני כן, כי הרי זה גם משרת אותו וגם את הצבא – נדמה לי שזה מעט שכר שלא שווה את הרגשת הקיפוח.

אני אודה לך מאוד אם תשקיע מחשבה שנייה בעניין.

סגן שר הביטחון מ' גור:

יבדק.

"חייל בודד" בצה"ל

חבר הכנסת א' ויינשטיין שאל את שר הביטחון ביום א' באדר א' התשנ"ה (1 בפברואר 1995):

חיילים ללא קרובי משפחה ראשוניים התומכים בהם נקראים בתעודות שהם נושאים עמם: "חייל בודד".

ברצוני לשאול:

בהנחה שלא כל מי שהוא יחיד הוא בהכרח "בודד" ובהנחה שיש בודדים, גם אם הם לא יחידים, האם יוחלף המונח "חייל בודד" במונח "חייל יחיד"?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

המונח "חייל בודד" הינו מונח שהשתמשו בו שנים רבות בצה"ל, והפרשנות המקובלת למונח זה אינה בדידות חברתית, אלא חיסרון של משפחה תומכת.

החלפת מונח זה לאחר שנים עשויה להטעות, מה גם שבצה"ל קיים דין מיוחד ל"בן יחיד", ונקיטת מונח "חייל יחיד" עלולה ליצור בלבול ולגרום לטעויות.

לא נמצאו אפוא טעם ועניין לשנות את ההגדרה.

עבודות של ערבים ביו"ש על אדמות מדינה

חבר הכנסת ש' יהלום שאל את שר הביטחון ביום א' באדר א' התשנ"ה (1 בפברואר 1995):

באחרונה מתבצעות במקומות רבים ביהודה ושומרון עבודות בנייה ונטיעות על אדמות המדינה. בסיוור שערכו פקחי הקרקעות של המועצה האזורית שומרון באזור אריאל מערב, נתגלו עבודות חריש. תלונה הועברה ליחידת הפיקוח במינהל האזרחי כבר בתאריך 26 בדצמבר 1994 (המיקום המדויק הוא נ"צ – 162400:167000). שמו של החורש תושב כפל-חארת' נמסר לי – עמאוד בוזיה, ת"ז 988660700 – רצ"ב דוח הפיקוח.

ברצוני לשאול:

1. אילו פעולות נקטה יחידת הפיקוח?

2. אילו הנחיות ניתנו?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. נמסר מהמינהל האזרחי באיו"ש, כי אכן בוצע חריש של דונמים ספורים בתחום אדמות מדינה מוכרזות באריאל.

עם זאת, השטח לא נזרע ולא ניטע. הנושא נמצא במעקב של המינהל האזרחי, ואם תבוצע פלישה נוספת בדמות של נטיעת עצים, המינהל האזרחי ערוך לטפל בכך בנוהל סילוק פלישות.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה, אדוני, סגן שר הביטחון.

הצעות לסדר-היום

גילויים חדשים שמקורם בגרמניה בעניין הנווט רון ארד

היו"ר י' עזרני:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת לנושא הבא – הצעות לסדר-היום: גילויים חדשים שמקורם בגרמניה בעניין הנוט רון ארד, של כמה חברי כנסת, הצעות מס' 6263, 6283, 6274, 6287, 6293, 6301 ו-6306. ראשון הדוברים – חבר הכנסת עובדיה עלי. בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ביום רביעי 14 בדצמבר 1994, בהצעה לסדר-היום שנושאה היה "השבויים והנעדרים של צה"ל", אמרתי שהאחריות לאשר קורה לשבויינו ולנעדרינו מוטלת על הממשלה. ועוד אמרתי באותו דיון, בהרבה כאב ובהרבה צער, שהממשלה הזאת, כמו גם כל קודמותיה, החמיצה הרבה הזדמנויות לקדם את הטיפול בבעיה הקשה והסבוכה הזאת.

אמרתי את אשר אמרתי, אך הדברים הקשים הללו מקבלים משנה תוקף כאשר הם יוצאים מפיהם של האחים של רון ארד, וכאן אני מבקש להביא את דבריהם במדויק, שכן הם תמצית הנושא כולו ועיקרו. אני מצטט מדברי אחיו של רון ארד: "ראש הממשלה היום מצהיר קבל עם ועדה, שהוא רואה בממשלת אירן אחראית לשלומנו ולגורלו של רון, ואני אומר זאת הפוך" – כך אומר אחיו של רון ארד – "אדון רבין, אתה אחראי לשלומנו ולגורלו של רון ולא אף אחד אחר. אתה שלחת אותו, אתה היית שר ביטחון באותה תקופה, אתה היום ראש הממשלה ואתה האחראי". סוף ציטוט.

וכאן אני מדלג, לצורך הקיצור, ובהמשך אומר האח: "אנחנו ניזונים מכל מיני דעות שהן בועות, כמו העיתון הגרמני הזה, שקיבל הדלפה מממשלת גרמניה", אני מדלג על המשך הציטוט. "זה ברור שרון הוא כלי משחק בעסקאות אדירות היקף בין הגרמנים לאירנים". סוף ציטוט.

כך, אדוני היושב-ראש, בניתוח קר ובראיה מפוכחת מעמיד חן ארד, אחיו של רון, את האמת והמציאות לנגד עינינו, או, אם תרצה, לנגד עיניהם של אלה המנסים לזרות חול בעינינו ולשבש את האמת הנוראה באשר למצבו האמיתי של רון ארד.

אך לא פחות חשוב מכך הוא הסיפא של דברי האח בדבר מעורבותם של הגרמנים בפרשה, מעורבות שאולי היא רצופה כוונות טובות, אך כל מעשיהם מוליכים לגיהנום שרוחש פעילות חוטאת ופושעת, המסייעת לאירנים להתחזק ולהתעצם ולהוות סיכון חמור ומיידי גם כלפי ישראל.

אדוני היושב-ראש, הגרמנים הדליפו את סיפור מעורבתם בפרשת רון ארד כדי להשתמש בכך ככסות למעשיהם וכעלה תאנה על ערוותם, שכן כיום מייצאת גרמניה לאירן סחורות ושירותים בהיקף של 4 מיליארדי דולר כל שנה. שכן, כיום 600 חברות גרמניות ואוסטריות מוכרות לאירן טכנולוגיה וציוד ביטחוני בניגוד לחוק.

היו"ר י' עזרני:

אתה מתכוון בניגוד לאמברגו?

עובדיה עלי (הליכוד):

בניגוד לחוק הבין-לאומי, יש אמברגו בעניין זה. יש מוסכמות בין-לאומיות.

היו"ר י' עזרן:

רציתי להבין.

עובדיה עלי (הליכוד):

כן, כן. זו הכוונה.

גרמניה מכרה לאירן מחשבים וציוד צילום תמורת שחרורם של שני גרמנים חטופים והתעלמה מרון ומאחרים. גרמניה מקיימת קשרי מודיעין הדוקים עם שירותי הביון הפושעים של אירן, ובכך נותנת בעקיפין הכשר ועידוד להמשך מלחמתם הנפשעת של גורמי הביטחון הללו, שמנהלים מצוד של רצח ומוות אחר מתנגדי המשטר הפרסי בגרמניה, באירופה ובמקומות אחרים בעולם.

אדוני היושב-ראש, רשימת חטאי הגרמנים ויחסיהם עם אירן ארוכה. אסתפק באזכור הדברים שאמרתי עד כה, ורק אזכיר גם את מעורבתם הישירה והעקיפה בפיתוח תוכניות הגרעין של מדינה זו. והנה, עתה באו הגרמנים והוסיפו חטא על פשעם בכך שהפכו את הסיפור הנורא של רון לכסות ולעלה תאנה.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, משום שזמני תם אני מבקש לחזור לדברי אחיו של רון ולהוסיף עליהם. כל הדיווחים הללו שעולים חדשים לבקרים בעיתונות אינם צריכים לעניין אותנו, שכן הם בועות עיתונאיות. אותנו מעניינת העובדה שרון יושב בכלא כבר למעלה מ-3,000 יום, 3,000 ימים מיותרים.

על ממשלת ישראל ועל ראש הממשלה מוטלת האחריות והחובה להחזיר אותו כמו גם את שאר הנעדרים והשבויים. מבחנה של הממשלה הוא לא במאמציה אלא בתוצאה: השבת הבנים.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת עובדיה עלי.

חבר הכנסת יצחק לוי, בבקשה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני סגן השר, תוכן דברי יהיה פחות או יותר כמו תוכן דבריו של קודמי, חבר הכנסת עובדיה עלי.

בעניין רון ארד, כולנו מצפים לראותו שב לביתו. האמת היא שכל שביב ידיעה על כך שרון חי, כל רמז על כך שמתנהל משא-ומתן כדי להחזיר אותו לביתו מעורר הרבה תקוות והרבה שמחה.

כפי שנאמר, אנחנו רוצים שני דברים. דבר ראשון, לראות אותו חוזר, בעזרת השם, בריא ושלם. דבר שני, שעניינו של רון ארד לא יהיה כלי משחק פוליטי וכלי משחק ברגשות הציבור בישראל, בראש ובראשונה משפחתו, אשתו ובתו, במערכת פוליטית מאוד רחבה.

אני ביקשתי להעלות הצעה זו, מכיוון שיש לי חשש שהגרמנים משחקים פה משחק שלא בתום לב. יש ידיעות המתפרסמות בעיתונות על הקשרים שבין גרמניה לאירן. הקשרים האלה, אדוני סגן השר, אינם קשרים לשם שמם. הקשרים האלה הם קשרים שיש להם משמעות פוליטית וביטחונית חמורה למדינת ישראל.

ברגע שהגרמנים מפירים הסכמות בין-לאומיות בנושא בידודה של אירן מבחינת כלי נשק, מבחינת מערכות התקפיות ואולי דברים יותר חמורים, אולי עניינים הקשורים לכוח הגרעיני של אירן, ברגע שגרמניה מפתחת קשרים, גם קשרים כלכליים וגם קשרים מדיניים המסייעים להתעצמותה של אירן, כאשר גרמניה יודעת היטב שאירן היא האויב מספר אחת של מדינת ישראל, שהיא המחזיקה את ה"חזבאללה" ומעודדת ארגוני חבלה כדי לרצוח יהודים, שהיא מצטרפת לכל קואליציה שיש לה איזה צד של התנגדות או אפילו יותר מזה, איזה צד התקפי נגד ישראל, הרי בכך גרמניה משחקת פה משחק כפול ביודעין.

אני עוד זוכר את ימי מלחמת המפרץ, כאשר באו לכאן ראשי ערים גרמניות עם שיקים ביד כדי לעזור לנו לשקם את הבתים שנהרסו ברמת-גן. אני זוכר את התמונות המפורסמות של ראשי ערים גרמניות שבאו אל ראש העיר של תל-אביב ואל ראש העיר של רמת-גן והביאו עמם כמה אלפי מרקים, ואמרו: הנה יש כאן הזדהות של העם הגרמני עם ישראל. את זאת הביאו ביד אחת, וביד השנייה מוכרת אותה גרמניה נשק לאירן – –

היו"ר י' עזרן:

וגם דלק מוצק – – – אני לא יודע מה בדיוק היה שם, מערכת כיוון – – –

יצחק לוי (מפד"ל):

כל הדברים הטובים.

וביד השנייה מחמשת אותה גרמניה, עוזרת לחמש את אירן. השמועות הקשות על התנאים הקשים מאוד שבהם נמצא רון ארד בשבי אירן מגיעות אף הן מהגרמנים, שאינני יודע איזה משחק הם משחקים.

אדוני סגן השר, אנחנו מבקשים התייחסות רצינית של הממשלה לעניין הזה, בעיקר כלפי גרמניה. הגיע הזמן להגיד למדינה הזאת, שהעבר שלנו הוא כל כך קשה וכל כך מזויע: הפסיקי לשחק אתנו משחקים כפולים. שלא נצטרך, חלילה, עוד הפעם לעבור רגעים קשים, ואחר כך יתברר שזה היה בסיועם של הגרמנים. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת יצחק לוי.

חבר הכנסת אריה דרעי – איננו נוכח. חבר הכנסת יוסף בא-גד, בבקשה. עד עכשיו שום חבר כנסת לא הסביר מדוע יצאה ההודעה הזאת מגרמניה. לשם מה הפיצה הודעה שלפיה רון ארד נמצא – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

בשביל ליצור את הקרקע לחידוש היחסים הכלכליים עם אירן.

היו"ר י' עזרן:

יש לה עניין בזה?

רחבעם זאבי (מולדת):

שני הצדדים מעוניינים בזה, על חשבון העצבים של היהודים.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כבוד סגן השר, חברי הכנסת הנוכחים; כבוד סגן השר, אני רוצה לחזור ולקרוא מדברי הגמרא שהבאתי בעניין פדיון שבויים בפעם הקודמת.

אומרת הגמרא במסכת חולין דף ז' עמוד א': מעשה ברבי פנחס בן יאיר שהלך לפדות שבויים. פגע בגינאי הנהר. אמר לו: גינאי, חלוק לי מימך ואעבור בך נהר. הוא לא יכול לעבור, אז הוא ביקש: תעצור, תן לי אפשרות לעבור, כי אני הולך לעשות מצווה עילאית של פדיון שבויים. ענה לו הנהר: אתה הולך לעשות רצונך, רצון קונך, ואני הולך לעשות רצון קוני. אתה ספק עושה ספק אי אתה עושה, אני ודאי עושה. איך אתה מבקש ממני להפסיק את זרימת המים? הזרימה היא רצון הקדוש-ברוך-הוא. אתה הולך לפדות שבויים, אולי לא תצליח. אני ממשיך לזרום בפקודת הקדוש-ברוך-הוא. אמר לו פנחס בן יאיר: עמי אתה חולק? אם אתה לא עוצר ונותן לי לעבור, גוזרני עליך שלא יעברו בך מים לעולם. מסיימת הגמרא: חלק ליה. הנהר שינה את הטבע, והפסיק את זרימתו למען מצווה עילאית של פדיון שבויים.

אני יודע שממשלת ישראל עושה רבות בנדון. השאלה היא אם אתם שיניתם את הטבע, אם אתם מבינים שזה לא עוד דבר לטיפול, וטיפול דחוף. אלא שפה יש, מושג ביהדות, עיכוב הקריאה. מעכבים בבית-הכנסת את הקריאה, לא נותנים לקרוא בתורה במקום שנעשה עוול, או שנעשה דבר שאי-אפשר לעבור עליו לסדר-היום. אי-אפשר לעבור לסדר-היום כשרון ארד וחבריו עדיין שבויים, עדיין נעדרים, ואין לנו מידע עליהם. וגם אם עשיתם כל מה שניתן לעשות, עדיין לא די בכך.

מה אני מציע? יש לנו עסק עם מדינת אירן, שהיא חשודה מרכזית לגבי הפיגועים בארצות דרום-אמריקה. יש לנו עסק עם מדינה של כור גרעיני. צריך לבדוק אם לא ניתן לעשות חרם עולמי על המדינה הזאת, אם לא ניתן להפסיק את תנועת המטוסים אליה וממנה. צריך להעלות את העניין באומות המאוחדות ולדרוש התערבות בין-לאומית. היום ישראל נפגעת, מחר מדינה אחרת נפגעת. היה עניין עם פיצוץ מטוס באנגליה, וכל העקבות הובילו לאירן.

אני חושב שאסור היה לחתום על שום הסכם עם שום מדינה ערבית, אולי אפילו לא עם ירדן, עד שהעניין הזה יבורר.

אני אומר: לבי לבי למשפחה האומללה. מותחים את עצבי בני המשפחה, כל יום מגיעה אינפורמציה מגרמניה וממקומות אחרים, נוסף על הסבל שהם כבר סבלו.

אני חושב שהממשלה צריכה לעשות בעניין זה את הבלתי אפשרי. כל מה שעשיתם אינו מספיק, והראיה – רון ארד וחבריו עדיין נעדרים ונעלמים ולא יודעים עליהם דבר.

אנא, עכבו את הקריאה, ובלבד שנגלה את רון ארד.

היו"ר י' עזרני:

תודה.

חבר הכנסת רן כהן, בבקשה. עכשיו יש קריאת המגילה, חבר הכנסת בא-גד. בינתיים, עד שעולה לכאן חבר הכנסת – לעכב את קריאת המגילה. שם צריך לקרוא עבור המן.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, חברות וחברי הכנסת, מאחר שכולנו מדברים ברון ארד, בנווט שלנו שנמצא אי-שם לבד ומבודד, בקשיים נוראים ביותר אולי עלי אדמות לגבי אדם, לגבי יהודי, לגבי ישראלי, אני מבקש שדווקא היום אנחנו נזכור גם את שאר הנעדרים.

האמת היא שגם המשפחות של נעדרי סולטן-יעקוב נמצאות במתח ובקריעת עצבים ובמצב של המתנה איומה ונוראה בחור השחור הנעלם הזה, וביום הזה אנחנו נמצאים עם כולם ומקווים לפתרון מהיר ככל האפשר, לפתרון טוב ככל האפשר.

אדוני היושב-ראש, הפרסומים שבהם אנחנו דנים היום הם פרסומים שנראים לי לא רק מוקדמים מדי, אלא גם אכזריים מאוד. אני מוכרח לומר, שבעניין הזה הגרמנים מוחזקים בעיני כמי שעושים מעשה ציני, נבזי, שיש בו גם צביעות תהומית.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

מעשה גרמני, חבר הכנסת רן כהן.

רן כהן (מרצ):

מה זה?

אסתר סלמוביץ (יעוד):

מעשה גרמני. פשוט מעשה גרמני.

רן כהן (מרצ):

כן, אבל לדאבוני הרב, ראיתי גם מעשים של מדינות אחרות, לא רחוק מגרמניה, שעשו מעשים לא הרבה יותר טובים. אבל את יודעת מה? אולי לזה כוונתי.

למען האמת, יש קטע שבו כפי הנראה היתה מעורבות גרמנית בעניין. אבל הגרמנים אינם היחידים במאמץ הזה, בעשייה הזאת. העניין הוא, שהחשיפה שהיתה בתקשורת הגרמנית בדרך מגוונת, נעשתה לצרכים ברורים ביותר שכל מגמתם צינית.

רבותי, המשטר הכלכלי באירן, ולכן גם הפוליטי, נמצא בקשיים עצומים, וכל התרופה של החומייניסטים למיניהם שם היא בפתיחת שערי כלכלה וקשרים עם המערב. והגרמנים מתנדבים לעשות זאת לא מפני שטובת האירנים לנגד עיניהם, אלא בגלל האינטרסים הגרמניים – – –

היו"ר י' עזרן:

שהם?

רן כהן (מרצ):

שהם קניית דלק זול, שהם השגת רווחים – – –

היו"ר י' עזרן:

אז מפרסמים את העניין הזה שהם לא רוצים שיתפרסם. אני רוצה להבין, אם אפשר בכלל להבין זאת.

רן כהן (מרצ):

הם מפרסמים את עניין המאמצים שהם עושים בשביל להלבין את קשריהם הכלכליים ולומר, שהנה הם עושים למען רון ארד, שהם עושים למען החזרתו. הם רוצים לתת רהביליטציה למעשים המנוגדים לאינטרסים של העולם ושל המערב, אבל תואמים את האנוכיות הגרמנית. על זה אין כפרה, משום שזה שימוש בחייו של חייל, שימוש בחייו של ישראלי שנמצא שם. היה מותר להם לצאת בכל מה שהם רוצים, רק כאשר רון ארד היה כבר פה. ואז, שיתפארו בכל ההילולות.

היו"ר י' עזרן:

אם אני מבין נכון, חבר הכנסת רן כהן אומר שהאקט ההומני כביכול זה כדי לטהר את ה"מונקי ביזנס" שהם עושים. שמעתי דבר ברור פעם אחת לפחות.

רן כהן (מרצ):

כן, נכון, אמת. לזה כוונתי. על כך מגיעה להם כל ההכפשה, כל הביקורת.

אני רוצה לומר עוד דבר אחד, כיוון שראיתי שזמני תם, אבל בלי זה אני באמת לא יכול. אדוני היושב-ראש, אני מנוע מלומר דברים – אפילו ברמזים – יותר מדי גלויים, בגלל היותי חבר ועדת המשנה לעניין הזה, אבל אני רוצה לומר שנחמץ לבי, אבל גם הבנתי לחלוטין, כאשר ראיתי את אחיו של רון ארד בטלוויזיה מאשימים וגם שמעתי כאן אחדים מאשימים. שוחחתי על כך עם חברים דווקא מהימין, האם נכון לשפוט את המעשים על-פי התוצאות. אז באים ואומרים, רגע, ואם הוא עדיין לא כאן, סימן שלא עשינו מספיק.

רבותי, לא נעים לי להגיד לכם, האמירה הזאת היא איומה ונוראה, כי בעצם מה היא אומרת? – שהאירנים הם לא אכזרים, שהם לא טינופות בהתנהגות שלהם, שהם לא אנשים חסרי רחמים, חסרי רגישות, חסרי אנושיות, הם בסדר, הם רק קצת כאלה קשים, רק פה לא נעשה די. יש פה אנשים שעד כדי כך שונאים את הממשלה הזאת שהם מוכנים כמעט להלבין את האירנים.

לא זאת היתה כוונת המשפחה, חלילה. המשפחה, בצדק, בצרה של כולנו, זו גם צרתה הפרטית הקרובה, כי רון הוא אח, דם בדם.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה לסיים.

רן כהן (מרצ):

אני מסיים מייד.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר רק שני משפטים, שאולי הם החשובים לי ביותר כאן. אי-אפשר לדבר, אבל שני דברים אפשר להגיד, הראשון הוא כמעט טריביאלי, מדינת ישראל עושה למען רון ארד ולמען הנעדרים כולם יותר מכל מדינה אחרת, עשרת מונים! אבל בזה אני לא מתפאר, כי זה בשבילי כמעט נתון טבעי שמדינת ישראל בעניין הזה יותר צודקת ויותר נכונה ויותר מחויבת. אבל אני כן יכול לומר לכם, ובהחלט בידיעה, שמדינת ישראל עושה למען רון ארד ושאר הנעדרים יותר מכפי שמדינת ישראל עשתה בעבר, הרבה יותר. אני אומר לכם, שלפעמים זה עד גבול סיכון חיים, בגין מידע יכולנו גם לאבד חיים. אנחנו מחויבים, ולכן בצדק, אנחנו עושים עד מעבר לגבול הזה, כי אנחנו קובעים כאן נורמות שכן שלנו לא יהיה לבד במחשכים בידי אנשים רוויי משטמה מבלי שאנחנו עשינו למענו הכול.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת רן כהן, כבר דיברת זמן כפול מהזמן המגיע לך.

רון כהן (מרצ):

בסדר. אני רק אמרתי מה שאמרתי כדי שלא יש לא יהיה ספק לגבי רמת העשייה. אני מאוד מודה לך.

היו"ר י' עזרן:

לכן הבנתי שאדוני חייב לומר את הדברים. בבקשה, בכל הכבוד.

חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה – אינו נוכח. אחרון הדוברים בנושא הזה, לפני שסגן שר הביטחון ישיב – חבר הכנסת הרב אברהם רביץ, בבקשה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מעטים הנושאים שכל חברי הבית מדברים בהם בשפה אחת, בדברים אחדים. הגשתי את ההצעה לסדר-היום רק כדי לזרז את המזורזים ולומר לעצמנו, מכיוון שנולד אדם יחיד, לכן כל אדם הוא עולם מלא. ובשבילו נברא העולם. כל העולם כולו, על עציו, אבניו, מיליארדי אנשיו, הפרחים, הצמחים, הברואים, גורמי שמים וארץ כולם שקולים כנגד אדם אחד. היחיד הוא העולם. רון ארד הוא עולם מלא, הוא כל עולמנו. הוא אומנם יחיד, אבל רון ארד הוא כולנו.

אדוני היושב-ראש, כך אנו צריכים לראות כל אדם מישראל, כך אנו צריכים להתייחס אל רון ארד, אל הצלתו ואל השבתו הביתה.

חברי הכנסת, לאחר שראש הממשלה כבר אמר כי הוא רואה את אירן כאחראית לגורלו, לחייו, לבריאותו של רון ארד, דומני כי אנחנו חייבים להפעיל את כל מה שיש לנו בכל מקום בעולם כדי לעשות קמפיין עולמי להיאבק באירנים בכל מקום שאנחנו נמצאים בו והם נמצאים שם, להצר את צעדיהם, לא לאפשר לחברה אחת, למדינה אחת, לקשור קשרים כלשהם עם המדינה האכזרית הזאת. כל השגרירים שלנו בכל המדינות חייבים לראות עצמם נאבקים באכזריות של האירנים. הכול צריכים לדעת, כפי שזה היה ידוע אילו היה זה אזרח כלשהו של ארצות-הברית, ששמים וארץ והעולם יתגעשו עד למציאת פתרון.

והנה, במקום שזה קורה כיום, נוסף גם הוא על שונאינו – הגרמנים שיש להם אכן היסטוריה ארוכה וידע רב מאוד גם בשנאה, שנאת יהודים, וגם בציניות אכזרית, קרה ונוראית. אני כבר מסיים, אדוני. מחד גיסא, הם מנהלים משא-ומתן עם האירנים, ומאידך גיסא – כדי להגביר את המשא-ומתן הזה וכדי לשחד את האירנים, אבל גם כדי ליצור לעצמם לגיטימציה בקרב משפחת העמים: הרי הם כאילו דואגים לרון ארד ומביאים את ידידיו ומשפחתו אל מצב בלתי נסבל ובלתי ברור וכאילו מעורר תקוות. זו דרכה של הציניות.

אני מסיים בכך שאני, כמו חברי, פונה אל הממשלה הזאת, ואני מסכים עם חבר הכנסת רן כהן שהממשלה הזאת עושה כל דבר אפשרי. אבל בצד הדברים שהממשלה עושה, יכול שהגיע הזמן שיופעלו כל שגירינו ונציגינו בכל העולם לפתוח בקמפיין עולמי עבור אדם בודד אחד – רון ארד.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת רביץ. אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ישבנו בימים האחרונים עם משפחת ארד, עם האם ועם האח, עם האשה והבת בארצות-הברית. ישבנו לא מפני שחשבנו שיש לנו חדשות לספר, אבל כשאנשים נמצאים בצרה, לפחות רוצים להימצא ולו חלק מהזמן ביחד ולשמוע ישירות האחד מהשני, ולא דרך התקשורת. כולם מרגישים צורך במערכת יחסים הוגנת וישירה של אמון הדדי, אבל, כמובן, במיוחד המשפחה איננה יכולה להתעלם מן העובדה, שהתוצאה איננה מושגת, שרון אינו חוזר הביתה. אם בשיקול שלנו, כישראלים, כאנשי צבא, כמערכת ביטחון, אנחנו יכולים לראות בכך מבצע – בשביל המשפחה זה רון. זה הילד, האבא, האח, והכאב הרבה יותר עמוק, וכמובן, אני מניח, הם לא השתמשו במלה תסכול, אבל אני מרשה לעצמי לומר, שאני מעריך שבמשך השנים, אחרי שמנסים כל כך הרבה דרכים, מתפתחת מידה מסוימת של תסכול.

ההנחה שלנו היא שהוא חי, ואנחנו רוצים להגיע אליו ולהביא אותו הביתה חי. אם תשאלו אותי, יש פה שתי נקודות עיקריות שמקשות עלינו להגיע לתוצאות יותר טובות. האחת קשורה בחלקים מסוימים בתרבות הפנימית הערבית, הפרסית, המוסלמית – אני לא בקיא בזה מספיק בשביל לקבוע איזה אלמנט הוא הפחות רגיש לחיי בני אדם ומסוגל לנהל, גם כאשר מדובר באנשים חיים, משחק חופשי. אנחנו לא מסוגלים להבין את זה. מסתבר שפה יש פער תרבותי של ממש, וכל פעם היינו צריכים לשלם עליו מחדש. אחרי כל מלחמה נוכחנו בו מחדש וגם אחרי מבצעים – היינו צריכים להחזיר שלושה אנשים שלנו תמורת מאות אם לא אלפים שלהם. לצערי, אני צריך לומר לכם – עם תהליך שלום, בלי תהליך שלום, בעניין הזה אין שינוי. מדי פעם אנחנו מוצאים את עצמנו עומדים מול קיר אטום אנושי. יש לנו שיר שמדבר על אבני הכותל, אבני בזלת, ואת הכוונה ההפוכה בדיוק אפשר למצוא במגעים שלנו, ואין להם סוף.

התחום השני הוא התחום הבין-לאומי. פה שוב יש להבחין בין שני אלמנטים: אלמנט אחד הוא המוסדות המקובלים – ראשי ממשלות, נשיאים, ממשלות, ארגונים כלכליים; התחום השני – אני לא יודע איך לקרוא לו, אבל אלו אנשים שעוסקים בדברים האלה, שהיו קשורים לתפקידים כאלה או אחרים במודיעין או במערכת קשרים מיוחדת. הם בעיקר אלה אשר מדי פעם מפיצים את השמועות על-פי המידע שיש להם או שנדמה שיש להם; לרדוף אחריהם זה לא פשוט, אבל אין ברירה ואנחנו רודפים אחריהם לכל פינה בעולם. גם כאשר יש לנו מידע שלילי ביותר לגבי מקור כלשהו, אנחנו לא מוותרים עליו. עושים, רצים, רודפים, מוצאים אותו, ואם אומנם מגיעים למסקנה שאתו אי-אפשר להגיע לתוצאה, הרי הגענו למסקנה באופן ישיר ולא על סמך הערכות מודיעיניות כלשהן. הקושי אתם הוא הקושי המסחרי, הייתי אומר – אנחנו עוסקים בחיי אדם, ואלו אנשים אשר ברוב המקרים רוצים כסף.

כאשר אנחנו מדברים על מדינות, פה כבר הזכירו חלק מחברי הכנסת, בצדק, שמדינות גדולות עם כלכלה משמעותית, כלומר עם יכולת השפעה משמעותית, אינן ממהרות להשפיע ואינן מזדרזות להפעיל את ההשפעה שלהן דווקא בכיוון שאנחנו רוצים. מכיוון שמדובר פה על סכומי עתק של כסף – צריך לזכור שאין היא מדינה גדולה מאוד, ממוקמת במקום אסטרטגי בעל חשיבות – כמעט אי-אפשר להביא את העולם המערבי ואלה שקרובים אליו למצב שהם יסכימו להנחית אמברגו של ממש על אירן. אתם שמים לב שאנחנו מתמקדים באירן, כי יש לנו חלקי ידיעות אשר מפנים אותנו לשם. אבל אני לא בטוח שאילונגע הדבר למדינות אחרות, היתה במדינות המערב נכונות הרבה יותר גדולה לפעול. גם חלק מהן אומרות: מה השיגעון הזה שלכם להפוך אדם אחד למקור של מדיניות? אז יש הרבה דברים בתרבות היהודית שהם אינם מבינים, וזה אחד מהם, אבל הוא כמובן לא רק תיאורטי. כתוצאה מזה הם גם לא חושבים שהם עושים עוול גדול מאוד.

היו"ר י' עזרן:

זו הנקודה האמיתית.

סגן שר הביטחון מ' גור:

ניתן לומר, שאנחנו ניצבים מול קיר קשה מאוד. לא הייתי אומר שכולו עוין, אבל בחלקו הגדול הוא בלתי מבין, בחלקו עוין. אני רוצה שתדעו – ההנחיות של הממשלה הן לעקוב ולהגיע לכל מקור הכי קטן ולפתח אותו ולנסות למצות את המידע האפשרי. מבחינתנו, בזה אין אפס, אנחנו לא פוסלים שום מקור א-פריורי, והתוצאה היא כפי שהיא. כשתוצאה אינה טובה, יכולים להיות לכך הסברים, יכולים להיות תירוצים, יכולות להיות הרבה סיבות, יכולים להיות הרבה גורמים. מה אני יכול לעשות? אני לא יכול להתכחש לזה. אני מאמין שאנחנו עושים כמעט את כל הדברים הנכונים – אני אומר "כמעט", כי אנחנו רק בני אדם – כשחלק לא קטן מהתוצאות השליליות נובע ממה שאני תיארתי קודם כתגובות של קבוצות אוכלוסייה שונות בעולם.

כל הבטחה בעניין הזה תהיה לא רצינית, פרט לכך שאין כוונה להפסיק ולו לשנייה, או לצמצם ולו במעט את החיפוש אחר רון ארד, עד שנביא אותו שלם הביתה. נקווה שזה יהיה בקרוב ככל האפשר.

עקב חשיבות הנושא, אם בעלי ההצעה רוצים, אני מציע שיהיה על כך דיון במליאה.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה, אדוני סגן השר.

ובכן, אני אפנה למציעים. חבר הכנסת עובדיה עלי?

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מבקש דיון במליאה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לא היה צריך לפנות. השר אמר שהוא מסכים לדיון במליאה, ואז זה אוטומטית – – –

היו"ר י' עזרן:

למה אוטומטית?

דן תיכון (הליכוד):

לא, היושב-ראש שואל רק בסוף. קודם הוא צריך לתת אפשרות להצעות אחרות.

היו"ר י' עזרן:

יש הצעות אחרות. חבר הכנסת רחבעם זאבי מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת עובדיה עלי. בבקשה. אל תיפגע, חבר הכנסת עובדיה עלי, זה מכשיר פרלמנטרי מאוד לגיטימי. גם אתה השתמשת בו.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, אני ער לקשיים האדירים שיש למדינת ישראל לגלות את מקומו של רון ארד, וגם אחרי שנגלה – להחזיר אותו. דווקא משום כך אני מבקר את ממשלת ישראל על כך שהיא לא ניצלה את ההזדמנות של עשיית הסכמים עם ערפאת. ראש אש"ף, שהוא ידיד של האירנים, היה אחד הראשונים שבא אחרי ההפיכה של חומייני כדי לשבת אתו וללחוץ את ידו. מי עוד כמוהו יכול להיות שגריר לצורך זה ולהביא את מה שצריך להביא, כאשר הוא קיבל מאתנו את כל מה שהוא קיבל – את האדמה ואת השטח ואת החימוש ואת ה"שוטרים" ואת הרשות לצאת לים, כל מה שנתת לו, כל מה שהרעפנו עליו? האם את הדבר הקטן הזה אי-אפשר לבקש ממנו, לדרוש ממנו, שהוא ייסע לאיין ויביא לנו את מה שצריך להביא? על כך אני מבקר את ממשלת ישראל.

וברשותך, אדוני היושב-ראש. אתה שאלת את הדוברים מדוע גרמניה עשתה את מה שעשתה.

היו"ר י' עזרן:

הם השיבו, השיבו.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני אוסיף מלה: גרמניה רוצה להצדיק את המהלכים הכלכליים שלה באירן, כמו שאתמול והיום מדינות נוספות התחילו לעשות מהלכים כלכליים בעירק, חרף היותן שותפות לקואליציה שלחמה בסדאם חוסיין, ולצורך זה מותר להפקיר את היהודים ולשחק בהם ולתעתע בהם ולשחק בעצבים של המשפחה ושל כל הציבור בישראל.

היו"ר י' עזרן:

ברור.

חבר הכנסת דן תיכון מבקש להסיר את הצעת – הבורסה. אני אומר זאת כדי לעורר אותו קצת.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני סגן השר, אני מכיר את השר במשרד הקנצלר, את שמידטבאואר. נפגשתי אתו כמה פעמים בנושא רון ארד. אני לא מבין מדוע צריך לקלקל את היחסים עם האיש הזה, שהוא כנראה כתובת לרבות מן הפניות שלנו בענייני אירופה בתחומים שונים ומגוונים. לא הייתי מרחיק לכת, חבר הכנסת זאבי, וקובע בהכללה. יש כאן כמה חברי כנסת, לפחות עשרה, שנפגשו עם שמידטבאואר והם עדיין לא זוכרים ולא יודעים, אבל הם דיברו אתו על רון ארד, כי הם נתבקשו לדבר על רון ארד אתו. חבר הכנסת עובדיה עלי זוכר. אני בא לעתים קרובות לפגישות אתו, ואינני מצוי בעניין הזה, אבל בכל פעם שאני אמור להיפגש אתו, אני מקבל מן השגריר תדריך והנושא של רון ארד מוצב כסעיף עיקרי. תודה.

היו"ר י' עזרן:

רבותי, אנחנו כעת מצביעים. מי בעד הסרת הנושא ומי בעד דיון במליאה?

רן כהן (מרצ):

בעד – הכוונה לדיון במליאה.

היו"ר י' עזרן:

בהחלט. נגד – פירוש להסיר.

הצבעה מס' 15

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 15

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

15 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהנושא יידון במליאה, לכשיידון.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, בהמשך להערה של חבר הכנסת דן תיכון, אני מבקש להוסיף הערה: לא מדובר על שמידטבאואר אישית, הוא איש שעושה מאמצים. מדובר כאן על ההתנהגות הצינית – – –

היו"ר י' עזרן:

הכללית.

אנחנו כולנו תפילה שבחודש אדר, המהודר בנסים, לא נצטרך לדון במליאה, וכבר נקבל אותו פה בשמחה ובתופים. תודה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר י' עזרני:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

לקריאה שנייה ולקריאה שלישית – הצעת חוק לתיקון פקודת הרוקחים (מס' 5), התשנ"ה–1995, שהחזירה ועדת העבודה והרווחה; והצעת חוק שירותי הדת היהודיים (תיקון מס' 8), התשנ"ה–1995, שהחזירה ועדת הפנים ואיכות הסביבה.

החלטות ועדת האתיקה – בעניין קובלנתם של חברי הכנסת אלכס גולדפרב וגונן שגב נגד חבר הכנסת פני בדש, וקובלנתו של חבר הכנסת רחבעם זאבי נגד חבר הכנסת סאלח סלים.

הודעת שר התחבורה בעקבות סיכום דיון בכנסת בנושא: פניות מנכ"ל רשות הנמלים והרכבות לבדוק קיום רישומים פליליים של מאות עובדים. תודה.

היו"ר י' עזרני:

תודה.

שאלות ותשובות

היו"ר י' עזרני:

אני מזמין את שר התחבורה לעלות אל הדוכן ולהשיב על שאלות.

ביטול הסובסידיה לתושבי אילת בטיסות פנים

חבר הכנסת י' ונונו שאל את שר התחבורה ביום י"ז בשבט התשנ"ה (18 בינואר 1995):

בעקבות ביטול הסובסידיה לתושבי העיר אילת בטיסות פנים, רצוני לשאול:

1. מה היא תגובת המשרד?

2. מאילו שיקולים החליט המשרד לבטל את הסובסידיות?

3. מדוע זכו תושבי הצפון לתוספת סובסידיה, בעוד זו התבטלה בדרום?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הסובסידיה לתושבים בקו תל-אביב-אילת עמדה על סך 4.80 ש"ח לתושב. הסובסידיה בוטלה משום שחברת "ארקיע" היתה מוכנה לספוג את ביטול הסובסידיה בלי להעלות את התעריפים. מכאן שביטול הסובסידיה לא הביא הרעה כלשהי במחירים לתושבי אילת.

כיום התעריף לתושב אילת הינו 155 ש"ח, בעוד התעריף הרגיל הינו 215 ש"ח. הפער של 60 ש"ח מהווה הנחה במחיר לתושב אילת, ומקורו במבנה מחירים של סבסוד צולב, המאפשר הנחה לתושבי אילת.

2-3. הכסף שהשתחרר מביטול הסובסידיה בקו אילת נועד לפיתוח קו תעופה חדש ("ינוקא"); להרחבת אזור הזכאות בצפון. גובה התמיכה לתושבי הצפון לא גדל, אך היקף אזור הזכאות התרחב ונוספו יישובים: כרמיאל, מעלות ועוד, שעד כה לא היו באזור הזכאות.

ראש עיריית אילת העלה תביעה לאוצר לסובסידיה גדולה הרבה יותר מ-3%, כפי שהיתה, אולם תביעה זו לא נענתה עד כה בחיוב, ואין לה מקורות בתקציב שאושר על-ידי הממשלה והכנסת לשנת 1995.

מפגע תחבורה בשכונת ידידיה בתל-אביב

חבר הכנסת א' ויינשטיין שאל את שר התחבורה ביום כ"ד בשבט התשנ"ה (25 בינואר 1995):

נמסר לי על-ידי תושבי שכונת ידידיה בתל-אביב, שהכביש שנכנס לשכונה מהווה סכנה, מאחר שכלי הרכב נוסעים בה במהירויות גבוהות, ועלולות להיגרם תאונות.

רצוני לשאול:

1. האם יש אפשרות להגביל את מהירות הנסיעה בכביש זה?

2. אילו אמצעים אחרים ינקוט משרדך כדי להפחית את הסכנה לתאונות בכביש זה?

שר התחבורה י' קיסר:

חברי חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, בתשובה על שאילתא שלך: שטח השיפוט של כפר ידידיה בפאתי תל-אביב טרם הועבר סופית לתחום השיפוט של עיריית תל-אביב-יפו, ועד לרגע זה הכפר – שזאת שכונה – נמצא באחריות הוועדה המחוזית לתכנון ובנייה, באחריות משרד הפנים.

אנחנו אומנם יצאנו לבדוק בשטח ומצאנו, כי הרחוב שעליו אתה שואל, רחוב נ"ד, הינו רחוב באורך של כ-300 מטרים, אשר משני צדיו מבני מגורים חד-קומתיים. בקצה הרחוב קיים בית-ספר לחינוך חקלאי "ניר אביב". בית-ספר זה הוא בתחום שיפוט העיר תל-אביב-יפו. יש המלצה לספח את השכונה הזאת לעיר, וזה הגיוני מאוד. עד לרגע זה לא סיפחו אותה. הרחוב של המיסעה הזאת הוא 4 מטרים, ושוליים משני צדדיה. בבית-הספר יש פעילות של 1,000 תלמידים, והיא יוצרת תנועה רבה של כלי רכב ואוטובוסים.

כפתרון להאטת המהירות, מוצע להפוך את הרחוב למשולב, או לחלופין – להתקין פסי האטה במקום. לא ניתן לסגור את הרחוב לתנועה, שכן אז נחסם המעבר לבית-הספר "ניר אביב". הביצוע הוא, כאמור, באחריות הרשות המקומית במקרה דנן, עד שיועבר לרשות עיריית תל-אביב-יפו, על-ידי הוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה במשרד הפנים.

משרדי, כידוע לך, ער מאוד לנושאים בטיחותיים, והוא אומנם פנה לוועדה לתכנון ולבנייה, כדי שתפעל בנדון. אנו מוכנים לכל פתרון, ובתנאי שיהיה מישוהו שיבצע אותו – הוועדה המחוזית – בטרם הועברה האחריות לעיריית תל-אביב, או אם זה יועבר בימים הקרובים, כפי שאומרים לנו, אזי העירייה תצטרך לבצע את הסידורים אשר הומלצו על-ידי משרד התחבורה.

היו"ר י' עזרן:

האם יש שאלה נוספת? תודה.

תקנות התעבורה בדבר הובלת מטען ברכב

חבר הכנסת י' כץ שאל את שר התחבורה ביום כ"ד בשבט התשנ"ה (25 בינואר 1995):

ביום 15 באוגוסט 1994 תוקנו תקנות התעבורה ובוטלה האחריות שהיתה מוטלת על מי שמזמין אדם להוביל מטען ברכב כשהרכב אינו מתאים להובלת המטען בבטחה.

ברצוני לשאול:

1. מה היו שיקולי המשרד בהחלטתו על צמצום אחריותו של מי שמניח למוביל לחרוג מכללי הבטיחות?

2. האם אין חשש ששינוי התקנה יביא לירידת רמת הבטיחות, לעומס יתר ולנזקים כלכליים?

שר התחבורה י' קיסר:

2-1. א. פקודת התעבורה והתקנות שהותקנו על-פיה, מסמיכות את שר התחבורה להתקין תקנות בעניין הרכב והנוהג בו, ואין כך הדבר לגבי מזמין ההובלה. לפיכך לא תוקנה ולא בוטלה כל תקנה שהטילה אחריות כלשהי על מזמין ההובלה.

ב. בתיקון שאישרתי ביום 25 באוגוסט 1994 שונתה התקנה לעומת נוסחה הקודם, דווקא לצד ההחמרה, והוספה אחריות לגבי האיסור על נסיעה בעומס יתר גם על בעל רכב ועל מי שהשליטה על הרכב נתונה בידו.

ג. ברצוני לציין עוד, כי באותו תיקון תוקנה גם תקנה 89 לתקנות התעבורה והוספה בה הוראה הקובעת, כי שטר המטען יהיה ראיה לכאורה למשקל המטען המובל ברכב, ושטר יוכל לקבוע על-פיו אם יש ברכב עומס יתר אם לאו.

ד. כמו כן התקנתי תקנה הכוללת את העבירה של הובלה בעומס יתר, כשהעומס חורג מעל 25% מן המותר, בתוספת הרביעית לפקודת התעבורה, וזאת כדי לתת סמכות בידי קצין משטרה לפסול במקרה כזה את רשיון הנהיגה של הנהג העבריין.

ה. כל התיקונים האלה נועדו להגביר את הבטיחות בדרכים, את האחריות ואת יכולת האכיפה והחמרת הענישה ולמנוע נסיעה בעומס יתר.

ו. הבעיה המרכזית היא מידת האכיפה של המשטרה כלפי נהגים עבריינים.

הנוחות והשירות במטוסי "אל על"

חבר הכנסת ג' שגיא שאל את שר התחבורה ביום כ"ד בשבט התשנ"ה (25 בינואר 1995):

בכתבתו של אילן שחורי ב"הארץ" מתאריך 11 בינואר 1995 נאמר כי לדברי דיילים נתגלו במטוסים החדשים של "אל על" ליקויים הנוגעים לנוחות הנוסעים ולשירות. לדבריהם, טען מנכ"ל "אל על", כי הטענות אינן מעניינות אותו.

ברצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. מה היא עמדת משרד התחבורה?

3. האם הורדת מחירי הנסיעה מאזנת מבחינת התפוסה את הפגיעה בשירות במטוסי "אל על"?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לא נתגלו שום ליקויים במטוסי 400-747 החדשים של "אל על". החברה הזמינה את המטוסים עם תצורת מושבים במחלקת עסקים הכוללת שמונה מושבים בשורה, כפי שהיה מקובל, בעת ההזמנה, אצל החברות האירופיות שמטיסות מטוסים אלו.

במהלך השנה האחרונה שינו החברות האירופיות את תצורת המושבים לשמונה מושבים בשורה.

עם קבלת המטוסים, החליטה החברה להתאים את תצורת המושבים במחלקת עסקים למקובל בחברות שהיא מתחרה בהן, והזמינה סט מושבים של שבעה מושבים בשורה בהתאמה.

תהליך הזמנת המושבים אורך זמן, ובהתאם למתוכנן התקבלו המושבים לאחרונה. בתחילת פברואר 1995 הם הותקנו במטוס אחד, ובמרס 1995 יותקנו גם במטוס השני.

כמו-כן הוספנו ארון מעילים למחלקת עסקים, ואנו בתהליך של הוספת בית-שימוש אחד – נוסף על השניים הקיימים לנוסעי מחלקת עסקים.

אשר לעניין הורדת מחירי הטיסה – אין שום קשר בינם לבין טיב השירות ורמתו הגבוהה של "אל על" לנוסעיה.

מספר ההרוגים בתאונות דרכים

חבר הכנסת מ' קצב שאל את שר התחבורה ביום כ"ד בשבט התשנ"ה (25 בינואר 1995):

ברצוני לשאול:

כמה נהרגו בישראל בתאונות דרכים – 1. בשנת 1988; 2. בשנת 1989; 3. בשנת 1990; 4. בשנת 1991; 5. בשנת 1992; 6. בשנת 1993; 7. בשנת 1994?

שר התחבורה י' קיסר:

בתשובה על שאלת חבר הכנסת קצב, הריני להשיב: בשנת 1988 נהרגו 511 איש בתאונות דרכים; בשנת 1989 – 475 איש; בשנת 1990 – 427 איש; בשנת 1991 – 444 איש; בשנת 1992 – 507 איש; בשנת 1993 – 505 איש; בשנת 1994 – 531 איש.

ברצוני להוסיף ולציין, כי בשנת 1994 חלה ירידה של כ-10% במספר תאונות הדרכים והנפגעים. עם זאת, קיפחו חייהם בתאונות אלה במדינת ישראל 531 בני אדם – נתון זמני – עלייה של כ-5% ביחס לשנת 1993.

בשנת 1994 נפגעו כ-36,000 בני אדם, ירידה של כ-5% ביחס לשנת 1993. נפצעו קשה כ-3,900 בני אדם, ירידה של כ-5%. בשנה זו גדלה מצבת כלי הרכב ב-6% והגיעה ל-1.36 מיליון כלי רכב.

בעשור האחרון גדלה האוכלוסייה ב-30%, מספר כלי הרכב גדל ב-78%, והיקף הנסיעות – ב-75%.

עם זאת, במהלך כל העשור נע מספר ההרוגים בין 400 ל-500 לשנה, בהשוואה לשנות ה-70, אז מספר ההרוגים היה בתחום 600-700 לשנה, בעוד כמות כלי הרכב לא היתה גבוהה מ-500,000, 40% בלבד מהמצבת הנוכחית.

בשנת 1994 אנו רואים נסיעות רבות יותר בקילומטרים, 2,500 תאונות דרכים פחות ו-1,800 נפגעים פחות בתאונות אלה.

רשיונות טיס

חבר הכנסת פ' בדש שאל את שר התחבורה ביום א' באדר א' התשנ"ה (1 בפברואר 1995):

על מנת לקבל רשיון טיס פרטי בארץ על המבקש לעבור בחינות של מינהל התעופה האזרחית, גם אם המבקש הוא בעל רשיון טיסה מחוץ-לארץ ועבר את הבחינות. על המבקש להיבחן במשרד התקשורת לצורך קבלת רשיון RT. הבחינות כוללות גם נושאים שאינם קשורים להפעלת אלחוט לצורך רשיון טיס.

ברצוני לשאול:

1. מדוע על נבחן לרשיון טיס פרטי להיבחן בנושאים שאינם קשורים להפעלת אלחוט לצורך רשיון טיס?

2. מדוע על מבקש רשיון לעבור מבחן במורס, מבחן שאינו קיים בחוץ-לארץ?

שר התחבורה י' קיסר:

הנושאים שבהם נבחן מועמד לרשיון טיס פרטי – כאשר הוא רוצה להיות טייס אזרחי וכאשר הוא כבר טייס – לקבלת רשיון RT "אלחוטאי טייס לרדיו טלפון", נקבעו בתקנות ובסילבוסים בהתאם להמלצות של ארגון התעופה האזרחית הבין-לאומי – ICAO.

בהתאם להמלצות הארגון, במדינה שבה נוהגים כללי טיס מבוקרים, CVFR – כמו בישראל – נדרש גם טייס פרטי לעבור מבחן מורס. זו התקנה של הארגון הבין-לאומי. ידיעת מורס נדרשת בארץ לצורך זיהוי אזורי ניווט ולהתבייטות על מכשיר הנמכה לשדה.

מינהל התעופה האזרחית בוחן בימים אלה ביצוע רביזיה בנושא המבחנים, במגמה להביא ליתר התאמה של המבחנים להתפתחויות הטכנולוגיות האחרונות ולרמות הטייסים השונות. הכוונה היא לפטור בעתיד טייסים פרטיים מביצוע המבחן, אבל להוסיף ולדרוש אותו מאותם טייסים בעלי הגדר מכשירים.

אני מוכרח להודות שאין זה התחום שלי. קראתי את מה שכתב מינהל התעופה האזרחית. אם תשאל אותי שאלות קשות בתחום הזה, ארים ידיים. מודה ועוזב ירוחם.

פיני בדש (צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני מקיים עכשיו הרבה מפגשים עם מנכ"ל משרדך, כדי לשפר את כל נושא המבחנים. אומנם עברתי אותם, אבל אחרים אינם צריכים לסבול מן המתכונת הנמצאת היום, המתאימה לשנות ה-40 או ה-50. בתשובתך אתה אומר כי נושא המורס נקבע על-פי דרישות מינהל התעופה הבין-לאומי. אנו המדינה היחידה בעולם שבה נבחנים במורס. זהו תחום שכבר עבר מן העולם, וגם בתחנות ה-VOR האחרונות שנותרו – ויש כאלו גם בארץ – אין צורך במורס, כי יש סימון

על המפה עצמה. אני מכיר הרבה מאוד נבחנים אשר עוברים קורס טיס אזרחי, אלופים וטייסים שהגיעו לדרגת אלוף בצה"ל. כאשר הם הולכים להוציא רשיון אזרחי, הם נתקעים בנושא המורס.

אם תבדוק את העניין תמצא, שעשרות ומאות אנשים המסיימים את כל הבחינות, נתקעים בנושא זה, שאין בו כל לוגיקה, דרך מחשבה הגיונית. אין בו שום צורך, ואין משתמשים בו כלל במדינה.

שר התחבורה י' קיסר:

חבר הכנסת בדש, אני יכול להבטיח לך רק דבר אחד: אם יתברר שהדרישה לדעת מורס אינה קיימת באירופה, בעיקר במדינות שאנו קשורים אתן בארגון התעופה הבין-לאומי, בהחלט לא נכביד. אני עצמי נבחנתי פעם אחת במורס, אך איני טייס. אם אין צורך בכך וזה דבר ישן, אנו מבקשים להקל בדברים שלא נחוצים, ולהכביד בדברים החדשים הנחוצים.

היו"ר י' עזרן:

העיקר, אדוני השר, שלא יעבירו זאת כמבחן לחברי הכנסת. אחרת היו פוסלים כאן את כולם.

יגאל ביבי (מפד"ל):

חלק מחברי הכנסת הם הרי אסטרונאוטים.

מפגע תחבורה בשכונת ידידיה בתל-אביב

חבר הכנסת א' בן-אלישר שאל את שר התחבורה ביום א' באדר א' התשנ"ה (1 בפברואר 1995):

תושבי שכונת ידידיה א' בתל-אביב מסרו לי, כי הרחוב הראשי העובר בשכונתם, רחוב נ"ד, הינו סואן ומהווה סכנה לילדי השכונה ולשאר תושביה. טענותיהם החוזרות ונשנות לגורמים שונים עלו בתוהו.

ברצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים, והאם הם נבדקו על-ידי משרדך?

2. מה ייעשה כדי למנוע אסון בשכונת ידידיה?

3. האם פסי האטה יכולים לפתור את הבעיה?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

שטח השיפוט של כפר ידידיה טרם הועבר סופית לתחום שיפוט עיריית תל-אביב-יפו, והוא נמצא באחריות הוועדה המחוזית לתכנון ובנייה, באחריות משרד הפנים.

משרד התחבורה אכן אחראי לשטח העירוני, אבל ביכולתו לפעול רק באמצעות הרשות המקומית האחראית, כאשר היא יוזמת ומקדמת את הפרויקט, והמשרד מאשר או לא מאשר את השתתפותו במימון הפרויקט על-פי שיקוליו.

מהנדסי משרד התחבורה ירדו לשטח ומצאו כי רחוב נ"ד הינו רחוב באורך של כ-300 מ' אשר משני צדיו מבני מגורים חד-קומתיים. בקצה הרחוב נמצא בית-ספר לחינוך חקלאי "ניר אביב". בית-ספר זה הינו בתחום שיפוט העיר תל-אביב-יפו. רחוב המיסעה הוא כ-4 מטרים ושוליים משני צדיו. פעילות בית-הספר – כ-1,000 תלמידים – יוצרת תנועת רכב פרטי ואוטובוסים.

כפתרון להאטת המהירות מוצע להפוך את הרחוב למשולב, או לחלופין – התקנת פסי האטה במקום. לא ניתן לסגור את הרחוב לתנועה שכן אז נחסם המעבר לבית-הספר "ניר אביב". ביצוע הפתרון הינו כאמור באחריות הרשות המקומית, דהיינו הוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה או עיריית תל-אביב-יפו.

משרדי ער לבעיה הבטיחותית במקום ופנה בנושא לוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה כדי שתפעל בנדון.

נשקול בחיוב פתרונות שיוצעו על-ידי הוועדה.

רשיונות למוניות

חברת הכנסת ד' איציק שאלה את שר התחבורה ביום א' באדר א' התשנ"ה (1 בפברואר 1995):

מצוקת התחבורה מחייבת אותנו למצוא פתרונות יעילים לבעיות. באחרונה הועלתה הצעה לתת לכל דורש העומד בקריטריונים, רשיונות להפעלת מוניות.

ברצוני לשאול:

1. האם ההצעה מוכרת למשרדך?

2. האם ההצעה מקובלת על משרד התחבורה?

3. מה הם הפתרונות האחרים שמציע המשרד?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. בימים הקרובים תידון בכנסת הצעת חוק להקצאת רשיונות למונית.

על-פי הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (הקצאת רשיונות להפעלת מונית) (תיקון מס' 39), התשנ"ה-1995, תוקצה מכסה של 1,500 רשיונות לגבי השנים 1993, 1994, 1995.

הרשיונות החדשים יונפקו למבקשים שנתקיימו בהם, בין היתר: א. הוא בעל רשיון בר-תוקף לנהיגה במונית שניתן לו לפי הפקודה; ב. הוא נהג בישראל במונית כעיסוק עיקרי. לעניין סעיף זה "עיסוק עיקרי" עבודה בפועל בנהיגת מונית בישראל, במונית הרשומה בישראל, במשך שמונה שנים לפחות מתוך תשע שנים שקדמו ליום שבו הגיש בקשתו; ג. הוא לא היה בעלים של רשיון להפעלת מונית ולא היה רשום על שמו רשיון.

יתרת המכסה תינתן למבקשים שנתקיימו בהם הוראות סעיף 14(ב) לפקודת התעבורה.

סכומי האגרה נקבעו גם הם בהצעת חוק.

משנת 1996 יוקצו מדי שנה 550 רשיונות להפעלת מונית.

אני מאמין כי עם הקצאת רשיונות נוספים למשק יובטח שיפור רמה מקצועית נאותה של נהגי מוניות.

במקביל נוקט משרדנו דרכים לשיפור הפיקוח והבקרה על נהגי המוניות ופעולות הדרכה לקידום הרמה המקצועית של העוסקים בענף ושיפור השירות לציבור.

היו"ר י' עזרן:

תודה. אדוני יענה על שאילתא מס' 4463, של חבר הכנסת יגאל ביבי.

תכנון נתב"ג-2000

חבר הכנסת י' ביבי שאל את שר התחבורה ביום א' באדר א' התשנ"ה (1 בפברואר 1995):

פורסם כי תקציב פרויקט נתב"ג-2000 הוא 850 מיליון דולר. התכנון, בהיקף של 35 מיליון דולר, נמסר למתכנני חוץ.

ברצוני לשאול:

1. האם נחוץ בכלל להשקיע השקעה כה גדולה במרכז הארץ במקום להשקיע בנמל תעופה חלופי?

2. מדוע צריך למסור את התכנון למתכננים מחוץ-לארץ, ולא לתת עבודה לתושבי הארץ?

שר התחבורה י' קיסר:

על השאלה הזו ענינו פעמים רבות. נמל התעופה החלופי בדרום הארץ אכן מופיע בתמ"א 15, והוא אופציה לפיתוח בעתיד כנמל תעופה בין-לאומי נוסף בדרום הארץ. מדברים על הקמתו ליד באר-שבע, באזור נבטים, אך כרגע אין זו אופציה שאנו עובדים עליה. בהמשך, כאשר יתפתח האזור ותימלא הארץ כמים לים מכסים – יתחילו לפתח את הנגב.

היו"ר י' עזרן:

רק לא באתר דודאים.

שר התחבורה י' קיסר:

הממשלה דנה איפה ומה לעשות וקיימה דיונים רבים, ואני באתי לאחר שנעשתה עבודה רבה. הוחלט כי מכל הבחינות – ולא אמנה את כולן – עדיף לבנות טרמינל נוסף בנמל בן-גוריון. המסלולים הנוכחיים כוחם יפה, כמעט בלי כל שינוי, להטסת נוסעים בסדר גודל של 16 מיליון, כאשר הבעיה העיקרית היא של הטרמינל, בית-הנתיבות שיקלוט את האוכלוסייה הנוספת וידאג לה לתחבורה נוספת, קודם כול לתל-אביב ולירושלים, שני המרכזים הנמצאים בסמוך לנמל התעופה בן-גוריון.

הממשלה אישרה את הפרויקט ואת ההפקעות, ושר האוצר חתם על ההפקעות. אתה לוקח אותה תשתית ומרחיב אותה כפי שקיים בעולם, מה גם שבני-אדם, בעיקר תיירים, מעוניינים בנמל תעופה הקרוב למרכזי הערים. אפילו הרכבת המהירה מתחרה היום במטוסים. לנסוע לנמל התעופה, לעבור בדיקות ולחזור לוקח פעמים רבות זמן רב יותר מאשר הטיסה עצמה. אנשים מחפשים היום נוחות, מחפשים דרך שתביא אותם ישירות למלון. לנסוע שעתיים כדי להגיע לתל-אביב או לירושלים – זה דבר שיפגע מאוד בתיירות וייקר אותה מאוד. התשתית קיימת – מכבי-אש, מגדל פיקוח וכבישים. לכן הממשלה החליטה, כנראה בצדק, להרחיב את השדה הנוכחי.

השדה הזה מתוכנן כך, שבתוך חמש שנים נסיים את שלב א' שלו בהשקעה של 500 מיליון דולר, הכול מהכנסות עתידיות של הרשות. משתתפים בתכנונו של השדה מיטב המומחים העולמיים בתכנון בית-נתיבות. אין לנו מתכננים כאלה. יש לנו מתכננים ומהנדסים טובים, והגענו להסכמה לצרף אותם במסגרת Joint project למתכננים שנבחרו. אני רק מקווה כי לא יהיו לנו עיכובים. השדה הקיים מיועד ל-3.5 מיליוני נוסעים. את 1994 סיימה רשות שדות התעופה עם 6.1 מיליוני נוסעים. אנו מגיעים כמעט להכפלה, וזה פוגע ברמת השירות.

היו"ר י' עזרן:

סליחה, אדוני השר, זו פשוט שאילתא.

שר התחבורה י' קיסר:

תן לי, זו הזדמנות להגיד משהו טוב. כל הזמן אומרים: תאונות ותאונות.

היו"ר י' עזרן:

אמרת דברים טובים ונפלאים: 16 מיליון תיירים. זו בשורה לעם ישראל.

שר התחבורה י' קיסר:

ולידעתך, לפני חודש-חודשיים חנכנו את אולם מקבלי הפנים, משהו מפואר, וכולם מודים בזה. בגלל הצפיפות בשדה החלטנו שהאולם הזה, בשעות הצורך, בעיקר בקיץ, ייהפך לדו-תכליתי, כדי להקל ולא לפגוע, עד כמה שאפשר, בטיב השירות, כי הוא המפתח לתיירות למדינת ישראל.

היו"ר י' עזרן:

תודה, אדוני השר.

שאלה נוספת לחבר הכנסת ביבי.

יגאל ביבי (מפד"ל):

כבוד השר, נהניתי לשמוע את הסקירה הרחבה, ואפשר לדבר על זה רבות, אבל, לאור הדברים שנראים כל כך יפים, הקמתי לובי למעקב אחר הנושא. עם כל הכבוד, נכון שנוח לכם שהשדה יהיה כאן, קרוב, ועוד מעט נכניס אותו לבית-מלון, אבל רוב האוכלוסייה של מדינת ישראל גרה סביב שדה התעופה הזה, ומיליוני אנשים יבואו ויהיו מטוסים וזיהום אוויר ותנועה, ואולי ייכנסו כמה דולרים, וזה חשוב מאוד, אבל לא יהיה אפשר לחיות. לכן, במקום שתשקיעו מיליארד דולר במקום הזה, אנא תעבירו את השדה או שתשתמשו בנבטים או משהו מעין זה.

אני מבין שתייר רוצה להיות במלון, אבל למה גם "אגרקסקו" וכל התובלה האווירית צריכים לנחות על ראשי האנשים? למה אותם אי-אפשר להסיט לנגב? יש לי הרבה שאלות בעניין.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת ביבי, זו כבר הצעה לסדר.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אדוני השר, כדאי להשקיע מחשבה נוספת בנושא כל כך חשוב לאוכלוסייה גדולה במדינה.

היו"ר י' עזרן:

איך הופכים חברי הכנסת שאילתא להצעה לסדר-היום. צריך לעשות תזה ודוקטורט על זה.

בבקשה, אדוני השר.

שר התחבורה י' קיסר:

חבר הכנסת יגאל ביבי, נושא כזה הוא כבד מאוד. תאמין לי שלא משנים החלטה — — —

יגאל ביבי (מפד"ל):

לכן הקמתי לובי.

שר התחבורה י' קיסר:

רגע אחד, תן לי.

לא משנים החלטה על יסוד שאילתא. פשוט ראיתי שהנושא נתקע הרבה זמן, ואחת הסיבות היא שבדקו אלטרנטיבות. ברור שיש בעיה של איכות הסביבה שם ובעיות של זיהום אוויר. היום עשו למטוסים החדשים upgrading של רמת הזיהום והרעש, ומבחינה זו הם לפעמים ברמת רעש פחותה משל מטוס בוכנה.

דן תיכון (הליכוד):

לא הבנתי מה זה upgrading.

שר התחבורה י' קיסר:

המטוסים החדשים של "אל על", 747, הם במה שנקרא: רעש ברמה 2, והולכים לקראת רעש ברמה 1, ואני אומר את זה. עם כל הכבוד, יכולתי לומר לך: נבדוק. זה לא רציני.

היו"ר י' עזרן:

אבקש שתסתפק בתשובת השר.

שר התחבורה י' קיסר:

תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה.

יש שאילתא לחבר הכנסת אברהם בורג, אבל כנראה, הוא במבחן טיסות, הוא לא במבחן טיס.

תעריפי התחבורה הציבורית לציבור הקשישים

חבר הכנסת א' בורג שאל את שר התחבורה ביום ח' באדר א' התשנ"ה (8 בפברואר 1995):

ברצוני לשאול:

1. מה היא המדיניות המוצהרת של משרד התחבורה הנוגעת למתן הנחות כלשהן לנוסעים בתחבורה הציבורית?
2. האם התמחור של הכרטיס "חופשי חודשי" מגלם בתוכו הנחה לציבור הקשישים כשם שיש לציבור זה הנחה בעת רכישת כרטיסייה?
3. כיצד ניתן להקל על ציבור זה לפחות מן ההיבט הכלכלי, שכן אוכלוסייה זו נזקקת יותר לשירותים אלו?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. תעריפי הנסיעה בתחבורה הציבורית בכלל וההנחות לאוכלוסיות ייחודיות בפרט – נוער, קשישים, מקבלי קצבאות מהביטוח הלאומי, חיילים וחיילות צה"ל, עיוורים וכו', נגזרים מתקציב הסובסידיה העומד לרשות משרדנו. מדיניותנו במצב הנוכחי היא לעשות את כל הניתן לעשות כדי לשמור על מערכת ההנחות הקיימת, בעוד האוצר נוטה לצמצם את הסבסוד עד כמה שניתן.
 2. כרטיסי מנוי חודשיים מתומחרים על-פי תעריפי הנסיעה הרגילים ולא גלומה בהם הנחה ייחודית לקשישים או לאוכלוסייה ייחודית אחרת מאלה שצוינו לעיל.
 3. ציבור הגמלאים נהנה היום מהנחה של 33% הניתנת באמצעות כרטיסיות. הכרטיסיות הללו קיימות בכל אחד מ-12 תעריפי הנסיעה החל מ-2.50 ש"ח ועד 11.20 ש"ח, כולל. לדעתנו, הנחות אלו מכסות את רוב הנסיעות של אוכלוסיית הקשישים בתחבורה הציבורית.
- לאחרונה הוקמה ועדה בין-משרדית: התחבורה, האוצר ועבודה ורווחה, שעניינה בדיקה נוספת של הנושא.

היו"ר י' עזרן:

תודה לשר התחבורה.

הצעה לסדר

היו"ר י' עזרני:

רבותי, לפי סדר-היום המונח לפני, סגן שר החוץ צריך להשיב על שאלות, אבל יש כאן הצעה לסדר בעקבות ההודעה של סגנית מזכיר הכנסת. בבקשה, חבר הכנסת דוד מגן. הודעת שר התחבורה מונחת לפני כל אחד מחברי הכנסת.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר התחבורה, שר התחבורה הניח על שולחן הכנסת, לפי תקנון הכנסת, סעיף 64, הודעה הקשורה לקיום החלטות הכנסת, שנתקבלו ב-21 בדצמבר 1995.

נכבדי שר התחבורה, בסעיף 4 להודעה אתה כותב לנו: "לאור כל זאת, איני מוצא לנכון לפעול בעקבות ההחלטות".

אני מבקש להזכיר לכנסת, כי לפי חוק-יסוד: הממשלה, שר התחבורה הצהיר הצהרת אמונים ואמר כאשר הושבע, שהוא מתחייב למדינת ישראל ולחוקיה, למלא באמונה את תפקידו כחבר הממשלה ולקיים את החלטות הכנסת.

אני מבין, אדוני שר התחבורה – כתבת את הדברים בסעיף 3 להודעה – שההחלטות מ-21 בדצמבר נתקבלו בניגוד לדעתך, שבעה חברי אופוזיציה נגד שר התחבורה. גם אם תסתפק בשלושת הסעיפים הראשונים להודעה, נוכל להבין את פעולותיך.

אדוני השר, הכנסת אינה יכולה לעבור לסדר-היום על מה שכתבת בסעיף 4 להודעה, משום שיש כאן סתירה לכאורה בין הצהרת האמונים לבין מה שכתבת. אני מציע לך למחוק את סעיף 4 מההודעה שהנחת על שולחן הכנסת.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני רק מבקש להעיר הערה טכנית. נפלה כאן טעות.

היו"ר י' עזרן:

גם אני חושב כך.

דן תיכון (הליכוד):

במכתבו מתייחס שר התחבורה למכתבו של יושב-ראש הכנסת – אני מצטט: "מכתבך אלי לדווח ביצוע מיום 21 בדצמבר 1995". התאריך הזה יגיע בעוד עשרה חודשים. אני מבקש לתקן ל-1994, במקום 1995.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה, אדוני המעיר והמאיר.

חבר הכנסת מגן, טוב שאדוני הדגיש ואמר "לכאורה". למה לכאורה? כי בסעיף 64 לתקנון כתוב: "תוך שישה חודשים מיום קבלת ההחלטה, יודיע השר ליושב-ראש הכנסת בכתב על כל פעולה שפעל בעקבות ההחלטה". כתוב "על כל פעולה". אין זה אומר שהוא חייב לקבל את ההחלטות. אני רק שואל אם זו הכוונה.

שר התחבורה י' קיסר:

אני יכול לענות?

היו"ר י' עזרן:

בבקשה.

שר התחבורה י' קיסר:

חבר הכנסת דוד מגן, לי אין בעיה עם סעיף 4, אבל אני רוצה להזכיר לחברי הכנסת מה החליטה הכנסת. בין השאר, היא החליטה שראש הממשלה יתפטר. אם אני צריך לבצע, הייתי הוגן ואמרתי לכם באותו ערב: חברים, העניין נדון בוועדה לענייני ביקורת המדינה, בהשתתפות מבקרת המדינה, וסיכמנו בוועדה, לפני שזה בא לפה, שמוסרים את זה למבקרת המדינה, ואני אפעל על-פי המלצותיה. ודאי שאני אפעל על-פי המלצותיה, כי אני חבר הכנסת ואני חייב ולא ערערתי, ולו לרגע, ולא ניסיתי, חס ושלום, לחפות על איזה מעשה לא ישר. אמרתי רק: פשוט אי-אפשר שהכנסת תהיה בית-משפט. לכן ביקשתי מהחברים: אנחנו מסרנו את העניין למבקרת המדינה, נחכה למבקרת

המדינה. בעקבות הישיבה שנמשכה עד מאוחר באותו לילה, ביקשתי שהיא תזרז את הביקורת, כי אני לא רוצה שזה יישאר תלוי ועומד.

זה גם לא נכון כלפי האיש. צריך לדעת אחת ולתמיד, שהרי עוד יש מישהו שם שמעוניין כל הזמן להשאיר את הנושא הזה חי. אמרתי שצריך לשים סוף פסוק, שמבקרת המדינה תיתן את הסיכומים שלה, ואנחנו נפעל. הודעתי פה: נפעל על-פי המלצות מבקרת המדינה. לכן, אם יש בעיה לגבי סעיף 4, הודעתי שאני מוריד אותו על דעת עצמי.

דן תיכון (הליכוד):

עוד הערה אליך. האיש הזה, נשוא הביקורת, התבטא בעיתונות כאילו מטפלים בו חברי כנסת שוליים.

שר התחבורה י' קיסר:

לא, חס ושלום.

דן תיכון (הליכוד):

אין דבר כזה, חברי כנסת שוליים.

שר התחבורה י' קיסר:

חס ושלום.

דן תיכון (הליכוד):

מה זה "חברי כנסת שוליים"?

היו"ר י' עזרן:

אדוני, זו הערה נכונה, אני שומע מה שהוא מעיר, השר שומע. כבוד השר, הכוונה היא כאילו לשבעה חברי כנסת מהאופוזיציה. הטענות צריכות להיות על הקואליציה שלא היתה נוכחת. אני מבין שזו ביקורת עליהם. כך צריך לראות את זה.

שר התחבורה י' קיסר:

כן, כן, אין בעיה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להביע הערכה לדברים החכמים של השר עכשיו ולמה שאמר במליאה, ואני מבין שסעיף 4 נמחק והכול בא על מקומו בשלום.

היו"ר י' עזרן:

כן, הבנתי, והכול בא על מקומו בשלום.

ובכן, רבותי, אנחנו עוברים לתשובות על שאלות. איפה סגן שר החוץ? הוא לא נמצא. רק רגע, יש לי סדר-יום ואני אנהג על-פיו.

הצעות לסדר-היום

תנאי בטיחות לקויים ועומס יתר על נהגי משאיות

היו"ר י' עזרן:

ובכן, אנחנו חוזרים כעת להצעות לסדר-היום, מס' 6244, 6249, 6253, 6304 ו-6313, בנושא: תנאי בטיחות לקויים ועומס יתר על נהגי משאיות. ישיב, כמובן, שר התחבורה. ראשון הדוברים – חבר הכנסת יגאל ביבי, הצעה לסדר-היום מס' 6244. בבקשה.

אני מאוד מבקש לשמור ככל האפשר על מסגרת הזמן. הרי פה מדברים בעיקר על ברקסים של המשאיות, נכון? לכן אני מאוד מבקש שהמעצורים שלנו יוכיחו שהם יעילים, הידראוליים, ואם לא, נשתמש ב"הנדברקס" כדי לעצור. בבקשה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, דיברנו בנושא הקודם על שחרורו של הנווט רון ארד, ראינו כיצד עם שלם רוצה להציל נפש אחת מישראל, זה הייחוד שלנו, זה האופי שלנו, לשמור על דם, על אנשים, לשחרר שבויים – אנחנו מוכנים לעשות הכול. משום-מה בנגע הזה של תאונות הדרכים אנחנו לא

עושים דבר; מחדלים. יותר מ-500 איש בשנה נפטרים, הדם שלהם זועק מהאדמה, ואנחנו לא עושים דבר כמעט, מה שמתבקש להיעשות. 33,000 פצועים בשנה, אנשים שהורסים את בריאותם, את חייהם, את אורח חייהם, כל המשפחה סובלת.

אני רוצה להודות לכתב חיים הכט – – –

דן תיכון (הליכוד):

חבר הכנסת פני בדש יוזם הרעיון. במקרה שמעתי כיצד הוא – – –

היו"ר י' עזרן:

אז תודה, בבקשה, לחבר הכנסת פני בדש.

יגאל ביבי (מפד"ל):

גם לידידי, חבר הכנסת פני בדש, שידבר; הוא ידבר – – –

היו"ר י' עזרן:

הנה, הוא קיבל את הצעתך.

יגאל ביבי (מפד"ל):

הוא ידבר.

דן תיכון (הליכוד):

לא, הוא לא ישבח את עצמו – – –

היו"ר י' עזרן:

אמת, אבל הוא קיבל את הצעתך, והמלצתי.

דן תיכון (הליכוד):

— — את הכתב, ואת חבר הכנסת פני בדש.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני חושב שחיים הכט המחיש בצורה הברורה ביותר כיצד אנחנו ביזיונרים, כיצד אנחנו מחדליסטים, כיצד אנחנו, בנושא של רצח המהלך בכבישים, איננו עושים מה שצריך לעשות. אני רוצה לומר, שכולנו נוסעים בכבישים, ובשנים האחרונות אנחנו עוקפים, אנחנו מסוגלים לעקוף מכונית אמריקנית, מסוגלים לעקוף מכונית "וולבו" וכל מיני מכוניות מהירות, אבל משאית — —

עמנואל זיסמן (העבודה):

למה אתה מאשים — — אנחנו 5.5 מיליונים פה בארץ הזאת, יש לנו — — . אנחנו, אנחנו, יחשבו שאנחנו — — יש עבריינים — —

יגאל ביבי (מפד"ל):

500 הרוגים — —

עמנואל זיסמן (העבודה):

בסדר, אבל — —

יגאל ביבי (מפד"ל):

33,000 פצועים — —

עמנואל זיסמן (העבודה):

אני נוהג 30 שנה ולא עשיתי אפילו תאונה אחת.

יגאל ביבי (מפד"ל):

חבר הכנסת זיסמן, אתה מותק, אתה נהדר, מדברים עליך?

עמנואל זיסמן (העבודה):

מדברים על – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

חבר הכנסת זיסמן – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

עם ישראל שומע אותך וחושב שכולנו – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

כולנו.

עמנואל זיסמן (העבודה):

לא, אני לא – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

כי בעם ישראל יש ערבות הדדית – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

– – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

— — — אני, ואתה, וכולנו — — —

עמנואל זיסמן (העבודה):

— — — אנחנו ביזיונרים, אנחנו — — —

יגאל ביבי (מפד"ל):

— — — נכון

עמנואל זיסמן (העבודה):

לא.

היו"ר י' עזרן:

— — — הכוונה, סליחה — — —

עמנואל זיסמן (העבודה):

— — —

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת, טוב, בסדר, צר לי מאוד שנפגעת, אבל חייבים להמשיך את סדר-היום.

יגאל ביבי (מפד"ל):

הוא שכח שהוא סוציאליסט. אתה לא יודע שיש ערבות הדדית? אתה לא יודע שבעם ישראל ביזיון של אחד — — —

היו"ר י' עזרן:

אתה צודק בדבר אחד, שאנחנו לא מטפלים בבעיה, זה מה שהוא אומר, שצריכים לנקוט אמצעים –
--

עמנואל זיסמן (העבודה):

היו"ר י' עזרן:

זהו.

יגאל ביבי (מפד"ל):

רגע, אתה לא מחוקק? זה לא אנחנו? אנחנו לא אחראים לעם הזה? הוא לא הרשות המבצעת?

עמנואל זיסמן (העבודה):

אתה מציע הצעת חוק עכשיו?

יגאל ביבי (מפד"ל):

הוא לא הרשות המבצעת?

עמנואל זיסמן (העבודה):

אתה מציע הצעת חוק עכשיו? אתה לא מציע הצעת חוק עכשיו.

יגאל ביבי (מפד"ל):

המשאיות של ימינו, קשה לעקוף אותן, מהירות, עם עוצמה אדירה, משוכללות מאוד, הכול יש בהן, ברוב המשאיות יש אפילו קבינה לשינה מאחורה, מזגן, הכול, רק דבר אחד קטן חסר בהן; מה שיש בכל העולם, אבל פה, משום מה, אין. בכל העולם הנאור מקובל שיש שם דיסק – – –

שר התחבורה י' קיסר:

טכומטר.

יגאל ביבי (מפד"ל):

טכומטר? – טכוגרף.

היו"ר י' עזרן:

אני אקזז את זה. לא עברת את המהירות המופרזת. בבקשה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אין אצלנו.

שר התחבורה י' קיסר:

יש. יש תקנה ויש החוק הזה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אז מדוע עוקפים אותה? ברוב המשאיות שאני ראיתי אין, לא עושים, לא אוכפים, אז איך זה יכול להיות? אם זה קיים במשאיות, למה שוטר לא עוצר משאית ומבקש מהנהג את הדיסק שלו ובודק? איך יכול להיות שחיים הכט אמר שהם נוסעים כך וכך שעות, ואף פעם לא בדקתם בדיסק אם זה נכון או לא נכון, בניגוד לתקנות? איך ייתכן שהוא נוסע במהירות גדולה כל כך, ואתם לא רואים בדיסק? אז אתם לא אוכפים. זאת אומרת שיש – – –

שר התחבורה י' קיסר:

בעיית אכיפה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

קודם כול. אני לא חושב שזה נכון. ברוב המשאיות אין, אתם לא אוכפים, וכל כך פשוט לעשות את זה.

דבר אחר. אדוני השר, הנהג שלך התקבל לעבודה אצלך כנהג לפני שהיה לו ותק של חמש שנים? אדם יכול להיות נהג מונית בלי שהוא יהיה עם ותק של חמש שנים לפחות? נהג משאית – לא. משאית ענקית, משאית שהיא כלי רצח ממדרגה ראשונה, והסטיסטיקה מלמדת על כך. בחור בן 18, עבר טסט, עוד אין ניסיון – – –

היו"ר י' עזרן:

18, עדיין בצבא.

יגאל ביבי (מפד"ל):

בחור צעיר, עוד אין לו ניסיון, לוקח כלי כזה ענק, גדול, עם משא אדיר, ונוסע? מה קרה? נהג אוטובוס צריך ותק מסוים, נהג השר צריך, גם לנהג משאית צריך שיהיה הוותק המסוים.

הנהג שלך, נהגי מוניות ונהגי אוטובוסים עוברים קורסים מיוחדים לנהיגה מיוחדת. הביטחון של השר חשוב מאוד. אבל נהג משאית לא צריך לעבור קורס מיוחד? רק רשיון ג' רגיל?

אני רוצה לומר לך, אדוני השר, בנושא המשטרה – בשבועות האחרונים יש מי שישמור על החופים; מי ישמור על השוטרים, צריך להגיד עכשיו – יש פי-תשעה תאונות במשטרה. זו איננה שערורייה? בצבא אני יודע שנהג, קצין, אלוף, ברגע שייתפסו על מהירות, באותו רגע הרשיון יילקח מהם לחודש ימים. למה במשטרה יש מחדל כזה?

אני קורא לשר המשטרה, ואני רוצה שתדבר אתו על כך – לא יכול להיות שהמשטרה לא תהיה דוגמה.

דבר אחרון, 90% מהתאונות נגרמים בשל ההיבט האנושי. הגשתי הצעות חוק בנושא הזה. לא יכול להיות שאדם קיבל לפני 30 שנה זהו. חולה, לא חולה, יודע לנהוג, לא יודע לנהוג, אין ברירה. כל 15 שנה – אני יודע שלא פופולרי להגיד את זה עכשיו – אדם צריך לעשות טסט או בדיקה, אפילו חינוך, לראות אם הוא בכושר, אם הוא מסוגל. לא ייתכן שיעלה על מכונית, על משאית, על כל רכב שהוא, אדם שהוא לא כשיר, ואם אתה חקרת, 90% מהתאונות נובעות מן ההיבט האנושי; צריך כל 15 שנה, כל 20 שנה, לבדוק מחדש אם האדם מיומן. יש אנשים שלא נהגו 20 שנה, ופתאום הם מתחילים לנהוג. זה לא יכול להיות. הדבר הזה חייב להיות, כי הוא בנפשו.

היו"ר י' עזרן:

תודה, חבר הכנסת. בלי עין רעה, שמעתי תוכנית ברדיו, חבל שאני לא זוכר את השם, יהודי אחד בן 79, אני לא יודע אם שמעתם את זה, ועדיין מתפקד כנהג משאית – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

שמעתי את התוכנית הזאת משודרת בשבת.

היו"ר י' עזרן:

לא בשבת. לא.

עמנואל זיסמן (העבודה):

— — —

היו"ר י' עזרן:

לא, אני מודיע לך. אני צריך להסביר שזה לא היה בשבת? זה היה בשבת שחל ביום ט' באב.

משה גפני (יהדות התורה):

— — —

היו"ר י' עזרן:

חבל שאני לא זוכר. — נראה עירני, דיבר לעניין, לכן יש תמיד יוצאים מן הכלל.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אתה צודק, התוכנית היתה ביום ראשון בבוקר.

היו"ר י' עזרן:

תודה, אני מודה לך מאוד שהצלת את כבודי.

משה גפני (יהדות התורה):

לא, לא בגלל זה – – –

היו"ר י' עזרן:

זה מעניין, מאיזה מושב, יהודי סימפתי מאוד, בלי עין רעה בן 79, כל יום יוצא ב-08:00, לא יודע מתי הוא נכנס, והיה מרשים. בבקשה.

משה גפני (יהדות התורה):

– – – להעביר פקס בשבת – – –

פיני בדש (צומת):

מה לעשות, העברנו פקס בשבת, אמרו – – –

משה גפני (יהדות התורה):

– – –

פיני בדש (צומת):

חבר הכנסת נתניהו העביר במוצאי שבת – – –

היו"ר י' עזרן:

רבותי, רבותי.

פיני בדש (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, אני לא הבנתי עד כמה הנושא כבד עד שנכנסתי לתחקיר, ומה שאפשר להגיד פה היום זה אפילו לא אלפית האחוז מהחומר שמגיע וממה שאנחנו יודעים על נהגי המשאיות ועל כל נושא התובלה בארץ. אני, בעצם, התחלתי את התחקיר לפני חודש וחצי, באקראי. הופעתי בכרמיאל, באה אלי קבוצת נהגים וסיפרה לי סיפורים מסמרי שיער. חשבתי שאולי הם מספרים סיפורים לא נכונים, התחלתי לחקור את העניין, ומיום ליום גיליתי שהמצב הרבה יותר גרוע.

בשבוע שעבר העליתי הצעה דחופה לסדר-היום בעניין, ומשום-מה נשיאות הכנסת החליטה שזה לא דחוף ודחתה את הנושא. אני ברוב תסכולי עליתי במדרגות, פגשתי את חיים הכט ואמרתי לו, שאני לא מבין את הכנסת. לפי התחקיר שעשיתי, מתנהלת בעצם רולטה בכביש, מתנהל רצח בדם קר בכבישים – לפי הסיפורים ששמעתי והחומר שקיבלתי. הוא לקח את החומר ועשה עבודת קודש. הוא הקצה את כל תוכנית יומן השבת לנושא, ואני חושב – – –

משה גפני (יהדות התורה):

זו עבודת קודש בשבת?

פיני בדש (צומת):

זו עבודת קודש – – –

משה גפני (יהדות התורה):

עזוב את השבת עכשיו.

פיני בדש (צומת):

אומרים שחיי אדם דוחים שבת, אדוני חבר הכנסת גפני.

משה גפני (יהדות התורה):

רוב התאונות קורות בשבת.

פיני בדש (צומת):

אני בטוח שבזה שהוא העלה את זה בתוכנית בשבת – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת גפני.

פיני בדש (צומת):

– – הוא מציל חיי הרבה מאוד אנשים.

היו"ר י' עזרן:

גם אנחנו רצינו לשמוע, הדתיים.

משה גפני (יהדות התורה):

גם אנחנו רצינו לשמוע; היושב-ראש צודק.

היו"ר י' עזרן:

טוב, לא משנה.

פיני בדש (צומת):

אבל התוכנית שלו היא בשבת. כתוצאה מהתוכנית של חיים הכט חזר הנושא לסדר-היום, ואני שמח שהוא עלה על סדר-היום.

אני הופתעתי, וגם שמעתי מחיים הכט שהוא היה בטוח, שחיפש אותו יושב-ראש איגוד המובילים כדי להתקיף אותו ולומר שכל מה שהוא אומר אינו נכון. הם אמרו לו: אתה לא יודע אפילו אפס קצהו של מה שקורה בתחום הזה במדינה.

קצת נתונים. בשנת 1994 היה רכב כבד מעורב ב-22% מתאונות הדרכים בארץ, 1,407 תאונות של משאיות, מהן 100 קטלניות, עם 134 הרוגים. בכל פיגועי הטרור בכל שנת 1994 היו 69 הרוגים, ואילו בתאונות של משאיות היו 134 הרוגים.

בשנת 1980 הכניס משרד התחבורה תקנות חדשות לגבי הגבלת עומס, אורך משאיות, שעות נהיגה. לצערי הרב, כל הנושא הזה לא נכנס לפיקוח. כל מה שאני אומר הוא מעדויות של נהגים, עדויות של יושבי-ראש ועדי נהגים כאלה או אחרים. עד היום לא נתנו להם להתאגד. אני יודע שיושב-ראש איגוד המובילים פנה לבג"ץ בנושא של העמסת יתר, בחסות הרשויות המוסמכות.

קיבלתי עדויות על נהגים שנוהגים בין 20 ל-36 שעות ברציפות. סיפר לי נהג, ואחר כך שלחתי אותו להופיע בטלוויזיה, שבמשך 36 שעות – – –

שר התחבורה י' קיסר:

למה לא שלחת אותו אלי? למה לא שלחת את ארגון הנהגים אלי?

פיני בדש (צומת):

אדוני השר, אמרתי לך אתמול, כמעט עשיתי לך "עקוב אחרי" בטלפון שלי.

שר התחבורה י' קיסר:

אני לא מנוכר לעובדים ולא לנציגי העובדים. אני רוצה לעשות משהו. אני שולח את המשטרה שתיקח לו את הרשיון.

היו"ר י' עזרן:

אולי תפנה לשר את כל החומר שיש לך בצורה מסודרת.

פיני בדש (צומת):

אני לא תוקף אותך בכלל.

היו"ר י' עזרני:

סליחה, אדוני השר, בכרונומטר רשמתי חמש דקות במקום שלוש. לפי החומר שיש לך פה, לא יספיק כל הזמן של כל הדוברים. אדוני ירכז את החומר.

פיני בדש (צומת):

מאחר שעשיתי תחקיר על הנושא, אני מבקש עוד כמה דקות. אני מעביר אליך את החומר במרוכז, אדוני השר, ויש הרבה מאוד מה לעשות בעניין הזה.

אמר לי נהג, שהוא נסע 36 שעות והוביל מטען חורג. משטרת התנועה הובילה אותו. הוא אמר להם: אני כבר לא יכול לנהוג יותר. אמרו לו: אדוני, תתקשר לבוס שלך שיפתור לך את הבעיות. אנחנו מובילים אותך, זה התפקיד שלנו.

יש פה בעיה של קציני בטיחות. נכנס לתוקף החוק של קציני בטיחות. חובה על קציני הבטיחות לבדוק את הנושא. הם מועסקים על-ידי בעלי החברות. אני מכיר מקרה שאמרו לקצין בטיחות: אדוני, תן לי את החותמת שלך, תן לי את התעודה, תבוא בסוף החודש ותקבל משכורת. ככל שהוא מטריד אותם פחות הוא מקבל יותר פרמיות. כל קצין בטיחות שמוריד נהגים מהכביש בגלל העמסת יתר או בגלל שעות נוספות שהם עובדים, והם צריכים לעבוד הרבה כי הם עובדים על פרמיות והשכר הוא נמוך, כל קצין בטיחות כזה מוצא את עצמו מהר מאוד בבית.

כמעט 80% מן המשאיות שנעות בכבישי מדינת ישראל משועבדות לבנקים. כולן נקנו בהלוואות. בעלי המשאיות דואגים שהמשאיות האלה יעבדו 24 שעות ביממה כדי להחזיר את ההלוואות. לכן אין להם זמן להכניס את המשאיות למוסכים.

אני יודע על מקרה שהוציאו עגלה נגררת ממוסך באמצע התיקון, כי נתקבלה עבודה דחופה והיו חייבים לבצע אותה. הנהג אמר שאין מעצורים לנגרר הזה, אמרו לו: אין בעיה, אתה תיסע, יהיה בסדר, זה שעתיים-שלוש שעות הובלה, ותחזיר אותה. אם תרצה, תקבל ממני את האינפורמציה.

נכון, יש טכומטר במשאיות. אני דיברתי עם מנכ"ל חברת תובלה והוא אישר לי שיש. אבל סיפרו לי נהגים שיש עשרות דרכים לעקוף את זה. 60% מהעבודות של החברות נעשות על-ידי קבלני משנה. למה מעמסים עומס יתר? כי אחד זוכה במכרז, ורוב המכרזים הם ממשלתיים, והוא מעביר את העבודה לקבלני משנה ומקבל את האחוזים. קבלן המשנה מפצל את העבודה לכמה קבלנים נוספים וגם הוא מקבל את האחוזים. האחרון שמבצע את העבודה מקבל בעצם חצי מחיר. ואז הם עובדים בתנאים הקשים האלה במשאיות.

קיבלתי עדויות מנהגים שיוצאים משטח רשות הנמלים. אמר לי נהג: ברגע שמעמסים עלי שני קונטיינרים, שהם 40 טונות, אני כבר על 70 טונות. שוקלים אותי, יש לי 75 טונות, ואומרים לי: תיסע. מראש אני יוצא עם עבירת תנועה. נסעתי שלושה חודשים מאשדוד לאשקלון עם 75 טונות במקום 40. מהי המשמעות? אתה נותן ברקס, האוטו לא נעצר.

אנחנו מכירים את המקרה של הקצינה שנהרגה על יד חדרה. נהג המשאית היה בנגרר ללא ברקסים. כאשר הוא עצר עצירה פתאומית, המשאית לא נעצרה. הנגרר בלי הברקסים עבר והרג אותה.

רציתי להעלות את העניין הזה מאוחר יותר, אבל כתוצאה מהתאונה שהיתה בשבוע שעבר בכניסה לעומר החלטתי להעלות אותו. היינו בעוצר שלוש שעות. שני טריילרים עמוסים, שנהגו במהירות מופרזת בשעה 05:00, התנגשו. אחד הנהגים, עולה חדש מרוסיה, שהיה 20 שעות על הכביש, נרדם. הם התנגשו חזיתית במהירות של 100 קמ"ש. תאמינו לי, היה צריך לגרד את האנשים בשביל למצוא אותם. משני הטריילרים לא נשאר כלום.

אמר לי נהג: כל פעם שאתה עובר בכביש מול משאית ועברת בשלום, תברך ברכת הגומל. למה? 50% מהמשאיות שנעות על הכבישים אינן תקינות.

היו"ר י' עזרן:

50% לא תקינות?

פיני בדש (צומת):

כן. עשיתי היום בחינה. עצרתי משאיות על הכביש כדי לבדוק. אני מתחייב ש-50% מהן בעומס יתר או לא תקינות.

יש תקנה שמפגוש ראשון עד טמבון אחורי צריכים להיות 18 מטר. אמרו לי יבואנים של משאיות, ש-25% מהמשאיות שנעות על הכבישים היום הן באורך של 24 מטר. אמר לי מנכ"ל של חברה מייבאת: לי יש בעיה, אני עובד לפי החוק, מביא משאיות של 18 מטר. אבל אומרים לקונים: לנו יש משאיות של 24 מטר, אתה יכול להוביל יותר. המשאית היא לא תקנית והיא נעה על הכביש. 25% מכלי הרכב מעל 18 מטר אורך.

התקשר אלי מנהל משרד רישוי בעיר מסוימת ואמר לי: אני נותן אישורים לטריילרים שמעמסים עליהם מנופים. אני יודע שמשקל המשאית עם המנוף, גם אם הטריילר ריק, הוא כבר המשקל המותר. תוסיף קרטון ביצים והוא כבר במטען יתר. אבל מה, אני חייב לתת לו רשיון. אני אומר לו: שמע, אתה לא יכול להעמיס כלום. הוא אומר לי: מה אכפת לך, אני רוצה לנסוע ריק על כבישי הארץ, אתה חייב לתת לי רשיון. פה, בידיעה מראש, הולכים לעבור על החוק. צריך לבדוק את הדברים האלה.

היו"ר י' עזרן:

לצערי הרב, אתה חייב לסיים.

פיני בדש (צומת):

החומר רב. אני חשבתי שיש בעיה רק עם המשאיות. לצערי הרב, זה לא כך. קיבלתי תלונות על נהגי אוטובוסים, שהם נוסעים גם כן 20 שעות, בעיקר השכירים ועובדי המוסכים של "אגד" שבאים להשלים הכנסה. צריך לתת את הדעת על העניין הזה.

אני מבקש לדון במליאה בנושא הזה. מאחר שיש פה חומר רב כל כך – בהסכמת השר להקים ועדת חקירה פרלמנטרית, שתבדוק את כל הנושא יחד עם משרד התחבורה, יחד עם משרד המשטרה. אי-אפשר לעבור לסדר-היום ויש להביא מסקנות. אם הצלחנו לחסוך חיי אדם, ובטוח שנחסוך חיי מאות, עשינו את שלנו.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת פיני בדש, אתה צריך להגיש בנפרד הצעה בעניין ועדת חקירה פרלמנטרית. אי-אפשר לתפוס טרמפ. אתה עוסק בנגררים, אז הדבקת לנו נגרר.

פיני בדש (צומת):

נדון בזה במליאה.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, אני לא מעז לומר כלום. אני מבקש להתחשב.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, משלם המסים מקציב לך, אדוני השר, מדי שנה מיליוני שקלים כדי לקיים אגף שלם ומיוחד לפיקוח על התעבורה. בשבוע שעבר התברר שהאגף הזה החליק מהכבישים ותקוע בבנקט זה זמן רב.

היה צורך בעיניו המתבוננות ובעירנותו של עמיתי, חבר הכנסת פיני בדש, ובחושו העיתונאי החד של חיים הכט מ"קול ישראל", כדי להביא את הנושא לשימת הלב הציבורית ומעל במה נכבדה זו.

זה תקופה ארוכה שולחים חלק מבעלי המשאיות נהגים להוביל משאות בעומס יתר ובשעות עבודה רצופות, כמעט מסביב לשעון, בלי להותיר להם זמן מינימלי לשינה ובשיטה המזמינה רצח על

הכבישים. מעסיקים, ולא כולם, מן הסתם לא הרוב שבהם, ללא שמץ של מצפון מסכנים את עובדיהם הנהגים, את רכושם העצמי ואת הנוהגים בכלי רכב אחרים ואת בני משפחותיהם.

קראתי, אדוני השר, שבכוונתך לפעול למניעת עומס יתר על-ידי קביעת נהלים ברורים. הם קיימים, אדוני השר, משנות ה-60 וה-70, אך אנשי הפיקוח עצמו עיניהם. והאחריות המיניסטריאלית – עליך; רק עליך, אדוני השר.

אתה מבקש להגביר את הפיקוח, ובוודאי בכנות. אינני מאמין שכך יהיה. הבטחות כאלה אנו שומעים זה שנים, כל אימת שהכבישים מוצפים בדם הנרצחים, והן נשכחות כלא היו כאשר הדם נשפך מהכבישים והגולל נסתם על קברותיהם של הקורבנות.

המיליונים הנעים יום יום על הכבישים, ואני בתוכם, ואתה והיא, כולנו, אנו הנעים במכוניותינו או ברגלינו זקוקים להגנה מעשית ומיידית, אדוני השר.

אני קורא לך לפעול ללא דיחוי לכך שחברות הביטוח לא תשלמנה לבעלי המשאיות נזקים ופיצוי על רכושם ההרוס או הפגוע, אם יתברר שהתאונה נגרמה משום שהנהג נתבע על-ידיהם לעבוד מעל למכסת השעות המותרת.

אינני מבין מדוע בעל מכונית פרטית מקבל פיצוי על מכוניתו הגנובה רק אם התקין בה מערכת אזעקה או רב-בריה; ואילו בעל משאית, ששלח את נהגו לעבודה רצופה מסביב לשעון, בתנאים ברורים המסכנים אחרים, שתבעו כבר מאות קורבנות בעבר, מדוע הוא יקבל מחברת הביטוח ולו גם אגורה אחת כפיצוי על משאיתו הפגועה או ההרוסה. על בעלי המשאיות לדעת, שלבד מסנקציות משפטיות, הם עלולים לאבד עשרות אלפי שקלים על מחדלם.

אני קורא לך, אדוני השר, לפעול לייבוא משאיות כבדות בעתיד רק אם הותקנה בהן קבינה כפולה, שאחת מהן משמשת למנוחתו של נהג מחליף, ובנסיעות ארוכות – לחייב הפעלת המשאית על-ידי שני נהגים המתחלפים מפעם לפעם.

ובמקביל לכך, יש להכין תוכנית פעולה מחייבת, המקבלת דיווחים שוטפים ומחייבים מדי שבוע, היכן היו אנשי הפיקוח, מה עשו, פיקוח על רישומי הנהיגה, על תנועת המשאיות. אפשר לעשות ביקורת מסורגת. הדברים נרשמים בעידן המחשבים. אם עושים ביקורת בחברת משאיות ורואים שהעסיקו שם נהגים מעבר למותר ומספר רב של נהגים, תכין את כל הכלים לשלול את הרשיון מחברת המשאיות הזאת, בין שהיא שייכת לי, לך או לו.

אי-אפשר להמשיך כך. הרי לא יעלה על הדעת שחבר כנסת ראה, תסלחו לי, איך מגרדים חלקים של בני אדם מהכבישים, ואז עמדו נהגים ואמרו לו: ריבוננו של עולם, זה קורה יום יום. מאלצים אותנו לנסוע בעומס יתר ולנהוג 20 שעות. איך זה קורה בכלל שהדבר נעלם ממי שצריך היה לפקח? ואומרים לי שזה לא יום אחד. חבר הכנסת פני בדש, כמה זמן זה נמשך? – ימים, שנים. שרים מתחלפים, ממשלות מתחלפות, והדבר הזה קורה לעין השמש.

מפקח משטרה או קצין משטרה שעורך את הדוח, למי הוא מדווח? למי זה מגיע? אנחנו נותנים מיליארדים כדי לקיים מנגנונים שייתנו לנו את ההגנה. אפילו דיווח אין, אפילו מידע אין; עד כדי כך שנשיאות הכנסת, בשבוע שעבר, כשהוגשה ההצעה היא חשבה שזה לא נושא דחוף. היה צורך להזעיק את "קול ישראל". זאת אומרת, איש לא יודע. לנגד עינינו הרצח הזה מתבצע ואנו לא מוגנים.

אני זועק, אני מניח, בשם מאות האלפים שיוצאים יום יום מבתייהם במכוניותיהם וחרדים, יודעים שיש הפקרות. יש לחסל את זה מהר. ואם יש צורך בוועדת חקירה – ועדת חקירה. ואם יש צורך, לא בשבוע הבא, מחר, תכנס את הגורמים ותביאו החלטות מעשיות, לא הצהרות על הגברת הפיקוח, ונעשה משהו. לעשות, אדוני השר.

היו"ר י' עזרני:

תודה לחבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

פיני בדש (צומת):

יש הבדל בין – – – לבין מנהל חברה ששלח נהג לכביש, בידיעה מראש, ללא ברקסים, עם מטען יתר אחרי שהוא עבד 20 שעות. שניהם רוצחים בדם קר. לשניהם מגיע אותו עונש.

היו"ר י' עזרני:

אתה אומר שצריך להתייחס למוצא הפיגוע, לא רק לפוגע.

חבר הכנסת אברהם ורדיגר, בבקשה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, נושא תאונות הדרכים – נושא שצריך לזעזע את כולנו ואשר אינו יורד מסדר-יומנו – הפך אצלנו לדבר שבשגרה, ויש להצטער על כך, כי אין זה נושא שגרתי. אין לך יום ללא אסונות על הכבישים ואין לך יום ללא הרוגים ופצועים.

מדי יום ביומו נופלים חללים על הכבישים. התרגלנו לבלוע את הידיעות המזעזעות כגלולה מרה, אבל בכל זאת בולעים אותה. מדי שבוע מיתוספים קברים טריים בבתי-העלמין. מאות פצועים קשה מתייסרים בבתי-החולים.

והנה, יושבים מומחים ויודעי דבר על המדוכה, הכנסת רועשת ודנה בנושא בוועדות ובתת-ועדות. אני אישית, במשך כהונתי בכנסת, העליתי את הבעיה פעמים אין-ספור, ואני רק אחד. הממשלה דנה,

המשטרה חוקרת, המינהל לבטיחות בדרכים בודק, כלי התקשורת מזעיקים וזועקים, והתוצאה – גל התאונות בעלייה, קורבנות הכבישים רבים.

עובדה, כי הנתונים על תאונות הדרכים בארצנו חמורים ומצביעים על מציאות קשה מאוד, מציאות טרגית. 528 איש קיפחו את חייהם בתאונות דרכים בשנת 1994. אלפים אלפים נפצעו, מהם 3,846 פצועים קשה.

חברי הכנסת, לפני שבוע פורסם – ברכת יישר כוח על כך לחבר הכנסת פני בדש ולעיתונאי חיים הכט, שעוררו את הנושא הזה והעלו אותו על הבמה הציבורית, אף שכולנו מודעים למצב – כי בשנת 1994 היו מעורבות בתאונות קטלניות 100 משאיות כבדות. בתאונות אלה נהרגו 134 בני אדם, כלומר 25% מקורבנות תאונות הדרכים בכלל בשנת 1994, וזאת כאשר המשאיות מהוות רק 3% מסך כלי הרכב בכבישים. מצב זה אינו יכול לעבור ללא תגובה ובלי שתיערך חקירה ובדיקה יסודית על הסיבות והמניעים. אי-אפשר להישאר אדישים למספרים כה חמורים ולטרגדיה אנושית כל כך גדולה שמסתתרת מאחורי תאונות קטלניות אלה.

הגילויים האלה נפלו עלינו כאילו הם דבר חדש, ולא היא. במשך השנים הסטטיסטיקה היבשה מצביעה על כך. אין זו חזית חדשה.

שר התחבורה מר קיסר מסר באחרונה, שלמשאיות הכבדות יש חלק ב-22%-25% מהתאונות הקטלניות. במהלך שנת 1994 היו מעורבות 1,407 משאיות בתאונות עם נפגעים, 100 מהן בתאונות קטלניות, שבהן, כאמור, נהרגו 134 בני אדם.

מתברר – וזה אולי הגילוי המרעיש שלא ידענו עליו – שאין אנו מודעים מספיק לתנאים, לתנאי העבודה של נהגי המשאיות הכבדות. יש מקרים רבים שבהם נהגים חצי מעולפים או חוזים בהגה על הכבישים, 30-36 שעות רצופות, משאיות שברוב המקרים עמוסות במטען חורג בהרבה מן המותר, וזה פוגע בכושר הבלימה.

יש מקרים – זאת עדות מפי הנהגים עצמם – שבעל הבית, כלומר בעל החברה או בעל המשאית, מכריח את הנהג השכיר שלו לצאת לדרך עם מטען חורג, וכאשר השכיר מתנגד לכך מאיימים עליו בפיטורים מידיים. יש שבעלי החברות מוציאים לדרך רכב שאין לו טסט ואין לו ברקסים, והסכנה ברורה.

קבלני משנה ו"חאפרים" למיניהם מועסקים על-ידי חברות תובלה שבעליהן בלתי אחראיים, ומשאיות כבדות מובילות מטענים חורגים ולפעמים גם חומרים מסוכנים.

בחברות תובלה מסוימות קיימות שיטות עבודה של פרמיה, אשר גורמות לכך שהנהגים נאלצים לעבוד שעות נוספות כדי להרוויח את לחמם. והקבלנים לוחצים: מקבל אתה את תנאי העבודה – מוטב. אם לא – לך הביתה.

מובן שבמצב זה הנהגים, שחוששים לפרנסתם, מקבלים את הדין, נעים בכבישים כשהם עייפים, מעולפים, ומה הפלא שהתאונות הולכות ומתרבות. אנשים נופלים חלל ועולם כמנהגו נוהג – עד למוות המר.

אין ספק שלו היה מנגנון פיקוח קבוע ויעיל מטעם משרד התחבורה ומשטרת ישראל על מפעילי המשאיות, יכול היה להיות אחרת.

נדמה לי שהמצב הוא כל כך קשה, כל כך טרגי, שהוא מחייב את כולנו להתעורר מהתרדמה ולהפסיק את ההרג והקטל בדרכים.

אני מציע דיון במליאה. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה לחבר הכנסת ורדיגר.

כעת אחרון הדוברים, חבר הכנסת עמנואל זיסמן, שמעלה את הצעתו כהצעה רגילה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, ב-20 בחודש אוקטובר שנת 1992 קופחו חייהם של בני משפחת בן-פורת על כביש הערבה; של יורם, אשתו יעל ובנם יהלי, זכרם לברכה. זמן קצר לאחר מכן, ובמרחק קצר ממקום התאונה הזאת, קופדו חייה של חיילת, לילך קמחזי, זכרה לברכה. אדוני השר, אותו אזור, אותה נקודת זמן ואותו גורם – משאית כבדה שנוסעת על הכביש ללא בלמים.

בתאונה המחרידה שאירעה למשפחת בן-פורת העיד לאחר מכן נהג המשאית, כי יצא לדרכו כשהוא יודע שבנגררת המשאית אין בלמים, כשהנגררת עצמה עמוסה היתה בשתי מכולות מטען. עוד סיפר הנהג, שהעיר לכך את תשומת לבו של הסדרן בחברה שעבד בה, אולם זה הורה לו לצאת לדרך כמות שהוא, והתוצאה הסטטיסטית והלקונית ידועה לכול – תוספת של שלושה הרוגים למאזן האימה על הכבישים.

חבר הכנסת פניי בדש, שיזם את העלאת הנושא וראוי לכל הברכות על כך, כבר הזכיר שהתקשרו היום כמה אזרחים – אני מתאר לעצמי שגם לחברים שלי שדיברו לפני – ואזרח מכובד מאוד, שמכיר את הנושא, אמר לי, שהוא יכול להעיד שאין יום שמנמל חיפה לא יוצאת משאית כזאת, שיש לה תעודת משלוח, תעודת משלוח רשמית שהיא של משרד התחבורה, ואיש לא עושה שום דבר נגד מי שהוציא את תעודת המשלוח, וגם משטרת ישראל ומשטרת התנועה, שמפעם לפעם עוצרות ובודקות, לא עושות דבר בנושא הזה.

אני מזכיר לך, אדוני השר, שהיתה ועדת חקירה פרלמנטרית, וכיושב-ראש ועדת המשנה למאבק בתאונות הדרכים בכנסת הקודמת, במשך ארבע שנים, היו לי הכבוד והעונג לעשות מאמץ כדי לקדם יחד עם שר התחבורה דאז את הנושא הזה. אני יודע שגם אתה בתקופת כהונתך פעלת ועשית כדי ליישם מסקנות רבות. אבל אני אומר לך שבנושא הזה לא יושמה עד היום מסקנה מפורשת. עם זאת, אני מציין שדברים רבים שופרו, תוקנו ונעשו בתקופתך.

אני לא רוצה להכביר דוגמאות על תאונות שכלי רכב כבדים מעורבים בהן. מי שחזה בתוצאותיהן יודע לאילו תעצומות נפש נזקקים כוחות החילוץ וההצלה, בוחני תנועה ומשטרה המתמודדים אתן יום יום, כמו בתאונה האחרונה בין שתי המשאיות, שהזכיר אותה חבר הכנסת בדש.

אדוני שר התחבורה, יש כתובת ענקית שחקוקה כבר שנים רבות על הקיר, זו כתובת באותיות ענק, בדמם של מאות הרוגים ופצועים, ובכל זאת נעשה מעט מאוד במשך עשרות השנים הללו, מעט מאוד תשומת לב ניתנה ביחס לשערורייה ולהפקרות הזאת, המתרחשת יום יום ולילה לילה בתחום זה על הכבישים.

והנה ניתנה לנו ההזדמנות לדון על כך היום, וכל זאת בזכות הקמפיין התקשורתי האדיר שתרמו לנו "קול ישראל" והכתב חיים הכט, בלי שום תקציבי ענק מיוחדים, קמפיין חנם. הוא לא חלף על פני הכתובת, הוא נעצר לידה, חקר אותה ונתן לנו להמשיך את המלאכה.

גם אני חקרתי את הנושא, בסיועו של המכון לחקר התחבורה בטכניון ובאדיבותו של פרופסור דוד מהלאל, שאתה מכיר אותו. להפתעתי, גיליתי כמה נתונים מדהימים. אם נתייחס למספר המשאיות המעורבות בתאונות ונשווה אותו למה שהתרחש בשנות ה-80, נגלה שמשאיות מעל 4 טונות היו מעורבות בשנים 1990-1994 ב-7,883 תאונות. אני חוזר: 7,883 תאונות בסך הכול בארבע שנים. זאת לעומת – אדוני שר התחבורה, תקשיב היטב לנתון המדהים – זאת לעומת 8,375 תאונות שהיו במשך עשור שלם של שנות ה-80. עדיין לא עבר חציו של העשור הנוכחי וכבר אנחנו משתווים למספר התאונות שהתרחשו במשך עשור שלם. זה נתון מדהים, ממש מזעזע, אי-אפשר לקלוט אותו.

המצב חמור לא פחות גם לגבי משאיות שמתחת ל-4 טונות. אם בשנים 1990-1994 אירעו 22,046 תאונות, הרי בכל שנות ה-80 התרחשו 26,564 תאונות. כלומר, יש פה התפתחות שלילית מדהימה.

חברי הכנסת, אדוני השר, אדוני היושב-ראש, קצרה היריעה מלפרט את כל הגורמים בעלי המשקל, המשמעותיים והחשובים בתאונות שבהן מעורבות משאיות. אין לי ספק, שדרושה פה רביזיה דחופה ומהירה, ודרוש פה שיתוף פעולה נחוש בין משרדך למשרד המשטרה, משרד המשפטים, משרד העבודה והרווחה ומשרד הבינוי והשיכון. הגיע הזמן שייעשה שימוש בכל הדוחות שנערכו על-ידי המומחים שאתה ושרים אחרים מיניתם לבדיקת הנושא. חסר לנו פה שיתוף פעולה מלא בין כל הגורמים והמשרדים.

אני מציע לקיים דיון במליאה בנושא, אבל עם זאת, אני רוצה לשמוע מה אתה רוצה לומר לנו על המאבק שאתה מוביל בנושא המלחמה בתאונות, ובמיוחד במעורבות המשאיות בתאונות הדרכים.

היו"ר י' עזרון:

תודה לחבר הכנסת זיסמן. בבקשה, אדוני שר התחבורה.

שר התחבורה י' קיסר:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חברי המציעים, גם אני יכול רק לשבח את חברי הכנסת, שגם אם הם גורמים לכך שמדי שבוע אני אורח קבוע כאן, הם דואגים לכך שהנושא הזה לא ירד מסדר-היום.

מעל במה זו אני מבקש, כל מי שיש לו אינפורמציה שיכולה לסייע בנדון, יפנה אלי. דלתי פתוחה. אני כבר לא אומר: אשלח אותך אל הפקיד, אלא שיבוא ישירות לשר. כי גם אני, כמו כל חבר כנסת שיושב כאן, לא יכול להשלים עם התופעה של תאונות הדרכים בכלל, אף שב-1994 פחת מספר התאונות ב-9%, גם התאונות הקשות וגם התאונות הקלות, אבל בתחומים מסוימים יש עלייה, ואתה הזכרת שני סקטורים: משאיות ואוטובוסים. עכשיו אני בודק אילו אוטובוסים הם אלה. לאחרונה היתה כתבה על המשאיות, ואני חרד שמחר תהיה כתבה על אוטובוסים, ואוטובוסים, כידוע, מסיעים בני אדם.

האמת היא שאני לא צריך לחכות לכתבה, כי אני בודק יום יום את הנתונים ולומד מה קורה. נתתי הנחיה לבדוק מה קורה עכשיו עם האוטובוסים. רק לפני שבועיים קיימנו בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת דיון, ובין היתר דובר על כך שיש לחייב את כל הנהגים המובילים את תלמידי בתי-הספר בדברים מסוימים. כי זאת לדעת, 200,000 תלמידים מוסעים יום יום ממקום למקום לבתי-הספר שלהם, ובכלכלת השוק הנהוגה היום, כאשר הכול חופשי חופשי, עושים זאת באמצעות קבלנים. והעניין הזה נמצא כאילו במסגרת משרד החינוך, כי אנשי המשרד עושים את ההסכמים עם הרשויות המקומיות ועם המובילים בלי לבחון מיהו הנהג – –

היו"ר י' עזרון:

280,000 תלמידים – – –

שר התחבורה י' קיסר:

230,000 תלמידים מוסעים יום יום ממקום למקום כדי להגיע לבית-הספר. ברגע זה אף אחד עוד לא מדבר על זה, אבל כמו שאני לא חיתתי לכתבה על המשאיות כדי לדעת מה קורה בתחום הזה, כך אני יודע שגם בנושא הזה יש לנו בעיה.

אני רוצה להגיד מעל במת הכנסת, שקודם כול יש לנו בעיה באכיפה. ועוד אמנה את האמצעים התחקיטיים הקיימים, וייתכן שיש צורך בנוספים, וגם אגיד מה עשיתי בתחום הזה. אבל, לצערנו, יש לנו בעיות עם האכיפה. זה נובע, כמובן, ממצבה המיוחד של המשטרה. שר המשטרה איננו פה, ואנחנו יודעים שידיה של המשטרה עמוסות עבודה בנושאים כמו ביטחון, הפגנות, שמירה על הר-

הבית, שמירה על שקט בזמן התפילה בימי שישי וכו', שאז עושים מבצעים ולוקחים לשם כך את כל השוטרים. ואתה מחפש ושואל: איפה משטרת התנועה, שאנחנו משלמים בעדה? והיא איננה.

אני לא רוצה לצאת כאילו בתרעומת כלפי שר המשטרה או הממשלה, כי אני והוא – זה אותו דבר, שנינו באותה ממשלה. אם אבדוק את מספר הדוחות שנרשמו בגלל עומס יתר של משאיות, אמצא שב-1993 היו 23,000 דוחות כאלה. מינואר עד אוגוסט, שלגביהם יש למשטרה נתונים מעודכנים, היו בסך הכול 12,000 דוחות כאלה. וזאת אחרי שהוספנו משטרת תנועה בנגב, שהוא אחד ממוקדי הפורענות בתחום הזה. המשטרה עצרה משאיות ובדקה את מספר שעות העבודה, אבל הבעיה היחידה היא בעיית האכיפה. החוקים ישנם, אבל לצערי האכיפה – כמו בהרבה תחומים – אינה פועלת.

בשלוש הערים הגדולות אנחנו הוספנו למשטרת התנועה 100 שוטרים, שלא היו קודם לכן, ואני מצטער לומר שקשה לראותם בערים האלה. ואף שאני רוצה ללמד זכות על המשטרה שעושה עבודה קשה, קשה מאוד – אתה לא מוצא שוטרים בערים, מפני שלוקחים אותם למבצעים שונים. אם בעבר נהגנו לראות בכביש שבו שרים וחברי כנסת מרבים לנסוע שלוש עד חמש מכוניות משטרה, הרי היום אתה רואה מכונית אחת בקושי, כי יש להם תפקידים נוספים, אחרים. ושר המשטרה רב עם שר האוצר כדי שיוסיף לו כוח אדם, ולמשרד התחבורה יש בסך הכול שלושה איש לנושא הפיקוח. אין לי זרוע לאכיפת החוק, והאכיפה במדינת ישראל – – –

היו"ר י' עזרני:

מה זאת אומרת שלושה איש?

שר התחבורה י' קיסר:

שלושה איש ביחידת הפיקוח. בכל משרד התחבורה 600 איש – – –

פיני בדש (צומת):

אדוני השר, אפשר להעיר הערה?

שר התחבורה י' קיסר:

תן לי רגע להמשיך. אני לא הפרעתי – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

אם היית עושה סיכום של הרפורטים בלבד – – –

פיני בדש (צומת):

אדוני השר, בעבר נהגו לשלוח לצה"ל את כל האוטובוסים הישנים, גרוטאות ממש, ואת הטיוליות הישנות. מאז התחיל צה"ל להקפיד ולבדוק תקינות של כל רכב, כל מי שעושה חוזה עם הצבא שולח אוטובוסים חדשים ביותר להובלת החיילים – – –

שר התחבורה י' קיסר:

חבר הכנסת בדש, גם בעניין זה הגשתי הצעה, ואני מתדיין עכשיו עם האוצר על גריסת מכוניות ישנות ועידוד המעשה הזה על-ידי זיכוי בחלק מהמס על מכוניות חדשות. אמרתי שאנחנו רוצים איכות חיים ופחות תאונות, ואני אומנם דיברתי על מכונית פרטית, אבל זה עוד יותר נכון לגבי משאית, והצעתי לגרוס את המכונית הפרטית הישנה, ובלבד שלא יחליף מספר, ואז האוצר יזכה אותו בחלק מהמס החל על המכונית החדשה שירכוש. אני עדיין בשלב של דיון בעניין הזה, ואינני יודע אם אצליח או לא. אדרבה, יבוא מישהו עם יוזמה, ואני אתמוך בו.

אנחנו מעוניינים שהמצב אצלנו יהיה כמו זה שבסינגפור ובמדינות אחרות, שם משלם בעל מכונית משומשת יותר ממה שמשלם בעל מכונית חדשה. אבל אולי אנחנו עדיין לא כל כך משוכללים.

אני רוצה להגיד עכשיו מה עשינו. תן לי עוד כמה דקות, אדוני היושב-ראש, אם יש לך סבלנות, כי באמת יש מה להגיד וצריך להגיד זאת.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה, נשמע.

שר התחבורה י' קיסר:

הדבר הראשון הוא עניין עומס היתר. כידוע, אין למשרד התחבורה תחנות לשקילה, כי הכבישים הבין-עירוניים הם של מע"צ. כך אנחנו חוזרים שוב לאותה בעיה. הכבישים הבין-עירוניים הם של מע"צ ואת האחריות מבקשים ממשרד התחבורה. הלכתי למע"צ ואמרתי שאני רוצה להקים 12 תחנות שקילה, שתיים מהן ניידות. תחנת השקילה הניידת הראשונה תתחיל לעבוד, אני מקווה, החל מהחודש הבא.

חיכינו לאישור משרד התעשייה והמסחר – שיאשר את התקן של המשאית שהורכבה בארץ. היו דיונים קשים עם רשות הנמלים, שהיא אומנם במשרדי, בדבר הקמת תחנות שקילה ביציאה מהנמלים. אמרה רשות הנמלים: אנחנו מוכנים לממן את זה, אבל אנחנו לא נעשה את האכיפה.

תביא שוטר, אנחנו נציב את המאזניים ביציאה מהנמל, יקרא השוטר על המסך מה המשקל, ואם יראה שהוא עבר על המשקל, יעצור אותו, יחזיר אותו לנמל, לא ייתן לו להמשיך לנסוע.

אני חוזר לבעיית האכיפה. יש לי הסכם עם רשות הנמלים להקים את התחנות האלה, והיא תקים אותן כי אני אחראי להן, ואני אדאג שיקימו את תחנות השקילה. אבל הקושי שהיה יחזור, כי אני צריך שוטר שיעמוד ליד תחנת השקילה ויקרא מה שכתוב על המסך או את פקודת המשלוח, ואם יראה שיש עומס יתר – יעצור אותו או יחזיר אותו לנמל.

יש לנו בעיה כזאת במחצבות. לקחתי יוזמה, צלצלתי לאחד המנהלים הגדולים של המחצבות. הוא אומר: אדוני השר – אנחנו מכירים, אנחנו ידידים – לך אין אחריות עלי כבעל המחצבה, אתה יכול לעצור את המשאית כשהיא יוצאת מהמחצבה. והוא מודה שיש עומס יתר. ושוב אני בבעיה. אני אומר: תעצור ליד המחצבה, תביא שוטר, יש לך תעודת משלוח, כי אני כשר התחבורה אחראי לתחבורה, אני לא אחראי למחצבה.

אמרתי לחברי: נחוקק חוק בכנסת שיאפשר לנו להטיל אחריות גם על המשלח, כי המשלח הוא לא באחריות שר התחבורה, זה לא תחבורה וזה לא נכנס לפקודת התעבורה. זה מה שאומר לי היועץ המשפטי שלי, ואני מוכרח לשמוע את מה שהוא אומר.

היו"ר י' עזרן:

כבוד השר, למה אין פקחים למשרד התחבורה?

פיני בדש (צומת):

זה יפתור 50% מהבעיה שלך.

שר התחבורה י' קיסר:

אני אומר שזה הדבר הראשון – נושא המשקל והשקילה.

דבר שני, ראיתי את הבעיה, הקמתי ועדה עוד בחודש מאי 1994. לקחתי את השופט המחוזי עזרא קמא, הנחשב לאחד המומחים בתחום התחבורה, להסדיר לי את ענף המשאיות. קיבלתי ממנו המלצות בנובמבר 1994 – – –

היו"ר י' עזרן:

רבותי, אני מאוד מבקש.

שר התחבורה י' קיסר:

הלוא אתם שאלתם ואתם רוצים תשובה. אתם אומרים שזו בעיה רצינית.

היו"ר י' עזרן:

יש שומעים.

שר התחבורה י' קיסר:

אני לא מחפש שומעים, יש פרוטוקול. הדברים כתובים בפרוטוקול. אבל עוד מעט תשאלו עוד הפעם.

השופט קמא המליץ להפוך את ענף המשאיות לענף המחייב רישוי; הרי אם אתה רוצה לפתוח חנות או עסק – זה מחייב רישוי. שוב עלתה הבעיה: רישוי לעסק אני לא יכול לתת, זה לא שייך למשרד התחבורה; רישוי למשאית אני יכול לתת. כשאמרנו: בסדר, נחוקק חוק רישוי כמו למכולת, כמו לבית-מלאכה. אומרים: אדוני, אתה פוגע בחופש העיסוק. יש לנו עכשיו חוק חדש – חופש העיסוק. אמרתי שאני לא יכול להשלים עם זה. השופט המליץ בפני שיהיה צורך ברישוי נוסף על רישיון הרכב, נוסף על רישיון הנהיגה. אני צריך רישוי עסק, אם יש לו חמש, שבע או עשר משאיות ומעלה – יהיה חייב רישוי עיסוק. אני הולך ליישם את ההמלצות של השופט קמא, ועדה שהוקמה על-ידי במאי 1994. בנובמבר קיבלתי אותן, ועניין רישוי העסק נמצא עכשיו בעבודה, כדי שאני אוכל לתת סנקציה נוספת – לקחת ממנו את רישיון העסק אם הוא לא שומר על הכללים.

הלאה. יש תקנה לטכוגרף.

היו"ר י' עזרן:

רבותי, אני מאוד מבקש, חבר הכנסת מיכאל איתן.

שר התחבורה י' קיסר:

יש תקנה לטכוגרף, תקנה 364, המחייבת את המשאית להניח טכוגרף. יש בו אינפורמציה לפחות על שני דברים: מהירות ושעות העבודה. אומנם אין נתונים על עומס יתר. ואז אתה בא ואומר: משהו צריך לבדוק את הטכוגרף. מי שיכול לבדוק את הטכוגרף הוא מי שיש לו סמכות של איפה. אבל, יש טכוגרף.

יש תקנה של שעות עבודה בתחבורה – תקנה 186 שקובעת שאסור לעבוד כך וכך שעות. יש בעיית אכיפה.

אני מצאתי, שמי שרוצה לקבל רשיון נהיגה – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

על הטכוגרף הזה, כמה דוחות הוא הגיש?

שר התחבורה י' קיסר:

נתתי מספרים, אתה לא שמעת.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אתה דיברת.

פיני בדש (צומת):

השר אמר שבשנה האחרונה זה ירד מ-18 ל-12.

היו"ר י' עזרן:

לכן ביקשתי שתקשיבו.

שר התחבורה י' קיסר:

אני רוצה ללכת הלאה. לאט לאט אני לומד את המשרד, הוא משרד מורכב מאוד. איך אמרו: איפה היו עד היום? ברוך השם, אין יום שאני לא עושה איזו מצווה בתחום הזה לפחות. אני מצאתי פתאום שנהגים שהיו נהגי משאית עד 4 טונות ועד 15 טונות יכולים לעבור מ-4 עד 15 טונות למשאית כבדה רק על-ידי בחינה עיונית. אמרתי, מה פתאום, הוא נסע באיזה טנדר ועכשיו נותנים לו "מונסטר", איזו מפלצת, ואתה אומר די בכך שהוא עבר בחינה עיונית?

היו"ר י' עזרן:

אבקש לסיים.

שר התחבורה י' קיסר:

עוד דקה; אם זה נושא רציני והכנסת רוצה לשמוע. יכולתי להגיד: אדוני היושב-ראש, אני לא מתנגד שיהיה דיון, ולשבת. אבל רוצים לשמוע שעושים משהו.

אני התקנתי תקנה, שהחל ביוני שנה זאת – כדי לאפשר לבתי-הספר להתכונן – אין עוד אפשרות לעבור ממשאית קלה למשאית כבדה בלי מבחן מעשי ותעודת בריאות – שים לב, בדיקה רפואית – ובדיקת יושר. שלושת הדברים. הכנסתי תקנה חדשה, שמי שיהיה נהג משאית יהיה נורמלי, במלים פשוטות, שידע לנהוג במשאית בפועל ולא רק בכיתה, ויש לו תעודת יושר מהמשטרה שהוא לא עבר גם עבירות תנועה. זאת כדי להכביד את ידי עליהם, כדי להוציא מאתנו אנשים שידעו שאם זה מקור פרנסה – ישמרו על הפרנסה שלהם, ובאותה הזדמנות אולי יהיו פחות תאונות דרכים.

כיוון שהיושב-ראש – – –

היו"ר י' עזרן:

לא היושב-ראש, זה התקנון, אדוני.

שר התחבורה י' קיסר:

ההיפך, היושב-ראש נטה לי חסד.

היו"ר י' עזרן:

חלילה, שמענו והשכלנו, וכבודו אמר שכל יום הוא עושה מצווה, ואנחנו רוצים לשמוע.

שר התחבורה י' קיסר:

יש עוד בעיה אחת שאני רוצה, ברשותך, להזכיר, והיא בעיית קציני בטיחות. יש לנו 900 קציני בטיחות. זה צבא ענק. לא לנו כמשרד התחבורה, אלא מחייבים כל מקום עבודה שיש לו 20 משאיות ומעלה בהעסקת קצין בטיחות. לצערנו, לקציני הבטיחות אין "שיניים". עכשיו אני בא ואומר לחברי:

בואו נתקין לפחות תקנה שאסור לפטר אותם אם הם מדווחים בנושאי תחבורה. אמרו: זו לא סמכות שלך. הרמתי ידיים. הסמכות היא או של שרת העבודה או של מישהו אחר, אבל לא שלי.

פיני בדש (צומת):

הם צריכים להיות עובדי משרדך. אתה תגבה אגרה על משאיות.

שר התחבורה י' קיסר:

אם אתה תוכל להעביר באוצר החלטה, ש-800 קציני בטיחות יהיו אצלי, כאשר כל המשרד מונה 680 עובדים, בבקשה, אין לי בעיה. אם יגידו שהם יהיו אצלי במימון שלי, תבוא עליך ברכה. אבל זה לא עובד ככה. אפשר להגיד זאת פה, אבל זה לא יהיה מעשי.

פיני בדש (צומת):

בתקציב סגור תגבה אגרה על משאיות.

שר התחבורה י' קיסר:

קודם כול, אני לא מתנגד לדיון, כי אני חסיד של דיונים, כי זה מעלה את הנושא לתודעה. הפוך בה והפוך בה, עד שזה ייכנס לתודעה של האנשים. לכם אני יכול להגיד, השר הזה לא ישב בשקט, הוא רואה את עצמו שר תחבורה נטו, והוא יעשה כל פעולה כדי לשפר את התחבורה, ובעיקר – להוריד את תאונות הדרכים.

היו"ר י' עזרן:

סליחה, אדוני השר, כאן אני מפסיק אותך. יש דבר אחד שאינו מובן לי. בעיית האכיפה, שהבליטו אותה בצורה משמעותית ביותר, היא קשה. למה לרשות שמורות הטבע יש פקחים כדי לבדוק שאיילה – ואני לא מזלזל באיילה, בפרט אם היא מאוד נדירה בכרמל – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

הם מפקחים שלא יקטפו פרחים.

היו"ר י' עזרן:

שלא יקטפו פרחים, כפי שאומרת חברת הכנסת גוז'נסקי, או שהאיילה לא תידרס. למה אין לך פקחי תחבורה עם סמכויות אכיפה?

שר התחבורה י' קיסר:

אנחנו סיכמנו שיש מאות שוטרי תנועה במימון שלנו, ולא מדובר על שני צבאים. פה מדובר על עשרות אלפים. לכן הממשלה החליטה – לא אני – שיש משטרת תנועה, והיא בידי שר המשטרה, והמימון בא מאתנו.

היו"ר י' עזרן:

זה אבסורד.

שר התחבורה י' קיסר:

יש מכוניות של המשטרה עם מכשירים שאנחנו קונים, אבל הן בידי המשטרה. הוספנו 300 שוטרים למשטרת התנועה, הרחבנו אותה לנגב. מה יעשו שלושה פקחים כשיש לך מאות שוטרי תנועה? או שיעבירו את שוטרי התנועה, אין לי בעיה. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

אם אתה מממן וחוטפים לך את הפקחים, זאת שאלה.

רפאל איתן (צומת):

אתה בעד ועדת חקירה?

שר התחבורה י' קיסר:

אין לי בעיה.

היו"ר י' עזרני:

בבקשה, אדוני סגן שר החוץ. יש לך תשובה אחת.

דוד מגן (הליכוד):

היו"ר י' עזרני:

סליחה, היה כאן ויכוח מאוד מאוד מעניין, אדוני סגן שר החוץ, סליחה. חבר הכנסת דוד מגן מבקש להסיר את הצעת חבר הכנסת יגאל ביבי. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, עם כל הכבוד ל"קול ישראל", וגם אני חושב שהכט עושה עבודה טובה, חברי הכנסת לא צריכים תמיד להצטנע, לא חבר הכנסת בדש, לא חבר הכנסת יגאל ביבי, לא חבר הכנסת ויינשטיין ולא אחרים.

אני רוצה להזכיר לשר התחבורה, שלפני כשישה שבועות ערכנו דיון כאן בכנסת בנושא תאונות הדרכים, ובשכל רב – גם שר התחבורה וגם חברי הכנסת הציעו לסכם את הדיון לאחר שתיעשה עבודת מטה. הכנסת צריכה לזכור, כי ביום שני הקרוב, בעזרת השם, אנחנו אמורים לסכם את הדיון, ויש כאן נייר מטה בן 25 החלטות. אקרא רק שתיים מן ההחלטות.

סעיף 16: הכנסת קוראת לשר התחבורה להתקין תקנות למניעת כניסת משאיות וכלי רכב כבדים למרכזי הערים בשעות העומס.

החלטה 21 אומרת: הכנסת רושמת לפנייה בחיוב את יוזמת שר התחבורה לעריכת ביקורת פתע לשקילה ולמדידה של כלי רכב כבדים המשתמשים בדרך, במגמה לצמצם את תופעת הכלים הנושאים מטען עודף ומטען חריג.

יש כאן מלאכה מורכבת ושלמה, ואני חייב לומר שהיא מצטרפת ליוזמת חקיקה של חברי הכנסת צחי הנגבי, אברהם בורג ואחרים, הצעה שנמצאת בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

אדוני השר, לאור הדברים שאמרת ולאור היוזמות שהועלו היום, אני מציע שאני אעביר היום לאנשיך את 25 ההחלטות שאנחנו מציעים, בצירוף בקשה שהעבודה תושלם גם בנושא המשאיות עד יום שני, כך שתיעשה עבודה מושלמת וגמורה בנושא החשוב הזה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. חבר הכנסת אברהם הירשזון מבקש להסיר הצעת – – –

אברהם הירשזון (הליכוד):

מוותר.

היו"ר י' עזרן:

מוותר. אם כן, רבותי, יש לנו מבחינה פורמלית הצעה אחת להסיר והסכמה כללית לדין במליאה. אנחנו מצביעים.

הצבעה מס' 16

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 15

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

15 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שאכן הנושא יידון במליאה. תודה.

שאלות ותשובות

היו"ר י' עזרן:

אדוני סגן שר החוץ ישיב על שאילתא מס' 4503, של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. בבקשה.

אמנה בין-לאומית להגנה על זכויות עובדים-מהגרים

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שר החוץ ביום ח' באדר א' התשנ"ה (8 בפברואר 1995):

בשנת 1990 אישר האו"ם את האמנה הבין-לאומית להגנת זכויות עובדים-מהגרים ומשפחותיהם.

ברצוני לשאול:

1. מדוע לא חתמה ממשלת ישראל על האמנה הנ"ל?

2. מתי תחתום הממשלה על האמנה הנ"ל?

3. מה תעשה הממשלה על מנת ליישם את סעיפי האמנה הנ"ל גם בטרם נחתמה ואושרה על-ידיה?

סגן שר החוץ י' ביילין:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה,

1. בישראל מוסדרות זכויותיהם של עובדים בכלל ושל עובדים זרים בפרט באמנות בין-לאומיות ובחקיקה פנימית. 'צוין כי האמנה המוזכרת בשאילתא נחתמה עד כה על-ידי ארבע מדינות בלבד.

2. טרם נקבע מועד לכך. ראוי להזכיר כי האמנה הנדונה כוללת הגדרה רחבה ולא מקובלת למונח "מהגרים", ולכן יש מקום לשיקול דעת מעמיק לפני חתימה עליה.

3. ישראל חברה בארגון העבודה הבין-לאומי, שאחת ממטרותיו, כפי שהיא מופיעה בחוקתו, היא הגנה על אינטרסים של עובדים כאשר אינם מועסקים במדינות שהן מדינות הלאום שלהם. ישראל אף שותפה לאמנות רבות מטעם הארגון, והיא מקיימת חקיקה פנימית נרחבת בנושא זכויות העובדים, האדם והאזרח.

היו"ר י' עזרן:

שאלה נוספת, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני סגן השר, אני מודה לך על התשובה.

אני רוצה לשאול, אילו אמצעים נקט משרדך לאחר הפרסומים האחרונים – לא כל כך אחרונים, אבל בשנים האחרונות – שהיו בארצות שונות, במיוחד ברומניה, לגבי תנאי העסקה של עובדים זרים. האם אינך חושב שהחתימה על האמנה וצעדים אחרים שיש להם אופי בין-לאומי ומחויבות בין-לאומית היו עוזרים לנו בניסיונות החשובים, אבל המאוד לא מספיקים, שנעשים להבטיח את זכויותיהם של עובדים זרים?

רק לאחרונה היתה בהוד-השרון קבוצה גדולה של עובדים מרומניה ומתאילנד שנשארו בלי אגורה ובלי עבודה משום שהחברה נעלמה או פשטה את הרגל, והיתה מערכה שלמה בנושא הזה, וזה עוד בלי לדבר על תנאי לינה ותנאים אחרים. תודה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

כבוד היושב-ראש, בכל מקרה שהועלתה תלונה או נשאלה שאלה על-ידי גורמים חיצוניים בביקורים, על-ידי שגרירים וכו', אנחנו בדקנו את הנושא הספציפי מול משרד העבודה והרווחה. האמת היא שבהרבה מאוד מקרים נתקלנו בניצול מאוד לא סימפתי של העבודה הזולה שזמינה לנו. בחלק מהמקרים הגורם לכך הוא העובדים עצמם, שרוצים לחסוך כל מה שהם יכולים – הם משתכרים כאן שכר שיחסית למקום מוצאם הוא מאוד מאוד גבוה, וכתוצאה מזה הם משתדלים להימצא בתנאי מחיה מינימליים, כדי שרוב הסכום שהם משתכרים יוכל להיחסך – בחלק מהמקרים זה באמת טיפול לא נכון של מי שמעסיק אותם, ובכל מקרה כזה לגופו ניסינו לטפל דרך משרד העבודה והרווחה, כמובן לא ישירות.

לגבי היכולת לטפל בתופעות כאלה על-ידי אמנות בין-לאומיות, אני מסכים באופן עקרוני שזה נכון, אבל כדאי להביא בחשבון, שבסופו של דבר גם לנושא הזה יש הרבה מאוד מגבלות. אם אנחנו לא נתנהג אחרת, גם האמנות הבין-לאומיות לא יעשו את השינוי הדרוש. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן שר החוץ.

הצעה לסדר-היום

הודעות שונות של שר החוץ

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא על סדר-היום – הצעה לסדר-היום מס' 6309, בנושא: הודעות שונות של שר החוץ. חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, לפני ימים מספר התקיים כאן בכנסת דיון שבמסגרתו ניסיתי להסביר מה היה המצב הסובייקטיבי של הממשלה כשהיא באה לחתום על ההסכם עם אש"ף, ואמרתי את המשפט, שהממשלה קיבלה אז הבטחה מאש"ף שהוא יפעל למניעת הטרור. אמרתי אז אל שר החוץ שישב כאן: זה גם מה שהביא אותך לומר שהסתיימו מאה שנות טרור. קפץ שר החוץ ואמר כלפי: לא אמרתי זאת. אני אומר לו: תשמע, יכול להיות שאני לא זוכר בדיוק את המלה, אבל המסר היה שהסתיימו מאה שנות טרור. הוא אומר: לא, ועוד מטיח בי שאני שקרן ואני יושב כאן וממציא כל מיני המצאות נגדו. אחר כך, כשהגיע תורו לעמוד כאן ולדבר, הוא עוד אומר: אדוני היושב-ראש, בבית הזה מוכרח להיות מינימום של הגינות – גם אני חושב כך – היום חבר הכנסת מיכאל איתן ניסה שלוש פעמים להעליל עלי עלילות שווא, הוא אמר שאני אמרתי – אומר פרס – מאה שנים לא יהיה טרור. תמצא לי איפה אמרתי את זה?

באותו רגע אני פה – עומד שר החוץ של מדינת ישראל – אני זוכר, אבל אין לי בדיוק אפשרות למצוא את האסמכתה. אני הולך לחדרי קצת בהרגשה לא נעימה, אולי זיכרוני בגד בי, נכנס למחשב הכנסת ומוציא ממחשב הכנסת דיון שבו ימים מספר לפני החתימה – ואני מצטט מהדיון – אומר שר החוץ שמעון פרס: "אני לא יכול בשלב זה לפרט את התוכנית במלואה, שכן ממשלת ישראל טרם אישרה אותה. הממשלה תתכנס היום בשעה 19:00 והיא תדון. תקוותי שהיא תאשר". ועכשיו בא הקטע הרלבנטי, אומר שר החוץ שמעון פרס כאן במליאה, במקום שבו אני עומד: "ונביא בשורה לדור הצעיר בישראל, שאחרי מאה שנות טרור אין חזרה על עוד מאה שנות טרור אלא יש מאה שנות הידברות ושכנות. כל עם תחת דגלו, כל עם עם ספר תפילתו, כל העמים בשיתוף פעולה כלכלי, למען העתיד והאזור כולו". אמר או לא אמר?

הוא קורא לי "שקרן"? כך נוהגים? איך הוא אומר? "בבית הזה מוכרח להיות מינימום של הגינות". מדוע שר החוץ לא בא הנה היום ומתנצל? עכשיו הוא שולח אותך, אדוני סגן שר החוץ.

והנה פנה אלי חבר הכנסת בני בגין – דרך אגב, הוא ישב אז בדיון ותבע את עלבוני; אני לא הגבתי על המלה "שקרן", אבל הוא פנה אל היושבת-ראש באותו רגע ואמר: "גברתי, איך הוא מעז לקרוא כך לחברי הכנסת?". והוא הסב את תשומת לבי שזאת לא הפעם הראשונה שמסבים את תשומת לבו של שר החוץ לדברים שהוא אמר אותם. אני לא מוצא כרגע את האסמכתה, אבל עליתי גם עליה. נכנסתי עוד הפעם למחשב הכנסת ומצאתי שכבר היה עימות בעניין הזה עם משה נסים ובני בגין, שהזכירו לשמעון פרס, והוא עמד כאן ואמר: לא אמרתי.

אני פשוט לא יכול להבין את זה, לא יכול להבין איך זה קורה לשר החוץ. הוא יכול לשנות את דעותיו, הוא יכול לטעות. הרי הוא שינה את דעותיו עשרות פעמים במהלך הקריירה שלו. הוא אמר בזמנו, שהרי יהודה ושומרון חשופים יותר מרמת-הגולן, אי-אפשר לקיים את ביטחון ישראל בלי יהודה ושומרון. היום הוא אומר שאי-אפשר לקיים את ביטחון ישראל בלי למסור את יהודה ושומרון. שינה את דעתו. הוא היה זה שהטיף בזמנו למניעת הורדת יישובים ומסירת היישובים באזור פתחת-רפיח, הוא ראה בהם חגורת ביטחון. היום הוא בעד הורדת יישובים. הוא אמר שבלי התיישבות אין ציונות – כאשר הוא היה שר הביטחון ורבין היה ראש הממשלה – ודגל בפשרה והביא לפשרה שתהיה התיישבות ביהודה ושומרון. היום הציונות השתנתה בעיניו. כל זה לגיטימי. היו גדולים בהיסטוריה, שרי חוץ בדרך כלל, שידעו להתאים את עצמם ואת האמיתות שלהם מדי עשור, אולי עשור וחצי. אבל כאן מדובר על תקופה של שנה וחצי. הרי הוא לא שינה את דעתו, אני מניח. למה לפגוע? איך הוא אומר? "מינימום של הגינות".

משה פלד (צומת):

אני מתפלא עליך – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

חכה, חכה, חבר הכנסת משה פלד.

משה פלד (צומת):

– – – מה אתה דורש משר החוץ?

מיכאל איתן (הליכוד):

תיכף אני אגיד לך מה אני דורש. אני דורש שהציבור ידע מי הוא שר החוץ של מדינת ישראל – –

משה פלד (צומת):

הציבור יודע.

מיכאל איתן (הליכוד):

– – ועד כמה אפשר להתייחס באמון לדברים שלו.

קראתי בספרו של שמעון פרס, "המזרח התיכון החדש": "שחר השלום"; עם זה הוא פותח את ספרו, והוא מספר: "בשעות הקטנות של הלילה, כשסיימנו את המשא-ומתן עם הפלשתינים וחתמנו בראשי תבות, היינו שותפים לאחד הסודות הדיפלומטיים השמורים ביותר. ואז ניגש אלי" – אני קורא בהשמטות – "הנציג הבכיר של אש"ף בדיונים, אבו-עלא – –

משה פלד (צומת):

זה שהיום צעק על הג'יהאד.

מיכאל איתן (הליכוד):

– – ובירכני בלבביות: 'ההסכם הזה הוא מתנה ליום הולדתך'."

אברהם הירשזון (הליכוד):

אהה, זה יפה.

משה פלד (צומת):

תגיד מה הוא אמר היום.

מיכאל איתן (הליכוד):

אל תפריע לי. תעשה לי טובה, משה פלד. תאמין לי, יש לך דבר מעניין לשמוע.

אני התפלאתי. האירוע הזה היה ב-19 באוגוסט 1993.

אברהם הירשזון (הליכוד):

ביום הולדתו של פרס?

מיכאל איתן (הליכוד):

ביום הולדתו של פרס. אבו-עלא יודע מתי פרס נולד, והוא ניגש אליו ואומר לו: ברכות ליום הולדתך. שמעון פרס כותב את זה בספר שלו. תראו איזה יופי, ביום הולדתו הפציע השחר, אבו-עלא בירך אותו ליום הולדתו.

אחרי שפרס קרא לי "שקרן" ואמר שלא אמר "מאה שנות טרור", אמרתי לעצמי: אולי פרס משקר גם פה? אולי הוא לא זוכר את יום הולדתו?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אולי לא היה אלא משל היה?

מיכאל איתן (הליכוד):

הלכתי לספריית הכנסת, ביקשתי בספריית הכנסת את הספר "ביוגרפיות של חברי הכנסת בישראל". פתחתי בערך "פרס (שמעון)" וכתוב שם: נולד ב-1 באוגוסט 1923. אמרתי: מה זה, שר החוץ כותב בספר שיום הולדתו ב-19 באוגוסט וכאן כתוב ב-1 באוגוסט? אמרתי: מיכאל איתן, אתה אדם זהיר, אולי בתאריך העברי זה יצא בדיוק כך. נו, הלכתי לחבורה של אנשים שומרי מסורת, דתיים, חרדים, ואמרתי להם: אולי אתם יכולים לעזור לי, רצוני לתרגם את התאריך 1 באוגוסט 1923 לתאריך העברי. דרך אגב, כשהייתי בתיכון, ידעתי לעשות את זה – יש נוסחה, וידעתי לעשות את זה אפילו בעל-פה – אבל מאז נידלדלו כישורי והפכתי להיות חבר כנסת. בכל אופן, הלכתי לספרייה. הלכתי עם אחד מהם, הוא פתח את המחשב ואמר לי: 1 באוגוסט 1923 זה י"ט באב, ו-19 באוגוסט 1993 זה ב' באלול התשנ"ג. גם בתאריך העברי אין שום דמיון. סתם צ'יזבטים. שר החוץ כותב צ'יזבטים, וקורא לי "שקרן". אני לא מבין מה נעשה פה.

אני שמח שסגן שר החוץ הגיע הנה ואולי הוא ייתן לנו תיכף הסברים. יכול להיות שהפרסום הזה הוא פרסום מוטעה, יכול להיות שכאן יש טעות. אבו-עלא יודע מה יום ההולדת האמיתי של פרס, אבל הכנסת וכותבי הביוגרפיה הרשמית – הם הטועים. יכול להיות גם שאדם, כל פעם שהוא משנה את דעתו הוא כאילו נולד מחדש, לכן יש לו כמה ימי הולדת. בכל אופן, אני בטוח שאת הסתירה הזאת מוכרחים ליישב, ואני מודה לכבוד סגן שר החוץ שהגיע הנה בשליחותו של שר החוץ וייתן לנו הסברים. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת מיכאל איתן.

אדוני סגן שר החוץ, בבקשה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

כבוד היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני חוכך בדעתך, חבר הכנסת איתן, אם להשיב לך ברצינות או בצחוק בהקשר של מושב לצים. אתה פשוט לוקח אינפורמציות, הסיפור הזה עם יום ההולדת – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

– – –

סגן שר החוץ י' ביילין:

אני לא יודע, לענות לך על הסיפור של יום ההולדת? זה מעניין אותך, אני אענה לך. זה פשוט לא נכון בספר. חבל שלא בדקת במקום אחר. יכולת אפילו להרים טלפון ללשכתו והיית רואה שבספר האדום הזה, שאני לא מכיר אותו, יש פשוט טעות.

לגבי הציטוט מהדברים שאמר – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

אז הכנסת חיתה בטעות. זה כמה שנים שהכנסת חיה בטעות – – –

סגן שר החוץ י' ביילין:

כנראה, זאת לא הטעות – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אולי תסביר מאין יודע אבו-עלא את התאריך המדויק?

סגן שר החוץ י' ביילין:

מה זה בכלל חשוב לך, אני לא מבין מה הסיפור. יש לך ויכוח מדיני? תעלה אותו. מאין אבו-עלא יודע? בוודאי מישהו אמר למר פרס "מזל טוב", והוא שאל מה קרה, ואמרו לו: יש לו יום הולדת. זה הסיפור שמדאיג אותך באמת? זה הוויכוח האמיתי בינינו, על יום ההולדת של מר פרס?

טוב, כדי שתדע את האמת – אני רואה מתח מסוים אצלך – עד כמה שאני זוכר, שהרי לא הכנתי את עצמי לאירוע הזה, לדיון הזה, זה 16 באוגוסט. זה המועד. אני חושב ששכחו "6" בספר, אז אתה יכול להוסיף אותו, כדי שלא תהיה טעות נוספת, ואני מניח שמישהו אמר לו אז "מזל טוב".

רחבעם זאבי (מולדת):

מה באשר למאה שנות טרור?

סגן שר החוץ י' ביילין:

באשר למאה שנות טרור, תראו, אם יש ויכוח על מלה כזאת או אחרת של גידוף, של ביקורת אישית, המקום הוא לא במת הכנסת בהצעה לסדר-היום. אם מדובר על ציטוטים, אני אתייחס לציטוט. אני לא חושב שמלים מהסוג הזה צריכות להיאמר כאן, משום צד, ולא באתי להגן כאן על סגנון של דיבור. אני מאוד מצטער על שימוש במלים כאלה. אני לא חושב שמישהו יכול לייחס לי שימוש במלים כאלה ואני לא חושב שצריכים להגיד דברים כאלה כאן.

אבל לגבי הדברים, מה שעשית, חבר הכנסת איתן, הוא שלקחת מלים שאמר שר החוץ – ועם כל הכבוד לכל אחד מאתנו, נדמה לי שכאשר מדברים אתנו ואלינו, כדאי להשיל את הנעליים מעל רגלינו. מה שהוא עשה למען המדינה הזאת בכל מיני הקשרים, בכל מיני תפקידים שלו – אני לא חושב שאפשר בקלות להשוות את המעשים של האחרים מתוכנו למעשים שלו.

משה פלד (צומת):

אבל זה לא נותן לו זכות לחסל עכשיו את כל מה שהוא עשה. איש לא מערער על הזכויות שלו.

רפאל אלול (העבודה):

משה פלד (צומת):

איש לא מערער על הזכויות שלו, אבל זה לא נותן לו זכות לחסל את כל מה שהוא עשה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

יפה. אני מודה על ההערה שלך.

מה שהוא אמר – והציטוט כעת, כאשר הציג את זה חבר הכנסת איתן, היה מדויק – "תקוותי שהיא תאשר ונביא בשורה לדור הצעיר בישראל, שאחרי מאה שנות טרור אין חזרה על עוד מאה שנות טרור, אלא מאה שנות הידברות ושכנות". זאת התקווה של כולנו. מה, יש לך פה ויכוח עם שר החוץ? הוא הבטיח לך: ותשקוט הארץ ארבעים שנה? הוא אמר הבל כזה שנאמר מהספסלים האלה? הוא הביע תקווה שהוא עושה הסכם, ונדמה לי שגם מי שמתנגד להסכם חייב לקוות ולהתפלל שזה מה שיקרה, שאחרי מאה שנות טרור יהיו מאה שנים אחרות. להפוך את זה לאיזו מחויבות, לקושאן, לזיכיון, להבטחה, שהוא נתן מין דבר כזה?

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא קרא לזה "בשורה". נבשר לדור הצעיר בישראל, כך הוא אמר.

סגן שר החוץ י' ביילין:

זו באמת בשורה גדולה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל זה לא התגשם.

סגן שר החוץ י' ביילין:

ולכן, המחלוקת בינינו היא לא על יום ההולדת של מר פרס ולא על הדברים האלה. המחלוקת האמיתית בינינו היא אם זו בשורה או שמא אין זאת בשורה. לפי דעתך, זו אולי בשורת איוב, ולפי דעתו של שר החוץ, ואפילו של סגנו הצנוע, הבשורה הזאת היא בשורה אדירה והיא באמת – כך אני מקווה – תביא לכך שלאחר כל כך הרבה שנים של קונפליקט דמים נגיע, למרות הקשיים ולמרות טרור שעוד יימשך, אבל זו שירת הברבור שלו, אל המנוחה ואל הנחלה. זה לא פשוט, זה לא קל, זה לא מחר, אבל זה יקרה. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

מה אתה מציע?

סגן שר החוץ י' ביילין:

אני לא מתנגד לדיון במליאה על יום ההולדת. אין לי שום בעיה.

היו"ר א' סלמוביץ:

על יום ההולדת או גם על דברים אחרים?

סגן שר החוץ י' ביילין:

על כל דבר.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום. בבקשה, במסגרת דקה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אדוני סגן שר החוץ, נאמר לי, שבמפגש עם מנהיגים יהודים מן הגולה בימים אלה, קרי ראשי ועדת הנשיאים, הארגונים של יהדות ארצות-הברית, אתה ביקשת והפצרת בהם לפעול אצל ממשלת ארצות-הברית למתן סיוע לשלטונות האוטונומיה, קרי אש"ף, וזו היתה פנייה לראשי היהדות, שכפי שנראה לי, משימתם החשובה לנו היא שיירתמו קודם כול לסיוע לישראל עצמה. האם נכון הדבר, ואם כן, תוכל להגיב, כי לי זה נראה – – –

רפאל אלול (העבודה):

— — —

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אלה שהביאו את הדברים הללו לידיעתי הביעו פליאה רבה על כך שסגן שר החוץ במדינת ישראל פונה בישראל למנהיגים יהודים בארצות-הברית ואומר להם: אני מפציר בכם לפעול אצל ממשלת ארצות-הברית לסייע לשלטונות האוטונומיה, לאש"ף.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת ויינשטיין, זמנך תם.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אתה יכול, כמובן, לא להגיב, אבל אני חושב שהשאלה ראויה לתגובה זו או אחרת.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת ויינשטיין.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת להצבעה.

חבר הכנסת מיכאל איתן – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אני לא יכול להתנגד להצעתו של סגן השר.

היו"ר א' סלמוביץ:

דיון במליאה.

רחבעם זאבי (מולדת):

דיון במליאה, העם כולו צריך לדעת.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים להצבעה בעד או נגד דיון בנושא במליאה.

מיכאל איתן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אני מבקש להסב את תשומת לבך. המציע תמיד מציע דיון במליאה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני יודעת, אבל הממשלה הסכימה.

מיכאל איתן (הליכוד):

ברגע שהממשלה מסכימה, אני לא יכול לחזור בי.

הצבעה

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 8

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שמונה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יידון במליאה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אפשר לרשום בפרוטוקול את שתיקתו של סגן השר לנוכח שאלתי?

היו"ר א' סלמוביץ:

הוא לא חייב להשיב לך, חבר הכנסת ויינשטיין. זאת לא הצעה לסדר-היום. היית יכול להציע רק הצעה אחרת, דיברת על נושא שונה לחלוטין, וזכותו לא להשיב לך. תעלה את זה כהצעה לסדר-היום, דחופה או לא דחופה, אם אתה רוצה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

גברתי היושבת-ראש, יש לי אפשרות להשיב? אני אשמח להשיב.

היו"ר א' סלמוביץ:

לא, אין לך אפשרות כזו לפי התקנון.

מיכאל איתן (הליכוד):

רפאל אלול (העבודה):

סגן שר החוץ י' ביילין:

היו"ר א' סלמוביץ:

בסדר, הבנתי, אבל לפי התקנון אני לא יכולה לאפשר לך.

הצעות לסדר-היום

דברי השרה שולמית אלוני על רצועת-עזה

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא על סדר-היום, הצעות לסדר-היום מס' 6281 ו-6292, בנושא: דברי השרה שולמית אלוני על רצועת-עזה. אני מזמינה את ראשון המציעים, חבר הכנסת רחבעם זאבי. בבקשה. אחריו – חבר הכנסת מיכאל איתן.

רחבעם זאבי (מולדת):

גברתי היושבת בראש, חברי הכנסת הנוכחים, לשרה שולמית אלוני יש בשורה חדשה לעם בישראל וגם לערבים בעזה: היא תפצה את העזתים ותיתן להם שטחים מהנגב הישראלי הריבוני בין עזה לאילת, וזאת מפני שגזלנו מהם, לדעתה, את מעלה-אדומים וגבעת-זאב שליד ירושלים.

חבר הכנסת ויינשטיין, הוא יצטרך להשיב לי ולא ידע על מה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אתה חושב שאם ישיב, הוא ידע – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

הערבים שאימצו את "תורת השלבים" לחיסול מדינת ישראל ישמחו בוודאי על ההצעה הנדיבה הזאת, ומלאכתם נעשית בידי אחרים. הם, כמובן, יסכימו לקבל את הנגב ולא יוותרו על ירושלים רבתי.

הגברת אלוני רוצה לפצות אותם על הבנייה היהודית במעלה-אדומים ובגבעת-זאב. ממתי מקומות אלה שייכים לערבים ובבעלותם? הרי הם הוקמו על גבעות טרשים במיטב הכסף היהודי, ומה הקשר בין ירושלים רבתי לבין עזה?

הרעיון האווילי של השרה אלוני בא להבטיח את מדינת עזה, כדי שזאת תחבוק ותלחץ על ישראל בדרום-מערב. אלוני רוצה להגדיל, להכפיל ולשלוש את מדינת עזה המלאכותית, שאין לה בסיס וקיום, ואף לא מי שתייה. היא רוצה ליצור שם סדן חזק, שעליו ואליו יחתור הפטיש של מדינת חברון הפלשתינית. או-אז יבותר וישוסע הנגב הישראלי, ואנחנו ניסוג אל גטו תל-אביב, ובא לציון גואל.

כאשר כבשנו, שחררנו את רצועת-עזה במלחמת ששת הימים מצאנו כי השלטון המצרי הקפיד להשאיר שם עתודות קרקע גדולות ובלתי מנוצלות. כך בצפון, באזור בית-להיה ונצרים, וכך באזור חירבת קטיפה שהפכנו אותה לחבל-קטיפה, וכך בדרום, באזור מורג, ובמקומות נוספים.

המצרים לא נתנו לתושבי מחנות הפליטים לצאת מהם ולתפוס את האדמות הפנויות האלה ברצועה. הם גם לא התירו להם לעבור למרחבי סיני הפנויים. הם הבינו, שאי-אפשר ליישב את תושבי המחנות ברצועה, וכי הרצועה לא יכולה להכיל אותם. המצרים חלמו, כמו כל הערבים, שהפליטים יחזרו לאשקלון וליבנה, לפלוג'ה וליפו.

ספק רב אם פליטי סג'עיה ושאטי ילכו להתיישב בהר הנגב. הם מבינים שאין להם עתיד ברצועה וכי צפוף שם מאוד. הם רוצים לממש את זכות השיבה; הם רוצים לשוב ליאזור ולבית-דגן; הם רוצים שאנחנו נהיה פליטים.

בן-גוריון אמר בישיבת ממשלה אחרי מבצע קדש, מבצע סיני ב-1956, שאם היה יכול לנסר את רצועת עזה מארץ-ישראל ולדחוף את הגוף המנוסר הזה לים – הוא היה עושה זאת.

רבין חזר על הרעיון הזה לפני כשנה בצורה בוטה יותר. הוא אמר, שאם יכול היה – היה מטביע את רצועת-עזה בים. הוא שכח שבעזה יש אנשים חיים, ואפילו חברו החדש – ראש כנופיות אש"ף, ערפאת, איווה לעצמו את עזה כמשכן.

יש רק פתרון אחד לרצועת-עזה, והוא פתרון הומני וצודק, טוב לערבים וטוב ליהודים, והוא העברתם של ערביי הרצועה ל-21 מדינות ערב. ישוּבו הערבים לארצות שמהן באו אבותיהם ואבותיהם.

הרצועה לא תהיה עוד עיר מקלט לרוצחים, הביוב לא יזרום ברחובותיה, בסמטאותיה לא יחרשו מזימות, לבו של שמעון פרס לא יתפלץ למראה העוני והצפיפות, אשתו של ערפאת תלד את יורש העצר על אדמת מצרים, שבה נולד גם אביו, יאסר, יישובי הנגב המערבי יחיו בשלווה ויעבדו את שדותיהם בלי חרדה, ובשטחי הרצועה נקים את הריבירה הכי יפה בים התיכון.

זהו הפתרון לבעיה שנקראת רצועת-עזה, בעיה שנוצרה כתוצאה ממלחמות הערבים נגד ישראל. רק הטרנספר יביא שלום וביטחון.

ולגברת אלוני נציע לרדת לאופקים בנגב ולטפל שם בגרעין הנח"ל של מרצ... תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רחבעם זאבי.

אני מזמינה את חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אדוני סגן שר החוץ, לממשלה שלכם אין תוכנית. הממשלה שלכם היא ממשלה שיש לה תפקוד של אפוזיציה. כל הזמן אתם באים ואומרים: ביבי, מה התוכנית שלך? מה התוכנית שלך? ביבי, בשבילכם, הוא ראש הממשלה, ואתם, כל הזמן מצפים ודורשים מראש הממשלה בנימין נתניהו שהוא יציג את התוכנית. למה אתם עושים את זה? כי אין לכם תוכנית. אין לכם תוכנית.

לא רק אין לכם תוכנית, אין לכם גם הסכמה על תוכנית. מה אתם רוצים שיהיה? השרה שולמית אלוני מציעה חילופי שטחים; מסירת שטחים בנגב לאש"ף. היא שרה בממשלה. השר שטרית אומר על זה: תוכנית אומללה. השר יוסי שריד אומר לא אחת – אחד השרים הבכירים בממשלה – אנחנו מתכוונים לתהליך, שבסופו של דבר גם אתה שותף לדעה הזאת ואתה אומר אותה, אולי לא בצורה שאני אומר, אבל כל אחד מבין: אנחנו מובילים להקמת מדינה פלשתינית ביהודה ושומרון. הצעת גם הסדר בנושא ירושלים, תוכנית הרובעים. רבין אומר: זה אסון, אסור. אז מה התוכנית שלכם? אין לכם תוכנית.

אני רוצה לומר לך, אתה אדם הגון. היום קראתי שאתה אומר שצריך לעבור לבירור נושא הסדרי הקבע. שמעתי גם את ההכחשה שלך, ההכחשה שלך היא הכחשה נוסח נורבגיה; לא פורמלי, כן פורמלי, אני נפגש, אני דן גם בנושאים של הסדרי הקבע באופן טבעי. המסר ברור, ואתה יודע מה? – אני אפתיע אותך. אני מוכן להיות שותף לדעתך. אתה צודק.

למה אני אומר שאתה צודק? כי אין לכם תוכנית, אתם לא יודעים לאן ללכת, אתם נמצאים במהלך שאתם מכנים אותו הסדר ביניים, כלומר בואו נחשוב מה קורה השבוע, ועד שבוע הבא, ועד עוד שבועיים, ועד עוד שלושה שבועות. בוא נמצא תוכנית, אף רגע, ג'נין תחילה, עזה תחילה, נוציא אותם, נכניס אותם, נפר את ההסכם כלפי ערפאת, נבנה את ירושלים רבתי, לא נבנה. ואלכ, אתם לא יודעים מה אתם רוצים.

בא אדם חכם, חושב, טועה במסקנותיו, אבל אדם חושב, סגן שר החוץ, ואומר להם: רבותי, על מה אתם ממצאים כל הזמן תוכניות? יש לנו בעיה, כל הסדר הביניים, גם על-פי התוכנית והמוסכם זה הסדר זמני, בואו נאמר שההסכם הזה בהסדר הביניים נושא מחיר כבד לשני הצדדים – ציטוט מפיך: משלמים מחירים כבדים. ההסבר שלי לאמירה הזאת: בוא נודה שההסכם נכשל, הוא מודה שההסכם נכשל, ההסכם הזה נכשל, לא הולך. כל העניין הזה של ביניים, נבדוק, זה יכול להרוס את הסדר הקבע כי יסתבר שאי-אפשר להגיע להסדר הקבע.

אני שותף לדעתך. בוא נשב, תשבו אתם, ותחליטו מה צריך להיות הסדר הקבע. אני חולק עליך רק בדבר אחד. אני אומר את זה מדי פעם בפעם, ואני אומר לך את זה עכשיו בצורה הברורה ביותר. כמה פעמים אני השתמשתי בזה בצורה לא כל כך ברורה, ואני אומר את זה עכשיו. ייחסו לך דבר שאני לא מקבל אותו ולא מאמין לו, שאתה אמרת ששווה, אפילו, להגיע להסדר הקבע לפני הבחירות, ולעשות דברים מסוימים לפני הבחירות במסגרת הסדר קבע.

אני מזהיר אתכם מהגישה הזאת. אתם עליתם לשלטון על בסיס תוכנית האוטונומיה. זכותכם לעצב פתרונות, לחשוב על פתרונות, להציע פתרונות של קבע. אני חושב שזאת חובתכם. אני חושב שאתה נוהג נכון, ובקטע הזה אני אברך את הממשלה אם היא תבוא לעם ישראל ותגיד: יש לנו ניסיון מסוים, הסקנו מסקנות כאלה ואחרות, אנחנו רוצים לדלג על שלב הביניים, יש לנו נוסחה להגיע להסדר קבע שתפתור את בעיית ירושלים, שתפתור את בעיית הפליטים, את זכות השיבה, מדינה פלשתינית, וזאת החבילה שאותה אנחנו רוצים למסור לאש"ף. תבואו בהגינות לעם ישראל ותאמרו: נלך

לבחירות, אנחנו עם החבילה שלנו. אז תבואו אל ביבי נתניהו ותגידו: הנה, זאת התוכנית שלנו, מה התוכנית שלך? עם ישראל יראה את שתי התוכניות ויבחר את דרכו.

אל תנהגו כגנבים בלילה, אל תעשו מהלכים בלתי הפיכים, כי אז פשוט תהיה זאת חובתנו הדמוקרטית להיאבק נגד זה בכל דרך, אם תעשו את זה תוך הונאה של ציבור הבוחרים.

לסיכום, עמדתי: אתה צודק בגישתך. כל ההסדר הזמני מבחינת פרקי הזמן, עוד שנה, עוד חצי שנה, לא יעלה ולא יוריד דבר. תחשבו על הסדר הקבע, תביאו תוכנית להסדר הקבע, תעצבו אותה, שתהיה לכם תוכנית סוף סוף, הליכוד יבוא עם תוכניתו, המחנה הלאומי, נלך לעם, והעם יחליט. כך צריך לנהוג: ביושר, בהגינות, באורח דמוקרטי.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת מיכאל איתן.

אני מזמינה את סגן שר החוץ להתייחס לשתי ההצעות.

סגן שר החוץ י' ביילין:

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, ראשית, ברשותך, אני רוצה לומר מלה על הדברים של חבר הכנסת ויינשטיין. הדברים שהוא אמר הם נכונים. מה שהוא אמר אני אמרתי היום בוועידת הנשיאים, ואני עומד על כך. אני חושב שכל מי שמגיע אתנו לשלום צריך לדעת שהוא יכול גם לחוש בפירות השלום הללו. ברור שליהודי ארצות-הברית יש חשיבות גדולה מאוד בכך שהם יסייעו לנו וימשיכו לסייע לנו. אבל הם גם צריכים לסייע לנו, לפי דעתי, בכך שאם הבטיח הממשל האמריקני לסייע לירדן לבטל את החובות שלה, ההבטחה הזאת תקוים. אני לא רואה בכך שום בעיה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

לא דיברתי על ירדן אלא על הרשות הפלשתינית.

סגן שר החוץ י' ביילין:

גם הרשות הפלשתינית. בוודאי, אם יש מחויבות אמריקנית בוועידת המדינות התורמות לסיוע לפלשתינים, יש כל הסיבות שבעולם שלא תיווצר שם פצצת זמן כנגד התהליך המדיני על-ידי הגורמים הקיצוניים ביותר. מה, זה לא האינטרס שלך? אני לא מבין בכלל את סימן השאלה שלך.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

הפצרת בהם לפעול שם.

סגן שר החוץ י' ביילין:

הפצרתי בהם לפעול שם, בוודאי, מול הממשל האמריקני, כדי לממש את ההתחייבות שלו גם לפלשתינים, גם לירדנים ולכל מי שיעשה אתנו שלום. אתה רוצה להרעיב אותם? אני פשוט לא מבין את הפליאה שלך.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני לא מאפשרת את זה, אני נורא מצטערת. אני הזמנתי את סגן השר להשיב על שתי ההצעות הקודמות. זה לא עלה על הפרק בכלל.

סגן שר החוץ י' ביילין:

אני מאשר את מה שאתה אמרת.

אשר לדברים שנאמרו כאן – אני לא יכול להתייחס לרעיון של הטרנספר. זה לא עניין של הצעה לסדר-היום.

רחבעם זאבי (מולדת):

להצעתה של הגברת אלוני אתה יכול להתייחס.

סגן שר החוץ י' ביילין:

אני חייב להתייחס. אני רק אומר, אני שמח על הבדידות המזהרת שלך. אפילו נציג הליכוד שדיבר אחר כך לא תמך ברעיון הזה.

רחבעם זאבי (מולדת):

67% מתושבי ישראל הבוגרים היהודים תומכים בו, לפי עיתון "הארץ".

סגן שר החוץ י' ביילין:

אני מאוד מאוד מקווה שהמספר הזה הוא מספר נלוז ואין לו בסיס.

רחבעם זאבי (מולדת):

אתה מביע אי-אמון בעיתון "הארץ".

סגן שר החוץ י' ביילין:

לגבי הדברים שאמרה השרה אלון, הדברים האלה הם העמדה האישית שלה, זאת לא העמדה של הממשלה. היא לא מבטאת בכך את עמדת הממשלה. היא מביעה את העמדה הפרטית שלה, כפי שעשו שרים בעבר, כפי שעשו שרים בממשלה הזאת ובממשלות קודמות. מישהו יכול לקחת את המבוא למשטר קונסטיטוציוני ולשאול שאלות לגבי אחריות קולקטיבית כזאת או אחרת. אני מודה בתור מורה, למשטר קונסטיטוציוני יש בהחלט בעיות של אחריות קולקטיבית, ואני לא רוצה לברוח מזה. אבל אנחנו גם יודעים את המסורת של ממשלות ישראל, ואני לא חושב שיש כאן טעם לחזור על ציטוטים מן העבר, ששרים מביעים את העמדות שלהם. זה בהחלט פועל יוצא של המבנה הקואליציוני של כל ממשלות ישראל. הם הרגישו צורך לומר את העמדות הפרטיות שלהם, גם אם הדבר הזה לא היה עמדה של הממשלה. אבל אני בהחלט יכול לומר שזאת לא העמדה של ממשלת ישראל.

לגבי הנושאים שהעלה חבר הכנסת איתן – יש לך איזה כשרון מיוחד לקחת משפטים מתוך קונטקסט מסוים ולהציג אותם בתור פרשנות שכזאת, שגם האיש שאמר אותם בסוף כמעט משתכנע שאתה צודק. לא היה מצב שבו אני הצגתי את תוכנית הרובעים. אני תמכתי בתוכנית של טדי קולק לגבי המינהלות הנבחרות בירושלים, תוכנית שהוצגה על-ידו ב-foreign affairs ב-1988.

לגבי מדינה פלשתינית, אתה התייחסת לשר שריד, והוא יושב כאן. אני לא אמרתי אף פעם שאני תומך בפתרון של מדינה פלשתינית. ואם אתה שואל אותי – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

פתרון שמוביל להקמת מדינה פלשתינית.

סגן שר החוץ י' ביילין:

זאת פרשנות. בהחלט לגיטימי מצדך לומר שהפתרונות שאני תומך בהם יובילו.

מיכאל איתן (הליכוד):

זאת פרשנות שאתה מאמין בה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

אני מוכרח לומר לך, כיוון שאני מאוד מעריך אותך וגם את ההגינות שלך – זה לא הוגן לעשות את זה. יש הבדל בין זה שאתה אומר לי שהתפיסה שלי עלולה להוביל בסופו של דבר למדינה פלשתינית, וזה לגיטימי, כמו שחבר הכנסת זאבי יכול להגיד לך שתמיכה שלך בקמפ-דייוויד כמוה כהקמת מדינה פלשתינית, והוא אומר לך את זה, וגם זה לגיטימי – ובין זה שאתה אומר שמיכאל איתן תומך בהקמתה של מדינה פלשתינית, או שלחלופין יוסי ביילין אומר דבר כזה. אתה לא אמרת את זה, אני לא אמרתי את זה, ואני מציע לא להיכנס לפרשנויות לא נכונות.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני אמרתי שאתה מתאר תהליך, שמבחינתך אתה אומר שהוא בהחלט עלול להוביל להקמת מדינה פלשתינית. אתה מסביר כך את הדברים.

סגן שר החוץ י' ביילין:

זה לא נכון.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה לא שולל. אתה אומר, אני הולך לתהליך מסוים והוא יוביל או עלול להוביל להקמת מדינה פלשתינית, ואני לא רואה בזה אסון. זאת עמדתך, אני לא מטעה אף אחד.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

תוותר.

סגן שר החוץ י' ביילין:

אני לא רוצה לוותר עליו כל כך מהר. אני אומר לו, לגיטימי שתגיד שזאת עמדתי. חבר הכנסת איתן, אני מגן עליך. אני מגן על זכותך לומר שזאת העמדה שלי ואני מגן על זכותי לומר שזאת לא העמדה שלי.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני אשמח מאוד שתאמר: אני שולל הקמתה של מדינה פלשתינית ואני בתפקידי אעשה כל דבר למנוע. תגיד את זה, אני אחזור בי מכל מלה. אני מבטיח לא להטריד אותך שלושה חודשים.

סגן שר החוץ י' ביילין:

חבר הכנסת איתן, ההצעה שאתה מציע היא כל כך מפתה שאני כמעט עומד לומר את זה, כי באמת זה בשבילי הישג אדיר לקבל את מה שאתה מבטיח לי. אבל אני לא אומר את זה. אני אומר שהפתרון שאני רואה, שנדמה לי שהוא גם מועדף והוא גם ריאלי – זו קונפדרציה ירדנית-פלשתינית.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

קודם אמרת מה עמדתך. מה היא דעתך?

סגן שר החוץ י' ביילין:

אני חושב שהנושא הזה שהועלה כאן איננו נושא ראוי לדיון בכנסת, משום שכאן מדובר ברעיון של שר שהציע את העמדה שלו. כאמור, הוא לא הציג עמדה ממשלתית, ואני מציע להסיר את זה מסדר-היום.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן שר החוץ.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא התייחסת להסדר הקבע. נצטרך להיפגש בשבוע הבא לנושא הזה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, אתה רוצה להציע הצעה אחרת. בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אדוני סגן השר, אתה אישרת את דברי, ואני מצטער מאוד על כך שסגן שר חוץ של מדינת ישראל, במפגש עם ראשי ועידת הנשיאים של יהודי ארצות-הברית, מפציר בהם לסייע לממשלת ישראל בארצות-הברית, לכך שממשלת ארצות-הברית תסייע כלכלית לאוטונומיה, לאש"ף וכו'.

אמרת את זה הבוקר. אלה שסיפרו לי את העניין אמרו: האם למדינת ישראל אין צרכים אחרים בתחום הכלכלי, והאם עניי עמך אינם קודמים? אנחנו עדים לכך שסגן שר החוץ שלכם בא אלינו בישראל ומבקש מאתנו שמשאבים כלכליים יגיעו לאוטונומיה. חשבנו שלכם יש צרכים.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת ויינשטיין, זאת לא הצעה לסדר, זאת הצעה אחרת. מה אתה מציע?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני מבקש להודות על הודאתך, על כנותך, אבל אני מאוד מצטער על הדברים שאמרת.

היו"ר א' סלמוביץ:

מה אתה מציע, חבר הכנסת ויינשטיין? שכחת שביקשת.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

הצעה אחרת – להסיר.

היו"ר א' סלמוביץ:

להסיר ביקש סגן השר.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

להעביר לוועדה.

היו"ר א' סלמוביץ:

איזו ועדה?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

ועדת הכנסת.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה לא יכול לבקש ועדת הכנסת. חבר הכנסת רחבעם זאבי, אתה מסכים לוועדה?

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מבקש דיון במליאה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת מיכאל איתן?

מיכאל איתן (הליכוד):

אותו דבר.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו נעבור להצבעה בעד או נגד דיון בנושא במליאה. נא להצביע.

הצבעה מס' 18

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 9

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 4

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תשעה תומכים, ארבעה מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יידון במליאה.

שאלות ותשובות

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים לנושא הבא. אני מזמינה את השר לאיכות הסביבה להשיב על שאלתא רגילה.

דליפת חומצה ממפעל בבני-ברק

חבר הכנסת מ' גפני שאל את השר לאיכות הסביבה ביום כ"ז באדר א' התשנ"ה (27 בפברואר 1995):

בליל שבת אור לכ"ה באדר א' התשנ"ה (25 בפברואר 1995) דלפה חומצה ממפעל "ברקת" בבני-ברק. תושבים רבים הועמדו בסכנה, ונמסר על כמה אנשים שנפגעו.

רצוני לשאול:

1. האם נחקר המקרה, ואילו מסקנות הוסקו?

2. לנוכח המצב שבבני-ברק קיימים מפעלי "דובק", "אסם" ואחרים ליד שכונות מגורים, האם הם יועברו לאזורי תעשייה?

3. מה נעשה למניעת סיכונים ואסונות?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

בליל שבת 24-25 בפברואר 1995 התרחש אירוע בחומרים מסוכנים באזור התעשייה בני-ברק.

כתוצאה מריאקציה בין החומרים היפוכלוריד וחומצה מלחית נפלטו והתפזרו לאוויר אדי כלור.

התקרית התרחשה במפעל "ברקת", הממוקם סמוך ובתוך מפעל "סולל-בונה" באזור התעשייה של בני-ברק.

1. א. המשטרה חוקרת, ואין המשרד לאיכות הסביבה מתערב במהלך חקירותיה. מייד יובן גם מדוע, חבר הכנסת גפני.

ב. מדיווח ראשוני של צוותי התגובה במשרד לאיכות הסביבה שפעלו בשטח האירוע עולה, כי קיים חשד שהאירוע נגרם כתוצאה מחבלה מכוונת; זאת הסיבה לכך שהמשטרה חוקרת. לא מדובר ככל הנראה בפעילות חבלנית עוינת, אבל צריך לתת למשטרה לסיים את חקירתה.

ג. מפעל "ברקת" במקום נסגר והחומר פונה.

ד. לא ברור מדוע אישר "סולל-בונה" למפעל "ברקת" לפעול בתחומו. נושא זה ייבדק. כאמור, מפעל "ברקת" הפסיק את פעילותו במקום.

ה. המשך התחקיר, ובהיקף נרחב, יתקיים ביום רביעי, כלומר היום, במשרד לאיכות הסביבה. עדיין אין לי הממצאים, אבל אם חבר הכנסת גפני יהיה מעוניין בהם, ואני מניח שהוא יהיה מעוניין, אשמח להמציא לו את הממצאים האלה.

2. השאלה היתה: לנוכח המצב שבבני-ברק קיימים מפעלי "דובק", "אסם" ואחרים ליד שכונות מגורים, האם הם יועברו לאזורי תעשייה?

א. מפעלים מחזיקי חומרים מסוכנים מטופלים במסגרת חוק חומרים מסוכנים ותקנות רישוי עסקים למפעלים מסוכנים.

פעילות בקרה ומניעה נערכת באופן שוטף על-ידי משרדנו והיחידות הסביבתיות ברשויות המקומיות. פעילות זו מביאה לצמצום משמעותי של הסיכונים, אם כי כמובן לא למניעה מוחלטת. בכל העולם יש מפעלים, בכל מפעל כמעט יש חומרים שיכולים להיות מוגדרים ברמה זו או אחרת כחומרים מסוכנים, והחובה שמוטלת, קודם כול על המפעל, וגם עלינו, היא לוודא שהחומרים המסוכנים לא יהיו מסוכנים יותר על המידה. במקרים שבהם קיימת סמיכות בין אזורי מגורים לאזורי תעשייה הסיכון כמובן גדול יותר.

בקשר לכך ראוי לציין, שבעקבות דרישת המשרד לאיכות הסביבה נסגרה מחלקת ההידרוליזציה במפעל "אסם" – אני מקווה שאני פופולרי בבני-ברק, ולא רק בגלל המעשה הזה – דבר שהפחית את הסכנה מפריצת חומרים מסוכנים לסביבה. מפעל "אסם", בגלל מחלקת ההידרוליזציה, היה מפגע קשה מאוד, כפי שאתה יודע, בבני-ברק. אחרי לחץ ומאמץ והשתדלות ושידול, לא עלינו, המפעל הוציא את מחלקת ההידרוליזציה ממקומו והעביר אותו למקום אחר.

ב. שגיאות תכנוניות שנעשו בעבר על-ידי הרשויות המקומיות ומוסדות התכנון, ומשרדנו מתריע עליהן גם עכשיו, גורמות לפעמים לקירוב אזורי מגורים לאזורי תעשייה עתירי מפגעים וסיכונים. בדרך כלל, השיקולים הכלכליים של בעלי העניין – אגב, בעלי העניין הם גם הרשויות המקומיות – גוברים על השיקולים הסביבתיים ועל דרישתנו למנוע את הסמיכות בין אזורי מגורים לתעשייה. בזמן האחרון, אני חייב לומר לאושרי, יש לנו יותר הצלחות בעניין זה, ואני מקווה שנצליח עוד יותר בעתיד.

ג. בידי הרשויות המקומיות ומוסדות התכנון כלים לשינוי המצב הקיים ולמניעת מצבים דומים בעתיד, קודם כול על-ידי הכללת שיקולים סביבתיים בעדיפות גבוהה יותר בעת הליכי התכנון וקבלת החלטות; שנית, על-ידי שינוי ייעוד של אזורים בעייתיים במטרה להביא להעברתם של מפעלים גורמי סיכון מאזורים מאוכלסים. זו גם הצעתנו לעיריית בני-ברק, שבלשון המעטה הייתי אומר שהיא לא עומדת בשורה הראשונה של העיריות המודאגות מן הבעיות הסביבתיות שבתחומן. את זה אמרתי בלשון של המעטה.

3. לשאלה מה נעשה למניעת סיכונים ואסונות, כאן כתוב "ביוזמתו של השר לאיכות הסביבה", אבל מכיוון שאני לא מדבר על עצמי בגוף שלישי, אז ביוזמתי החליטה הממשלה בדצמבר 1994 על הקמת מערך ארצי לטיפול באירועי חומרים מסוכנים.

מערך זה, המקיף את כל גופי הביטחון וההצלה במדינה, פועל על-פי עקרונות תורתיים וארגוניים שסוכם מראש, ולכל גוף תפקידים מוגדרים בעת אירוע. זה אומנם נשמע יבש, אבל זו ממש מהפכה.

המערך תוקצב על-ידי הממשלה בעלות כוללת של 68 מיליון שקל בפריסה של ארבע שנים.

בימים אלה כל גוף שוקד על הצטיידות, בניית הכוח והטמעת תורת הטיפול באירוע חומרים המסוכנים. חשוב מאוד כי תהליך זה יימשך ואף יואץ, ועל כך אנו שוקדים בהתמדה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה. כבוד השר שריד, אני רק רוצה להסב את תשומת לבך לכך שוועדת הכנסת החליטה שמשך מתן תשובה על שאילתא הוא לא יותר משתי דקות. והיה והתשובה מתארכת מעבר לזמן הזה, היא תימסר לפרוטוקול.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני מודה על אורך הרוח שגילית.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת משה גפני.

משה גפני (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, אני מודה לך על התשובה המפורטת, ואני מודה לך גם על הפעולות שעשית בנושא של איכות הסביבה.

אני דיברתי בשאילתא וגם כוונתי היתה שבמקומות כאלה, בעיקר בגוש-דן, אבל גם באזור חיפה, ובעיקר בבני-ברק, שזה מקום, אתה יודע, צפוף אוכלוסין, משפחות ברוכות ילדים – יש שם מפעלי תעשייה מסוגים שונים שמהווים סכנה בטיחותית, ואתה יודע שהם מהווים סכנה בטיחותית גם לבריאות של הילדים. המצב היום הוא שבתוך שכונה צפופת אוכלוסין נמצא מפעל שמהווה נזק ממשי.

האם המשרד שלך, אדוני השר, לא יכול לפעול ביד תקיפה ולחייב גם את הרשות המקומית? אני לא שואל שאילתא את ראש עיריית בני-ברק או את ראש עיריית תל-אביב. אני שואל אותך, אדוני השר, ואתה ידוע כמי שמתאמץ מאוד בעניין הזה. האם אינך יכול לחייב אותם להעביר את המפעלים לאזורי תעשייה כדי למנוע את הסיכון?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

לאיזה מפעל באופן ספציפי אתה מתכוון?

משה גפני (יהדות התורה):

אני דיברתי גם על מפעל "אסם" – להעביר אותו.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

במפעל "אסם" אין היום חומרים מסוכנים.

משה גפני (יהדות התורה):

את "דובק", שהוא במרכז בני-ברק.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

קודם כול, אני אבדוק. אני לא בטוח שבמפעל "דובק" יש חומרים מסוכנים.

משה גפני (יהדות התורה):

הריחות שם הם — — —

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אתה יודע, על ריחות אין מתווכחים. על חומרים מסוכנים מתווכחים. ריח זה עניין אחד וחומר מסוכן זה עניין אחר.

משה גפני (יהדות התורה):

ראית מה קרה במפעל "ברקת".

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

קודם כול, אתה מבקש שאנחנו נבדוק האם יש חומרים מסוכנים במפעל "דובק". אני אבדוק את זה ואשיב לך. זה דבר אחד.

דבר שני, אני רוצה לומר לך במשפט אחד, כי הארכת קודם: אין כמעט מפעל שאין בו חומרים מסוכנים. כל דיבור על העברה של כל מפעל שיש בו חומרים מסוכנים ממקום אחד למקום אחר הוא דיבור בעלמא. אין לאן להעביר בארץ. כל המפעלים בעצם צריכים להיות בתזוזה אחת מתמדת. זה גם לא מקובל בעולם. גם אם יש במפעלים חומרים מסוכנים, חומרים מסוכנים אחרי הכול אלה לא

דינמיט ואלה לא חומרים רדיואקטיביים. חומרים מסוכנים – כל חומר, כשקורה משהו הוא יכול להיות מסוכן, בעיקר בשילוב של כמה חומרים יחד. הפתרון הוא לא במעבר של מפעלים, כי לא כל המפעלים יכולים לזוז כל הזמן לכל המקומות שאינם, אלא הפתרון הוא שכל מפעל יעשה כל מה שלא ידו, ויש היום טכנולוגיות מאוד מפותחות כדי להבטיח שגם אם הוא מאחסן חומרים מסוכנים, סכנתם של החומרים האלה תפחת עד כמה שרק ניתן, ובדרך כלל זה מספק.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד השר לאיכות הסביבה.

הצעות לסדר-היום

עישון סמים בגרעין נח"ל-מרצ

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא – הצעות לסדר-היום מס' 6314, 6315, 6316, 6317 ו-6318, בנושא: עישון סמים בגרעין נח"ל-מרצ. אני מזמינה את ראשון המציעים, חבר הכנסת רפאל איתן; בבקשה.

רפאל איתן (צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, מי הם החיילים שמדובר בהם באופקים? חוילו בתאריך 1 בדצמבר 1994, קיבלו פנקסי חוגר ומדים. אסור להם ללבוש מדים, כי שערם ארוך ועגילים באוזניהם, והם מחוילים, לא חיילים. הם מקבלים שכר לחשבונות בנק פרטיים שלהם ממשרד החינוך. עבור מה? מה הם צריכים לעשות? מה הם עושים למעשה? הם "חיילים" ללא פיקוח, ללא השגחה, ללא מסגרת וללא מפקדים. אחת לשבוע באה או בא נציג פוליטי ממרצ כמדריך. לא עברו טירונות, לא פנקס זכויות וחובות, והם חיילים.

השימוש בסמים מערער יכולת תפקוד, מושך למעשים פליליים, מביא לעבירות על החוק, ואנחנו יודעים על מקרים של מכירת נשק וגוף למימון סמים. אני יודע את המקומות, אני לא יודע מי. מכירת נשק וגוף תמורת סמים ביישובים ערביים.

ראוי שמבקרת המדינה תבחן את כל מכלול נושא הנח"ל: לשם מה קיים החיל, האם מטרותיו מוגשמות – להתיישבות למשל, גרעיני נח"ל נועדו להתיישבות; האם המבנה מצדיק את קיומו, האם ראוי שבצבא יהיו מדריכים פוליטיים כבמקרה אופקים.

בסך הכול נוצרת תמונה עגומה, כאשר מתערער מעמדו של הצבא, כושר ההרתעה נפגם, המשמעת לקויה. לאויב יש זווית מבט שונה, וכל המקרים הללו מחזקים אצלו את התקווה לנצח ולא לבחור בדרך "השלום", כפי שמנסים לחלחל למוחות הציבור אותם אובדי דרך, נוטשי חזון, ששורשיהם תלושים מאדמת מכורתם.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רפאל איתן.

אני מזמינה את חבר הכנסת אברהם הירשזון, בבקשה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, התפשטות נגע הסמים בקרב בני הנוער הכתה השבוע פעם נוספת בעוצמה רבה וכואבת בפני החברה הישראלית. עשרה חברי גרעין נח"ל עירוני של תנועת מרצ המשרתים באופקים נעצרו בחשד לעישון סמים.

לכאורה אפשר לטעון כי נחשפה עוד חוליה חלשה במערכת החינוך ובמערכת הצבאית ולהסתפק בענישת העבריינים ובהסקת מסקנות חינוכיות וצבאיות. הבעיה היא שטענה זו, אם תישמע על-ידי גורמים אחראים, היא לא יותר מאשר כיסוי שטחי, עלוב ומגוחך של מחדל מתמשך. מעצר חברי גרעין נח"ל הסמים בעיירה הדרומית הוא קצה הקרחון, הוא מעט המחזיק מרובה, הוא רמז גס וצורב לכישלון חינוכי רב-עוצמה שאת ממדיו מסתירים מאתנו.

זה שנים התרגלנו לגילויים נקודתיים של שימוש בסמים בקרב תלמידים, בני נוער וצעירים. כל אימת שמידע כזה מגיע לתקשורת מרגיעים אותנו, כי מדובר במספר קטן של תלמידים שעניינם יטופל, כי יש במערכת החינוך תוכניות חובה ללימוד כללים למניעת השימוש בסמים, בעישון ובאלכוהול, וכי יחסית למדינות אחרות היקף השימוש בסמים בקרב הצעירים בישראל נמוך יותר. אני בא לטעון היום כי חסל סדר הטיח. כל תלמיד המשתמש בסמים הוא עולם מלא. לכל תלמיד ונער כזה יש הורים, אחים, אחיות וחברים ויש מחנך ויש מורים מקצועיים ויש מנהל ויש מפקח המוסד החינוכי שבו הוא לומד. מערכת שלמה מופקדת על מניעת השימוש בסמים, וכל תלמיד שסרח הוא כישלון של המערכת כולה. כל מבט אחר על כישלון חינוכי זה הוא ניסיון להמעיט מחומרת המחדל הזה ולייפות במקום שאין מה לייפות ולגרום נזק לא רק לתלמיד שחטא אלא גם לחבריו, גם לבני משפחתו וגם לקהילה כולה.

הנושא הזה, מן הראוי שיתפוס יותר ויותר זמן בדיונינו הציבוריים, כדי למנוע את התופעה כולה.

אני רוצה לומר במלים ספורות את דעתי בנושא הגרעין של אופקים. אני קראתי היום באחד העיתונים, שמרצ מנערת את חוצנה מהנושא הזה.

רן כהן (מרצ):

מהסמים.

אברהם הירשזון (הליכוד):

כן, כך לפחות זה הובן.

אינני רוצה להתפלמס היום, גם אין לנו זמן לעשות את זה, האם הדרך החינוכית של מרצ נכונה או איננה נכונה, האם הערכים הקוסמופוליטיים וחוסר ההתייחסות הם שגרמו למצב. אינני רוצה להתווכח על כך, וזה גם לא הזמן לכך. כמי שעסק – ועוסק גם היום, אם כי אולי פחות מבעבר – ביציאת גרעיני נח"ל, אני רוצה לומר רק דבר אחד: אין ספק שיש כישלון כלשהו בהכנת גרעין הנח"ל הזה לקראת יציאתו. היו חייבים לעמוד על הדברים האלה. לא צריך לטייח.

אני לא שמח לאיד. דרך אגב, זה לא חייב לקרות רק אצלכם, זה יכול לקרות גם בגרעין של תנועה אחרת. אבל אני חושב שבסך הכול גם אתם נפגעתם וגם השליחות שרציתם לגרעין הנח"ל נפגעה.

שמעתי הבוקר בתדהמה, שראש המועצה באופקים אומר: בסך הכול הם היו בסדר גמור, הם היו חבר'ה נהדרים. הרי לא יכול להיות שראש מועצה יאמר דבר כזה. הבחורים האלה עסקו בחינוך ובהוראה באופקים. לגבי, מחנך הוא זה שמהווה דמות שאחריה צריך ללכת. במקום קטן כמו אופקים אין סודות. והנה בא ראש המועצה ומטייח טיוח על טיוח.

אני רוצה לומר: בואו לא נטייח את התופעה.

רן כהן (מרצ):

אברהם הירשזון (הליכוד):

לא, לא. אני באתי אל ראש המועצה. אמרתי לך, אני לא רוצה לשמוח לאידך בנושא הזה. אני חושב שהבעיה יותר מדי קשה וחריפה. היא עלולה לקרות לא רק אצלכם אלא גם במקומות אחרים. אינני בא להתפלמס אתך כאן, כי אין לנו זמן לנושא הזה. חשוב לא להתנער. תנועת מרצ, חבריה, שריה, אלה שעומדים בראש תנועת הנוער לא יכולים להתעלם מהתופעה ולומר: זה לא אנחנו.

אני רוצה לומר עוד דבר אחד, גברתי היושבת-ראש, ברשותך. אני חושב שצריך שיהיה לנו אומץ לב ציבורי לבוא ולשאול את השאלה המרכזית: האם גרעיני הנח"ל ממלאים את תפקידם. אני מכיר ומוקיר את פעילותו של הנח"ל בהתיישבות, בלוחמה, בהקמת נקודות התיישבות של גרעיני הנח"ל בנקודות ספר במדינת ישראל. הם תרמו תרומה בלתי רגילה למדינת ישראל, אבל יכול להיות מצב שהיום הגוף הזה איבד מחשיבותו והוא צריך להיעלם מן העולם, ותנועות הנוער יכולות למצוא אתגרים גדולים יותר לבוגריהן ולראשיהן.

אם אכן נקיים דיון ציבורי בנושא הנח"ל, ואפילו על בסיס זה, אני חושב שבכך נתרום תרומה גדולה לחברה בישראל. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אברהם הירשזון.

אני מזמינה את חבר הכנסת יוסף עזרן. בבקשה. אחריו – חבר הכנסת רן כהן.

יוסף עזרן (ש"ס):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, רעה חולה במדינה שלנו, נגע שפושה בחברה, והוא נושא שצריך לאחד את כולנו. בשום פנים ואופן לא נעשה לעצמנו חיים קלים ונתחיל להפנות אצבע מאשימה.

וכי מי הבחורים האלה? אלה לא צעירים של עם ישראל? צעירים יהודים שגדלו בבתי-ספר שלנו, במשפחות יהודיות, ישראליות, עם תרבות ישראלית. ילדים טובים. האם הם צמחו על העצים, מנותקים מן המערכת הכללית של החינוך שלנו ומהאווירה? אי-אפשר לבוא ולעגל עיגול ולומר: הנה תפסנו את האשמים. זה כדי לפטור את עצמנו ממאבק רציני, ממאבק מעמיק, ולהסתפק בתשובות רדודות שטחיות, אם אנחנו רוצים להרגיע את המצפון שלנו, לטמון את הראש בחול ולומר: הנה תפסנו את האשמים.

אני לא מקל ראש בתופעה שהיתה, אבל בשום פנים ואופן אינני מוכן לפטור את עצמנו, מטיפול שלנו כחברי כנסת, כאנשי ציבור, כאנשי רוח, כהורים, כמחנכים. זו בעיה של החברה כולה.

לצערי הרב, בגיל הזה יש חקיינות.

איך זורקים בחורים צעירים לאחריות כל כך כבדה, בלי מסגרת? אני שאלתי את המפקדים, מפני שהייתי המום. אני לא מקבל את כל דברי הסניגור. הסניגור טען טענה מהממת, מפליאה, שבצבא ידעו. הייתכן? אני פשוט לא יכול להאמין, קשה לי להאמין. עד כדי כך, חלילה, צה"ל, נח"ל, נוער חלוצי לוחם, נוער הזהב של החברה הישראלית, ואני מדבר בצורה כללית, לא על תנועה זו או אחרת. נח"ל תמיד היה בחברה שלנו מושג ערכי סגולי, תמיד היה זה נוער לדוגמה, למופת.

שאלתי את המפקדים שלדעתי הייתי אמור לשאול אותם ויכולתי להשיג את האפשרות לשאול אותם. שאלתי: היתה איזו תוכנית? היה איזה סדר-יום? תתפלאו לשמוע. אני פשוט לא מבין מה קורה פה. לוקחים בחורים צעירים שחילו זה עתה, ואני לא יודע באיזו צורה בדיוק ולפי איזו מתכונת, כמה הם היו חיילים וכמה הם היו אזרחים, ואיש עדיין לא מגדיר את זה בדיוק. זורקים אותם לעיר פיתוח בעייתית מאוד, לשכונה קשה שצריך להתמודד בה עם בעיות חברתיות ובעיות קשות במיוחד, ולא נותנים להם תוכנית עבודה, מסגרת, הדרכה. לכו ותפעלו.

מצניחים בפעם הראשונה אנשים שלא יודעים כלל מה זה מצנח, ולא טסו במטוס, אומרים להם לצנוח מעל לים, ואומרים להם: תלמדו לצנוח. במקרה שתיפלו לים תלמדו גם לשחות. האם זו דרך? זו אחריות?

אין שום ספק, אדוני השר, רבותי חברי הכנסת, כי בנפשנו הדבר. ואם אנחנו לא נתחיל לחנך את הילדים, לא בגן-חובה – ידוע הוויכוח שהתנהל בין אנשי חינוך דגולים על השאלה מאימתי אנחנו אמורים להתחיל בחינוך הילדים. אחד אמר: בגיל שלוש, כשהילד מתחיל להבין מה אומרים לו. אחד אמר: בגיל שש או שבע. על-פי ההלכה – שם כתוב שכאשר הוא אחראי ומבין מה אסור ומה מותר. כשסיימו הכול לדבר, קם יהודי חכם ואמר: רבותי, חייבים לחנך את הבנים 20 שנה לפני שנולדו. הכוונה היא שצריך לחנך את המחנכים, שהם ההורים והם המורים. ואם אנחנו נשכיל להתחיל בזה, ויפה שעה אחת קודם, ולא נשלה עצמנו במציאת פתרונות קלים ונזרוק את כל הנושא הזה על איזו קבוצה מסכנה בסך הכול, כי אז אנחנו נעבור ליד המטרה, נחטא למטרה, ואז חס ושלום התוצאות של דיון שטחי ורדוד כזה יביאו גם לטיפול בהתאם, ולא נשיג שום מטרה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יוסף עזרן.

אני מזמינה את אחרון המציעים, חבר הכנסת רן כהן.

רן כהן (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, אם המטרה של הדיון הזה היא אכן לקיים דיון על עתידו של הנח"ל, אין לי שום התחייבות. אני יודע שוועדת משנה של ועדת החוץ והביטחון של הכנסת, בראשותו של חבר הכנסת חגי מירום, ממילא מקיימת דיון כזה, וראוי הנושא באמת לדיון כדי לדעת כיצד הדברים נעשים.

לצערי הרב, אני מוכרח לומר, שכפי שאני קלטתי את הדברים שנאמרו גם בדיון הזה, לפחות מפי אחד הדוברים, לא זו בדיוק היתה כוונת היוזמה.

אני רוצה לספר לכם, חברי הכנסת, שכאשר קיבלתי לפני 12 שנה את הפיקוד על יחידה שעליה פיקדתי – כעבור שבועיים נכנסה יחידה של מצ"ח ועצרה שני חיילים בשל שימוש בסמים. היא חקרה,

בדקה ודשה בעניין. אחד משני החיילים היה ממש יחיד במקצועו, ובכל זאת לא היתה ברירה אלא להכניסו לבית-הסוהר כעונש על שהשתמש בסמים. האם מישהו כינס אז את הכנסת? האם מישהו מילא עמודים שלמים על כך בעיתונים, עשה תוכנית רדיו, בדומה לדברים שנעשו הפעם?

אני אומר לכם מדוע היתה התוכנית הזאת ברדיו, ואני אומר לכם למה כל העניין הזה התפוצץ. משום שעורך-דין מסוים, שהוא חבר הנהלת צומת, החליט להשתמש בעניין הזה להשגת שתי מטרות. האחת, להכפיש את מרצ; והשנייה, לגונן על השימוש בסמים. ומה כתב עורך-הדין הנכבד לרמטכ"ל? הוא כתב דברים מסמרי שיער ממש, שקשה להאמין. הוא כתב לרמטכ"ל, שהוא אינו מאשים את המשתמשים בסמים או את השימוש בסמים, אלא: אני מאשים את פיקוד הנח"ל בהזנחה פושעת, וכן הלאה וכן הלאה. ועוד: כמו כן אני מוחה נמרצות על שצה"ל מתיר למערכת היחסים הדביקה בין מפלגת מרצ לבין פיקוד הנח"ל להתקיים.

אלה שטויות, ומייד אומר על כך כמה מלים. ומן הדין – כותב עורך-הדין הנכבד, טהור המידות ומבקש הצדק – מן הדין הוא לבטל את כתב האישום הזה. בן-אדם מתגולל על הצבא, מתגולל על מרצ, באיזו טענה? שאנשים שיש נגדם חשד, ואולי יותר מזה, שהשתמשו בסמים, לא צריכים לעמוד לדין.

אם כן, האם זה פלא שאני שומע כאן את רפול כבר מתגולל, והוא כבר הגיע למכירת נשק. אם היה לרפול סיכוי קל שבקלים למצוא זנב ידיעה שמישהו מאנשי מרצ או מקורב למרצ מכר סכין מטבח, הרי הוא היה כבר משתולל פה. אז הוא עולה כאן "טרמפ" על בעיה מקומית באופקים, כדי להתנגח עם מרצ ולנסות להשתלח בה. עכשיו אני מבין למה הוא יצא מן האולם והלך מייד אחרי הנאום שלו, כי זה היה נאום בזוי.

אבל, חברי כנסת אחרים התייחסו כאן ברצינות הרבה יותר גדולה לעניין הזה. במיוחד אני מבקש להתייחס לדברים שאמר כאן חבר הכנסת אברהם הירשזון, מפני שהוא באמת יודע מה זו תנועת נוער. רבותי, אני אומר לכם את הדברים כיושב-ראש מועצת תנועות הנוער. תנועות הנוער בישראל עומדות היום בראש חזית המאבק לסיכול חדירת הסמים לנוער. הסמים ישנם, לא שהם אינם. הם ישנם ברחוב, ישנם בבית-הספר, ישנם בחברה, בקבוצות, במקומות בילוי ובמועדונים. וכל תנועות הנוער, לרבות תנועת הנוער של מרצ, מנהלות מאבק בחזית הזאת פעמיים: פעם אחת על-ידי קיום תנועת נוער בעלת תכנים, שלא משאירה את הצורך להזדקק למשהו אחר, ופעם שנייה על-ידי פעילות חינוכית ישירה ומדרבנת.

הגרעין הזה שבו מדובר, הגרעין הנפגע הזה, איננו גרעין של בוגדים. הגרעין הזה נפגע עקב האסון הזה שקרה לו. הגרעין הזה קיים בשנה האחרונה כמה פעילויות, דיונים והחלטות בקשר למלחמה בסמים. על אלה להתגולל? יש לי בשורה בשבילכם. יש עוד גרעין אחד, שגם הוא עבר מה שעבר, ואני לא רוצה לדבר על זה.

הטענה השנייה היא לגבי המדריכים הפוליטיים. רפול לא היה בצבא-הגנה לישראל, כנראה הוא היה ביחידה כלשהי, אולי הוא היה בישיבה ולא התגייס לצבא. הוא לא היה רמטכ"ל של צה"ל, הוא לא יודע מהו הנח"ל. הוא לא יודע שגרעיני הנח"ל שיוצאים לשרת בצבא עוברים מסלולים שונים, והוא גם לא יודע שלגרעינים האלה יש מלווים, לא מלווים מפלגתיים אלא מלווים של תנועות הנוער. זה נכון לגבי "בני עקיבא", זה נכון לגבי בית"ר, זה נכון לגבי "השומר הצעיר", לגבי "הנוער העובד" ואצל כל מי שמוציא גרעיני נח"ל.

אני מגיע לדבר האחרון שאני רוצה לאומרו, גברתי היושבת-ראש, ואני מודה לך על הסבלנות שגילית כלפי בעניין זה. רבותי, הגרעין הזה עושה עבודת קודש באופקים. על מה אתם מדברים? הגרעין הזה עובד לפרנסתו, במה? האנשים האלה הולכים לעבוד בשיווק במועצה המקומית, בכל מיני עבודות, גם בחינוך. 14 מתוך 17 עוסקים בדברים הבאים: בחונכות אישית בשעות בית-הספר ובשעות אחר הצהריים. כמה ילדים, לעזאזל, בארץ הזאת הולכים לעיר אופקים כדי לעזור לתלמידים שלה מבחינת ההשכלה והיכולת שלהם – – –

יוסף עזרן (ש"ס):

אבל אין לזלזל בתופעה השלישית – – –

רן כהן (מרצ):

תיקף אדבר על זה, וזה יהיה משפט הסיום שלי, חבר הכנסת עזרן.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רן כהן.

רן כהן (מרצ):

אני כבר מסיים, ממש מייד.

הם עובדים במועדונים של ילדים אתיופים. זה לא חיוני? זה לא נחוץ? על זה צריך לדבר כך על הגרעין הזה? הם עובדים במרכז לשיעורי בית, בפעילות הכשרה לגני-ילדים, במעון למפגרים.

לא עומד לפניכם כאן מי שעשה שירות באיזו יחידה עורפית. ואני אומר לכם שהם עושים עבודת קודש, הנערים האלה, ואסור לפגוע בהם. אני רק אומר שצריך להיות ברור, שההוקעה היא הוקעה של כולנו, בראש ובראשונה של אנשי מרצ, כי הנערים האלה פגעו בנו והכתימו אותנו. ישבתי היום עם ההורים שלהם, ראיתי לפני משפחות פגועות קשה מהעניין הזה. הם פגעו גם במשפחות שלהם, פגעו בגרעין, במרצ, בגרעיני הנח"ל.

אין סליחה על שימוש בסמים, והעניין הזה צריך להיות ברור. אבל מכאן ועד לשפיכת הילד ביחד עם המים, לפגוע בכל הנערים שעושים עבודה חשובה ונפלאה? אני מציע לחברי הכנסת לדעת גם את גבולות הפוליטיקה. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רן כהן. אני מזמינה את כבוד השר יוסי שריד להתייחס להצעות.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני לא יודע איך לכנות אותם, בגילי אני כבר יכול לכנות אותם "הילדים", אבל נקרא להם הנערות והנערים בגרעין "אפיק" באופקים, הם מיטב הנוער, וגם ילדים טובים לפעמים נכשלים. מי שלא מכיר תופעה כזו של ילדים טובים שנכשלים הוא כנראה לגמרי מנותק. זה קורה לפעמים גם במשפחות בחוגים הכי קרובים לנו.

אני הייתי די שבע רצון ביומיים האחרונים, הייתי במצב יחסי של רגיעה, ואני אגיד לכם למה. נסעתי הלוך ושוב, שמעתי אתמול בבוקר חצי שעה בנושא הזה, בצהריים חצי שעה בנושא הזה, אמרתי לעצמי: אשרינו וטוב לנו אם אפשר להקדיש בבוקר חצי שעה לנושא זה ובצהריים חצי שעה לנושא זה – ואני אחרון לזלזל בנושא הזה, כפי שיתברר להלן – כנראה זו הבעיה הכי חמורה והכי דחופה והכי נוקבת והכי מכאיבה היום בחברה הישראלית ולא קרו לנו אסונות יותר גדולים.

אני מאוד מעריך את הדברים של חבר הכנסת עזרן. ניכרים דברי דאגה, דאגה כנה.

אני גם מעריך את דבריו של חבר הכנסת הירשזון, אם כי לחבר הכנסת אברהם הירשזון אני רוצה לומר: הוא קבע בפסקנות כזו שמדובר בקצה הקרחון. מנין לך לדעת שזה קצה הקרחון?

אברהם הירשזון (הליכוד):

אני מדבר על קצה הקרחון של שימוש בסמים.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

הבנתי היטב. אני לא מדבר עכשיו על הגרעין. אני לא בא לתבוע אך ורק את עלבוננו של הגרעין הזה, כי אני אומר משהו נוסף על הנערים והנערות האלה. אבל מנין לך שזה קצה הקרחון?

אני חושב שאנחנו לא אחת, בלי משים, ואולי במידה כלשהי של חוסר אחריות, הרי אנחנו איננו יודעים, מוציאים את דיבת הנוער, את דיבת הדור הצעיר. כל אחד מאתנו מכיר הרבה מאוד אנשים צעירים ואנחנו יודעים שהם לא נגועים בסמים. אין ממצאים חד-משמעיים בעניין זה. אליבא דכל הדעות – אני לא מדבר על הגרעין, על הנוער בכללו – מדובר במיעוט מבוטל. וכאשר אומרים "קצה הקרחון" מהלכים עלינו אימים כאלה, אפשר לחשוב שמי יודע מה. אתה אומר: מסתירים מאתנו. זה קצה הקרחון ומסתירים מאתנו. קודם כול אני שואל, מי יכול בכלל להסתיר? ומי רוצה להסתיר? ומי מסתיר?

עוד משפט אחד לחבר הכנסת הירשזון. אתה קראת מה שקראת היום בעיתון, וחבר הכנסת רן כהן תיקן אותך. אנחנו מתנערים מהצעירים האלה? אנחנו בוודאי לא מתנערים מהם. ואם היתה שם פרשה חמורה – אני לא רוצה לקרוא לזה אסון כי את השם אסון אני שומר לאירועים אחרים במדינת ישראל, אבל פרשה חמורה – אנחנו נתנער מהם? כך אנחנו גם, נניח, ננהג במשפחה? יש לנו אחריות לילדים האלה, ודאי שאנחנו לא נתנער מהם. להיפך, האחריות היא גם עלינו, איש לא מתנער מאחריות. יכול להיות שאנחנו צריכים לאמץ אותם היום יותר אל לבנו כדי לראות אם אנחנו יכולים להוציא אותם מן הסמים, אם כי אני לא בטוח שמדובר בהתמכרות, אני לא בטוח שאני מכיר את כל העובדות. ואחרי ככלות הכול צריך לזכור, גם זה לא הופך את העניין להרבה יותר טוב, אבל צריך לזכור שמדובר בסמים קלים.

אבל האיש המוזר הזה, באמת איש מוזר, אני חייב לומר, האיש המוזר הזה ששמו רפול, קודם כול אני לא מבין בכלל מה הוא אומר. אני בכלל לא מבין מה רפול אומר. אני מאזין לו, אבל אני לא מבין, איזה מיש-מש, איזה ערב-רב של דברים, איזה בליל של מלים, מלה איננה מתחברת למלה. אני זוכר שפעם ראש הממשלה, נוחו עדן, מנחם בגין, כל כך התפעל, כי קודם הוא היה נואם נאומים של שתי מלים, אחר כך הוא כבר נאם נאומים של ארבע מלים, אז הוא כבר כינה אותו דמוסתנס. אבל דמוסתנס הוא עדיין לא. אני לא מבין בכלל מה הוא אומר.

קודם כול, קצת צניעות. אני עוד לא ראיתי שצומת העמידה אפילו גרעין אחד. נכון, העמדנו גרעין והיה שם נגע, אבל מה, אנחנו באמת נשפוך את כל הגרעין כולו עם החמישה האלה שעומדים עכשיו למשפט? אבל לא רק שופכים את כל הגרעין כולו, אלא שופכים בהזדמנות חגיגית זו גם את כל הנח"ל.

דוד מגן (הליכוד):

השר שריד, אני מציע לך להיזהר, כאשר אתה אומר "אנחנו" אתה מתכוון לממשלה או למרצ?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני מתכוון לממשלה ואני מדבר בשם הממשלה ואני מדבר בשם כל מי שאני מדבר בשמו.

דוד מגן (הליכוד):

— — — בשם המפלגה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

בהזדמנות זו אנחנו גם שופכים את הנח"ל כולו. זו סוגיה שעומדת בפני עצמה. בכלל עכשיו הנח"ל זו חטיבת חי"ר רגילה, לצערנו הרב, לצערי אני מוכרח לומר, אין מספר ראוי של גרעינים, וזו חטיבת חי"ר רגילה, כך שכשאומרים נח"ל, בכלל 70% מן המתגייסים – הייתי בבקו"ם לא מזמן, נדמה לי שזה המספר – הם בכלל מתגייסים של בקו"ם, של בסיס קליטה ומיון, זו חטיבת חי"ר רגילה. מה אתם מתאנים עכשיו לנח"ל בהזדמנות חגיגית זו? וברור לגמרי, בין שאנחנו אוהבים את התופעה הזו ובין שאנחנו לא אוהבים את התופעה הזו, שמ-70% יהיו 80%-90% וחטיבת נח"ל רגילה.

אבל מה יהיה מחר אם, חס וחלילה וחס, חס וחלילה וחס, ובל אפתח פה לא רק לשטן אלא גם למשטינים, שמחר, נניח, ייתפסו, לא עלינו, שני חיילים בחטיבת חי"ר אחרת, אז נפרק את החטיבה הזו? זה דיבור אחראי? זה אדם שהיה רמטכ"ל? זה שייך לעניין? הוא כבר מפרק חטיבת חי"ר, מפני שהיו שם חמישה אנשים שזה עתה התגייסו? ואנחנו יודעים שהם התגייסו רק באופן פורמלי, משום שהשירות הצבאי עדיין לפנייהם. בעצם זה קו התפר בין נערות לבחרות, בין בית-ספר לצבא, קו תפר. אולי צריך להדק את קו התפר הזה, צריך להדק את התפרים. בסך הכול קו תפר. אז כבר מפרקים את הנח"ל בהזדמנות חגיגית זו?

וכשהוא היה רמטכ"ל זה בטוח לגמרי שלא היתה בצבא שום תופעה של עישון סמים? ומישהו האשים אותו פעם כרמטכ"ל בגלל זה שפה ושם אולי עישנו בצבא סמים? ואולי קל יותר לפטר רמטכ"ל שאצלו מעשנים סמים מאשר לפרק חטיבה?

וכבר חמש שנים, אינני יודע כמה, בכלל באופן נצחי, הוא יושב-ראש ועדת הסמים של הפרלמנט, אז הוא כבר העלה ארוכה למחלת הסמים בארץ? אני שומע אותו מדי פעם בפעם מתראיין. כל פעם שיש איזה עניין של סמים אני שומע אותו מתראיין. לא רק שאני לא שומע ממנו איזה פתרון שהוא, אני לא שומע ממנו אפילו משפט מעניין. הכול דברים טריביאליים, למדים מעניינם, מובנים מאליהם, דברים לעוסים, העלאת גירה.

אז מה האיש הזה בא בכלל ושם על חמשת הילדים האלה, שבלאו הכי בוודאי כבר יש מועקה גדולה על גבם, את כל הנח"ל ואת כל הצבא? הוא אומר על הצבא, שהוא היה הרמטכ"ל שלו, וכשהוא היה רמטכ"ל הצבא היה כליל השלמות, מה הוא אומר? – מתערער מעמדו של הצבא. כל זה על העניין הזה, על הכתפיים של חמשת הילדים האלה? מתערער מעמדו של הצבא?

רן כהן (מרצ):

כוח ההרתעה.

יוסף עזרן (ש"ס):

יש לנו צבא מסומם.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

כוח ההרתעה של צה"ל נפגע. זה אדם רציני? לפעמים כשאני חושב בידי מי היה ביטחוננו מופקד אני מצטמרר. הרי רמטכ"לות זה לא רק חיילות.

קודם כול, כדי שלא תהיה אי-הבנה, אנחנו מתייחסים לעניין הזה במלוא החומרה; במלוא החומרה. ומיותר לומר – יש דברים שהם כל כך ברורים מאליהם שמיותר לומר אותם, אבל אולי לא מיותר לומר, אנחנו מתייחסים לזה במלוא החומרה.

אבל עם זה – וכבר ציין זאת חבר הכנסת רן כהן – במי מדובר? אני לא רוצה לקרוא שמות, אבל מדובר ב-23 ילדים וילדות מכל רחבי הארץ – כפר-סבא, הרצליה, ירושלים, כפר-חיים, קיבוץ עמיר, חולון, קיבוץ להב, אבן-יהודה, מכמורת, אופקים, פתח-תקווה, לוד; אני אומר – פני הגרעין כפני הארץ.

מה עשו הילדים האלה באופקים? יש לנו הרבה ילדים, הרבה גרעינים, הרבה נערים, הרבה נערות, שהולכים לאופקים. אגב, בני הגרעין הזה מתפרנסים בכוח עצמם, חי הנושא את עצמו – הם הקימו בעצמם שני מרכזי שיעורי בית באופקים. שמענו את ראש המועצה באופקים מיכה הרמן משבח אותם, מפליג בשבחם. הם עוסקים בחונכות אחר הצהריים, תחומי עיסוק נוספים הם עבודה במשתלה, ריכוז חברתי וחונכות בבית-ספר, מועדונית לילדים עולי אתיופיה, מרכז שיעורי בית, עבודה ב"בזק", עבודה בשיווק, תכנות מחשבים – כל זה באופקים.

אני רוצה לומר לכם יותר מזה, חברים. הנערות והנערים האלה קיבלו על עצמם גם שירות ארוך יותר בצבא – ארבע שנים. האם כל אחד מקבל על עצמו שירות של ארבע שנים? הרי בסך הכול מדובר פה באנשים מתנדבים. כשלו, כשלו באופן חמור. אז הם משרתים ארבע שנים רק כדי שיוכלו להתנדב, והם הולכים לצבא ומשרתים כדין ומחלקים את זמנם חלק כחלק – חלק באופקים וחלק בצבא. אז מה ההיסטוריה הזו ומה אובדן הפרופורציה הזו? נוצרה בעיה וצריך לטפל בה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אפשר לשאול שאלה?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

מייד. חברים, אם לא רוצים למצוא בנערים ובנערות כאלה אפילו כף זכות, אזי מוצאים כמובן רק כף חובה. אבל אם בכל זאת רוצים למצוא כף זכות – על-פי מה שהם עושים, לא על-פי מה שהם לא עושים – אולי נגדיר את זה לפי שעה, עד שיוכח אחרת, כמעידה, מעידה חמורה, ונאמר: אולי אפילו המעידה הזו מחייבת הזדמנות נוספת. אבל זה לא בידינו אלא בידי בית-המשפט, ואולי גם בית-המשפט יראה את זה כמעידה, ואולי הוא יראה את זה כמעידה שמחייבת, או לפחות מאפשרת אם לא מחייבת, הזדמנות נוספת. אולי, נראה.

אני חושב, שמצד אחד נזקפת לזכותם העשייה הנפלאה שלהם באופקים, מצד שני נזקפת לחובתם במלוא החומרה העבירה שהם ביצעו. אני סמוך ובטוח – ויש לי אמון בבית-הדין הצבאי – שהוא

ינסה לאזן בין הדברים בסופו של דבר והוא יחרוץ את משפטם, ואני בטוח שהוא יחרוץ את משפטם בהגינות ובאחריות.

משפט אחרון, גברתי היושבת-ראש. לפעמים יש לנו תכונה להפוך דברים ליותר ממה שהם, כדי שזה יהיה יותר מעניין, כי אחרת זה לא כל כך מעניין. יש גרעין והוא באופקים ויש בו 23 אנשים וחמישה אנשים מעדו ואנחנו מגנים את המעידה הזו. אבל זה לא כל כך מעניין, זה באופקים, זה 23, זה חמישה; צריך להפוך את זה למשהו שהוא יותר ממה שהיה – זאת אומרת לראות באירוע הזה דבר בעל משמעות לאומית כללית, אחרת זה לא מעניין. ואז, כמובן, מאבדים את הפרופורציה.

אני לא יודע מה הנתונים, גם יושב-ראש ועדת הסמים לא יודע מה הנתונים, אני שומע אותו השכם והערב ברדיו, אין לו מושג מה הוא סח. אז הוא לא יודע את הנתונים, אנחנו לא יודעים את הנתונים. בסך הכול יש לי אמון מלא ויש לי דעה טובה מאוד, מתוך היכרות אישית קרובה, על הנוער במדינת ישראל. אני לא הייתי רוצה לייחס לו שום דבר מגונה שהוא איננו ראוי לו. להיפך, אני רוצה לייחס לו הרבה מאוד דברים טובים שהוא כן ראוי להם. ולכן, הנטייה להפוך כל עניין, שיכול להיות גם עניין גמור ומסוים, לשאלה כללית-אוניברסלית-קוסמית כדי שזה יהפוך לדבר בעל משמעות – כי אולי אנשים מרגישים שהדבר הוא במידה מסוימת נטול משמעות מופלגת – אני חושב שזו נטייה שצריך להיגמל ממנה. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

מה אדוני מציע?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

מה שרוצים – העברה לוועדה.

רן כהן (מרצ):

אני מציע שנסתפק בתשובה שלך.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

קטונתי מלבקש זאת.

היו"ר א' סלמוביץ:

כלומר, אם לא מסתפקים בתשובתך, אתה מסכים גם לוועדה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני בוודאי מסכים להצעה של חבר הכנסת רן כהן, אני מסכים שיסכימו אתי. אבל אם לא, אני מסכים לוועדה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני השר, אני רציתי לשאול בקשר לפרשה הזאת משהו באספקט אחר לחלוטין. איך ייתכן שיהיה גרעין ששמו "נוער מרצ"? אני לא עיוור – יש "בני עקיבא", יש בית"ר, יש "השומר הצעיר", יש "הנוער העובד", אבל בכל אלה יש בתקנונים איזו הבחנה, איזה קיר, בינם לבין התנועה הפוליטית.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

גם אצלנו יש הבחנה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל השם שלהם הוא "נוער מרצ". זאת אומרת – – –

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

קודם כול, אני לא בטוח שזה שמם הרשמי.

נעמי חזן (מרצ):

שמם הרשמי הוא אחר.

מיכאל איתן (הליכוד):

– – – תבדוק את זה

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

חבר הכנסת איתן, שאלת, אני מנסה להשיב לך. קודם כול, אינני בטוח שזה שמם הרשמי, אני אבדוק זאת. שנית, אני בטוח שגם אם זה אינו שמם הרשמי, יש כאלה שבוודאי ירצו, לצורך העניין שלפנינו, שזה יהיה שמם הרשמי. שלישית, אני רוצה לומר לך, שאם אתה מדבר אתי על שם, זה עניין אחד, ואם אתה מדבר אתי על מהות, זה עניין שני.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה ברור.

נעמי חזן (מרצ):

"בני עקיבא" זה – – –

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אם אתה מדבר אתי על שם, זה עניין אחד, ואם אתה מדבר אתי על מהות, זה עניין שני. במהות אין במדינת ישראל תינוק בעריסה שאיננו יודע ש"בני עקיבא" זה מפד"ל, ולא צריך להיתמם.

מיכאל איתן (הליכוד):

יש ב"בני עקיבא" המון ליכוד ויש לא-מפלגתיים.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

גם ב"נוער מרצ" יכול להיות שיש מצביעים של מפלגת העבודה. אינני יודע, לא בדקנו את ההצבעה שלהם.

מיכאל איתן (הליכוד):

יש לנו נוער ליכוד, הם זרוע מפלגתית.

נעמי חזן (מרצ):

תנועת בית"ר היא של הליכוד.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

חבר הכנסת איתן, יש לך תכונה מגונה שאתה שואל שאלה ואתה גם רוצה להשיב עליה. תן לי להשיב. יכול להיות שתשובתי לא תספק אותך, אז תשאל שאלה נוספת, אבל אתה לא יכול גם לשאול וגם להשיב.

היו"ר א' סלמוביץ:

כבוד השר שריד, אני מבקשת לקצר, זה כבר מעל ומעבר לזמן.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני רק אומר לך, שבית"ר זו תנועה שמזוהה באופן מוחלט – ולא חשוב כרגע אם יש בה מישהו שמצביע למפלגה אחרת – עם הליכוד. "בני עקיבא" מזוהים באופן מוחלט. "השומר הצעיר" מזוהה באופן מוחלט. לכן, אם אתה מדבר אתי על מהות אין נפקא מינה. אם אתה מדבר אתי על שם, נראה.

מיכאל איתן (הליכוד):

בית"ר היא לא חלק מהליכוד, אתה טועה טעות חמורה. לא מתאים לך.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני טועה? אני לא טועה. אתה רוצה לטעון שב"בני עקיבא" יש גם מצביעי מרצ ובבית"ר יש גם מצביעי מרצ – בסדר, טוב, קיבלתי את טענתך.

רן כהן (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

אני לא יכולה לאפשר, חבר הכנסת רן כהן, יש גבול. לחבר הכנסת מיכאל איתן הובטח שהוא ישאל. אתה כבר דיברת פה. זה בלתי אפשרי, נתתי לך מעל ומעבר, לשר נתתי מעל ומעבר.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אולי יש לו עניין עובדתי?

היו"ר א' סלמוביץ:

בסדר, אבל הערה אחת קצרה.

רן כהן (מרצ):

משפט אחד, מאחר שזה תפקידי – זה לא נקרא "נוער מרצ". תנועת הנוער נקראת "חנוך". עיתונאים רצו לשרבב את העניין של מרצ בתוך הסמים.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

זה ודאי טוב... חבר הכנסת מיכאל איתן, הנה תשובה, נחה דעתך. זה נקרא "חנוך", חנוך לנער על-פי דרכו. בסדר?

היו"ר א' סלמוביץ:

בסדר, תודה. תודה רבה לכבוד השר שריד.

יוסף עזרון (ש"ס):

אני מבקש להעביר את זה לוועדה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דוד מגן מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רן כהן מסדר-היום. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, עם כל הכבוד, יש טעם לפגם בכך שהתנדבת בשם הממשלה לענות על ההצעה הזאת. עם כל הכבוד, מי שהקשיב לדברך ראה שמדי פעם נכשלת בזהות של שגריר הממשלה ובתפקידו לבוא לכאן ולהוקיע את התופעה החמורה הזאת ודיברת כאחד מראשי מפלגת מרצ. אני חושב, שעל ההצעה הזאת צריך היה להשיב שר הביטחון או שר החינוך והתרבות, שגם הוא איש מפלגתך אבל הוא פחות עסוק במנגנון ובעיצוב הדעות הפוליטיות של הצעירים שלכם.

דבר שני, משום הזהות היתירה שלך עם אותו גרעין – יותר נכון, עם הכישלון של אותו גרעין – במקום לענות לנושא, השתלחת אישית באחד המציעים, חבר הכנסת רפאל איתן, שהוא יושב-ראש ועדת הכנסת למלחמה בסמים ומי שעוסק בנושאים הללו יום יום, עוסק במלחמה הפרלמנטרית נגד התרחבות התופעה. צריך להוקיר אותו ולהעריך אותו לפחות על היוזמה של העלאת הנושא הזה.

אני מקווה, כי חברי הכנסת ידעו לסנן ולהבחין בין דברי השר כפוליטיקאי, כאחד מראשי המפלגה שיש לה תנועת נוער מפלגתית, לבין העמדה של הממשלה, אשר אמורה להיות לה עמדה נחרצת במאבק נגד התרחבות תופעת השימוש בסמים בקרב בני הנוער.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת מגן. חבר הכנסת משה גפני מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אברהם הירשזון מסדר-היום.

משה גפני (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, אני מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת הירשזון, רק למען הפרוצדורה כמובן.

שנים רבות הייתי בהנהגת היישוב באופקים ואני מכיר נוער שם. אתה אמרת, אדוני השר, שאתה לא מכיר נוער רב שהולך לאופקים לסייע שם. אני מכיר נוער רב מאוד שהולך לאופקים, והוא לא מלמד שם את הנוער לעשן סמים.

אבל אתה אמרת דבר, שלפי דעתי הוא חמור. אתה אמרת שהנערים האלה עסקו בסיוע לילדים בשיעורי בית. אני מכיר את זה – ואנחנו מדברים על קרוב לרבע מאותם נערים. אנחנו נלחמנו בכל כוחנו נגד תופעת הסמים ביישוב. אנחנו נלחמנו והפכנו את מעשני הסמים לסטיגמה כנוער שוליים מוחלט, שאין לקחת ממנו דוגמה. והנה מגיעים נערים אינטליגנטים מכל רחבי הארץ, מסייעים לילדים, מסייעים לנוער, ופתאום מתברר שכמעט רבע מהם מעשנים סמים. אתה יודע, אדוני השר,

איזה נזק חינוכי ממדרגה ראשונה הדבר הזה עושה? אפשר לקחת את זה ככה ולומר – אנחנו רואים את זה בחומרה? זה אסון ליישוב. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת גפני.

חבר הכנסת רן כהן מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יוסף עזרן מסדר-היום. בבקשה.

רן כהן (מרצ):

שוב, מטעמי פרוצדורה ורק כדי להעמיד דברים על דיוקם, אני רוצה לומר לחבר הכנסת דוד מגן, שלדעתי היית צריך להוקיר את אומץ לבו של השר שריד, משום שבדרך כלל שרים, כאשר מדובר בנושאים כאלה, בורחים מהתמודדות אתם, ואילו הוא בחר לעלות לבמה, להוקיע את התופעה, לגנות אותה, ובכל זאת לאזן את הדברים.

דוד מגן (הליכוד):

— — —

רן כהן (מרצ):

כמו שאני זוכר את השרים שלכם, הם באמת ידעו ממש להתייצב כאשר היו משברים איומים ונוראים.

אברהם הירשזון (הליכוד):

זה מראה שיש לך זיכרון טוב.

רן כהן (מרצ):

זה עניין אחד.

עניין שני – אני אומר לחבר הכנסת גפני. עם כל הכבוד, אדוני, אתה כבר יצרת דימוי כאילו הנערים האלה באו והביאו סמים לאופקים, ואילו אני ראיתי את תושבת השכונה שבה הם חיו והיא אמרה: הם

באו לשכונה שבה יש כל התופעות. היא מנתה אותן, ואני לא רוצה לחזור עליהן. טוב שאתה מכיר את זה, אבל אתה כבר יצרת מצב כאילו הם פגעו באחרים. זה לא קרה. תשאיר את זה לבית-המשפט. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רן כהן.

קריאה:

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו לא נצביע על הצבעתו של חבר הכנסת רפאל איתן, כי הוא איננו.

חבר הכנסת הירשזון, האם אתה מסתפק בדברי השר יוסי שריד, או שאתה מסכים לחלופה השנייה?

אברהם הירשזון (הליכוד):

אני מלא הערכה לשר יוסי שריד, אבל יש לי כמה חילוקי דעות רציניים על חלק מהדברים שהוא אמר, ואני חושב שכדי ללבן את העניין חשוב היה להעביר את הנושא לוועדת החינוך להמשך הדיון.

נעמי חזן (מרצ):

לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יוסף עזרן, האם אתה מסכים?

יוסף עזרן (ש"ס):

כיוון שהשר לא מתנגד לוועדה, גם אני מסכים לוועדה.

היו"ר א' סלמוביץ:

ועדת החינוך?

יוסף עזרן (ש"ס):

כן.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רן כהן?

רן כהן (מרצ):

אני מסכים – לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר א' סלמוביץ:

אם כן, נעביר לוועדת הכנסת שתחליט.

דוד מגן (הליכוד):

לוועדה למלחמה בסמים.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אם אין הסכמה לאיזו ועדה, אני מציע לדון בזה במליאה. אני רציתי ועדה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה מציע, אם כן, מליאה.

חבר הכנסת יוסף עזרן, מה אתה מבקש?

יוסף עזרן (ש"ס):

ועדה.

היו"ר א' סלמוביץ:

ועדת החינוך?

יוסף עזרן (ש"ס):

כן.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אם מותר לי: ועדת החינוך במקרה הזה יותר מתאימה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת רן כהן?

רן כהן (מרצ):

ועדת החוץ והביטחון עוסקת בעניין הזה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אם כך, נעבור לשתי הצבעות נפרדות: קודם נצביע על הצעתו של חבר הכנסת הירשזון, בעד או נגד
דיון בנושא במליאה. נא להצביע.

הצבעה מס' 19

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 8

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 3

נמנעים – 1

ההצעה לכלול את הנושא שהעלה חבר הכנסת א' הירשזון בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שמונה תומכים, שלושה מתנגדים, נמנע אחד. אני קובעת שהצעתו של חבר הכנסת הירשזון תידון במליאה.

אנחנו עוברים כעת להצבעה על הצעותיהם של חברי הכנסת יוסף עזרן ורן כהן.

דוד מגן (הליכוד):

לא. יש להצביע את הצעתו של חבר הכנסת רן כהן בנפרד. ביקשתי להוריד אותה מסדר-היום.

היו"ר א' סלמוביץ:

בסדר, אבל שניהם מסכימים לוועדה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

עד כדי כך – להסיר את הצעתו?

היו"ר א' סלמוביץ:

אתם רוצים שנצביע בנפרד, נצביע בנפרד.

דוד מגן (הליכוד):

אני חוזר בי, לפי הצעתו של השר שריד.

רן כהן (מרצ):

אם כן, גם אני מסכים להעביר הכול לוועדת החינוך.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת להצבעה על הצעותיהם של חברי הכנסת יוסף עזרן ורן כהן והעברתן לוועדת החינוך והתרבות.

הצבעה מס' 20

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 13

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלו חברי הכנסת י' עזרן ורן כהן
לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

13 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהצעותיהם של חברי הכנסת עזרן ורן כהן יועברו לדיון בוועדת החינוך והתרבות.

שאלות ותשובות

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: שאילתות ותשובות לשר לענייני דתות.

בהזדמנות זאת, מכיוון שכבוד השר מופיע לראשונה בתפקידו החדש כשר לענייני דתות במדינת ישראל, אני מבקשת לברך אותו לרגל כניסתו לתפקידו זה ולאחל לו הצלחה רבה במילוי תפקידו.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

תודה רבה, גברתי.

ידיעה על עצמות אדם שנמצאו בצרכנייה בפתח-תקווה

חבר הכנסת א' בורג שאל את השר לענייני דתות ביום י' בשבט התשנ"ה (11 בינואר 1995):

בכתבה ב"ידיעות אחרונות" מיום 18 בנובמבר 1994 פורסם, שבצרכניית "דגל התורה" נמצאו עצמות אדם.

אם האמור בכתבה נבחן ונמצא מבוסס, ברצוני לשאול:

1. מדוע נמצאו העצמות בידי אדם פרטי?
2. מדוע לא דאג המשרד לקבורה מיידית?
3. האם יש רלבנטיות לעובדה שמדובר בעצמות מוסלמים?
4. האם דיני טומאה אינם חלים בצרכניות?
5. כיצד ינהג משרדך בעניין זה?

תשובת השר לענייני דתות ש' שטרית:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

5-1. אין למשרד הדתות כל מידע על הימצאות עצמות אדם בצרכניית "דגל התורה". כל העצמות הנמסרות למשרדנו על-ידי אגף העתיקות, או מכל מקום אחר, הן של יהודים והן של מי שאינם יהודים מובאות לקבורה מיידית.

תשלום משכורתו של רב העיר אילת

חבר הכנסת י' לוי שאל את השר לענייני דתות ביום י' בשבט התשנ"ה (11 בינואר 1995):

בהמשך לתשובתך על שאילתא ישירה מס' 2132, ברצוני לשאול:

1. האם בדק המשרד לענייני דתות את טענות המועצה הדתית בדבר ההיעדרויות של הרב?

2. האם ההיעדרויות מיוחסות לחודש ספטמבר שהוא חודש החגים?

3. האם רשאי ראש המועצה הדתית, על דעת עצמו, לעכב משכורת של רב עיר ללא שום הליך נוסף, והאם הוא נהג לפי הנהלים המתחייבים?

4. האם שולמה בינתיים משכורתו של הרב לחודש ספטמבר?

תשובת השר לענייני דתות ש' שטרית:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המשרד בדק. לראש המועצה הדתית יש טענות בדבר היעדרויות הרב.

2. ההיעדרויות מיוחסות לכל השנה. הרב טוען שהוא ממלא תפקידו כנדרש.

3. ראש המועצה הדתית אינו רשאי על דעת עצמו לעכב משכורתו של רב מקומי נבחר. במקרה של חילוקי דעות בין הרב המקומי ליושב-ראש המועצה הדתית נקבעו סדרי נוהל לתיאום בין הרבנות למועצה הדתית, שפורסמו בחוזר מנכ"ל (5/87 סעיף 26). נאמר בו: א. תוקם ועדת בירור עליונה על-ידי שר הדתות שתהא מורכבת: שלושה נציגי מועצת הרבנות הראשית; שני נציגי שר הדתות; נציג אחד מחבר המועצות הדתיות; ב. תפקיד הוועדה יהא לברר וליישב כל חילוקי דעות העלולים להתעורר בין הרבנות המקומית לבין המועצה הדתית בקשר לכל עניין שתקנות אלה חלות עליו; ג. החלטות הוועדה תחייבנה את הצדדים; ד. במידה שיהיו חילוקי דעות בוועדה, יובא הדבר להכרעת הרבנים הראשיים לישראל ושר הדתות. שר הדתות ידאג שתוקם ועדה כזאת, והנושא ייבדק לפי תקנות נוהל אלו.

4. כל המשכורות שהרב היה זכאי להן שולמו.

נזקים לבית-העלמין העתיק בצפת

חבר הכנסת א' שפירא שאל את השר לענייני דתות ביום י' בשבט התשנ"ה (11 בינואר 1995):

נמסר לי, כי בעקבות הגשמים האחרונים נגרמו שוב נזקים לקברים בבית-העלמין העתיק בצפת ועצמות רבות מתגוללות במורד ההר. אגודת "אתרא קדישא" הציעה פתרון לבעיה, על-ידי ניקוז מי הגשמים מעל בית-העלמין ותמיכות לקברים המתפוררים, במיוחד בוואדי שבין שני חלקי בית-העלמין.

ברצוני לשאול:

האם ידוע למשרדך המצב בבית-העלמין, ומה ייעשה בנדון?

תשובת השר לענייני דתות ש' שטרית:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

למשרד לענייני דתות ידוע המצב הקשה שבו נמצא בית-העלמין העתיק בצפת. המשרד לענייני דתות רואה בבית-עלמין מקודש זה, שבו קבורים גדולי ישראל, אתר לאומי שיש לשקמו. העבודות לשיקום כרוכות בבעיות הלכתיות ומעשיות רבות ודרוש תקציב של כ-3 מיליוני ש"ח לביצוען.

הרשות למקומות קדושים במשרד לענייני דתות, בשיתוף עם הרבנות והמועצה הדתית בצפת, החלו בהכנת תוכנית רב-שנתית לשיקום, לרבות פתרון בעיות הניקוז, שבילים וכו'.

העבודות יתבצעו רק בפיקוח הלכתי מלא. בשלב זה כבר החלה עבודה לשיקום קברים, אם כי בקצב אטי, בגלל בעיות תקציב. המשרד פנה לוועדה לחלוקת כספי עיזבונות בבקשה לייעד סכום משמעותי למטרה זו.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לשר לענייני דתות.

הצעות לסדר-היום

המצב בבתי-הדין הרבניים

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא בסדר-היום – הצעות לסדר-היום בנושא: המצב בבתי-הדין הרבניים; של שני מציעים, הצעות מס' 6248 ו-6273. אני מזמינה את ראשונת המציעים, חברת הכנסת נעמי חזן. בבקשה. אחריה – חבר הכנסת רפאל אלול.

נעמי חזן (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי אני רוצה להצטרף למברכים את השר שטרית על כניסתו לתפקיד השר לענייני דתות.

בסוף השבוע שעבר היה פרסום בעיתון "ידיעות אחרונות", תחקיר לגבי הפעילות של בית-הדין הרבני הגדול בתל-אביב.

משה גפני (יהדות התורה):

בית-הדין הרבני.

נעמי חזן (מרצ):

סליחה, בית-הדין הרבני בתל-אביב.

הפרסומים האלה, חבר הכנסת גפני, לפחות הממצאים, לא צריכים לבוא כהפתעה לא לך ולא לאנשים אחרים שיום יום מטפלים בנושא הזה. הועלו שם ראיות חמורות מאוד על אי-תפקוד, חוסר יעילות, שוחד, העדר שמירת סודיות וכדומה. הייתי רוצה לפרט כמה מהדברים שהופיעו בכתבה, אבל אני עושה זאת לא רק כדי לחזור על הנאמר שם, אלא לומר משהו נוסף.

אדוני השר, שנתיים וחצי עמדתי בראש ועדת משנה לדיני אישות של הוועדה לקידום מעמד האשה. יום יום, ואני לא מגזימה, מגיעים אלי או קריאות טלפון או מכתבים ממקומות אחרים בארץ, שחוזרים, לדאבוני הרב, על אותם סיפורים.

בואו נראה איך בשבוע אחד עובד בית-הדין הרבני בתל-אביב: אדם נכנס, רווק, רוצה להוציא צו עיכוב יציאה מן הארץ, פותח תיק גירושין, משיג צו עיכוב יציאה מן הארץ. הוא רווק, ואפילו לא דרשו ממנו

תעודת זהות. הפלא ופלא. זה קרה בקלות רבה, בקלות יתירה. אדם רצה להשיג מהר מסמך, העביר לדיין במעטפה סגורה סכום כסף – אגב, סכום כסף קטן בהתחשב במשכורת של אותו דיין – ושוב, הפלא ופלא, קיבל את המסמך.

מישהו הסתובב במסדרונות של בית-הדין הרבני הגדול, מצא תיקים אישיים מתגלגלים במסדרונות, עם פרטים אישיים ואינטימיים של בני אדם. הוא יכול לפתוח את התיקים האלה, לעיין בהם, ללמוד דברים שכל כולם באמת בתחום הפרט, אבל בלי בעיות, ממש בלי בעיות.

נכון, עושים שם שיפוצים. הדבר הראשון שסוגרים כשעושים שיפוצים, אדוני השר, זה דווקא התיקים האישיים האלה. אנחנו מדברים על דיני אישות, הדברים חשובים, מהותיים לבני אדם, אבל זה מתגלגל שם במסדרונות.

שעות העבודה של הדיינים בבית-הדין הרבני בתל-אביב – גן-עדן עלי אדמות. הם מגיעים קצת באיחור, יוצאים להפסקות קפה, ומי שמחפש אותם בשעה 13:00 לא ימצא שם נפש חיה. אילו היו עובדים ביעילות, אולי הייתי מניחה לכל העניין הזה לעבור קצת בשתיקה, אבל יש אלפי נשים במדינת ישראל שהן מעוכבות גט או עגונות, ודנים בתיקים שלהן חמש שנים ושמונה שנים, ואני טרחת, במאמץ אדיר, להשיג תקציב להקמת בית-דין רבני מיוחד לטפל במקרים הללו, ואני צריכה לפתוח את העיתון של יום שישי ולקרוא שהרבנים הללו עובדים בקושי ארבע שעות ביום רגיל?

אבל לא רק זה. כשהם כן יושבים בדיון, מסתבר שהם עושים דברים מדהימים. הם קוראים עיתונים; כן, קוראים עיתונים.

דוד מגן (הליכוד):

פה מדובר רק על אולם ו'.

נעמי חזן (מרצ):

על אולם ו', נכון, חבר הכנסת דוד מגן.

משה גפני (יהדות התורה):

מדברייך משתמע שזה – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

– – –

נעמי חזן (מרצ):

בבית-הדין הרבני בתל-אביב. הדיינים בבית-הדין, באולם ו', קוראים עיתון. כשמתקרבים, מסתבר שהם רושמים בכובד ראש רשימת קניות.

יש פה בעליל ראיות, ולא רק מהכתבה הזאת, לאי-סדרים, שוחד, נהלים משובשים ועבירות יומיומיות על יסודות בסיסיים של מינהל תקין, ואנשים מוסרים את נשמתם ואת עתידם בידי הדיינים הללו.

לפני שנה נתבשרנו, אדוני השר, שהוקם צוות מיוחד לבחון ולבדוק את כל הנושא של בתי-הדין הרבניים, אבל הצוות הזה הוקם לפני שנה, ולמיטב ידיעתי אפילו טרם התכנס.

יש לנו אחריות ציבורית מדרגה ראשונה, לנו, לכנסת, ואני קוראת מעל דוכן הכנסת ואומרת, שאי-אפשר לעבור בשתיקה על המצב הזה, ויהיה טוב גם לבתי-הדין הרבניים וגם לציבור הכללי אם נקים לאלתר ועדת חקירה פרלמנטרית כדי להתעמק ולבחון בשיטתיות את מכלול הבעיות המועלות לא רק בכתבה הזאת, אלא גם את התפקוד היומיומי של בתי-הדין הרבניים, ואם זה יצריך גם עבודת חקיקה מאומצת, נצטרך לעשות זאת.

אני קוראת מעל במה זאת לדיון במליאה בהצעה להקמת ועדת חקירה פרלמנטרית על תפקוד בתי-הדין הרבניים. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת נעמי חזן.

משה גפני (יהדות התורה):

את היית פעם בסיום – –

נעמי חזן (מרצ):

כן, הייתי בסיום, נפגשתי עם הרבנים הראשיים. אני לוקחת במלוא הרצינות את עבודתי בתחום הזה ואני מבקרת כל כמה חודשים – –

משה גפני (יהדות התורה):

איפה?

נעמי חזן (מרצ):

— — עד כמה שניתן לי בתור אשה לעשות זאת.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

סליחה, חבר הכנסת ויינשטיין, תרשה לי, אני רוצה לומר משהו פרוצדורלי לחברת הכנסת נעמי חזן. את ביקשת להקים ועדת חקירה פרלמנטרית בעניין הזה.

נעמי חזן (מרצ):

אמת.

היו"ר א' סלמוביץ:

אבל הצעתך היא הצעה רגילה לסדר-היום. זאת אומרת — — —

נעמי חזן (מרצ):

שבדיון במליאה נדון בהצעה להקמת ועדת חקירה פרלמנטרית. אם יהיה צורך, אני אגיש הצעה רגילה נוספת בעניין הזה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תגישי הצעה רגילה נוספת, כי בדיון ההוא לא יהיה אפשר לדון בזה.

נעמי חזן (מרצ):

בוודאי.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני רק רוצה להסב את תשומת לבך לפרוצדורה.

נעמי חזן (מרצ):

אני ערה לגמרי לתקנון בנושא הזה.

היו"ר א' סלמוביץ:

בסדר גמור.

נעמי חזן (מרצ):

אבל אני לא יכולה לשבת בשקט ולא יכולה לישון בלילה בגלל הנושא הזה.

היו"ר א' סלמוביץ:

את יכולה להגיד כל דבר. אני רק רוצה לומר לך, שאת יכולה לבקש ככל העולה על רוחך, אבל אנחנו פרוצדורלית לא יכולים להיענות לך.

משה גפני (יהדות התורה):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה.

כן, חבר הכנסת ויינשטיין, מה הבעיה?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

רציתי לשאול את חברת הכנסת נעמי חזן, חברה בקואליציה: את לא נותנת מאה ימי חסד לשר הדתות?

משה גפני (יהדות התורה):

לא, אני שאלתי – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

טוב, אני לא מאפשרת את זה, אני לא מאפשרת את הצורה הזו של הדין. יש פה סדר, וזה נגמר.

נעמי חזן (מרצ):

לא נתנו לי להשיב – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מזמינה כעת את המציע הבא, חבר הכנסת רפאל אלול. חבר הכנסת ויינשטיין, אני חושבת שאני ברורה במה שאני אומרת.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

אבל אתה לא תדבר עכשיו.

בבקשה, חבר הכנסת רפאל אלול, עשר דקות.

רפאל אלול (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, ראשית, תרשו לי לברך את שר הדתות, מותר לי להגיד: ידידי השר שמעון שטרית. אני שמח שזה האיש הנכון במקום הנכון. אני חושב שדווקא בנושא שבא לדיון היום, אתה כפרופסור למשפטים וכאיש שמכיר את הדת היהודית על בוריה, כחתן פרס התנ"ך, דווקא בשעה הקשה הזו של בתי-הדין הרבניים אולי נפלה בחלקך הזדמנות לטפל באחת הסוגיות הכאובות.

אני אומר לך, כבוד השר, שקיבלתי לא מעט שיחות טלפון, ואתה, כבוד השר, יודע שביישובי, במזכרת-בתיא, יש רב, הרב זלמנוביץ, שעומד בראש ארגון רבני חרי"ש – חוג רבני ישראל – שאמר לי שגם לו היה קשה עם מה שהיה כתוב בעיתון.

מדובר בתחקיר שאני מניח שהגיע לידי כבוד השר, ואני בטוח שהתחקיר מדויק. לא היו ממהרים להאשים אנשים במחדלים כאלה ללא עיון מדוקדק. באותו תחקיר שראינו ב"ידיעות אחרונות" מדובר בסדרת מחדלים ובהתנהגות בלתי הולמת של דיינים בבית-הדין הרבני בתל-אביב. מנהל בתי-הדין שרואיין בכתבה ציין, ואני מצטט, כי "הדבר אינו חדש והנושא הובא לידיעת ועדת המינויים, שהינה יחידה המוסמכת לפטר דיינים או שופטים". ידיעה זו וידיעות אחרות שפורסמו בעבר על תלונות כנגד שופטים ודיינים, אשר לא נחשדו, חלילה, במשוא פנים – תלונות אלה מטופלות היטב – אלא נטען כי הם מתרשלים במילוי תפקידם, וכבוד השר יודע שבשנים האחרונות מעטים מאוד המקרים שבהם פוטרו שופט או דיין, אלא אם היה לחץ ציבורי; אותו שופט מצא לנכון לפרוש ולא חיכה שוועדת מינויים כזו או אחרת תפעל לסילוקו, כי בשבילו הפגיעה היא בעצם הפרסום של מעשיו. אגב, עם הדיינים האלה, במיוחד אותו אולם ו', זה לא קרה. זו פעם שנייה שמפורסם הנושא של אולם ו', עם שמו של הדיין, וכלום לא קרה.

מצב כמו זה שתואר בכתבה, כבוד השר, גורם עיניו דין, עיניו נפש לצדדים הבאים בפני בתי-הדין. פה מדובר באנשים, שכאשר הגיעו לבית-הדין חרב עליהם עולמם. אנשים שמשפחותיהם נהרסו, כל הבית שלהם פורק, ובמקום לבוא ולקבל סעד, יד תומכת, הם נתקלים באוזלת-יד ובסיפורים כמו שראינו כאן. אני מתבייש לתאר אותם כאן, מעל דוכן הכנסת.

בין האנשים שבהם מדובר יש המחכים לפסק-דין שנים ולפעמים לא רואים מוצא מהסבך, אם מדובר בגט. אותם אנשים מאמינים בנו, במערכת השלטונית, במשרד הדתות וברבנות הראשית. הם מאמינים במערכת המשפט ובצדק המובטח לכל אזרח, ולעתים נגררים בשל כך לאלומות, להתנהגות אנטי-חברתית.

נכון, כרשות מחוקקת אנו מצווים לשמור על עצמאות ואי-תלות הרשות השופטת. לכן איני בא להציע כאן תוספת סמכויות לאדמיניסטרטור זה או אחר, ולא שום הצעה שעניינה פגיעה בעצמאות שיפוטית. אולם, אני קורא לנשיאי המערכות הללו, כמו נשיא בית-הדין הרבני העליון, הרב בקשי-דורון, ואולי כבוד נשיא בית-המשפט העליון מר שמגר, להשקיע מאמצים מיוחדים בטיפול בנושא.

כבוד השר, יכול להיות שאיני יודע מספיק מה החוקים ומה רזי החוקים הקטנים והסמכויות של אותם רבנים. אבל אני משוכנע שאתה, בידע המשפטי שלך תמצא דרך לתקן את החוק על מנת שמקרים כאלה לא יקרו.

כאשר מדובר בשופט שנחשד בפלילים או בהתנהגות שאינה הולמת, ולהערכתי חלק מהדברים כאן הם התנהגות שאינה הולמת שופטים – יש אפשרות לטפל בהם. לדעתי, דיין שמזלזל בגלוי בבעלי דין חטא בהתנהגות שאינה הולמת.

אם המצב החוקי מעורפל, פנו אתם אלינו המחוקקים כדי שניתן בידכם כלים מתאימים יותר. אתם חייבים להוביל מהלך ששייב לבתי-הדין ולשופטים את מלוא האמון של הבאים בשעריהם, בלי להמתין לוועדות מינויים היושבות בחדרי חדרים, אשר מיעטו לטפל במקרים כגון אלה.

אני קורא לכבוד שר הדתות לפעול לבדיקה מיידית של כל תלונה ולתת מענה לאותם אזרחים שאני משוכנע כי תולים בך, כבוד השר, תקוות גדולות, שאולי יבוא מזור למכאוביהם.

מי כמוך, כבוד השר, מכיר לא מעט מקרים של אותן משפחות שהבית שלהן נהרס, ודווקא בית-הדין הזה משכין שלום. הייתי ראש מועצה, לא אחת נקראתי לבתים להשכין שלום בין בני זוג, ומעולם השעון לא נעצר אצלי בשעה 12:30. בגלל הסעה מאורגנת שופטים נוסעים ומשאירים משפחות הרוסות ולא עושים מאמץ מינימלי לאחד ולפתור בעיות, שגורמות לצרות שסופן כמו המקרה של כרמלה בוחבוט.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אתמול אשה רצחה את בעלה.

רפאל אלול (העבודה):

כבוד השר, אני מכיר את הרגישות החברתית שלך. מעבר לרגישות הדתית, יש פה לא מעט רגישות חברתית, ואפשר לטפל בזה.

אני פונה אל חברתי, חברת הכנסת חזן, בואי נפעל יחד. אני מאמין ביכולת השר לתקן את המערכת הזאת. אני באמת חושב שצריך לתת לו מאה ימי חסד. אני חושב שוועדת חקירה פרלמנטרית לא תפתור את הבעיה. אם השר יצטרך את העזרה שלנו בהצעת חוק זו או אחרת, חזקה עליו כמשפטן שיגיש לנו הצעות שנוכל לתמוך בהן.

אני מציע שנתאחד, גברתי.

נעמי חזן (מרצ):

מה אתה מציע קונקרטי? שנהל דיון במליאה בנושא?

רפאל אלול (העבודה):

אם השר יגיד שאפשר בתקנה כזו או אחרת לתת סמכות כזו או אחרת לאב בית-הדין הרבני, או השר יאמר שתהיה חקירה מסודרת. אותנו מעניין פתרון הבעיה של בית-הדין הרבני בתל-אביב, ואפשר לפתור זאת. אני בעד דיון במליאה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רפאל אלול. אני מזמינה את כבוד השר לענייני דתות להתייחס לשתי ההצעות.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בפתח הדברים אני רוצה להודות על הברכות שניתנו לי גם על-ידי היושבת-ראש וגם על-ידי החברים והחברות שלקחו חלק בדיון.

עמנואל זיסמן (העבודה):

גם אלה שלא יכלו להתבטא.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

וגם אלה שלא יכלו להתבטא, בשתיקה הצטרפו לאלה שהתבטאו במלים בצורה מפורשת. אני רוצה לומר, משום שזה הנאום הראשון שלי באופן פורמלי כשר דתות, בשבוע שעבר השבתי כמיועד לשר דתות, אני רוצה לומר כמה משפטים, ברשותכם.

ראשית כול, וזה נוגע לנושא שהועלה על-ידי חברת הכנסת פרופסור נעמי חזן ועל-ידי חבר הכנסת רפאל אלול, אנחנו חייבים כמדינה לספק שירותים במסגרת משרד הדתות, גם שירותים שיפוטיים,

וזה הנושא היום, וגם שירותי דת אחרים לכל אזרחי ישראל בכבוד, באדיבות וביעילות. אני חייב להודות, שהחובה הזאת איננה מקוימת תמיד ביעילות, בכבוד. אני לא יכול להכחיש שיש בעיות במישור הזה.

שנית, החובה שלנו למצוא במערכות המשפטיות איזון ראוי בין האינטרס לשרת ולתת ביטוי לסקטור הדתי בקטע היהודי, לבין הצרכים והרצון לשמור על חירות המצפון לעומת חופש הדת. וזה אתגר גדול שמתמודדים אתו במדינת ישראל בכל שנה ושנה מאז ימי כנסת ישראל לפני קום המדינה, ואחרי קום המדינה על סמך אותה הבנה שהושגה בין המנהיגות ומייסדי המדינה לבין המנהיגות הרוחנית של הציבור הדתי ומורי הדרכ שהיו כל השנים. אנחנו מתמודדים עד היום עם האתגר – למצוא את האיזון הראוי.

דבר נוסף: אני חושב שיש לנו אתגר בקטע היהודי, לנסות לשמור על ערכים יהודיים בד בבד עם הניסיון לשמור על אותן זכויות אזרח שאנחנו כולנו מחויבים בהן, וגם פה יש אתגר גדול, ויש בו כל מיני אסכולות וכל מיני גישות, ואפשר להגיע לתוצאה כזאת או אחרת.

דבר נוסף שאני רוצה להזכיר בהקשר זה הוא, שיש לנו חובה להיזהר מפגיעה בלתי ראויה בסקטורים לא-יהודיים הן בהקצאת משאבים והן בצורות אחרות, ואני חייב להודות, שגם בתחום הזה, כמו בתחומים אחרים, האתגר של צמצום האי-שוויון הוא אתגר גדול.

הממשלה הזאת עשתה הרבה מאוד בהגדלת תקציבים לאזורי תעשייה, בתחום החקלאות, בתחומים של השקעות, בשיפור בתחום החינוך ובנושא התיירות בסקטור הלא-יהודי, וגם בתחום של המשרד לענייני דתות יש מקום להמשיך את המאמץ הזה. הפער ענקי, גדול מאוד. אלה הדברים המרכזיים שרציתי להזכיר בפתח הדברים.

בעניין ההצעה הזאת, אני רוצה קודם כול לדווח, שכבוד נשיא בית-הדין הרבני הגדול, הראשון-לציון הרב בקשי-דורון, יחד עם הרב הראשי הרב לאו, נפגשו בתל-אביב, יחד עם ראש אבות בתי-הדין הרב חיים דוד הלוי, נפגשו עם כל אבות בתי-הדין בבית-הדין בתל-אביב שהיה נושא הכתבה בעיתון, שעליו בהחלט יצאה תרעומת בגלל אותם ליקויים שדווחו, והעירו את תשומת לבם של אבות בתי-הדין לנושאים שהועלו בכתבה. אני חושב, שמי שקרא את הכתבה גם ראה את התגובה של מנהל בתי-הדין, שהוא לא קיבל את כל הדברים שדווחו כפשוטם, ועשה תיקונים. למען הקיצור, אני לא אחזור על כל אותם תיקונים, כי הם פורסמו באותה מידה שפורסמו הליקויים.

נוסף על כך, בכתבה מדובר על עובד שנחשד, לפי העדות של הכתב, בקבלת שוחד, וכאשר נודע הדבר למנהל בתי-הדין הרבניים, הרב אליהו בן-דהן, הוגשה על-ידי הרב בן-דהן תלונה רשמית למשטרת מחוז תל-אביב. משטרת המחוז תחקור את התלונה, ועל סמך הבדיקה והחקירה, אם יתברר שאכן הדברים נכונים, תהיה פעולה כמתחייב, ותהיה פעולה גם לפי התקשי"ר וגם לפי התוצאות הנוספות שהרשויות המשפטיות תחלטנה עליהן. אין שום כוונה לא לטייח ולא לכסות, והפעולה ננקטה.

אני רוצה להזכיר בהקשר זה שיש לנו תמיד נטייה לעשות הכללות. נכון שהמצב, באופן כללי, בבתי-הדין הרבניים הוא מצב שאינו מניח את הדעת מבחינת המשאבים והשירות, ומי שביקר פעם במרכז

עירוני, זאת אומרת בבית-דין רבני באחת הערים, יודע שהמצב הוא מתחת לכל ביקורת בגלל העדר משאבים.

אני מוכן, כפרופסור למשפטים – – –

נעמי חזן (מרצ):

לא רק.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

אני יודע שיש קטעים מסוימים שנובעים מנורמות מסוימות, וצריך להדק אותן – – –

נעמי חזן (מרצ):

אבל אתה מומחה, אדוני, לתפקוד שופטים. אם אינני טועה, אתה כתבת כמה ספרים, בין החשובים בתחום הזה. – – – ואופן התפקוד של הדיינים לא היו עונים על הקריטריונים המינימליים שציינת בספרים שכתבת.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

אני מוכן להודות בעניין הזה, אבל אני גם מוכן להודות, שאם את ואני, וחבר הכנסת רפי אלול, כפי שהציע לך, נעשה מאמץ קודם כול שרמת התקצוב בשירות השיפוטי שמדינת ישראל נותנת בבתי-הדין הרבניים, ובעניין הזה גם בבתי-הדין הלא-יהודיים שגם הם דתיים, תהיה אותה רמת תקצוב כמו שאנחנו נותנים בבתי-המשפט האזרחיים, אז נוכל לבוא ביתר תוקף לשיפור ולהידוק אותן נורמות שעליהן מדובר.

אני מוכן, בכל האחריות, להגיד לך שרמת התקצוב היא אולי 1:4 ואולי 1:5, ואלה אותם אזרחים שצריכים את השירות השיפוטי בבית-משפט שלום, או בבית-משפט מחוזי, ובבית-משפט שפוסק אומנם על-פי דיני ההלכה היהודית, ולפי דין תורה, או לפי הדין השרעי, ואני חושב שהאתגר שלנו הוא לא להתייחס לשיפוט בענייני המעמד האישי, שאולי הם יותר רגישים מ-50,000 שקל או 10,000 שקל שאדם תובע מחברו. אם את זה נעשה, יכול להיות שאני לא אצטרך לעמוד ולהשיב על דברים מהסוג שנכתב ונאמר בנושא הזה.

אני לא יכול יותר מלומר שהעניין יש בו גרעין של אמת. לא כל הדברים שנאמרו באותה כתבה הם מדויקים, ואני לא חושב שזאת הסוגיה. הסוגיה היא שיש מצב כללי ירוד, ואני לא יכול להתכחש, אני עומד בפני הפרלמנט של מדינת ישראל, אבל יש כמה וכמה נימוקים – לא נימוקים, אבל סיבות – ואחת הסיבות היא העדר משאבים.

סיבות אחרות – אני לא רוצה לומר שהנורמות המקובלות, שאוטובוס מביא ומחזיר, וזה מ-09:00, ופעם זה היה עד 13:00, עכשיו זה עד 13:30, זה לא שיפור גדול. מה שאני יכול להזכיר הוא, שיש, למשל, שמונה דיינים שמינוים מעוכב בשל עתירה לבג"ץ, גם זה תורם לאותה צפיפות, לאותו פיגור בפסיקה שחבר הכנסת רפי אלול דיבר עליו, כיוון שאין אפשרות להשלים הרכבים ולתת אותו שירות שיפוטי שהאזרחים זכאים לו.

אני רוצה לומר בקטע של הבדיקה, שצריכה להיות גם בדיקה, בהקשר של הבדיקה של אותו עובד שזירז הוצאת צו עיכוב יציאה לשם דמיוני, שהוא שם שאולי לא מוכר לאותו פקיד, כיוון שהוא מעולם הקולנוע, וזה גם לא הוגן מבחינת הכתב שבחר שם – אז מה? אין מישהו ששמו שרון? לא יכול להיות שיש גברת ששמה סטון? אז זה שלא בדקו את תעודת הזהות, זאת תקלה, ותקלה חמורה. בהחלט אין כאן מקום להגנה. זה לכאורה, כי אנחנו עוד לא יודעים את תוצאות הבדיקה, היו גם דברים שנכתבו בעיתונים, ולא תמיד צדקו. למשל, כתבו כל מיני הערכות מי יהיה השר לענייני דתות, נו? למשל, כתבו שהמשרה הוצעה, ופלוני סירב. כותבים כל מיני דברים בתחום הפוליטי, שם אולי יש חירות הרבה יותר גדולה, אבל אני לא מוכן היום לראות כעובדה כל דבר שנכתב בעיתון. אני אומר שכל דבר שנכתב בעיתון טעון בדיקה. אני לא חושב שהעיתונים תמיד טועים, אני לא רוצה שתגידו, אבל לא כל דבר שנאמר, ודאי בדיני נפשות, צריך לקחת אותו כפשוטו.

היו"ר א' סלמוביץ:

מה אתה מציע?

השר לענייני דתות ש' שטרית:

לגבי התוצאה של הדיון הזה, גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לשאול את חברי הכנסת, חברת הכנסת חזן חברתי וידידי חבר הכנסת אלול, האם באמת הדיון במליאה הוא המתאים לסוגיה כזאת? אני פשוט רוצה להסתכל על הדברים באופן ענייני.

יבוא פלוני ויישא נאום חוצב להבות כמה חשוב שהאזרח יקבל שירות אדיב, יעיל ואנושי. לפעמים השירות הוא לא אנושי. בקשר לצפיפות בכמה מקומות, אתמול, בשיחה שהתקיימה בלשכת הרבנים הראשיים – ביום הראשון לכניסתי לכהונת השר לענייני דתות חשבתי שראוי שאני אשב אתם ואקבל גם את ברכתם וגם נקבע סדרי עבודה. סיכמנו שבתקופה הראשונה נשב כל שבוע כדי לנסות ולהתמודד עם הבעיות, כדי ליצור מהלך של התמודדות אמיתית עם הבעיות.

האם דיון במליאה אכן ישרת? אם הייתם אומרים דיון בוועדה – הגיוני. אבל אם אתם אומרים דיון במליאה, מה הכוונה?

עמנואל זיסמן (העבודה):

איזו ועדה?

השר לענייני דתות ש' שטרית:

בוועדה הרלבנטית לעניין.

היו"ר א' סלמוביץ:

ועדת הפנים.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

יש ועדת הפנים שהיא עוסקת בנושאים האלה, אבל אם יש הצעה אחרת – אפשר גם לחשוב על הצעה אחרת. אם רוצים להיות קונקרטיים, אני חשבתי להגיד לכם: הנה קיבלנו הודעה ממנהל בתי-הדין שהוגשה תלונה למשטרה. המשטרה תבדוק. אם אתם סומכים שאנחנו נטפל בעניין הזה כראוי, אני רשמתי לפני את עניין הצוות. חברת הכנסת חזן, אני אברר את עניין הצוות שהוקם בנושא הזה. אני אבדוק מה היה לוח הזמנים; האם כונס, למה לא כונס, לפי מה שאת דיווחת כאן לבית.

אם אתם שומעים ממני כוונה טובה להתמודד ברצינות עם הנושא הזה גם בקטע התקציבי, גם בקטע של שיפור הנוormות, ויש מה לשפר, ואולי יש פה יותר לשפר בגלל המשקל המצטבר של תקציבים ירודים, ואולי מסורות אחרות של מתן שירות – תנו לי את האפשרות. אתם תמיד חופשיים לבקש דיון בוועדה, ואני אבוא לוועדה ואדווח לכם. אם אתם נותנים לי את האפשרות לעשות קצת עבודה, אני מוכן גם להיפגש אתכם בנפרד, ולא בקשר להצעה דווקא – אני מוכן. אם אתם חושבים שעדיף להעביר את ההצעה הזאת לוועדה ולקיים שם דיון – גם כן מקובל עלי.

אני ממליץ בפניכם שלא ללכת על המסלול של המליאה, כי זה לא מוביל אותנו לכיוון של התמודדות עניינית. הרי לא נוכל להזמין לכאן לא את מנהל בית-הדין, ולא את כבוד הרבנים הראשיים. אולי הם ירצו להגיד דברים בנושא. לכן, אם בכלל, הוועדה היא מקום יותר מתאים, יותר ראוי, באמת לא להתנגח אלא לתרום, והתרומה היא תרומה. אם מעלים את הנושא על סדר-היום ברצינות, אז מתאים לקיים את הדיון בוועדה, או שאתם תוכלו ליזום בכל שעה דיון בוועדה לפי הצעה לסדר-היום שלכם בוועדה.

גברתי היושבת-ראש, זאת המלצתי. אני רואה שהמציעים מתייעצים, ובהמשך ייתנו לנו תשובה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד השר לענייני דתות.

חברי הכנסת, האם אתם מסכימים להצעתו של כבוד השר להעביר את הדיון בנושא לוועדת הפנים?

נעמי חזן (מרצ):

אני מתלבטת.

היו"ר א' סלמוביץ:

לנו אין זמן להמתין. אם תשתכנעי לאט, נצטרך להחליט בלעדייך.

נעמי חזן (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, אני מסכימה להעברה לוועדה. אבל אם אני אמצא שהסוגיות שהעליתי אינן מקבלות טיפול בוועדה, אני אעלה את ההצעה מחדש.

היו"ר א' סלמוביץ:

הדרך תמיד פתוחה בפנייך, חברת הכנסת חזן.

נעמי חזן (מרצ):

הדברים כל כך רציניים, שאני לא רוצה בגלל שיבוש פרלמנטרי לקבור את הנושא. אני רוצה שהדברים שאני אומרת כעת יישמעו גם על-ידי כבוד השר.

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה.

חבר הכנסת מגן מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רפאל אלול מסדר-היום.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אם ראש הממשלה היה שואל לדעתי, בידי מי מהשרים להפקיד את המשרד לענייני דתות, נוסף על תפקידם הרגיל, הייתי אומר, משום ההערכה הרבה והידידות שאני רוחש לשר שמעון שטרית – השר שמעון שטרית. ואם הוא היה מקשה ואומר: אינני מבקש שתנקוב בשם, אלא פונקציונלית למי מתאים המשרד לענייני דתות, הייתי אומר: למשרד שמטפל בביקורת המדינה. משום שהמשרד לענייני דתות מעסיק את הוועדה לענייני ביקורת המדינה מעבר למידה. גילינו שם, מבקרת המדינה והוועדה, נקודות תורפה רבות, וחזקה על שר הכלכלה והתכנון, חזקה על השר פרופסור שמעון שטרית, שיקדיש את מירב מרצו וכשרונו והרקורד המרשים שהוא רשם כדי להבריא את המשרד הזה על שלוחותיו ועל הגופים הסמוכים למשרד.

בין הנושאים הללו קיים מוסד רבני הערים, וכבר העבירו לך דיווח ביום שני השבוע, ואני שמח שנענית לאתגר, ובין המוסדות של השר צריך להיות קשר הדוק. מדובר ברבנות הראשית, ואני מגלה כאן לכנסת, שדעתה של הרבנות הראשית, ודעתם של הרבנים הראשיים אינה נוחה גם ממה שמתרחש בבתי-הדין הרבניים, ובמיוחד בבית-הדין הרבני בתל-אביב.

אם תרשי לי, גברתי היושבת-ראש, הואיל ומתפתח כאן קונסנסוס להעביר את הנושא לוועדת הפנים, אני כתבתי והעברתי לך במכתב – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

כן, אבל לא יכולתי לענות לך.

דוד מגן (הליכוד):

בסדר, יש לי בקשה, אני חושב שהיא צנועה. הגשתי גם אני בעניין הזה הצעה דחופה לסדר-היום. לאחר מכן אמרו לי להפוך אותה להצעה רגילה. כנראה נפלה שגגה או תקלה בין מזכירות סיעת הליכוד לבין מזכירות הכנסת. אני מבקש, אם הנושא לא עובר לוועדה לענייני ביקורת המדינה אלא לוועדה אחרת, לאפשר למזכיר הכנסת, אם השר לענייני דתות יסכים, לאחר ההצבעה לבדוק ולברר את התקלה, ואם תימצא דרך לצרף את ההצעה שלי לשני היוזמים הללו של דיון בוועדת הפנים – אני מאוד אודה לך.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו נבדוק את הדברים, ואם זה יתאפשר נענה לך.

השר לענייני דתות ש' שטרית:

אני נותן את הסכמתי.

היו"ר א' סלמוביץ:

בסדר, אבל זה לא תלוי, לא בכבוד השר ולא ביושבת-ראש הישיבה. אנחנו בסך הכול יכולים לבדוק על-פי בקשתו של חבר הכנסת מגן, ובמידת האפשר ניענה לה.

חבר הכנסת גפני מציע להסיר את הצעתה של חברת הכנסת נעמי חזן מסדר-היום. בבקשה.

משה גפני (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר לענייני דתות, אני כבר בירכתי אותך מעל במת הכנסת, ואני עושה זאת שוב בשמחה רבה.

אני רוצה לומר למציעה הנכבדה, חברת הכנסת נעמי חזן, כי בשל חוסר התייחסות של הממשלה שלך לכל העניין של בתי-הדין הרבניים וכל התפקוד של משרד הדתות, מאז הקמתה אין שר במשרד הדתות. היום לראשונה מופיע בממשלה הנוכחית שר דתות. אל תתקפי פה את המשרד שאינו מתפקד. הוא אינו מתפקד מפני שהוא אינו מעניין את הממשלה שלך.

נעמי חזן (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת נעמי חזן.

משה גפני (יהדות התורה):

לא הפרעתי לך. הממשלה הזאת לא התייחסה לכל המשרד הזה, על כל מה שכרוך בתפקוד של המשרד, גם במה שקשור לעדות אחרות. זאת האמת.

ועכשיו לגופו של עניין. האם יכולים חבר כנסת או חברת כנסת לעמוד כאן מעל הדוכן ולהאשים שופט במדינת ישראל בקבלת שוחד, והארץ לא תזדעזע? את דיברת על דיינים שמקבלים שוחד, בהכללה כזאת. איך את מעזה לעשות דבר כזה? אני כיהודי דתי מעוניין, אפילו יותר ממך ובוודאי כמוך, שבת-הדין יתפקדו, להילחם בליקויים. אבל לבוא ולהטיח אשמה? את ראית כיצד נראים בתי-הדין הרבניים מבחינה פיסית? האם אפשר להשוות אותם לבתי-משפט? האם המדינה מקציבה להם את היכולת הפיסית להתארגן? אמר השר נכון: חמישית, ולדעתי אפילו פחות. אני הייתי סגן שר במשרד הזה,

ואני יודע שאפילו פחות. איך אפשר להטיח כך האשמה בדיונים שרובם עושים מלאכת קודש? מי שלא בסדר צריך לעמוד לדין. מה השאלה בעניין הזה. אבל להטיח האשמה כוללת?

יש לי החשד, שלא טובת בתי-הדין לנגד עיניך. את פשוט רוצה לבטל את זה, ולהפוך את מדינת ישראל למדינה שבה בתי-הדין לא יהיו חוקיים. זה החשד שלי. ולגופו של עניין, אני מעוניין שהעניין יתוקן. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לחבר הכנסת גפני.

הדברים "בדקו, כפי שאמרתי לך חבר הכנסת מגן. בכפיפות לכך אנחנו עוברים כעת להצבעה על שתי ההצעות, בעד או נגד העברת הנושא לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה. נא להצביע.

הצבעה מס' 21

בעד ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדה – 7

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שבעה תומכים, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובעת שהנושא יועבר לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

חברי הכנסת, תם הדיון. הישיבה הבאה – ביום שני בשבוע הבא, בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 20:01.